

MAHMUT ALINAK

HEP, DEP ve Devlet

Parlamento'dan 9. Koğuşa-2

HEP DEP VE DEVLET

Parlamento'dan 9. Koşuşa-2

MAHMUT ALINAK

Kaynak Yayınları: 186
Birinci Basım: Mayıs 1996

İÇİNDEKİLER

Giriş	9
Kaçırılan Fırsatlar	11
Diplomasi Atakları!	17
Diyarbakır Kapısında Geri Adım	19
Katliamlar Kenti Şırnak	29
HEP'e Yeni Genel Başkan	37
Yol Ayrımı	48
DEP'in Kuruluşu	67
Ve Türk Halkı	72
Digor'da Katliam	74
Karanlık Güçlerin Batman Katliamı	94
Ankara Bize Cehennem	119
DEP Hakkında Kapatma Davası	130
Seçim Kapiya Dayandı	135
Genelkurmay Hükümeti	137
Yöneten Kim?	142
9. Koşuşa Yol Görünüyor	145
Hepsi de Sistemin Partileri	150
Olanlar Kaçınılmaz mıydı?	172
Cezaevinde Yaşam	181
Cezaevi: Politik Karargâh	191
Ve İlk Duruşma	199

TBMM'de Temsilcileri Olan Siyasi Partiler DYP, SHP, RP, CHP, MHP, DSP, YP, BBP Genel Başkanlarına Açık Mektup (Basından)

Şırnak'tan Dünyaya Yayılan İnsanlık Çılgılığının Duyulmaması İnsanlığın Ölmüş Olmasından mıdır?

Köyleri ve ormanları yakma; kaba kuvvet kullanarak köyleri boşaltıp milyonlarca insanı topraklarından söküp atma; yayla yasağı koyma; hedef gözeterek adam öldürme; gözaltında kaybetme; toplu gözaltı ve işkence gibi cezalara yeni bir ceza daha eklendi:

Tarlalarında çalışmaya giden Şırnaklılara, yanlarında su ve ekmek götürmeleri yasağı getirildi. Yani Şırnaklılar kavurucu sıcaklar altında tarlalarında çalışırken bundan böyle su içemeyecekler.

Böyle bir ceza bugüne kadar dünyada görülmüş ya da duyulmuş şey midir?

Sanıyorum Şırnaklılar kavurucu sıcaklar altında susuzlukla cezalandırılan ilk, belki de son halk olacaktır.

"Ekmek neyse de, susuz da çalışılmaz ki" diyor Şırnaklılar ve ekliyorlar:

"Kavurucu sıcakların altında günde en çok bir saat çalışabiliyoruz. Daha fazlasına dayanamıyoruz. Hasadı toplayamadığımız için yakında bir de açlık başlayacak, kuru ekmek bile bulamayacağız."

Bu mudur insanlık, bu mudur kardeşlik? Şırnaklı yaşlı amca titrek bir sesle sordu:

"Toprağa düşmanlık olur mu; toprağa, dağa, taşa savaş açılır mı?" "Elazığ'ı geç, ordan öteye Mardin, Hakkâri, Şırnak, Diyarbakır'a (...) kadar bağ, bahçe, tarla, ormanlık alan... hepsini ateşe verdiler; canlı adına ne varsa hepsini yaktı, kül ettiler."

Gözleri dolu dolu devam etti:

"Buralara gelirsiniz artık eskisi gibi göz alabildiğine uzanan cennet yeşillikler, ceviz, kayısı, incir, nar... ağaçları, bağ ve bahçeler değil, kapkara bir külün kapladığı çıplak bir arazi karşılar sizi."

Fazla söze gerek yok.

Şırnak'tan dünyaya yayılan insanlık çılgılığının duyulmaması, insanlığın ölmüş olmasından mıdır?

Sizden, çare bulun diye bir isteğim yok.

**Bir gün gelir, tarihe bir satırla da olsa geçer diye yazdım.
Tarihin tanıklığına başvuruyorum.**

**9 Temmuz 1995
Mahmut Almak
Şırnak Milletvekili**

GİRİŞ

Parlamento'dan 9. Koşu'sunun 1. cildinde, ana başlıklarını aşağıda sıraladığım politik süreçlerdeki tanıklıklarımı ve yaşadıklarımı yazmışım:

12 Eylül darbesi, bu askeri darbenin bizleri karşı karşıya getirdiği gerçek; Türkiye Büyük Millet Meclisi ve milletvekillerinin fonksiyonu; halkın vekili olmanın güçlükleri; siyasi partilerdeki liderler sultas; çalışmalarından rahatsız olan Kenan Evren'in Erdal İnönü'yü nasıl tehdit ettiği; SHP'den ihracımız ve HEP'in kuruluşu; siyasi partilerin ve politikacıların açmazları; 1991 milletvekili seçiminde, SHP-HEP ittifakında yaşananlar; Meclis'te Kürtçe yemin öncesi ve sonrası; 1992 Newroz katliamı ve katliam sonrası SHP'de yaşanan gerginlikler; SHP'den kopuş; politikasızlığın politika haline getirildiği dönemlerimiz; halkın, politikacılarca nasıl politikanın dışında tutulduğu; 1991 seçiminden sonra HEP'e geçmeyi savunurken bir süre sonra neden görüş değiştirdiğim; Özgürlük ve Eşitlik Partisi'nde (ÖZEP) neden ısrarlı olduğum ve benzer konular.

Yazılanlar anı olmaktan çok, 12 Eylül askeri darbesinden bugüne kadar meydana gelen siyasal gelişmelere ve bu gelişmelerde politikacıların rolüne ilişkindir.

Söylenen şudur:

Bugün yaşanan sorunların temel nedenlerinden biri de, **klasik politikacı tipinin ve geleneksel siyasal tarzın aşılammış olmasıdır**. Politika, bugüne kadar sistemin izin verdiği ölçüler içinde yapılmış, politikacı da kendini bu ölçülerle sınırlamıştır.

Sözde, halk adına yapıldığı söylenen politika, halka rağmen yapılmıştır. Ve halk, dönüştürücü bir güç değil, alanları ve salonları dolduran bir seyirciler topluluğu olarak kabul edilmiştir. En vahim olanı, bunun, politikacıların bilinçli tercihleri olmasıdır.

Bu yanı ile Parlamento'dan 9. Koşuşı kitabı için, devletin ve TBMM'nin işleyişini projektör altına alan, bugünün politikasını sorgulayan, politikacıyı halka şikâyet eden, **olması gereken yeni politikacı tipinin özelliklerini** ortaya koyan bir kitap nitelemesi yapmak da mümkündür. Bütün bunları yazmamak, halka karşı olan önemli bir görevden kaçmak olacaktır.

Parlamento'dan 9. Koşuşı'nın devamı olan bu kitap "*Bundan sonra yapılması gereken nedir?*" sorusuna yanıt aramaya; dün, bugün ve gelecek arasında köprü olmaya çalışmaktadır.

KAÇIRILAN FIRSATLAR

ÖZEP'i HEP'e katma kararı almakla, bizi yenilgiye götüreceğ yolun taşlarını da kendimiz döşemiş olduk. Genel seçimlerden hemen sonra SHP'den ayrılarak HEP'e geçmediğimiz için zaten büyük fırsatlar kaçırmıştık. Şimdi son fırsatı da kaçırmış oluyorduk.

Oysaki, iç etkenler ve dış saldırılar sonucu bu kadar izole edilmeden, 20 Ekim 1991 Genel Seçimleri'nden hemen sonra HEP'e dönebilseydik, **ne kadrolarımız, ne de halk bu kadar acı çekmeyecekti**. Açıktır ki, bu kadar insan işkence görmeyecek, haksızlığa uğramayacak, katledilmeyecek, **bu kadar köy yakılmayacak ve yıkılmayacaktı**. Yapacağımız şey, **zaten olgunlaşmış olan halk muhalefetine öncülük yapmak, bu muhalefeti doğru hedeflere yöneltmek, gündem belirleyici politikalar üretmek ve böylece caydırıcı, etkili bir güç olmaktı**.

İddia ediyordum: **Güçlü bir halk seferberliğiyle, demokratik kitlesel muhalefeti harekete geçirebilsek, parlamentoda bir tek milletvekilimiz olmasa dahi, Özel Tim ve köy koruculuğu yönetiminin saldırılarını geriletebilir; Olağanüstü Hal uygulaması ve Terör Yasası gibi antidemokratik yasa ve uygulamaları kaldırtabilir, devletin Kontrgerilla gücünün giriştiği katliamların, köy yakma ve yıkmaların önüne geçebilirdik**. Yine hükümetin, yıllarca ayak sürüdüğü ekonomik ve demokratik pek çok hakkı alabilirdik. Genel af, kamuoyunun sahiplendiği vazgeçilmez acil bir soruna dönüştürülebilirdi.

"*Gücün ne kadarsa hakkın da o kadardır*" diyen Yunan atasözü, gerçeğin ta kendisini ifade ediyordu.

Bu kadar büyük iddialar ileri sürdüğüm o dönemde, halk muhalefedinin ulaştığı düzey neydi? Bu konuda geçmişe dönüp bakmazsak, yukarıda ortaya koyduğum iddialar, doğal olarak hayalcilik suçlamasına hedef olacaktır.

O dönemdeki halk muhalefetiyle ilgili pek çok gazete haberinden birkaçına göz atmak, sanırım o günlerin **halk dinamizmini** zihinlerimizde tekrar canlandıracak ve bizi bir sonuca götürecektir:

"*Dargeçit'te bin kişi yürüdü.*" (Milliyet, 10 Mart 1991)

"*İlçede gerginlik sürüyor, esnaf dün de kepenkleri açmadı.*" "**İdil'e giriş çıkış yasak.**" (Cumhuriyet, 6 Mart 1991).

12 Köyün Halkı İlçeye Yürüdü

"*Diyarbakır'ın Hani ilçesine bağlı 12 köyden, dün sabah gruplar halinde kent merkezine doğru yürüyüş yapan göstericiler dağılmayınca, güvenlik güçleri havaya ateş açtı.*

"*Güvenlik güçlerinin kendilerine baskı yaptığını ve suçsuz kişileri gözaltına aldığını öne süren yaklaşık üç bin kişi, Hani'ye bağlı 12 köyden ilçe merkezine yürüdü. Uyarıya karşın dağılmayan göstericilerden bazıları tartaklandı. Bu arada güvenlik güçleri havaya ateş açtı. Olaylarda çok sayıda kişinin gözaltına alındığı öne sürülüyor. "Köylerinden gruplar halinde yola çıkan köylüler, dün sabah erken saatlerde, Hani girişinde güvenlik güçlerinin barikatıyla karşılaştı. **Kürtçe slogan atan göstericilerin** ilçeye girmeleri, güvenlik güçlerince engellendi. Uyarılara rağmen dağılmayan köylülerle güvenlik güçleri arasındaki gerginliğin artması üzerine Diyarbakır'dan Hani'ye **özel harekât timleri** gönderildi. Bundan sonra göstericiler dağılırken, bu kez yürüyüşü duyan bazı vatandaşlar ilçe merkezinde toplandı ve yürüyüşe başladı. Yaklaşık 500 kişinin ilçe içindeki gösterisine müdahale edilmedi. Göstericiler kısa süren bir yürüyüşten sonra herhangi bir olaya neden olmadan dağıldı.*" (Milliyet gazetesi, 26 Mart 1991)

"*Hazro'da izinsiz yürüyüş: 1 yaralı.*" (Cumhuriyet, 9 Aralık 1991)

Nusaybin 'de Kepenkler Açılmadı

"Nusaybin'de, **belediye işçisi Hayrettin Çetin'in, meçhul kişilerce öldürülmesinin ardından başlayan gerginlik**, dün taziyeye giden grubun güvenlik güçlerince engellenmesiyle arttı. Çetin'in öldürülmesi olayı üzerine, dün Mardin'in Nusaybin ilçesinde yaşam adeta durdu. Bin kişilik bir grubun Hayrettin Çetin'in evine taziyeye giderken güvenlik güçlerince engellenmesi, tansiyonu bir anda yükseltti. Cuma namazından sonra Dört Yol semtinde toplanan kalabalık, Çetin'in evine doğru yürüyüşe geçti. ...güvenlik güçleri, kalabalığın dağılması için havaya ateş açtı. Göstericiler de, buna taş ve sopalarla karşılık verdiler. Çıkan kargaşa sırasında 2 kişi hafif yaralandı. Bu arada olaya müdahale için gelen polis panzeri, 13 yaşındaki Serdar Aslan adlı öğrenciye çarptı. Ağır yaralanan Serdar Aslan, Devlet Hastanesi'ne kaldırıldı." (Cumhuriyet, 21 Aralık 1991)

Vedat Aydın'ın Öldürülmesi ve Diyarbakır Olaylarını Protesto Eylemleri Giderek Yayılıyor Tehlikeli Tırmanış

"Diyarbakır olaylarını protesto eylemleri dün de sürdü. Cizre'de ilçe merkezine yürüyüşe geçen bin kadar köylü yurttaş, E-24 Karayolu'nu trafiğe kapattı. Cizre, Silopi, Hani, Kulp ve Lice ilçelerinde işyerleri açılmadı. Çeşitli yerlerde yapılan korsan gösterilerde iki yüze yakın kişi gözaltına alındı." (Cumhuriyet, 14 Temmuz 1991)

Diyarbakır Ölü Kent

"Kulp ve Lice'de meydana gelen kanlı olayları protesto için bölgede başlatılan kepenk kapatma eylemine Diyarbakır da katıldı. "Dün ayrıca Nusaybin, Cizre ve Hazro'da da kepenkler indirilirken Kulp'ta işyerleri açıldı. Diyarbakır'ın yanı sıra birlikte kepenk kapama eyleminin sürdüğü 13 ilçede, **halk ekmek ve yiyecek sıkıntısı çekiyor.**

"Kimi yerlerdeki açık fırınların önlerinde uzun kuyruklar oluşuyor. Birçok kentte öğrenciler derslere girmediği için okullar da açılmadı. Bölgede çok sıkı güvenlik önlemleri alındı. Kulp'ta gözaltındaki 54 kişinin sorgulamalarının sürdüğü öğrenildi." (Cumhuriyet, 27 Aralık 1991)

İdil'de Kanlı Gün

"Kuvak mezarında meydana gelen olayları protesto etmek amacıyla, İdil'de yürüyüş düzenlendi. Göstericiler **'kahrolsun zulüm'** diye slogan atarak yürürken, güvenlik kuvvetleri ateş açtı. İki öğrenci üç kişi öldü. İlk belirlemelere göre 25 kişi yaralandı. Olaylardan sonra İdil'e giriş ve çıkışlar yasaklandı. Yaralılar Cizre ve Diyarbakır devlet hastanelerinde tedavi altına alındı." (Cumhuriyet, 5 Mart 1991)

Kepenkler Açılmadı

"Mezarlık ziyareti: Mardin'in Derik ve Kızıltepe ile Şırnak'ın İdil ilçelerinde esnaf dün dükkânlarını açmadı." (Hürriyet, 9 Aralık 1991)

İdil'de 8 Bin Kişi Yürüdü

"İdil ilçesinin Çukurlu köyü muhtarı **Agit Akabe ve İbrahim Demir'in bir mağarada el ve gözleri bağlanmış halde öldürülmeleri** üzerine, dün 8 bin kişinin katıldığı bir cenaze töreni düzenlendi." (Hürriyet, 15 Aralık 1991)

Lice'de Kepenkler Açılmadı

"Diyarbakır'ın Lice ilçesine bağlı Dibek köyünde oturan ve dört gün önce cesedi bulunan **İsmail Hakka Kocabay'ın, polis olduğu sanılan kişiler tarafından kaçırılıp öldürüldüğü** iddia edildi. Olayı protesto amacıyla, esnaf dün sabah işyerlerini açmadı." (Hürriyet, 30 Kasım 1991)

13 İlçede Kepenkler İndirildi

"Diyarbakır, Mardin, Bitlis ve Şırnak'a bağlı 13 ilçede dün sabah kepenkler açılmadı." (Milliyet, 28 Aralık 1991)

Cenaze Töreninde Çıkan Olaylardan Sonra 167 Kişi Gözaltına Alındı Nusaybin'de Esnaf Kepenk Kapattı

"Dicle Üniversitesi öğrencisi **A. Samet Çetin'in cenaze töreninde, Nusaybin'de çıkan olaylardan sonra ilçede gerilim sürüyor. 167 kişinin gözaltına alınmasını protesto için dün esnafın büyük bölümü işyerlerini açmadı. Nusaybin Lisesi öğrencileri okula gitmediler.**" (Cumhuriyet, 15 Ocak 1992)

Cenaze Töreninde Eylem

"*Derginin Diyarbakır'daki bürosunda önceki akşam öldürülen 2000'e Doğru'nun temsilcisi Halit Güngen'in katil ya da katillerinin bulunamadığı bildirildi. Bölgede son günlerde meydana gelen olayları protesto amacıyla Şırnak ve Kızıltepe'de dün kepenkler açılmadı.*" (Milliyet, 20 Ocak 1992)

İdil Halkı Göçe Kalkıştı

"*Şırnak'ın İdil ilçesinde halkın bir bölümü yanlarına battaniyelerini ve yiyeceklerini alarak dün ilçeden göç etmek istedi. Güneydoğu'da ilk kez denenen eylem sırasında çıkan olaylarda bir kişi hayatını kaybederken, iki kişi de yaralandı.*" (Cumhuriyet, 20 Nisan 1992)

Cenazede 25 Bin Kişi Batman, Cengiz Altun İçin Yürüdü

"*Yolda kimliği meçhul bir kişi tarafından tabanca ile vurularak öldürülen Yeni Ülke gazetesi Batman muhabiri Cengiz Altun'un cenazesi, yaklaşık 25 bin kişinin katıldığı bir törenle toprağa verildi. Batman'da dün hiçbir işyeri ve dükkân açılmadı. Şehir içi ve şehirlerarası yolcu taşıyan araçlar trafiğe çıkmadı.*" (Cumhuriyet, 26 Şubat 1992)

İdil Esnafı İstifa Etti

"*Güvenlik güçlerinin baskı ve uygulamalarını protesto eden İdil esnafı, mal müdürlüğü ile belediyeye başvurarak vergi kayıtlarıyla ruhsatlarını iptal ettirdi.*

"*Kepenk kapatma eylemi yapan İdil esnafı, dün de şimdiye kadar görülmemiş bir eylem biçimini gerçekleştirdi. İşyerlerini açmayan ilçedeki yaklaşık 200 esnaf, dün ayrı ayrı mal müdürlüğü ve belediyeye başvurarak işyerlerini kapattıklarını, bu yüzden vergi kayıtları ve ruhsatlarının iptal edilmesini istedi.*

"Esnafın ilçede 4 yurttaşın öldürülmesinin dışında güvenlik güçlerini olaylar sırasında işyerlerine zarar vermeyi ve baskı uygulamalarını protesto ettiği bildirildi.

"İlçe esnafının işyerlerinin anahtarlarını Şırnak Valisi Aydın Arslan ya da Olağanüstü Hal Bölge Valisi Ünal Erkan'a toplu olarak teslim etmek için de görüşmeler yaptıkları bildirildi." (Cumhuriyet 1 Mayıs 1992)

Kepenler Yine İndi

"Şırnak'ta meydana gelen olayları protesto etmek için Güneydoğu'nun bazı birimlerinde kepenkler indirildi. Adana'nın bazı semtlerinde esnaf işyerini açmadı, bazı semt pazarlarında tezgâhlar kurulmadı." (Cumhuriyet, 25 Ağustos 1992)

O dönemde halk muhalefetinin yaşadığı bu kitlelilikle ilgili haberler, gazetelerin birinci sayfalarından hiç eksik olmadı.

Halk, "Ben varım" diyordu.

Ancak ne yazık ki, halkın bu demokratik kitleli muhalefetine sahip çıkacak, verimli hale getirecek ve sonuç alıcı bir örgütlülüğe dönüştürecek siyasal bir organizasyon yoktu.

DİPLOMASİ ATAKLARI

Evet, gücün yoksa, kim, sana ne verecek?

Oysaki HEP yöneticileri, hiçbir zaman güç olmak gibi bir amaç taşımadılar. Akıntı nereye taşısa, mekân orasıydı. Temel politika, basına demeç vermek ve bazen de gezilere çıkmakla sınırlıydı. "Radikal" gibi sunulan HEP'in çalışma tarzı, öteki partilerden hiç de farklı olmadı. Bu nedenle de **halk alevler içinde yanarken, katledilirken, acı çekerken, açlık ve yoksullukla cebelleşirken, bizler kınama demeçleri vermekten başka bir şey yapmadık.**

Nereden çıktığı belli olmayan bir "diplomasi" yaklaşımı vardı ki, içler acıydı!.. **"Uluslararası kamuoyu" ile kastedilen şey, uluslararası işçi sınıfı ve dünya halkları değil, kendi halklarını da ezen emperyalist yöneticilerdi.** Dünya demokratik kitle örgütleri, sendikaları ve antifaşist partileri aracılığı ile dünya demokrat kamuoyuna ulaşılacağı yerde, **başvurulan adres, bu ülkelerin yöneticileri ve büyükelçi karargâhlarıydı.**

Oysaki tarih, Batı'ya tapınmayı bir ibadet olarak gören bu anlayışı mahkûm ediyordu.

Zinar Silopi'nin gözlemleri, Batı gerçeğinin tüm çıplaklığıyla gözler önüne serilmesidir.

Yirminci yüzyılın başından itibaren Kürt ulusal hareketlerine yakından tanık olan ve bizzat içinde yer alan **Zinar Silopi**, yakın gözlemlerini kapsayan **Doza Kürdistan** adlı eserinde, "Batı" için bakın neler yazıyor:

"Birinci Dünya Savaşı'nda Kürtler, Wilson Prensipleri'yle aldatıldılar. En büyük İngiliz ve Amerikan yöneticileri, Kürtlerin de bu prensiplerin nimetinden yararlanacaklarını vaatmişlerdi. Ankara Hükümetiyle anlaşmaları, kendilerine bu vaatlerini unutturdu. Bir İngiliz diplomatı şöyle demişti: 'Biz, Kürtlere yalnız sınırlı bir toprak üzerinde hükümet kurulmasını vaatmiş değildik. Hatta İskenderun Körfezi'nde bir denizyolu vereceğimizi bile söylemiştik. O zamanki siyaset bunu gerektiriyordu. Kürtleri uyuşturmak gerekiyordu. Kürtlerin Mustafa Kemal hareketine vurmaları gibi muhtemel bir darbenin önünü almak lazımdı.'

"İkinci Dünya Savaşı'nda Amerikan Cumhurbaşkanı Roosevelt'in ilan ettiği söz ve düşünce özgürlüğü; yoksulluktan, zulüm ve esaretten kurtuluş prensibini ortaya koydu. Başkan Roosevelt'in imzası üstünde Kürtçe olarak 'Sizi unutmayacağım' ibaresini on binlerce Kürt okudu. Sonuçta bu söz de boşa çıktı, hatta bunun tersine olarak Kürtlerin kendi gayretleriyle kurdukları Mahabat Cumhuriyeti'ni emperyalist devletler, İran Hükümeti'ne yardımlarıyla dağıtmaya imkân vermek suretiyle Kürtler hakkında en büyük kötülüğü yaptılar." (s.23)

Türkeş, Ecevit, Erbakan, Yılmaz vb.lerine gidip dert yanmak da, önemli bir "*diplomasi çalışması*" olarak kabul ediliyordu. Partilerin genel başkanları ile yapılan görüşmelerde kamuoyuna yansıyan halkın sorunları değil, onların görüşleri oluyordu. Çünkü basın ve yayın organları, ağırlıklı olarak onların görüşlerine yer veriyordu. Doğal olarak, halkın da kafası karışıyordu. Çünkü halk, bu görüntüleri, televizyonlardan izlediğinde, "*Türkeş, Ecevit, Erbakan, Çiller, Yılmaz... vb. ile görüşülerek sorunlarımız aktarılabilirdiğine göre, bu adamlarda bir keramet var*" diye düşünüyor ve bilinç çarpıtmasına uğruyordu.

Bu diplomasi işi, o kadar konuşuldu ve o kadar kapı aşındırıldı ki, zaman içinde halk dahi artık kurtuluşu diplomaside görmeye başladı. Halk, kendi gücünü unuttu; diplomasiye endekslendi.

Bu yanlış adreslerde boşa harcanan enerji, **Zonguldaklı işçiyi, Egeli üreticiyi Şırnaklı ve Karanlı yoksulu örgütlemeye** harcansaydı, çok, ama çok önemli gelişmeler sağlanabilir, güçlü mevziler kazanılabilirdi.

Ama yapılmadı, yapılmak da istenmedi!...

DİYARBAKIR KAPISINDA GERİ ADIM

ÖZEP olarak, Olağanüstü Hal Bölgesi'nde çok iddialı bir gezi yapmaya karar verdiğimizizi daha önce yazmıştım. 8 Temmuz 1992 tarihli Hürriyet gazetesi bu çalışmamızı, "*ÖZEP'ten Güneydoğu Referandumu*" başlığıyla haber yaptı.

Haber şöyleydi:

"*Özgürlük ve Eşitlik Partisi (ÖZEP) Genel Başkanı Mahmut Alınak, Doğu ve Güneydoğu Anadolu bölgesinde Kürt sorununun nasıl çözümlenebileceğini ortaya çıkarmak amacıyla resmi olmayan bir referandum yapacaklarını söyledi. Almak, dün TBMM'de düzenlediği basın toplantısında, 'Demokratik Çözüm Paketi' hazırlamak üzere partisinin milletvekillerinin Doğu ve Güneydoğu illerini gezeceklerini, belediye başkanı, belediye meclisi üyesi, il genel meclisi üyesi, muhtar ve meslek odalarının yöneticileriyle toplantılar yapacaklarını bildirdi. Toplantılarda demokratikleşme paketini tartışacaklarını ve halkın görüşünü alacaklarını belirten Alınak, şunları ekledi: 'Bu, resmi olmayan bir referandum niteliğinde olacak.'*"

ÖZEP olarak kararlaştırdığımız, ancak ÖZEP HEP'e katılınca, şimdi HEP kimliği ile yapacağımız bölge gezisine, basından sadece **Özgür Gündem** gazetesi katıldı.

ÖZEP olarak gezi için yaptığımız çağrıya büyük bir ilgi gösteren ve programımızı almak için parti binasında karargâh kuran basın ve TV'ler, gezinin HEP adına yapılacağını öğrenince, tek bir muhabir dahi göndermediler.

Uçakla Malatya'ya, oradan da karayolu ile Diyarbakır'a hareket ettik.

HEP Genel Başkanı Feridun Yazar ile parti yöneticilerini ve bizleri taşıyan otobüs önde olmak üzere, 15-20 araçlık bir konvoy ile Diyarbakır girişine geldiğimizde, güvenlik güçlerince durdurulduk. Nedenini sorduğumuz sivil giyimli emniyet görevlisi, "*Otobüs içindeki yolcuların dışında hiç kimseyi Diyarbakır'a sokmayacağız*" dedi ve yüzümüze dahi bakmadan kararlı bir sesle ekledi: "*Siz buyurun geçin, ama ötekilerini almayacağız. Kusura bakmayın, bize bu şekilde emir verildi.*"

Bu, olacak şey değildi, genel uygulamaya ve yasalara aykırı bir durumdu. Üstelik, Diyarbakır'a bu şekilde giriş yapmayı kabul etsek, bu yasadışı ve keyfi uygulamayı meşrulaştırmış olacaktık. Bu koşullarda gezimizi de amacına ulaştırmamız mümkün olmayacaktı.

"*Bugün burada Özal, İnönü ya da Mesut Yılmaz olsalardı, onlara da böyle davranabilecek miydiniz?*" diye sorduğumda, aynı yetkili; "*Onu bilemem. Bize verilen emir budur. Otobüs giriş yapabilir, ancak öteki araçları şehre sokmayacağız*" karşılığını verdi.

İtirazlarımız artınca da; "*Emniyet Müdürümüzle görüşebilirsiniz*" diye bize yol gösterdi.

Arkadaşlara dönerek, "*Emniyet Müdürü ile görüşelim ve bu polis barikatını kaldırmasını isteyelim*" dedim.

Şırnak Milletvekili Orhan Doğan, Diyarbakır Milletvekili Sedat Yurtdaş ve ben, bizi Emniyet Müdürü'ne götürecek polis otosu ile şehir merkezine doğru hareket ettiğimizde, yol boyunca, bir gün sonrasını dahi görmediğimizi düşünerek acı ile sarsıldım.

"*ÖZEP'i hemen HEP'e katalım*" diye direten arkadaşlar caydırılmayınca başka bir öneri yapılmıştı. Öneri şuydu:

"*ÖZEP'i HEP'e katma kararı alınacaksa, bu karar, bir ilke karan olsun. HEP'e katılma işini, gezi sonrasına erteleyelim. Hem böyle bir durumda, geziyi, iki parti olarak gerçekleştirmiş olacağız.*"

Hemen itiraz sesleri yükselmiş, "*Bunu, halka izah edemeyiz*" denmişti. Oysaki bugüne kadar, halk adına büyük çoğunluğu yanlış olan bir sürü iş yapılmış, hiçbir seferinde de "*Bunu, halka izah edemeyiz*" gibi bir kaygı içine girilmemişti.

Sekiz aylık gecikmeyi halka izah etmeyi düşünmeyenler, şimdi bir haftalık gecikmeyi izah edememekten kaygılanıyorlardı!...

Bu bir haftalık ertelemeenin yararlarının anlatılması da hiçbir işe yaramamıştı.

"ÖZEP'in televizyonu kullanmak gibi önemli bir avantajı var. Basın da oldukça ilgili. Gezi boyunca, bizi nelerin beklediğini de bilmiyoruz. Çalışmalarımız engellenebilir, yollarımız kesilebilir. Televizyon ve basın avantajını kullanarak bu engelleri aşabiliriz. Ancak HEP olarak gidersek, bize yapılanları hiç kimseye duyuramayız. Bu nedenle arzuladığımız çalışmayı yapamayız." vb...

Bütün ısrarlar ve ikna çabaları beton duvara çarpmış, yok olup gitmişti. Üstelik, tarihte ilk defa, halkın iradesini Ankara'ya taşımak gibi çok iddialı bir çalışma başlatmıştık. Ancak kimileri, bu çalışmanın önemini görmek istemiyorlardı. Belki de böyle bir çalışmayı küçümsedikleri için, ilgisiz davranıyorlardı. Ama nedense, önümüze "büyük politikalar da" koymuyorlardı.

Televizyon ve basınla gidebilseydik, hükümet ve il yöneticileri, iç ve dış kamuoyuna anında ulaşacak böyle bir haksızlığı ve kanunsuzluğu göze alamazlardı. Ama şimdi ne yaparlarsa yapsınlar, hiç kimse duymayacaktı. Hem duyulsa dahi, HEP adı söz konusu olduğunda kamuoyunun büyük bir bölümü ya tepkisiz kalacak ya da bize yapılanları alkışlayacaktı.

Oysaki yolumuzun bu şekilde kesilmiş olması, çoktan gazete, ajans ve televizyonlara geçmiş olmalıydı. Bu koşulları yaratacak olan da bizlerdik.

ÖZEP olarak günlük basın toplantımızı yolumuzun kesildiği açık alanda yapsak, basın ve kamuoyu ilgisiz kalabilir miydi? Böylece, bu kanunsuzluğu yapanları büyük bir sıkıntı içine sokmuş olacaktık. Bir parti konvoyunun önü kesildiği için, arazide ilk defa bir basın toplantısı yapılmış olacaktı. Böylece, kamuoyunun büyük ilgisini çekmiş olacaktık.

Yol boyunca bunları ve politik amatörlüğümüzün ulaştığı vahameti düşündüm.

Biz, halkla oynuyor muyduk?

Düşüncelerimi ve kaygılarımı otomobil sürücüsünün sesi böldü: "*Buyurun, Müdürlük burası.*"

Devletten Geçit Yok!

Daha sonra Adana, oradan da Ankara Emniyet Müdürlüğü'ne atanan Diyarbakır Emniyet Müdürü Ramazan Er'in makam odasında, resmi giysileri içinde bir Albay, bir de sivil iki kişi daha vardı.

Emniyet Müdürü, "Hoş geldiniz" dedi ve oturmamız için yer gösterdi. Ama Albay ve karşısındaki koltukta oturan sivil giyimli kişi hiç orali olmadılar, başlarını çevirip bize bakmadılar bile.

Hemen konuya girdik:

"Müdür bey, yola barikat kuran güvenlik güçleri şehre giriş yapmamızı engelliyor. Biz bu kanunsuz uygulamayı anlamakta güçlük çekiyoruz..."

Emniyet Müdürü Ramazan Er, yüzündeki yapay gülümsemeyi hiç eksik etmeden, provasını daha önce yapmış ve ezberlemiş duygusunu veren sözlerle karşılık verdi:

"Hayır hayır, şehre giriş yapmanızı engelleyen ya da zorluk çıkaran yok. Parti yöneticilerini ve milletvekillerini taşıyan otobüsün şehre girmesinde bizce herhangi bir sakınca olamaz. Ama öteki araçlarda olan şahısları Diyarbakır'a almayacağız. Sizinle ilgili herhangi bir engelleme karamız yok."

Emniyet Müdürü Ramazan Er'in bu sözlerine biz de rest çekerek karşılık verdik:

"Biz bir partiyiz ve bu insanlar da partimizin üyesidir. ANAP, SHP, DYP ve öteki partilere uygulamadığınız yasağı, bize uygulamanızı kabul edemeyiz. Bu durumda, biz de Diyarbakır'a girmeyeceğiz ve yolumuz açılıncaya kadar da şehrin girişinde bekleyeceğiz."

Ancak Emniyet Müdürü, yol açılıncaya kadar şehrin girişinde bekleme restimizden hiç de etkilenmedi. Emniyet Müdürü'nün bu tepkisizliği, devletin bu konuda kararlı olduğunu gösteriyordu. SHP'de olduğumuz günlerde Orhan Doğan ve Leyla Zana'ya, "İstesem sizi Şimdi sıçan gibi ezebilirim. Ama, daha zamanı var. Önce sizi halktan koparacağız, daha sonra da canınızı alacağız" diyen Albay İsmet Yediyıldız ile sivil giyimli öteki kişi de konuşmamıza katıldılar.

Albay, konuşmaktan çok, kavga ediyordu. El kol hareketlerim ve tehditle salladığı işaret parmağını gören, Albay'ın kavgadan daha yeni çıktığını sanırdı. Sinir krizleri geçiriyordu. Albay, "*PKK'nin bizi desteklediğinden, kimseye verilecek bir tek karış topraklarının olmadığına*" kadın birçok konuya giriyor, bizi açıkça tehdit ediyordu. En çok tepki duyduğu da, kan ve gözyaşının durdurulması konusunda halkın tespit edeceğimiz görüş ve önerilerini Ankara'ya taşıma fikrimiz ve bunun "*fiili referandum olacağı*" şeklindeki basın açıklamamız olmuştu. Albay, sinirinden titriyor ve sesi oda içinde çınlıyordu. Biz sinirlenmeden Albay'ın iddialarını tek tek cevaplandırdık. Sanıyorum, Albay, politikacılarla tartışmanın sıkıntısını, ilk o gün yaşadı. Söylediklerimize karşı çıkamıyor ve sorularımıza cevap veremiyordu. Açıkçası bocalıyordu. Biraz sonra, o bağıırıp çağırın Albay gitmiş, üslubuna ve sesinin tonuna dikkat eden başka bir insan gelmişti.

Kalkma zamanı geldiğinde Emniyet Müdürü'yle son kozlarımızı kullandık ve restleştik.

Emniyet Müdürü, "*Sizin dışınızda hiç kimsenin girişine izin vermeyiz*" derken; biz de, "*Partililerimiz Diyarbakır'a sokulmuyorsa, biz de girmeyiz ve yolumuz açılıncaya kadar da şehrin girişinde bek-ın il.*" diyorduk.

Diyarbakır Halkının Hoşuna Gitsin Diye

Polis barikatı ile yolumuzun kesildiği noktaya döndüğümüzde gördüğümüz manzara hiç de hoş değildi. Konvoydaki araçlardan indirilen partililer, sırtlan yol kenarındaki bahçe duvarına dönük olarak oturturulmuş, elleri başlarının üstünde, tek sıra halinde bekletiliyorlardı. Çok hazin bir tabloydu.

Parti yöneticileri otobüsün içinde merakla bizi bekliyorlardı.

Devletin kararını ve niyetini kendilerine anlattık.

Ne yapacağımızı kararlaştırmak için, topluca, otobüsün içinde kısa bir görüşme yaptık.

İki öneri vardı:

Birincisi, "Diyarbakır'a girmek" öneriydi. İkincisi de, şehrin girişinde, bulunduğumuz noktada beklemek öneriydi ve gerekçesi de şuydu:

"Yolumuz açılıncaya kadar Diyarbakır girişinde beklemek ve bir süre sonra da eylemimize açlık grevi ile devam etmek ya da bölgenin bize açılması isteği ile TBMM genel kurul salonunda oturma ile başlayan ve açlık grevi ile devam eden bir eylem başlatmak. Aksi halde, bu koşullarda konvoyu bırakarak otobüsle Diyarbakır'a girmemiz halinde, bu haksız uygulamayı meşrulaştırmış olacaktık.

"Devletin, zaten bizim Diyarbakır'a girişimize itirazı yoktu. Sorun, konvoydaki partililerle Diyarbakır'a girebilme sorunuydu. Zaten (halktan izole edilmiş bir şekilde) şehre girmemize izin veriliyordu. Hem bu şekilde, devletin belirlediği koşullara boyun eğerek Diyarbakır'a girmemiz halinde, bize ne gezi, ne toplantı ve ne de inceleme yaptırılmazdı artık."

Otobüsün içindeki tartışmalar gergin bir ortamda yapıldı. Görüş birliği sağlanamıyordu. Bu tartışmadan sonuç alamayacağımız anlaşılınca, "Geri dönelim, 5 km. ötedeki tesiste konuşup karar verelim" dendi. Başka bir seçeneğimiz de yoktu. Diyarbakır yönündeki gidiş şeridinden dönüş şeridine giren otobüsümüz, polis ablukasındaki partililerimizi arkada bırakarak hızla uzaklaştı. O görüntüyü yaşamım boyunca hiç unutmuyacağım.

Bize ümit bağlayan bu insanlar, hakkımızda acaba ne düşünüyorlardı? Tesiste saatlerce tartıştık. Diyarbakır'a gitmesek, halk bir daha yüzümüze bakmaz ve Diyarbakır'a da almazmış!... Bu nedenle Diyarbakır'a gitmeli ve parti binasında bir günlük açlık grevi yapmalıydık!.. Söylenen buydu. Oysaki insanlarımızı, yere doğru eğdirilen başlarının üstünde elleri kenetlenmiş halde daha az önce polis ablukasında bırakmış, arkamıza da bakmadan çekip gitmiştik.

Yukarıda da belirttiğim gibi, devletin bu şekilde Diyarbakır'a girişimize zaten itirazı yoktu. Sorun, devletin bize kapatmak istediği bölgeyi açmak ve rahat bir siyasi çalışma ortamı yaratmaktı.

Daha sonra arkadaşlardan bir kısmı toplantıda görüş değiştirince, Diyarbakır halkının hoşuna gitsin diye (!) Diyarbakır'a gitme ve bir günlük açlık grevi yapma kararı alındı.

Devlet Diretti, Başardı

Gece karanlığında Diyarbakır'a girdiğimizde, arkamızda artık konvoyumuz yoktu. Devlet direktmiş ve başarmıştı.

Polis ablukasında bıraktığımız partililerimiz de gözaltına alınmıştı.

Emniyette kendilerine işkence yapıldığını sonradan öğrendik.

Diyarbakır dışındaki tesiste saatlerce süren tartışmada, en çok tepki toplayan yaklaşımlardan biri de, bize uygulanan yasadışılığın İnönü, Özal, Demirel ve öteki parti liderlerine gösterilen kolaylıklarla kıyaslanması oldu.

Buna, bizimkilerden bir kısmı şiddetle tepki gösteriyor ve kıyaslamanın gerçekçi olmadığını söylüyorlardı.

"Biz Kürdüz, onlar Türk" diyorlardı. "Elbette ki onlara kolaylık gösterilecektir. Bunların anlayamadığı işte budur!" diye de ekliyorlardı.

"Anayasa'ya göre onlar da siyasi partidir, biz de. Onlar da milletvekilidir, biz de. Bu nedenle, yasalara ve genel uygulamaya göre, onlara tanınan haklar ne ise bu haklar bize de tanınmalıdır. İşte biz, bu noktada direktmeliyiz. Aksi halde, Kürtlük kompleksine kapılarak 'Madem Kürdüm, o halde bana baskı yapılması ve haklarımın gasp edilmesi de doğaldır' gibi bu psikoloji içine girersek, hem bu hukuk dışılıkları meşrulaştırmış oluruz, hem de mücadelemizin varlık nedenlerini ortadan kaldırmış oluruz. Üstelik parti ve milletvekili olarak kâğıt üstünde dahi olsa, bize tanınan haklara sahip çıkmaz ve bu hakları kullanmazsak halkın haklarının sözcülüğünü nasıl yaparız?" diyenler ise seslerini duyuramadılar.

Bu "Kürtlük kompleksi" ileride de bütün politikalarımıza yansiyacak ve amansız bir hastalık gibi bizleri kemirmeye devam edecekti.

"Bugün, devletin belirlediği koşullarda, Diyarbakır'a girecek olursak, bölgede bize bir daha da siyasi çalışma yaptırmazlar. Bu geri adım, bize ileride çok pahalıya patlayacaktır" şeklindeki uyarılar ve kaygılar keşke ciddiye alınsaydı.

Referandum İddiamız Havada Kaldı

Devlet bizi sınımış, ne olduğumuzu ve ne kadar dayandığımızı görmüştü. Bundan sonra bize göz açtırılmayacaktı, bu kesindi! Acıdır ki, bi-/ı bekleyen bu tehlike, nedense gözardı edilmişti.

Bu kaygıların ne kadar haklı olduğu, kısa bir süre sonra anlaşıldı. Hiç kimse de özeleştirisini yapma ihtiyacını duymadı. Nasıl olsa, halk olanları bilmiyordu. Bu nedenle, yapılan bu vahim hatanın üstünde durmaya gerek dahi görülmedi!..

Diyarbakır girişindeki bu geri adımdan sonra, yani 9 Temmuz 1992 tarihinden sonra HEP, DEP ve HADEP yöneticilerine, bölgede hiçbir siyasi çalışma yaptırılmadı. Buna bir tek örnek gösterilemez. Öyle ki, güvenlik güçleri o tarihten sonra uygulamalarını değiştirdiler ve kimi milletvekillerini dahi aramaya tabi tuttular.

9 Temmuz 1992 tarihine kadar, beş yıllık milletvekilliğim süresince ben ve öteki milletvekilleri konvoylarımızdaki insanları aratmamış ve kimlik kontrolü dahi yaptırmamıştık. Diyarbakır, Şırnak, Batman, Siirt kontrol noktaları ve binlerce insan buna tanıktır. Milletvekili olarak haklarımız vardı, bu haklarımıza sahip çıkmak kaçınamayacağımız bir görevdi.

İnönü'nün, Yılmaz'ın, Özal'ın, Demirel'in... konvoylarında nasıl arama ve kimlik kontrolleri yapılamıyorsa, bizim konvoylarımızda da yapılamazdı! Milletvekilliğimizi güvence göstererek konvoylarımızdaki insanları koruyabiliyorduk. Bunu SHP'de de yaptık, HEP'te de yaptık. 1987'den 9 Temmuz 1992'ye kadar bu, hep böyle oldu.

Ama Diyarbakır girişindeki bu geri adımdan sonra, milletvekillerinin araçları ve valizleri de aranmaya başlandı. "*Öyle ya, başkalarının araç-ları, valizleri ve üstleri aranamazdı; ama biz Kürt olduğumuz için, bizi didik didik arayabilirlerdi!..*" işte Kürt ezikliğini (!) aşamamanın bizi içine düşürdüğü zavallı durum buydu. Bu geri adım ve tavizden sonra, çevremizdeki insanları korumak bir yana, kendimizi bile koruyamaz hale getirilmişti.

En vahim olanı da bütün bu yanlışlardan ders çıkarmamakta ısrar edişimizdi.

Diyarbakır halkının hoşuna gitsin diye (!) HEP İl binasında yaptığımız bir günlük göstermelik açlık greviden sonra, Ankara'ya döndük. Böylece, halkımıza karşı olan görevimizi de yerine getirmiş oluyorduk!.. Yoksa, halkın ağzına bir parmak bal mı çalmıştık?

Bu arada, olan da bizim fiili referandum çalışmasına oldu. Çok büyük iddialarla başlattığımız önemli bir süreç, böylece güme gitti.

Ama halk, kimin sorumlu olduğunu dahi bilmiyordu.

Bütün bu olup bitenleri, zamanında halka anlatmamakla, halka büyük im haksızlık yaptığımı düşünüyorum. Hiç olmazsa halk, "Kahraman" güzü ile baktığı bizlerin, ne halde olduğumuzu görecektir ve belki de bizi sorgulamaya başlayacaktır. Acaba halk, yapılan yanlışların kendi gözünden kaçırılmasına ne zaman dikkat kesilecektir? Bu, çok önemlidir.

Mazeret Belli: "Savaş Var Ya!.."

11 Temmuz 1992 günü Diyarbakır'dan karayolu ile geldiğimiz Malatya'dan, bizi Ankara'ya getirecek uçağa bindiğimizde, Diyarbakır girişinde bize uygulanan hukuk dışılığı çoktan unutmuştuğumuz bile. Çünkü, neyin niçin yapıldığını çözümlenmeye çalışmaktan ve alternatif politikalar incelemekten çok, günü kurtaran çalışmalarını esas almıştık. Zaman zaman basına demeç vermek, parti binası açılışlarına katılmak ve gezilere çıkmak... Bir siyasi parti, kendisini bu kadar dar bir çerçeveye içine nasıl hapsedebilirdi?

Eleştirilere karşı, bilinen mazeret ileri sürülüyordu:

"Savaş var... Bu savaş koşullarında, başka ne yapılabilir?"

Gerçekte, yapılabilecek o kadar çok şey vardı ki... Ama yapılmıyordu, yapılmak istenmiyordu! Partide söz ve karar sahibi olanların, parti politikası haline getirdikleri bu gerekçe, yetersizliklerin üstünü örten bir kılıfı sadece. Yoksa, içine düşülen rehabet ve politikasızlık nasıl izah edilebilirdi?

Bu bahanelere verilen cevap hep şu oldu: "Bu koşullarda, madem yapılabilecek bir şey yok - ki çok şey yapılabilir- o zaman biz, niçin varız? Hiçbir şey yapmadığımız halde, bir şeyler yapıyor muyuz gibi bir görüntü yaratmak halka haksızlık değil midir? Halkı oyalamaya ve boyutlarımızı aşan ümitler vermeye hakkımız var mıdır?"

Ancak bütün bu söylenenlere rağmen, "Savaşın olduğu koşullarda ne yapabiliriz?" savunması, gerçeklerden kaçmanın bir bahanesi olmaya hep devam etti. En kötüsü de bu yaklaşımın çokça taraftar toplamasıydı.

Siyasi yaşamını 10 günde tamamlayan ÖZEP'li günlerde, daha önce hazırladığım kanun tekliflerimin her birinin bir milletvekili arkadaşına adına Meclis'e verilmesini önerdiğimi yukarıda yazmıştım.

Bu kanun tekliflerine ilgi gösteren olmayınca, ben de kendi adıma Meclis'e verdim.

Bu kanun teklifleri basında çıktıkça, benim hakkımda da yavaş yavaş cadı kazanları kaynatılmaya başlandı. Neymiş; ben "çok bireyci ve bencilmişim!.." Daha da ilerisi, "Aman politika üretelim!" diye çırpındığım ve eleştirdiğim için çok da "geçimsiz" bir adammışım!..

Ve böylece, devletin resmi görüşü yetmiyormuş gibi, bir de bizdeki resmi görüşün hücumuna uğradım.

Bizdeki resmi görüş, "Mahmut Almak, bireyci, bencil ve geçimsiz bir adamdır" propagandasını uzun zaman sürdürdü.

SHP'de 6 ay süren Grup Başkan vekilliğim süresince, "Arkadaşlarını koruyan, onların katkılarını almaya ve kolektif bir yönetim oluşturmaya çalışan denge unsuru Mahmut Almak, HEP'te bireyci, bencil ve geçimsiz bir insan olmuştu!.."

Her söylenene "tamam" desem, hiçbir öneride bulunmasam, konuşmasam ve eleştirmesem, sanıyorum en makbul ve itibarı en yüksek olan olurum.

KATLIAMLAR KENTİ ŞIRNAK

15 Ağustos 1992, Şırnak tarihine kara bir gün olarak geçecektir. Newroz kutlamalarında olduğu gibi Şırnak bir defa daha saldırıya uğradı. Şehir ağır silahlarla dövüldü, ateş altında tutuldu. Kan ve barut kokusunun sindiği Şırnak'tan duyulan sadece top sesleri ve insan feryatlarıydı.

Makineli silahlarla başlayan saldırıyı, 15 Ağustos gecesi, eve gelen telefonda haber aldım. Telefon açan, Şırnak'tan SHP'li bir arkadaşı. Her taraftan silah sesleri geldiğini söylüyor ve hükümet yetkililerine haber vermemizi istiyordu.

Hükümetin, hiçbir yetkisinin ve etkisinin olmadığını biliyordum. Durumun böyle olduğunu bildiğim halde, yine de İçişleri Bakam İsmet Sezgin'i aradım ve duruma müdahale etmesini istedim.

Sezgin'e göre, PKK saldırmıştı ve çatışmalar da devam ediyordu.

Şırnak Valisi'ni aradım; Tugay'da olduğu söylendi. Bütün çabalarıma rağmen kendisi ile görüştürülmedim.

Ankara'da yapılabilecek bir şey yoktu. Bunu, daha önceki gözlemlerimden de biliyordum.

Şırnak'tan arayanlar yardım istiyor, telefonda top ve makineli silah seslerini dinletiyorlardı. Ben de bu arada fırsat buldukça, rehberden telefon numaralarını çeviriyor, tanıdık olsun ya da olmasın Şırnaklılardan bilgi almaya çalışıyordum. İnsanlar, şehrin savaş alanına döndüğünü söylüyor, evlerinin her an başlarına yıkılacağı korkusunu yaşıyorlardı. Yapabildikleri de, bana, telefonda top ve kurşun seslerini dinletmek oluyordu.

Yaklaşık iki saat sonra telefonlar da kesildi. Şırnaklılar, telefonlara cevap veremez oldu. Şehrin üç gün boyunca dünya ile bağlantısının kesilmesi ve sessizliğe gömülmesi işte böyle başladı.

DYP, SHP, RP, ANAP ve öteki partilerin böyle olaylarla ilgilendikleri yoktu zaten. Onlardan herhangi bir şey beklenemezdi de. Bizim de yaptığımız şey, olaylardan sonra başsağlığı ve geçmiş olsun ziyaretlerinde bulunmak ve incelemelerimizle ilgili hazırladığımız raporları başına dağıtmaktı.

Milletvekili Selim Sadak büyük bir duyarlılıkla, 17 Ağustos günü Şırnak'a hareket etti.

Biz de, Selim Sadak'tan alacağımız bilgilere göre hareket edecektik. Halkın imdadına ilk yetişen, zaten hep **Selim Sadak** olurdu.

18 Ağustos günü Şırnak'a girebilen Selim Sadak, telefonda ölü ve yaralı sayısının yüksek olduğunu, şehrin de büyük hasar gördüğünü bildirdi. Bu durumda, Şırnak'a bir inceleme heyetinin gönderilmesi gerekiyordu.

Heyette, milletvekillerinden Naif Güneş, Mehmet Sincar, Orhan Doğan, Selim Sadak, Ahmet Türk, Ali Yiğit, Zübeyr Aydar ve ben görev aldık.

İlk durağımız İdil oldu. Beraberimizde basın mensupları olmak üzere, Selim Sadak'ın evindeki yemek molasından sonra Şırnak'a hareket ettik.

Şırnak, deprem yerine çevrilmişti. Yakılan, yıkılan ev ve iş yerleri ile Şırnak, bir enkaz şehriydi.

Önce, Vali Mustafa Malay'ı makamında ziyaret ettik. Vali, çok tedirgindi. Büyük bir çaresizlik içinde olduğu, her halinden belliydi. Olayda, yanıtız kalan pek çok soru vardı. Vali, genellikle dürüst davranıyor ve sorulara yanıt vermek için özel bir çaba içine girmiyordu. Örneğin İçişleri Bakanı'nca Şırnak'a girdikleri söylenen 1 000 -1 500 PKK'li, şehrin çevresinde kazılan mevzilerdeki askerlere görünmeden Şırnak'a nasıl girebilmişlerdi? Olaylardan sonra bu kadar insan Şırnak'tan nasıl çıkabilmişti? PKK ve güvenlik güçleri arasında bir çatışma çıktı ise, güvenlik güçlerinden ya da PKK'lilerden, tek bir kişinin dahi yaşamını yitirmemesi ne ile açıklanabilirdi? PKK, bu kadar ağır silahları şehir merkezine nasıl sokabilmişti! Sıkılan on binlerce mermi üzerinde, balistik inceleme yapılmış mıydı? Daha birçok soru... Valinin bazı sorularımıza net cevaplar vermekten kaçınması, birçok şeyin ipucunu veriyordu zaten. Örneğin basının huzurunda *"Onlar (PKK'liler), bir ateş ettilerse, bizimkiler on ateş etti"* demesi, çok şeyi açıklıyordu.

Vali ile görüştükten sonra, yakılan ve yıkılan ev ve işyerlerini incelemeye gittik.

İnönü mahallesinde, yıkılmayan ve zarar görmeyen ev yok gibiydi. Evi yıkılan, yakılan herkes, bize evini göstermek istiyordu. Evlerde tek tek incelemelerde bulunsak, incelememiz günler alırdı. Üstelik pratik bir yararı da yoktu. Çünkü bizim için önemli olan, olayların nasıl başladığı ve sorumluların kimler olduğuydu. Ancak, çektikleri acıları hafifletmek, paylaşmak ve feryatlarını duyurmak için olsa gerek, insanlar evlerini bize göstermekte ısrar ediyorlardı.

Havan topları ve roket mermileri ile ön cephesi tamamen yıkılan bir evde inceleme yaparken, iki çocuğun yanarak kül olduğunu öğrenince büyük bir dehşete kapıldık.

Çocuklarının enkaz altında yanarak küle dönüştükleri yeri gösteren baba, "*Külleri, bir naylon torbanın içine koyduk. Mezara da öyle gömdük*" derken, oldukça soğukkanlıydı. Bütün bu olanlara rağmen bu insanların bu kadar dirençli olmaları ve hiçbir şey olmamış gibi davranmaları, bizde şaşkınlık yaratıyordu.

Yıkıntı içindeki evi büyük bir hüznün içinde geride bırakırken, yanıma yaklaşan temiz giyimli, yaklaşık kırk beş yaşlarında bir bey, "*Hoş geldiniz*" dedi. "*Benim evime de lütfen bakın. Yaşadığımız felaketi kendi gözlerinizle görün.*"

"Gerek yok" dedim. "Zaten evlerin, hemen hemen hepsi aynı durumda. Evleri tek tek dolaşmanın hiçbir yararı yok ki. Esas olan genel durumdur."

Çok ısrar etti, "*Evimi, mutlaka görmeniz gerekir*" dedi.

Heyete rehberlik yapan partililer de ısrar edince, çaresiz "*Tamam, gidelim*" dedik.

İki katlı binanın dış kapısında, toza ve toprağa bulanmış giysileri ve taranmamış dağınık saçlarından yıkıntıların içinden çıkarıldıkları belli olan iki çocuğun elinden tutan ev sahibi anne, hıçkırarak ağlıyordu.

İkinci kattaki evin ön cephesi tamamen yıkılmış, yıkılan taş duvar evin içinde, televizyon, karyola, buzdolabı, büfe ne varsa, hepsini tahrip etmiş, kullanılmaz hale getirmişti.

Bu şahsın Şırnaklı olmadığını orada öğrendik.

Kırılıp dökülen eşyalarını gösterirken, sesi öfke ve isyan yüklüydü.

"Ben, yirmi yıllık devlet memuruyum. Gördüğünüz bu eşyaları almak için, yirmi yıl çalıştım. Yirmi yıllık emeğim bir anda yok olup gitti. Ben de Apocu muydum, terörist miydim? Ben, devlet memuruyum, (...) kuruluşunda çalışıyorum. Üstelik Kürt de değilim, (...) ilindenim."

"Peki nasıl oldu, bütün bunlar? Evini, kim bu hale getirdi?"

Ön duvarı çökmüş oturma salonundan, Atatürk büstünün bulunduğu karşımızdaki Cumhuriyet alanını eli ile işaret ederek, cevap verdi:

"İşte, bu alandan ateş edildi. Panzerlerden ateş ediliyordu; kendi gözlerimle gördüm. Zaten işin gizlisi saklısı da yoktu. PKK, diyorlar. PKK filan yoktu. Bu işi yapan, güvenlik güçleriydi. Bunlar, düşmana bile yapılmaz. Ne günahımız vardı? Gazeteciler de burada. Söylediklerimi aynen yazsınlar."

Sinirliydi ve sesi ağlamaklıydı.

Taş ve toprak yıkıntısı altında kalan evi geride bıraktığımızda, oturduğu yerde kucağına aldığı iki çocuğunu sıkı sıkı tutan evin hanımı, gözleri yerde derin düşüncelere dalmıştı.

Şırnaklı olmayan bu devlet memurunun yaşadığı vahşet, daha sonra basında geniş yer aldı.

25 Ağustos 1992 tarihli *Cumhuriyet* gazetesi, bu devlet memurunun feryadını "**Biz PKK'li Olduk, Tanklar Bizi Bombaladı**" başlıklı bir haberle verdi.

Bu haber, Şırnak katliamı hakkında önemli ipuçları veriyordu.

Haber şöyleydi:

"Telsizler anons ediyor, Tüm birimlerin dikkatine, beklenen malum şahıslar geldi.' Beklenen 'bu malum şahıslar' HEP milletvekilleri olur da Şırnak polisi boş durur mu? Hemen harekete geçiyorlar. Uzak takip vaziyetleri başlıyor. Mahmut Almak başkanlığındaki HEP heyeti, Şırnak Valiliği'ne refakatçi polislerin eşliğinde giriyor. HEP milletvekillerini makamında kabul eden Şırnak Valisi Mustafa Malay'ın odası oldukça sıcak. Klimalar çalışmıyor. Vali Malay HEP'lilere kanlı olayla ilgili bilgi veriyor, 'Saldın başladıktan bir süre sonra, güvenlik güçlerine ateşin açıldığı yönleri saptayıp ondan sonra ateş etmeleri talimatını verdik. Tabii karanlıkta, panik içinde bu talimatı uygulamanın zorlukları var. Polis nereye atıyor, jandarma nereye atıyor belli değildi' saptamasını yapan Malay, Şırnak'ın harap halini düşününce, bizce bugüne kadar konuyla ilgili en doyurucu açıklamayı yapan yetkili oluyor. Mahmut Almak, Vali Malay'dan halkla yapacakları görüşme sırasında polislerin bulunmamasını istiyor. Vali Malay da bu konuda teminat veriyor. Odada bulunan sivil bir polis ise bu arada boş durmuyor. Vali Malay ile HEP milletvekilleri arasında geçen bu konuşmaları, kamufle ettiği küçük ses alicısına bir güzel kaydediyor.

Cumhuriyet Mahallesi'ndeyiz...

Biz gazeteciler ilk kez önceki gün HEP milletvekillerinin sayesinde insanlarla konuşma, semtleri dolaşma olanağı buluyoruz. Ahmet Özen, Trabzon doğumlu. 4 ay önce tayini Ziraat Bankası Şubesi'ne çıkmış. Çatışma günü evi tamamen tahrip olmuş. Odanın biri tamamen yıkılmış. Özen, evine isabet eden MKE yapısı bombanın parçalarını milletvekilleri Orhan Doğan ve Mahmut Alınak'a gösteriyor. Özen, eşi ve çocuklarıyla birlikte yaşadığı korku dolu saatleri şöyle anlatıyor:

'Olaydan bir gün sonra öğlen saatleri güvenlik güçleri evimi bu hale getirdi. Tankları kentin meydanına yerleştirmişlerdi. Sürekli, gelişigüzel bombalıyorlardı ve tarıyorlardı. Biz PKK'li olduk, güvenlik güçleri bizi topa tuttu.'

Özen, hiç kimseden korkmadığını söylüyor. Evimi bu hale sokan güvenlik güçlerini her yere şikâyet edeceğini vurgulayarak 'Ben bu olaylar boyunca bir tane PKK'li görmedim. Olaylar bittikten sonra evime gelen polisler, 'senin evine de mi ateş açıldı' dediler. Bu yap-tıklan insanlığı sığmaz. Halkı perişan ettiler' diyerek tepkisini dile getiriyor.

Hacı Güngen, çatışma sırasında eşi ve iki çocuğunu yitirmiş. *'Eşim, iki çocuğumun üzerine kapanmış, eve isabet eden kurşunlardan korunmaya çalışıyordu. Anlattığım bu olay gündüz meydana geldi. Kentin meydanındaki tanklar, bizim mahalleyi bombalıyordu. Evimin dışına isabet eden bir tank bombası duvarın yıkılmasına neden oldu. Eşim ve iki çocuğum enkazın altında kaldı. Üçü de yaşamını yitirdi'* diyen Güngen, güvenlik güçlerinin yoğun ateşi sürdüğü için cesetlerin üç gün evde kaldığını söylüyor.

Çatışma bittikten sonra eşi ve iki çocuğunu kendi olanaklarıyla gömdüğünü anlatıyor."

Ankara'ya döndükten sonra, ayrıntılı bir rapor hazırladık. Raporun sonuç kısmından bazı bölümleri aşağıya alıyorum:

"... Vali, Alay Komutanı, subay, astsubay, erbaş, er, emniyet müdürü, komiser, sivil ya da resmi polis gibi güvenlik görevlileri, devlet memurları ve halkla basın huzurunda çok açık ve geniş kapsamlı görüşmeler yapıldı.

*Olay gecesini İçişleri Bakanı tarafından yapılan açıklamada Şırnak'ın 1 000-1 500 kişilik PKK'lı saldırısına uğradığı belirtilirken, ertesi gün olay yerine giden bölge valisi Ünal Erkan, PKK'nın gruplar halinde kente muhtelif bölgelerden saldırı düzenlediğini, takriben 1000 kişi olduklarını, saldırıda havan ve top gibi ağır silahlar kullanıldığını beyan ederek bakanla çelişkiye düşmüştür. Yine aynı gün, olaya hâkim olduğu ve kentin her taraftan kuşatıldığı açıklanırken, saldırının 600 ya da 700 kişilik PKK'lı tarafından yapıldığı belirtilerek önceki açıklamalara ters düşüldü. Gerek İçişleri Bakanı'nın gerekse de bölge valisinin zaman zaman birbirini tutmayan, zaman zaman da bir diğerini yalanlayan beyanları olayın daha çok karmaşık olduğu izlenimini yarattı. Kente ağır silahlarla saldırdıkları söylenen hiçbir PKK'lı, ölü ya da sağ ele geçirilmemiş, olayda kullanıldığı iddia edilen havan, top ve roket gibi PKK'lılara ait silahlardan hiçbiri bulunamamıştır! PKK'lılar, 53 saat süren çatışma sonunda bu çemberi yarararak nasıl kaçmışlardır? Bu sorunun yanıtı verilememektedir. Aramalarda ağır silahlar ele geçirilmediğine göre **ağır silahla Şırnak'a giren PKK'lılar, eylemden önce nasıl yakalanmadı?** İnceleme sırasında ev ve işyerlerinden, kurul tarafından toplanan havan, tank topu ve roket mermilerinde MKE damgası olduğuna göre, acaba PKK, devletin silahlarını mı kullandı?*

Eylemden önce kente değişik kimliklerle girdiği iddia edilen PKK'lıların ele geçirilmemiş olması dikkat çekicidir. Gözaltına alınan şahısların çoğuna yakın kısmı, herkes tarafından tanınan ve bilinen insanlar olduğuna göre, eylem, kimler tarafından gerçekleştirildi?

Yanıt bekleyen soruların açıklığa kavuşturulması halinde, devletin halka saldırdığı sonucu ortaya çıkmaktadır. Özellikle Cumhuriyet Meydanındaki Atatürk Heykeli önüne mevzilendiği saptanan zırhlı araçtan, oraya cephesi olan pek çok ev ve işyerinin isabet aldığı dikkat çekicidir.

Olayın görgü tanıklarının beyanlarından, Şırnak Uludere Caddesi ile ana cadde üzerinde mevzilenen zırhlı araçların hedef gözetmeksizin ateş ettiği sonucuna varılmıştır. Güvenlik birimlerinin konuşlandırıldığı Tuğay, Askerlik Şubesi, Emniyet Müdürlüğü ve Jandarma binalarına cephesi olan bütün işyeri ve evler, ağır silahlarla tahrip edilmiş, kullanılmaz hale getirilmiştir.

Olayın tipik bir provokasyon olduğu açıkça ortadadır. Şırnak'a karşı düzenlenen bu silahlı saldırı sonucu 18 vatandaş yaşamını yitirmiş, yaklaşık 100 kişi de silahla yaralanmıştır. Maddi zarar ve ziyanın da 750 milyar ile 1 trilyon lira civarında olduğu tahmin edilmektedir. 27.8.1992"

Biz böyle bir rapor hazırlarız da birileri boş mu durur! Şırnak'ta yaptığımız incelemelerden sonra döndüğümüz Ankara, bizi *Hürriyet* gazetesinde "**Göçü HEP Planladı**" manşeti ile karşıladı.

Bu habere göre; bizler İdil'de bir evde PKK adına gizli bir toplantı yapmış, PKK adına kararlar almış ve Şırnak halkını zorla göç ettirmiştik! Bu haberi okuyan pek çok gazeteci, büyük bir şaşkınlıkla beni aradı. "Böyle şey olmaz" diyor ve ekliyorlardı: "Yanınızda olmasak neredeyse bizi bile inandıracaklar!"

Dava açarsam tanıklık etmeye hazır olduklarını da belirtiyorlardı.

Oysaki gizli toplantının yapıldığı iddia edilen yer, Selim Sadak'ın İdil'deki eviydi. Gazetecilerin hepsi, mahkemede Şırnak'a gitmeden önce yemek için eve gidildiğini ve bir-iki saat kalındıktan sonra da hep birlikte çıkıldığını, yemek sırasında da birlikte olduğumuzu, daha sonra İdil'den Şırnak'a gidildiğinde göçün zaten başlamış olduğunu gördüklerini söylediler.

Evet, polisçe tutulan ve daha sonra da basında "Olağanüstü Bölge Valiliği Raporu" şeklinde yayınlanan bu tutanaklar düzmeceydi. Gerçeği kesinlikle yansıtmadığı içindir ki, bu tutanağı düzenleyenler ellerine yüzlerine bulaştırmışlardı. Sırrı Sakık ve Mahmut Uyanık, Şırnak'a hiç gitmemiş olmalarına rağmen, polis tutanağındaki gizli toplantıda gösterilenler arasında onların da adı geçiyordu.

Şimdi düşünüyorum da, Şırnak'a giderken yanımızdaki gazeteciler ya olmasaydı diyorum! "İdil'deki yemekli örgüt toplantımız" (!) nedeniyle belki de bizi asmaya kalkıştırlardı.

Evet, "*Devletin Özel Tim'i, devletin polisi gerçeğe aykırı tutanak düzenlemez, sizlerle ilgili iddia edilen her şey gerçektir*" diyenlere sesleniyorum! Bu tutanakların iddialarınızın delili olacağına inanıyor musunuz hâlâ?

HEP'E YENİ GENEL BAŞKAN

29 Eylül 1992 günü yapılacak olağanüstü kurultay yaklaştıkça, HEP içinde de hareketlenme başladı. Sorun, kimin genel başkan olacağı ve nasıl bir yönetimin oluşturulacağı sorunuydu.

Parti kamuoyunda, çalışmalarda rahatlık sağlar düşüncesi ile, genel başkanın milletvekili olması eğilimi ağır basıyordu. İçimizde, karizması olan, yetenekleri ve birikimi ile öne çıkan biri olmadığı için, genel başkan olmayı aklından geçiren en az 6-7 milletvekili vardı.

Dikkat edilirse, yazdıklarımda, çok gerekli olmadıkça isimler üzerinde durmamaya özen gösterdim. Çünkü, sorun, sadece bireyler sorunu değildi. Asıl sorun, politik yetmezlikti. Bir başka önemli sorun da, bu politik yetmezliğin halka ve parti kamuoyuna "Büyük başarı!..." olarak sunulması sorunuydu.

Bu yetmezlikleri ortaya koyanların, "Devlete mesaj vermek istiyor!" suçlamaları ile ürkütölmeleri ve böylece susturulmaları da ayrı bir sorundu. Halkın, olan bitenler hakkında bilgi sahibi olmaması da bu şekilde sağlanıyordu. "Aman birliğimizi ve bütünlüğümüzü bozmayalım. Yanlış olsa dahi, birliğimizi koruyalım" sloganı da bu amaca hizmet ediyordu. Bunun halka ne kattığı, neler alıp götürdüğü ve ne gibi mevziler kaybettirdiği, düşünölmüyordu bile.

Partili arkadaşlardan "*Genel Başkanlığa aday olur musun?*" önerisi geldiğinde, hiç düşünmeden kabul ettim. Çünkü aleyhte yürütölen kampanyanın yarattığı tahribat, ne kadar çok kan kaybettirmiş olursa olsun, (*partili kamuoyunun iyi mevzilendirilmesi ve halk kitlelerini esas alan politikaların üretilmesi halinde*) HEP'in yine de yalnızlıktan kurtarılabilceğine ve iktidar iddiası olan bir partiye dönüştürölebileceğine inanıyordum.

Her zaman saygı duyduğum ve saygı duymaya devam edeceğim HEP tabanının -ki bunlar genelde yoksul insanlardı- iyi yönlendirilmesi ve kitlesel kolektif bir yöntemin oluşturulması halinde, yalnız Türkiye'de değil dünyada dahi gündem yaratacak güçlü çıkışlar gerçekleştirilebilirdi. Ve yaşanan bütün olumsuzluklara rağmen HEP, iktidar alternatifi olan bir partiye dönüştürülebilirdi. Ben, halkla birlikte böyle bir partinin yaratılabileceğine inanıyordum. Bu konuda da oldukça iddialyım.

Böyle bir HEP'in, egemenlerin ve siyasal iktidarın işine gelmeyeceği kesindi. Çünkü bu, onlar için sonun başlangıcı olacaktı. İktidarlarının sarsılmasını istemezlerdi.

Tempo dergisi, 23 Eylül 1992 tarihli sayısında, kurultayla ilgili şu değerlendirmeyi yapıyordu:

"Deniz Baykal'ın CHP genel başkanlığına seçilmesiyle başlayan politik hareketlilik, önümüzdeki cumartesi günü yapılacak HEP'in olağanüstü kurultayıyla iyice yoğunlaşıyor. HEP kurultayı sonucunda, SHP'deki gibi bir 'bölünme' beklenmiyor ama, olası kırılganlıkların yaşanmaması için yine de yoğun çaba harcanıyor. HEP çevreleri, başta milletvekilleri olmak üzere, kurultaya 'tek aday' ve 'tek liste' ile gidilmesi için çalışıyorlar. Aracı heyetler, partinin şimdiki Genel Başkanı Feridun Yazar'ı, Şırnak Milletvekili Mahmut Almak adına adaylıktan feragat etmesi için iknaya çalışıyorlar. Mardin Milletvekili Ahmet Türk, Şırnak Milletvekili Orhan Doğan, Muş Milletvekili Sırrı Sakık ve Diyarbakır Milletvekili Mahmut Uyanık'tan oluşan aracı heyet, Yazar'a, 'Parti genel başkanının milletvekili olmasının daha yararlı olacağı' gerekçesini gösteriyorlar.

Feridun Yazar, kendisiyle görüşen milletvekillerine, 'Mutlaka genel başkan kalmak gibi bir kompleksinin ve zaafının bulunmadığını' söylüyor, genel başkanın milletvekili olmasındaki faydalara hak verdiğini ekliyor, ancak nihai kararını il başkanları ve delegelerin eğilimini belirledikten sonra vereceğine belirtiyor. Adı, genel başkan adayları arasında geçen Adıyaman Milletvekili Mahmut Kılınç, bu tür haberlerin kendisinden kaynaklanmadığını söylüyor, 'Mutlaka genel başkan olmalıyım' gibi bir iddiasının olmadığını, önemli olanın partiyi ileriye götürecek birinin işbaşına "dirilmesi olduğunu vurguladıktan sonra, herhangi bir isim üzerinde mutabakat sağlanması halinde aday olmayabileceğini ima ediyor. HEP'te genel başkanlığa en güçlü aday, partinin TBMM Sözcüsü Şırnak Milletvekili Mahmut Almak gibi görünüyor. Almak, 'Kürt sorunu'yla ilgili parlamentoda radikal çıkışlarıyla tanınıyor. HEP genel başkanlığına aday olduğunu açıklamak için genel bir mutabakat arayan Almak, seçilmesi halinde izleyeceği politikaları ilk kez *Tempoya*, açıkladı.

Hedeflerini, medyadan daha fazla yararlanmak için parlamentoda, grup kurma sayısına ulaşmak, hayatın her alanında alternatif politikalar üretmek, partiyi, hapsedilmek istendiği dar alandan kurtarıp iktidara yürüyen bir parti haline getirmek şeklinde sıralıyor Mahmut Almak. İlk hedefi olan grup kurma sayısına ulaşma konusunda sarfedilecek çabalan şöyle açıklıyor: *'Grup kurmamız, başarılı çalışma yapmamız, partiyi büyüterek halkla bütünleştirmemize bağlıdır. Partinin güçlü bir rüzgâr estirmesi halinde birçok milletvekili estirilecek bu rüzgârın karşısında ister istemez HEP'e yönelecektir. Bu nedenle, partiyi büyütmek ve güçlendirmek gibi tarihi bir görevle karşı karşıyayız.'*

Alınak, başta DYP, ANAP ve SHP olmak üzere tüm partileri 'Pusulatsız gemi'lere benzetiyor, hiçbirinin yaşanan sorunlarla ilgili hiçbir politikalarının olmadığını ve düzenle bütünleştiklerini söylüyor. HEP'in çok geniş potansiyeli ve avantajları olan bir parti olduğunu vurgulayan Almak, tek eksiklik olarak bu güçlü ve dinamik potansiyelin bir güç haline getirilmemesini görüyor. HEP'in belirli bir bölgeye sıkışmaktan kurtarılması, doğudan batıya gelişen, büyüyen bir parti haline getirilmesi gerektiğini anlatan Almak, şöyle devam ediyor: **'En önemlisi, iktidar mücadelesi vermesi gereken bir parti olmalıdır.'**

İktidar sözcüğünün kimilerine 'ütopya' gibi görünebileceğine işaret ediyor Mahmut Almak, 'ama ben daha farklı düşünüyorum ve iddia ediyorum. HEP siyasal bir çekim merkezi haline getirilebilirse çok büyük dalgalanmalar yaratabilir. Bugün hiçbir partinin, yaşanan sorunlarla ilgili hiçbir projesi yoktur. Bu partiler, bu düzenin çizdiği çerçeve içerisinde fasit bir daire oluşturmuşlar ve daire içinde hiçbir şey üretememektedirler. HEP bu açılımı sağlayabilirse, projeler üretebilirse, **halkın demokratik muhalefetini** harekete geçirebilirse, halkla birlikte politika yapma anlayışını öne çıkarabilirse iktidara aday bir parti haline gelebilir.'

Kendi başkanlığındaki bir HEP'in bütün bunları hedefleyeceğini söylüyor Almak ve sürdürüyor: *'HEP, bu avantajı kullanma gibi bir görevle yükümlüdür. Bu görevini yerine getiren HEP, Türk ve Kürt halkını kucaklayan ve iktidara yürüyen bir parti haline getirebilir. Ve en önemlisi, halkla birlikte üreteceği, yaşama geçireceği politikalarla, seferber edeceği halkın gücüyle, akıl almaz boyutlara varan haksızlıkların ve sömürünün üzerine giderek, birtakım dönüşümleri de sağlayabilir. Bunu başarabiliriz diye düşünüyorum.'*

Genel Başkanın Görevleri

HEP genel başkanlığına aday olduğumu açıklamamdan sonra, Feridun Yazar ile Mardin Milletvekili Ahmet Türk de aday olduklarını açıkladılar.

Kimin genel başkan olacağı tartışmaları sürerken "*Kurultaya parçalanmış bir görüntü ile girmeyelim. Adaylar kendi aralarında anlaşsınlar; tek adayla kurultaya gidelim*" sesleri yükselmeye başladı.

Parti kamuoyunun bu genel eğilimi, doğaldır ki, bizi de etkiliyordu. Ancak adaylardan her biri, ötekilerin çekilmesini istiyordu. Bu nedenle de uzlaşma sağlanamıyordu. Uzun tartışmalardan sonra üç aday, ara bir formül üzerinde görüş birliğine vardık. Buna göre Parti Meclisi üyeleri, il başkanları ve milletvekillerinin ortak katılımları ile bir toplantı düzenlenecekti. Bu toplantıda genel başkan adayları çalışma programlarını açıkladıktan sonra oylama yapılacak, en yüksek oyu alan aday, adaylığını sürdürecektir, ötekiler çekilecekti.

Böyle bir oylamanın kurultay iradesini ne oranda yansıtacağı elbette ki tartışılabilirdi. Ancak yaptığımız bu "centilmenlik anlaşmasına" her üçümüz de uyacaktık.

Parti Meclisi üyeleri, milletvekilleri ve il başkanları, kurultaydan iki gün önce toplandılar.

Toplantıda, önce kurultay düzenine ilişkin konular konuşuldu. Daha sonra da, genel başkanlık sorunu tartışmaya açıldı.

Çalışma programının açıklanması için, aday olarak ilk söz bana verildi:

HEP; Kürt, Türk, Alevi, Sünni, işçi, köylü, esnaf, çiftçi, memur, gençlik, kadın, emekli, dul ve yetimlerden oluşan bütün halk yığınlarını örgütlemek için neler yapabilir, iktidar iddiası olan bir partiye nasıl dönüştürülebilir, halka yönelen baskılar, nasıl geriletilebilir; üyeleri ve sempatizanları ile günün yirmi dört saati sürekli hareket halinde olan, sürekli çalışan ve kolektif bir yönetim yaratan bir parti olmak için neler yapılabilir; güçlü bir halk inisiyatifi nasıl yaratılabilir; halk inisiyatifini öne çıkararak demokratik dönüşümleri gerçekleştirmek için neler yapılabilir; uluslararası kamuoyuna nasıl ulaşılabilir; muhalefet boşluğunu dolduran bir siyasi hareket olmak için neler yapılabilir; bu ve benzeri daha birçok konudaki görüşlerimi ve tasarılarımı, çok uzun bir konuşma ile anlatmaya çalıştım.

Ahmet Türk ise, yaptığı kısa konuşmasında, benim düşüncelerime katılmadığını belirterek, "**HEP'i uluslararası diplomaside değerlendirmek istiyorum. Benim yapacağım budur**" dedi.

Feridun Yazar ise, Genel Başkan olarak uygulamalarının zaten bilindiğini, bu nedenle herhangi bir şey söylemeye gerek görmediğini belirtti.

Oylamaya geçildiği sırada üç aday, toplantı salonundan ayrıldık.

Bir süre sonra, oylama sonuçları açıklandı: En yüksek oyu Ahmet Türk almıştı.

Böylece üst yönetim, HEP'e diploması yapma misyonunu yüklemiş oluyordu!

Bu karar, insanlarımızın içinde bulunduğu ruh halini de ifade ediyordu. Adres, halk olacağı yerde, Avrupa başkentleri olmuştu. Yıllar süren "*bu müthiş diplomaside*" bir arpa boyu bile yol alınamadığı çok sonra görülecekti.

Ne yazık ki, bu yaklaşım, halkı da çok etkiledi. Daha önce de altını çizdiğim gibi halk, geleceğini kendi elleri ile yaratacağı yerde, Amerika, İngiltere, Fransa, İsviçre.... başkentlerine ümit bağlar hale geldi.

Tarih, bizimkilerin kişiliklerinde acaba "tekerrür" mü ediyordu? Tarihten hiç mi ders çıkarmayacaktık? Süper güçlerin yafan geçmişte Mustafa Barzani'yi düşmanlarının amansız saldırıları karşısında nasıl yalnız bıraktıkları ve bir halfan kitlesel katliamına nasıl seyirci kaldıkları bizim için hiç mi öğretici olmayacaktı? Tarihe, Halepçe Katliamı olarak geçen Saddam'ın Kürt katliamında sevgili (!) Batı Medeniyetinin içine girdiği ölüm sessizliğini nasıl unutabilirdik!...

Koçgiri ve Dersim Harekâtlarının içinde yer alan ve tüm yaşamını Kürt sorununun çözümüne adayan Dr. Nuri Dersimi, 70 yıl önce yaşadıkları ve yazdıklarıyla, sanki 1990'lar Batı'sını ve Batı'ya ümit bağlayan Kürtlerin dramını anlatıyordu.

Dr. Nuri Dersimi'nin yaşadıklarından ve yazdıklarından ders çıkarmak istemeyenler için geriye tek şek kalıyordu: Kafalarını duvara çarpmak. Acaba o zaman akılları başlarına gelir miydi?

Dr. Nuri Dersimi'nin *Hatıratım* adlı eserinde 70 yıl önce yazdığı Batı, bugün aynı Batı'dır, hiç de değişmemiştir.

Nuri Dersimi, *Hatıratım* adlı eserinde, "... Dış devletlere müracaat etmek üzere ülkeden ayrılacağımı da Seyit Rıza'ya bildirmiştım" diyor ve sözü, Batı'nın kendisine yaşattığı hayal kırıklığına getiriyor:

"... Memduh Selim vasıtasıyla bir yazı hazırlamış ve Fransızca'ya tercüme ederek... Dersim faciaları hakkında Dünya kamuoyunun nazarı dikkatini celp etmişim. Heyhat! Adalet, merhamet, mazluma yardım mefkure ve prensipleri meğer Musa ile İsa devirlerinde ileri sürülen uygulaması olmayan bir safsatadan ibaretmiş..."

"Dersim hakkındaki katliam harekâtını tertibat ve teşkilatıyla mütemadi bir surette Şam ve Beyrut'ta yayınlanan Arap ve Fransız gazetelerinde takma isimle yazmakta ve dünya kamuoyunun dikkatlerini çekmeye çalışıyordum. Fakat hey hat!..." (s. 193)

Dr. Nuri Dersimi, Kürdistan Tarihinde Dersim adlı eserinde de sanki bugünün Batı'sını yazıyor:

"... Durumu dünya kamuoyuna bildirmek lazımdı. Bu sebeple, bu ödevi üzerime almayı kendime borç bildim ve 11 Eylül 1937'de Türkiye hudutlarından harice çıktım.... Mezalimi protesto etmek üzere İngiltere, Fransa, Amerika ve diğer bütün devletlerin konsoloslukları vasıtası ile Dışişleri Bakanlıklarına tercümesi aşağıda yazılı şikâyetnameyi sundum:

İngiltere, Amerika Birleşik Devletleri, Fransa ve diğer bütün devletler Hariciye Nezaretlerine, Milletler Cemiyeti Umumi Kâtipliği'ne...

... Türk hükümetinin bu zulumlan, en büyük ve biricik merci tanıdığımız müessesesinin (Birleşmiş Milletler'in) yüksek ve kurtarıcı prensipleriyle taban tabana zıttır. Bu zulme o müessesenin (Birleşmiş Milletler'in) asla lakayt ve ilgisiz kalmayacağına büyük imanımız vardır.

... Milletlerarası bir araştırma komisyonunun topraklarımıza (Dersim'e) gönderilmesi...

20 İkinci Teşrin 1937

Dersim Aşiretleri Namına

(İmzalar)"

Dersimi'nin yazdıklarını izlemeye devam ediyoruz:

"... Kürtlerin medeni dünyaya, büyük ve küçük devletlere yaptıkları müracaatlar hiçbir netice vermemiş, hiçbir tepki yaratmamıştı. İnsanlık denilen insafsız varlık.... kanlı sahneye seyirci kalmaya ve sessizce yardımcı olmaya karar vermişti sanırsın... .. Türkiye'de bulunan ecnebi siyasi mümessiller ve konsolosluklar vasıtasıyla bütün devletler hazırlanan katliam tertibatını görüyor ve günü gününe hadiselerle mutallî oluyordu. ... Cenevre Milletler Meclisi, hiçbir şeyden haberdar değilmiş gibi sükûta devam ediyordu.

... Londra-Düinkü gazeteler; '.. Bazı kanaata göre işbu isyanlar Rusya'nın para ve silahlarıyla beslenmektedir...' diyordu... Bu gibi haberlerin hakikatla hiçbir alakası yoktu. Çünkü 1936 yılından beri mahsur kalan Dersimlilerin Rus hükümetiyle irtibat tesisine asla imkân yoktu ve olamazdı.

... Dersim bütün dünyadan tecrit edilmiş, kendi talihine bırakılmış olarak... damla damla ölüyordu. Bu ölüme medeni dünya seyirci duruyor, ... Avrupa basını tarafından bir din taassubu, bir yabancı tahriki diye gösterilmekte devam edip gidiyordu."(s.295-313)

"... Roma kölelik devrinin bütün mezalim ve gaddarlıklarını gölgede bırakan Kürt kölelerinin haliyle, medeni âlem (Batı) alakadar olmamış ve... Kürt cehennemi içinde dram devam etmişti. Türk diplomatlarını salonlarına... kabul eden Batı Demokrasisi, bir an bile... yapılan cinayetin hesabını sormaya cesaret edememiştir." (s.324)

"... yüzlerine medeniyet maskesini takmış olan büyük ve küçük devletler, .. dökülen Kürt kanıyla menfaat kadehlerini doldurmaya çalışmışlardır." (s.333)

"... Türk hükümeti, akıl ve mantığın emrettiği bu borcu ödemekten kaçınır ve Amerika ve İngiltere hükümetlerinin yardımına güvenerek gasp ve gadr yoluna devam ederse, .. Amerika ve İngiltere'nin her an ilan etmekten kaçınmadıkları, Türkiye'nin toprak bütünlüğü' teranesi bir kurt masalından ibaret olduğunu anlamamış bir tek Türk devlet adamı kalmışsa, bu, Türkler hesabına bir felakettir." (s.335)

Dr. Nuri Dersimi, 70 yıl önce bugünü görmüş gibi bugünkü Batı'yı ve bizim tarihsel körlük içindeki diplomasi anlayışlarımızı ne güzel de mahkûm ediyor!

Avrupa Parlamentosu'nun Leyla Zana'ya verdiği Sakharov Düşünce Ödülü törenine katılan Bayan Mitterand'ın 18 Ocak 1996 günlü *Hürriyet* gazetesinde çıkan açıklaması, Batı hayranı Kürtler için önemli mesajlar taşıyordu.

Batılı devletlerin ikiyüzlü politikalarına Bayan Mitterand bile isyan etmiş olacak ki, duygularını şu sözlerle ifade ediyor:

"Türkiye'nin Gümrük Birliği'ne girişini onaylayan Avrupa Parlamentosu Leyla Zana'ya verdiği Sakharov Ödülü ile Kürtlerin ağzına bir parmak bal çaldı."

Batılı devletlerin Kürt sorununda uyguladıkları "Tavşana kaç, tazıya tut" politikalarının bir özetidir bu açıklama.

Bu ülke yönetimleri için Kürt sorunu, gerektiğinde masaya konan bir karttan ibarettir. Ekonomik ve siyasi çıkarları gerektirdiği zaman, Kürt sorunu onlar için bir baskı unsurudur.

1992 yılı Eylül ayının son haftasında İsviçre'nin başkenti Cenevre'de görüştüğümüz Birleşmiş Milletler Genel Sekreter Yardımcısı Blancha, içtenlikli olarak şunları söylemişti:

"Ben; Kürt ve Türk halkının yakın dostuyum. Şu gerçeği hiçbir zaman akıldan çıkarmamak gerekir: Bugün dünyada söz sahibi olan devletlerin Türkiye Cumhuriyeti ile tarihsel beraberlikleri vardır. Türkiye Cumhuriyeti, Sosyalist sisteme karşı hep NATO'nun yanında yer almıştır. Bu nedenle NATO ülkelerinin Türkiye Cumhuriyeti'ne vefa borçları vardır. Ayrıca uluslararası ilişkilerde belirleyici olan, ekonomik, siyasi ve askeri çıkarlardır. Hiçbir devlet, kendi çıkarlarını riske etmek istemez..."

Blancha, Orhan Doğan ve bana güzel bir diplomasi dersi vermişti.

İsviçre'de, diplomasi adına daha başka çevrelerle de görüşmüştük.

Hepsinden aynı mesajı almıştık. Bir kısmı da çaresizdi.

İçtenlikle şu öneride bulunuyorlardı:

"Kamuoyumuzun, yöneticilerimize baskı yapması için, Türkiye'ye gelen turistlere bildiri dağıtarak sorunlarınızı anlatmaya çalışın, yöneticilerimizin başka türlü harekete geçmeleri mümkün değil."

Öyle ki, bu çevrelerin daha bir ay önce Şırnak'ı viranhaneye çeviren ve sağır sultanın bile duyduğu silahlı saldırıdan haberlerinin olmadığını öğrenince, doğrusu önce inanmak istememiştik.

İşte 'diplomasi" denilen "Büyük İş!" bu kadardı. Dünyanın dahi ciddiye almak zorunda kalacağı büyük bir güç oluşturmak varken, elde çanta, kapı kapı dolaşmanın hiç kimseye yararının olmayacağını görmek için "Büyük politikacı!.." olmaya gerek var mıydı? Yapılan oylama sonucuna göre Feridun Yazar ve ben, artık kurultayda aday olmayacaktık.

Biz bu şekilde adaylıktan çekilince, bazı gazeteler, Ahmet Türk'ün, Abdullah Öcalan'ın "talimatı" üzerine genel başkanlığa getirileceği haberlerini yaymaya başladılar. Böyle bir durum, elbette ki söz konusu değildi. Bu yayınlar amaçlıydı. Amaç, HEP'i, PKK'nin uzantısı gibi göstererek manevra alanını büsbütün daraltmak, etkisizleştirmek, Türk kamuoyunu tahrik eden bir unsura dönüştürmek ve böylece Türk-Kürt kutuplaşmasını derinleştirmekti. Hemen karşı atağa geçerek, bu gerçek dışı senaryoyu işlemez hale getirmek gerekiyordu. Ancak bu sinsi tehlike, hiç kimsenin umurunda değildi. Milletvekillerine ve parti merkez yöneticilerine, göstermelik bir aday çıkarılması önerisi götürüldü:

*"Bu senaryoları boşa çıkartmak için, göstermelik de olsa, ikinci bir aday daha çıkarılsın. Bu adaya verilecek 20-30 oyun Ahmet Türk'ün genel başkanlığına hiçbir zararı olmaz; ama partiye büyük katkılar sağlar. Böylece, basında çıkan iddiaları çürütmüş oluruz"*dendi.

Ancak politik reflekslerimizin gelişmemiş olması ve geleceği görmekteki genel eksikliğimiz nedeni ile bu konuda da "boşverci" bir tavır içine girildi ve sorun ciddiye alınmadı.

Böylece Ahmet Türk, kurultaya tek genel başkan adayı olarak girdi ve seçildi.

Kurultayın ikinci günü yapılan Parti Meclisi toplantısında, genel başkan yardımcısı olmam için öneride bulunuldu. Önce karşı çıktım. Ancak ısrarlara dayanamayınca, kabul etmek zorunda kaldım. Politik tarzımız, yöntem ve yaklaşımlarımız farklı olmasına rağmen, genel başkan yardımcılığını kabul etmem, yanlış bir tercihti ve bu nedenle de yararsızdı. Yanlış ve yararsız olduğu, birkaç gün sonra ortaya çıktı zaten.

Görev dağılımından sonra yapılan Parti Meclisi toplantısında, partinin acil taktik görevlerine ve yapılması gereken çalışmalara dikkat çeken aşağıdaki öneriler gündeme getirildi.

"Parti, Olağanüstü Hal Bölgesinde siyasi çalışma yapma imkânlarını kaybetmiştir. Metropollerini de, biz kendi kendimize kapatmışız. 20 Ekim seçimlerinden sonraki koşullarda, Şırnak, Diyarbakır, Mardin, Siirt, Batman, Hakkâri, Adıyaman, Van ve öteki illerde yükselen halk muhalefeti örgütleyerek ve öncülük yaparak metropollere ulaşabilir, çok etkili bir kitlesellik yaratabilirdik. Ancak o fırsatlar kaçırıldı. Bu nedenle, günümüzde söz konusu illerden başlatılacak ve batı kentlerine yayılacak bir mücadelenin koşulları kalmamıştır. Şimdi önümüzdeki taktik görev, metropollerden Olağanüstü Hal Bölgesine ulaşmayı hedef alan çalışmalara yönelmektir. Siyasi çalışmalarımıza kapatılan bölgeyi, ancak metropollerde oluşturacağımız güçlü bir kamuoyu desteği ile açabiliriz. Bunun için, öncelikle kendimizi kamuoyuna benimsetmemiz ve ezilen kim olursa olsun yanında olduğumuzu göstermemiz gerekiyor. Yani Kürt, Türk kim olursa olsun, bu sistemle sorunu olan büyük çoğunluğun, haklı olduğumuzu görmesini sağlamamız gerekiyor. Bu nedenle ilk iş olarak, metropollerdeki halka açılalım. Esnafın ve tüketicinin sorunlarını dinlemek ve çözümlerini birlikte tartışmak üzere semt pazarlarında incelemelerde bulunalım. Gecekondu semtlerine giderek, oradaki halkın sorunlarını tespit edelim. Sağlık sorunlarına dikkat çekmek için hastanelerdeki hasta kuyruklarında sıraya girelim ve halkın hastanelerde çektiği sıkıntıları kamuoyuna taşıyalım. Emeklilerin banka önlerindeki çileli bekleyişlerinde onlarla birlikte olalım ve sorunlarının çözümünü doğrudan doğruya onlarla tartışalım. Ürününü 'yok' fiyatına satmak zorunda kalan ve her geçen gün daha da yoksullaşan üreticinin ekonomik sorunlarını tespit edelim ve işçi ile memurların verdikleri mücadele içinde yer alalım. Bu çalışmalarımıza basın ve TV'ler, istemeseler de yer vereceklerdir. Bu ve benzeri çalışmalara yöneldiğimizde görülecektir ki, en kısa sürede sempati duyulan ve ilgi odağı haline gelen siyasi bir parti olacağız. Öyle ki, bir süre sonra söz ve iddialarımız, ciddiye alınmak zorunda kalınacaktır. O zaman da siyasal çalışma zeminini kendimiz yaratmış olacağız. Böylece, yanımıza alacağımız güçlü kamuoyu desteği ile metropollerden Olağanüstü Hal Bölgesine de yayılmış olacağız."

Bu öneriler tartışılmadı bile. Verilen karşılık ilginçti:

"Katliamların yaşandığı, kan ve gözyaşının aktığı bu ortamda, memur, işçi, pazarcı ve emekli ile mi uğraşacağız?"

"Peki arkadaşlar! Madem öyle, o zaman sormazlar mı adama, bu katliamların, bu kan ve gözyaşının durması için diplomasicilik oynamaktan başka ne yaptın? Söyle misiniz, bu güne kadar ne yaptık?"

Oysaki bu önerilerin yaşama geçirilmesi, katliamların, kan ve gözyaşının durdurulması için önemli bir ilk adım olacaktı. Mevzilenecek, güçlerimizi toparlayacak ve daha sonra da atağa geçecektik.

Ama nerede?

Nasıl olsa, bahane çoktu... Nasıl olsa, "savaş vardı" ve bu savaş da politika üretmemenin, çalışmamanın ve halka ulaşmamanın iyi bir mazeretiydi!.. . Çok sonra, yıllar sonra, bu hâkim anlayış teoride değişecekti ama, pratiğe dönüşmesi için daha uzun yıllar geçmesi gerekecekti.

YOL AYRIMI

İtirafçı Turan Özdemir'in tüyler ürpertici açıklamalarının gündeme alınması önerisi de geri çevrilince, HEP'le zaten zayıf olan manevi bağlarım tamamen koptu.

Turan Özdemir'in devlet içindeki karanlık güçlere ve ilişkilere ışık tutan dehşet verici açıklamalarını gelecek kuşaklara taşımak bir görevdir. Bu nedenle *Yeni Ülke* gazetesinin kendisi ile yaptığı röportajı buraya almaktan kaçınmazdım.

İşte Turan Özdemir'in itiraflarından bazı bölümler:

"Antep Cezaevi'nde bulunan Turan Özdemir ile gerçekleştirdiğimiz röportajı, gerçeklere ışık tutması bakımından yayınlıyoruz.

"... Kaçış sonrası ne gibi olaylarla karşılaştınız? Yani TC, seni gerçekten mükafatlandırdı mı?"
"Büyük umutlarla TC'ye sığındım. Karşılaştığım manzara hiç de söylenenler gibi değil, tam tersiydi. Bir aylık sorgu süresince görmediğim işkence türü kalmadı. Her türlü işkenceye tabi tutuldum. Yakalanan bayanlara da akla hayale gelmeyen işkenceler yapılıyordu. Onları videoya alıp bizlere seyrettirerek; 'Dediğimizi yapmazsanız sizin de kız kardeşlerinize böyle yapacağız' diyerek bizlere dayatmada bulunuyorlardı.

"Ne gibi dayatmalar?"

"Onlarla çalışmamı, her istediklerini yerine getirmemi istiyorlardı. Bir kez düşmüştüm artık. Yaşayabilmenin karşılığı her denileni yapmaktı. Duymadığım, tanımadığım isimleri bana göstererek üzerlerine ifade vermemi ve yakalatmamı istediler. Ya öldürülecektim ya da denileni yapacaktım. Nitekim denilenleri yapmayan bir köylüyü dağbaşına götürüp öldürerek 'çatışmada öldürüldü' şeklinde TV ve diğer yayın organlarında gösterdiler. Nasıl öldürdüklerini videoya alıp bize de 'Bak senin de sonun bu olur, götürüp dağbaşıda öldürürüz. Çatışmada öldürüldü deriz' tehditleriyle ben ve benim durumumda olanları bu tür yöntemlerle kendilerine bağlıyorlardı.

"Sorgu sonrası cezaevine konuldunuz. Ne gibi olaylarla karşılaştınız, beklentileriniz gerçekleşti mi?"

"Teslim oluşumdan sonra tüm beklenti ve umutlarım yok oldu. **Yani benim değil TC'nin benden beklentileri vardı.** Sorguda olduğu gibi cezaevinde de aynı uygulamalar, aynı istemler söz konusuydu. Özünde sorgu ve cezaevi arasında hiçbir fark yok. Hedefe ulaşmada birbirini tamamlayan uygulamalardı.

"Sorgu sonrası Diyarbakır E Tipi Cezaevi'ne gönderildiğimde itirafçılar koğuşuna götürüldüm. Koğuşta Şahadettin Güvercin, Hıdır Altuğ ve Adem Yakın adındaki şahıslar benimle konuştu. Bu şahıslar, sorgudan yeni gelen insanları itirafçı yapmak için idarenin sunduğu her türlü olanaklardan da yararlanarak kontralaştırıyorlardı.

"Cezaevi idaresi bunlara hangi olanakları sağlıyordu? Bu koğuşa ne tür insanlar alıyorlardı. Dediklerini yapmayanlara karşı tavırları neydi?"

"Sorgudan gelenler çoğu kez bu koğuşa alınırdı. Sorgu etkisini üzerlerinden atmadan yeni bir uygulamaya tabi tutulurlardı. Aynı yöntemlere maruz kalanlardan biri de benim. Koğuşa girdiğimde gözüme çarpan ilk şey, her türlü spor malzemeleri ve işkence aletlerinin bulunmasıydı. **Yeni gelen herkese itirafçılığı dayatıyorlardı. İtirafçılığı kabullenmeyenlere ise müthiş işkence yapılırdı.** Elektrik vermeden tutalım Filistin askısı, cop kullanma, vs. uygulamalar yaşamın bir parçasıydı. Tüm bunlar idare ile koordineli bir şekilde yapılıyordu. Sınırsız bir yetkiye sahiptiler. Öyle gizli-kapaklı yapılan şeyler de değildi. Yeni gelen her insan koğuşa alınmadan önce, itirafçıların sorumluları (Adem, Şahadettin, Hıdır) onlarla konuşur, tehdit eder, daha sonra koğuşa alırlardı. Beni de tehdit ettikten sonra koğuşa götürüp itirafçılarla tanıştırdılar. Daha çocuk yaşlarındaydılar. Bir kısmının üzerinde sadece kilot vardı. İlk etapta şaşakaldım. 14-18 arasında çocuk yaştaki bu insanlar ne diye böyle dolaşılıyor! Koğuşun bir köşesinde oturan bir kısım itirafçı da videodan porno filmler seyrediyordu. Koğuş duvarları Türk bayrağı yanı sıra çıplak kadın fotoğraflarıyla doluydu. Koğuşun diğer köşesinde de birkaç masa ve kilitli bir dolap bulunuyordu. Masa üzerinde oyun kâğıdı, okey taşları, kısacası her türlü kumar oynama malzemeleri mevcuttu.

İtirafçılarla tanışmamızdan bir müddet sonra, Cezaevi Müdürü Yusuf Kozluklu geldi. O da bizlerle oturup porno filmleri seyretmeye başladı. Koğuş yaşantısı hakkında talimatları peşpeşe sıraladıktan sonra bana iki kâğıt imzalattırdılar. İçeriğini sorduğumda 'Daha sonra söyleriz' dediler. Pişmanlık dilekçesini yazdırıp bana imzalatanlar cezaevi müdürlerinden Yusuf Kozluklu, soyadını bilmediğim Hasan (bu da müdürdür) ve koğuş sorumlusu Adem Yakın'dı.

"İtirafçıların yaşamı, kendi aralarındaki ilişki düzeyi neydi?"

"Buna ne derece yaşam denir bilemiyorum. Bildiğim bir şey var o da insani değerlerin ayaklar altına alındığı, yoz bir yaşam hâkimdi. Birbirleriyle cinsel ilişkiden tutalım, birbirlerinin üzerinde ifade vermeye kadar, kişiliksiz yoz bir ilişki söz konusuydu. Devlete yaranmak için birbirlerine hayali suçlamalar getiriyorlardı. Beyinleri yıkamak için de özel olarak eğitim verilirdi. Eğitimi, dışarıdan gelen İsmail isminde bir şahıs veriyordu. Eğitim odasının kapısında büyük harflerle Şahin Dönmez Akademisi yazılıydı. *'Akademideki* eğitimleri İsmail'in yanı sıra Adem Yakın, Hıdır Altuğ, Şahadettin Güvercin, İbrahim Çelik ve Suriyeli İdris Ahmet veriyordu. Bu şahıslar aynı zamanda sorgulamaya katılıyordu. Yani içeride ve dışarıda, işkence ve soruşturma işine de bakıyorlardı. İtirafçıların tüm ihtiyaçtan idare aracılığıyla sağlanırdı. Hiçbir tutukluya tanınmayan haklar, daha doğrusu, hiçbir insanın kabullenemeyeceği yoz ilişkiler bizzat idare tarafından geliştiriliyordu. İtirafçı bayan tutukluların koğuşa getirdikleri gibi, itirafçı erkekleri de onların koğuşuna götürüp çarpık ilişkilerin, esrar, eroin, hap, vb. yoz ilişkilerle itirafçıları birbirine bağımlı kılıyorlardı. İtirafçı bayanlarla erkeklerin düşürülmesi için âlemler düzenleniyordu.

"İtirafçıların aileleriyle ilişkileri neydi?"

"Orada bulunduğum sürece **hiçbir itirafçının ziyaretçisi gelmiyordu**. Bir ara Alaattin Kanat'ın ailesi geldi. O da ona 'Sen halkına ve arkadaşlarına ihanet etmiş bir kişisin. Senin gibi bir evladım olmaz olaydı' diyerek yüzüne tükürüp bir daha ziyaretine gelmez oldu. Benim de ziyaretçilerim gelmiyordu.

"İtirafçılara başka ne gibi olanaklar sunuluyordu?"

"Olanakları cezaevi idaresi sağlıyordu. Ancak yapılanlar, Olağanüstü Hal Bölge Valisi tarafından yaptırılıyordu. Sivil polislerden tutalım, üst düzey askeri yetkililere kadar planlı bir şekilde organize ettiriliyordu. İtirafçı koğuşunda olup da yoz ilişkilere bulaşmayan yoktur. Zaman zaman evlendirmeler de oluyordu. Suriyeli İdris Ahmet'i evlendirdiler. Kıza daha önce polisler tarafından tecavüz edilmişti. Evlenmelerinden sonra diğer itirafçılarla da ilişkiye geçtiler. Bu durumu Rüstem adındaki gardiyan gördüğü için dışarıya sızdır diye onu Rize'ye sürgün ettiler.

İtirafçıların, içki, esrar, hap vb. ihtiyaçlarını da Yusuf Kozluklu adındaki müdür, asayiş komutanlığına bağlı Binbaşı Harun, (şu an Ankara'da görevli) ve Emniyet Müdür Yardımcısı Adem sağlıyordu.

"İtıraftan vazgeçenlere karşı ne gibi tavırlar alınıyordu?"

"Yoğun işkenceye tabi tutulduktan sonra doktora götürür, işkence izleri iyileştikten sonra kovarlardı. Ancak bununla da yerinilmiyordu. Tekrar pişmanlık duyması için bu kez yakın akrabalarını öldürterek, 'Bak PKK peşini bırakmadı. Onların yanında kalsan da seni ve yakınlarını affetmezler' diyorlardı.

"Böyle bir olaya hiç tanık oldun mu?"

"Evet oldum. Nusaybinli Mehmet Ali isminde biri vardı, itıraftan vazgeçtiği için akrabaları öldürüldü ve PKK'ye mal edildi. Yine Murat Aydın isminde biri vardı. Daha önce itirafçı olan Nurettin Adamiş'in babasını aynı şekilde öldürdüler.

"İtirafçılarla polisin arasındaki ilişkiler ne düzeydeydi?"

"Üstlendikleri misyon, aşağı yukarı aynıydı. Her ikisi de birbirlerini kullanır durumdaydı. Polis terfi için, itirafçı da güvenilirliğini kabullendirmek için karanlık işlere bulaşırlardı. Bölgedeki zengin ailelerden para koparmak için düzmece ifadeler hazırlıyorlardı.

Daha sonra polis gidip bu isimleri yakaladı. Cezaevine konulduktan sonra itirafçılar yakalananın ailesine haber göndererek, 'Bize bu kadar para ver, ifademizi geri alalım' derdi. Bu şekilde haddi hesabı olmayan vurgun vururlardı. Para polisle itirafçılar arasında bölüşülürdü. İtirafçıların kendi aralarındaki ilişkiler daha da iğrençti. Hüseyin isminde bir itirafçı vardı. Onun kız kardeşi kontra tarafından feci bir şekilde öldürüldü. Nişanlısına da akla hayale gelmeyen işkence yapmışlardı. Yurtsever halka baskı yaparak gelin ve kızlarını gerillaya katacağız adı altında götürüp tecavüz ediyorlardı.

"Bildiğin somut örnek var mı ?

"Evet var. Liceli Sofi Faik'in evine giden kontralar, onun kızını bu yöntemle dağa götürüyorlar. Tecavüz ettikten sonra evine gönderiyorlar. Bu olayı da bizim koğuştan itirafçı Abdulvahap Yıkılmaz ve özel tim elemanları yaptı. Lice yöresindeki halk Abdulvahap Yılmaz'ın itirafçı olduğunu ve kontralarla birlikte gerilla kıyafetiyle köylere gidip, bu tür işleri yaptığını bilmediği için, bu şahsı bu tür eylemler için sık sık koğuştan alarak kontra eylemlerine katıyorlardı. Yani bu konuda güvenilir olmuştu.

"Kontra dediğin şahıslar kimlerdi?

"Burada itirafçı olanlarından söz ediyorum. Bunlar, zaman zaman operasyonlara götürülüyordu. Bir nevi cinayet şebekesi kurulmuştu. Dışarı çıkarılıp adam vurduktan sonra, tekrar cezaevine getiriyorlardı. İşte böylesi bir durumda itirafçı Hüseyin'in kız kardeşini öldürdüler. Nişanlısına da her şeyi yaptılar. Bu olayı içine sindiremeyen Hüseyin, bir ara itirafçıları zehirlemeye kalkıştı. Ama başaramadı. O olaydan sonra yemekler kontrolden geçirilmeye ve geceleri de nöbet tutulmaya başlandı.

Bulduğum Diyarbakır Cezaevi'nde itirafçıları örgütleyen şahısların başında Adem Yakın, İbrahim Çelik ve Alaattin Kanat geliyordu. Kontra eylemlerini organize eden Emniyet Müdür Yardımcısı Rifat (İzmirlidir), Adem (Karlıdır), Başkomiser Rıdvan (Rizelidir), polis memuru Abdulselam (Van'ın Erciş kazasındandır), polis memuru Mustafa (Adıyamanlıdır), polis memuru Resul (Tuncelilidir), Komiser Yardımcısı Kerim (Manisa'nın Saruhan kazasındandır).

Bu şahıslarla itirafçılar arasında ilişkiyi sağlayan cezaevi müdürlerinden Yusuf Kozluklu (Adana-Osmaniyeli) ve Eyüp'tür (Elazığlı).

"İtirafçıların kontra faaliyetlerinde kullanılmasını biraz açar mısın?"

"Genellikle kitle eylemlerinde provoke etmek için cezaevinden itirafçıları götürüp silahlı bir şekilde kitlenin içine sokuyorlardı. Bunların görevi, kitleyi galeyana getirerek katliam ortamı yaratmaktı. Vedat Aydın'ın cenaze töreninde bu çok iyi uygulandı. Törenin yapılacağı gün koğuşumuzdan İbrahim Çelik, Adem Yakın ve tahliye olup da emniyette görev yapan Mustafa Çimen, Adil Timurtaş, Yavuz Coşkun silahlı olarak kitle içinde yer aklılar. Saldırı esnasında onlar da kitleyi içten taradı. Olay sonrası bu şahıslar silahlarıyla birlikte tekrar koğuşa getirildi. Buna benzer diğer bir olay da Cizre'deki Newroz provokasyonuydu. Bu olaya da katılanlar eylemin planını sivil polislerle birlikte koğuşumuzda yaptılar. Plan gereği itirafçılardan İbrahim Çelik, Murat Aydın, Adem Yakın ve tahliye olmuş itirafçılar gerilla kıyafetlerini giyerek kitle içerisinde polisleri ateş edecek, böylece provokasyon ortamı yaratılmış olacaktı. Nitekim olay da planlanan şekilde gerçekleşti.

Sokak başlarında yüzleri sanlı gerilla kıyafetli şahıslar bizim koğuştan gidenlerdi. Adem Yakın, İbrahim Çelik, Murat Aydın (Denizli'de PKK'liler tarafından cezalandırıldı), Cizre emniyetinde çalışan Welat, Şahadettin Güvercin, İdris Ahmet, Mesut Mehmetoğlu'ydu. Olaya katılmam için bana da teklif edildi. İyi silah kullanmadığımı ileri sürerek gitmedim. Eylemde yer alacak timin başında Binbaşı Orhan ve aynı rütbedeki itirafçı Alaattin Kanat yer aldı. Aynı zamanda bunlar **Cizre köprüsünde de gerilla kıyafetleriyle kimlik kontrolü yaptılar**. Provokasyon sonrasında tutuklanan insanların soruşturması bu şahıslar tarafından yapıldı.

"İtirafçı koğuşunda kaldığın sürece sen de bu tür ilişkilere katıldın mı?"

"İtirafçı olup da kontra eylemlerine katılmayan hiç kimse yok. Mutlaka şu veya bu şekilde bulaştırılır. Kendimi örnek verirsem, adam öldürmek için İzmir'e götürüldüm. Siyasi şubede 10 gün kadar ağırlandım. Tüm ihtiyaçlarım şube tarafından karşılanıyordu. 10 gün boyunca en lüks eğlence yerlerine götürüldüm. Esrar, kadın, eroin, içki vs. hiçbir şeyi esirgemediler. Katılacağım eyleme ilişkin perspektifleri Emniyet Müdürü Mehmet bana verdi. Ayrıca videodan bazı şahısları göstererek bu şahısların üzerine ifade vermemi ve zengin Kürt ailelerden 3-4 kişinin resimlerini (ki bunlar öldüreceklerimdi) gösterdi.

"Öldüreceğin insanları daha önce tanıyor muydun?"

"Hayır tanıımıyordum. Tanımama da gerek yoktu. Eylem planını polisler yapacak, biz de uygulayacaktık. **Plan gereği, polisle birlikte olay yerine gidip eylemi gerçekleştirecektim. Eylemi de PKK'ye mal edecektik.** Hayali PKK militanlarını da tespit etmiştik. Eylem sonrası yakalayacağımız kişileri eylemci diye basına duyuracaktık. Tespitli olması açısından da ben yakalananları daha önceden tanıyormuş gibi teşhis edecektim. Karışıklık olmaması için kurbanların resimleri birkaç kez bana gösterildi. Ben de bu eşgalleri hafızamda hep canlı tutuyordum. Eylem günü gelip çattığında firar ettim. Yani o an için eylem gerçekleştirilemedi.

"Cezaevinde de hiç provokasyon eylemleri yapıldı mı ?"

"Evet. Diyarbakır Cezaevi'nde PKK'li tutsaklar açık görüş yasağını protesto ediyorlardı. Bu eylemi provoke etmek için asayiş komutanlığından Binbaşı Harun, Emniyet Müdür Yardımcısı Adem, Cezaevi Müdürleri Şişko Hasan, Rüstem, Yusuf Kozluklu ve ilk kez gördüğüm Turan isimdeki üst rütbeli şahıslar koğuşumuza geldi. Ellerindeki paketleri masa üzerine koyduktan ve Adem Yakın, Hıdır Altuğ ve Şahadettin Güvercin ile bir müddet konuştuktan sonra gittiler. Toplantıya katılan itirafçılardan Adem Yakın koğuşu toplayıp eyleme ilişkin perspektifleri verdi. Plan gereği, önce koğuş camları kırılacak, kapı kilidi testereyle kesildikten sonra çatıya çıkılacaktı. Aksaklık çıkmaması için eylem dış bölüğe de bildirilmişti. Koğuşun tümü çatıya çıktıktan sonra hep bir ağızdan, 'Açık görüş hakkımız kısıtlanamaz' sloganı atacaktık. Dışarıdaki ziyaretçileri galeyana getirmek için çatıdaki kiremitleri nöbetçilere atacaktık. Kitle içine sızdırılan itirafçılar da (İbrahim Çelik, Adil Timurtaş, Yavuz Coşkun ve Mustafa Çimen) olay yerine gelen polislere ateş edecekti. Böylece içte ve dışta bir katliam ortamı yaratacaktık.

Ancak düşünöldüğü gibi eylem gerçekleştirilemedi. Daha doğrusu ne kitleyi ne de cezaevindeki PKK'li tutsaktan galeyana getiremedik. Provokasyonu çok erken fark ettiler. Oysa plan hiçbir şeye mahal bırakılmayacak şekilde yapılmıştı. Birer adet bayrağımız da vardı. Eğer diğler tutuklular da çatıya çıksaydı, özel timler tarafından taranacaktı.

"Firardan sonraki yaşamına değinir misin?"

"Firari yaşamım kısa sürdü. Uzun sürmesi de söz konusu olamazdı. Çünkü devlet her yönüyle beni kendine bağlamıştı. Gidecek yerim de yoktu. Tüm bağlanmanın devletçe kontrol altındaydı. Eve telefon etmem üzerine, kaldığım yerin tespiti gerçekleşmiş oldu. Yeniden yakalanıp Diyarbakır Cezaevi'ne getirildim. Ancak bu kez itirafçıların koğuşuna değil, bağımsız diye tabir edilen koğuşa gittim. Bir müddet kaldıktan sonra içine düşüröldüğüm bataklığı, kullanılmışlığı ve bu bataklıkta boğdurulmak istendiğimin bilincine vararak, bu çirkef yaşamdan kurtulmaya karar verdim..."

Turan Özdemir'in bu dehşet verici açıklamaları karşısında söylenecek söz kalıyor mu bilmiyorum, ama, ortaya çıkan bir gerçek var, o da şudur: Yer, zaman ve kişiler belirtilerek anlatılan olaylar, devlet içi suç örgütünü bütün korkunçluğu ile gün ışığına çıkarmaktadır.

"Bu kişi ile cezaevinde görüşelim ve iddiaları tek tek gündeme getirelim" dendiğinde, hep olduğu gibi, öneri, bir defa daha sessizlik duvarına çarptı ve sonra da yok olup gitti.

Oysaki bunlar, bir hükümeti düşürecek kadar çok ağır iddialardı.

SHP Grup Başkanvekili iken 1992 Newroz katliamının devletin yasadışı güçleri tarafından planlanıp gerçekleştirildiğini söylediğimde; "Ben size mi inanayım yoksa gözlerime mi?" diyen **Erdal İnönü**, sözlerini şu şekilde sürdürmüştü:

"Cizre'de kameranın tespit ettiği çatışmaları baştan sona kadar izledim. Köşe başlarından vatandaşa ateş edenler güvenlik görevlileri değil, ellerinde kalaşnikof taşıyan sivil giyimli, yüzleri pusu ile sarılı PKK'lilerdi."

Olayların binlerce tanığının açık anlatımlarına rağmen, televizyon ekranından gösterilen bu görüntülerin perde arkasını Erdal İnönü'ye o gün ben de anlatamamıştım ve kem küm etmişim. Çünkü o görüntüleri ben de yorumlayamıyordum.

Turan Özdemir'in itirafları o zaman daha yayınlanmamıştı. Erdal İnönü'nün sözünü ettiği sivil giyimli, yüzleri pusu ile sanlı kalaşnikoflu kişileri, ancak bu itirafları okuduktan sonra tanımlayabilmişim.

İnsanların tüylerini diken diken eden bu dehşet verici itiraflar, karanlık güçleri açığa çıkarmak ve kanlı diktatörlüğün vurucu gücüne şamar indirmek için bulunmaz bir fırsat yaratmıştı; ama hiç kimse oralı olmadı, kıyamet koparılacakken sessizlik ve tepkisizlik tercih edildi. Oysaki yaşamımız boyunca sadece bu işi sonuçlandırsak bile, tarihi bir görevi yerine getirmiş olacaktık.

Ancak bizimkiler böyle ufak işlerle uğraşmazlardı!..

Parti Meclisi'nin aynı günlü toplantısında ikinci bir öneri daha gündeme getirildi. Bu öneri, bazı gazetelerde çıkan bir haberle ilgiliydi. **Tunceli bölgesinde yakalanan bir kişinin helikopterden baş aşağı sallandırılarak, havada halka teşhir edildiği yazılıyordu. Öneri özetle şuydu:**

"Muhatabı kim olursa olsun böyle bir uygulama haklı ve meşru olamaz. Bu haksızlığa karşı çıkmak için insan olmak yeterli bir nedendir.

Ankara, İstanbul, Diyarbakır, Şırnak, Tunceli, Kars... hangi bölge olursa olsun devletin içte giriştiği operasyonlarda kendi iç hukukuna, sınır ötesi operasyonlarında da uluslararası hukuka uygun davranmasını sağlamak için çalışma yapılmalıdır. Bunun ilk adımı da, bu konuda hukuki bir tartışma başlatmaktır. Tartışmanın eksenini yaşama hakkı ve insan hakları olmalıdır. Devletin altına imza koyduğu İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi ve Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi ile TC Anayasası'na göre bireyin yaşama hakkı vazgeçilmez temel bir haktır. Dahası yaşama hakkı devlet güvencesi altındadır.

Devlet, kim olursa olsun öldürme kastı ile hareket edemez, eziyet ve işkence edemez.

TC Anayasası'nın 17. maddesi hangi hallerde silah kullanılacağını açıkça belirlemiştir. Türk Silahlı Kuvvetler İç Hizmetler Kanunu, Sıkıyönetim Kanunu, Polis Vazife ve Selahiyetler Kanunu ile Jandarma Nizamnamesi de aynı şekilde devlet güvenlik güçlerinin hangi hallerde ve nasıl silah kullanacaklarını belirlemiştir. Bu yasal düzenlemelere göre askerler ve güvenlik güçleri ancak aşağıdaki şekilde silah kullanabilir.

- a) Görevini yaparken saldırıya uğramaları halinde bu saldırıyı etkisiz hale getirmek için,*
- b) Saldırıda ya da karşı koymada kullanılan silahın bırakılması için yapılan çağrıya uyulmasını sağlamak için,*
- c) Yakalanan bir kişi ya da tutuklu ve hükümlünün kaçması ya başka türlü ele geçirilmesi mümkün olmayan hallerde yakalanması için.*

Bu durumlarda silahın kullanılabilmesi için başka bir 'çarenin' kalmamış olması veya zaruret olması şarttır. Yine Türk Silahlı Kuvvetleri İç Hizmetler Kanunu'nun 87. maddesine göre, yakalanacak kişi ya da topluluk silahlı ise, öncelikle silahların bırakılması istenir ve "Dur" İhtar yapılır. Buna rağmen silahlı karşı koyma devam ediyorsa, teslim olmayı sağlayacak dereceden başlamak üzere silah kullanılır. Ancak silah kullanmak demek, mutlaka ateş etmek demek değildir. Ateş etmek, 'son çaredir'. Önce havaya uyan (ihtar) ateşi yapılır. Bundan da sonuç alınamaz ise ayak kısmına doğru ateş edilir. O da olmaz ise 'son çare' olarak kademeli bir şekilde hayati organlara doğru ateş edilmeye başlanır. Esas olan, yakalamaktır.

Özetle devlet güvenlik güçleri, eylem ve suçları ne olursa olsun, (mahkemelerce idamla cezalandırılmış olsa bile) kişi, grup ya da topluluklara karşı öldürme kastı ile hareket edemezler, bu kasıtlı öldüremezler, ateş edemezler."

Türkiye'deki uygulamalar bu şekilde midir?

Almanya'da 1993 yılında Kızıl Ordu Örgütü üyesi silahlı bir militanın öldürülmesinde kusurlu davranıldığı ve sağ yakalanması için gerekli olan titizliğin gösterilmediği iddia edilince, İçişleri Bakanı istifa etmek zorunda kalmıştı.

Peki Türkiye'de?..

İspanya'da BASK gerillalarına karşı kurlsız (kirli) bir savaşa gi-rişildiği iddia edilince Başbakan ve hükümet üyeleri hakkında soruşturma açıldı.

"GAL'in Kiri Gonzalez'e Bulaşiyor" başlıklı gazete haberi, Türkiye'de yaşayan insanlar için inanılır gibi değil.

Haberi birlikte okuyalım:

"İspanya'nın Eski İçişleri Bakanı Yasadışı Antiterör Örgütü Kurmakla Resmen Suçlandı
"İspanya Yüksek Mahkemesi, Başbakan Felipe Gonzalez hükümetinde içişleri bakanı olarak görev yapan Jose Barrionuevo'yu ayrılıkçı Baskıhan öldürmek ya da kaçırmak suretiyle ortadan kaldırmakla görevli gizli bir ölüm mangası kurmakla resmen suçladı. Eski bakanın suçlanması Gonzalez'in yakın çevresinin GAL adlı yasadışı antiterör timinden haberdar olduğu yolundaki kuşkuları artırdı. GAL'in 1980'lerin ortasında Fransa'nın güneyinde Bask'ın bağımsızlığı için silahlı mücadele yürüten ETA örgütünün 25 militan ve sempatizanının öldürülmesinden sorumlu tutuluyor. İspanya'da muhalefet partileri bu kirli savaştan dolayı bizzat Başbakan Felipe Gonzalez'in de hesap vermesi gerektiği görüşünü savunuyor. 1982-1988 yıllarında içişleri bakanlığı yapan Barrionuevo'ya mahkeme yolunun görünmesi 3 Martta erken seçime gidecek olan Gonzalez'e ağır bir darbe oluşturuyor. Barrionuevo, aynı iddialarla suçlanan o dönemdeki yardımcısı Rafael Vera ile birlikte yarın mahkemeye çıkacak. İspanya'nın 20 yıllık demokratik tarihinde ilk kez bir bakan resmen zan altında."

Türkiye'de ise başbakanlar, bakanlar, asker ve polis şefleri, ne kadar çok adam öldürtür ve ne kadar çok kan dökerlerse, o kadar yüksek kariyer yapıyorlar.

Başarıları, akıtılan kanın çokluğu ve öldürülen insan sayısının fazlalığı ile ölçülüyor.

Hiç kimse de bu gidişe karşı çıkmıyor ve tersine çevirmeye çalışmıyor.

Yine yasalara göre dış güvenlikle görevli olan ordu, iç güvenlikle görevlendirilemez. Ordunun başka bir ülkeye gönderilmesi de TBMM'nin iznine bağlıdır.

Her devlet, kendi kanunlarına ve uluslararası hukuka uymak zorundadır. Bu genel kuralın dışına çıkan devletler, asker ve polis cuntalarınınca yönetilen devletlerdir.

Bu genel açıklamaların ışığında, Hükümete aşağıdaki soruların sorulması ve kamuoyunun bilgilendirilmesi isteniyordu:

Operasyonlarda, iç hukuk ve uluslararası hukuk dikkate alınmakta mıdır? Bu operasyonlarda, yasaların aradığı "**Silah kullanmak son çâredir**" koşulu yerine getirilmekte midir? "Dur" ihtarları yapılmakta mıdır? Bu yasal zorunluluk da yerine getirildikten sonra önce ayak kısınma ateş edilmesi gerekmiyor mu?

Yasal zorunlulukların hiçbiri yerine getirilmeden öldürme kastı ile harekete geçilerek katliamlara girişilmesi, Ceza Kanunu'na göre adam öldürme suçunu oluşturur mu? "Örgüt mensuplarının bağlı oldukları hiçbir kural yoktur. Bu nedenle ben de hukukun tüm kurallarını askıya aldım" biçiminde oluşan bir devlet politikası var mıdır?

Böyle bir devlet politikası yok ise, pek çok operasyonda sağ yakalamak mümkünken, bunca insanın öldürülmesi ne ile açıklanabilir?

Bu operasyonlar ve sonuçları, iç hukukla açıklanamayacağına göre yürürlükte olan hukuk hangi hukuktur?

Skorsky, Kobra, F-16 savaş uçakları ile yapılan sortiler ve atılan binlerce tonluk bombalar, devlet güvenlik güçlerine silah kullanma yetkisini veren hangi kanunun, hangi silah tanımına uymaktadır? Öldürme kastı iç hukukla açıklanamayacağına göre, savaş hukuku mu esas alınmaktadır?

'Savaş hukuku değil, iç hukuk yürürlükte' deniyor ise, sağ yakalanabilecek insanların öldürülmeleri, yargısız infaz değil midir? Almanya ve İspanya örneğinde olduğu gibi bu yargısız infazlardan hükümet sorumlu değil midir?

Evet bu öneri doğru öneriydi ve bu konuda hukuki bir tartışma başlatılmalıydı.

Bu soruların sormak ve hükümeti kamuoyuna şikâyet etmek için ne Kürt, ne sıkı bir demokrat, ne de ateşli bir insan hakları savunucusu olmak gerekmiyordu. İnsan olmak, hümanist olmak yeterliydi.

Öneri, toplantı salonunda buz gibi soğuk bir hava estirse de, etkisi uzun sürmedi. Başka konuşmalar yapılıncaya da geçirildi, tartışmaya bile değer görülmedi.

Bütün bunlardan sonra bir defa daha anladım ki, bu yapıyla geleneksel partililik anlayışını ve tarzını kırmak mümkün değildi. Yapılan iş, bol bol laf üretmekle sınırlı kalıyordu.

Uzun uzun düşündükten sonra, istifa etmenin ve halkın dikkatini bazı gerçeklere çekmenin bir görev olduğu sonucuna vardım.

Bu nedenle, önce Genel Başkan Yardımcılığı'ndan, sonra da Parti'den istifa ettim.

İstifa dilekçesinin, o günün kimi gerçeklerine ışık tutacağını sanıyorum. Bazı bölümlerini birlikte okuyalım:

"HEP Genel Başkanlığı'na

"Bütün milletvekilleri gibi bizler de halka, demokrasi, insan hakları ve insanca bir yaşam vaadi ile parlamentoya girdik. İşimiz zor, sorumluluklarımız ağırdı. Ateşten bir gömlek giymiştik. Çünkü demokrasi ve insanlığın dokunulmaz değerleri uğruna çalışacak, halkın güvenine layık olacaktık. Halkın yönetimde söz ve karar sahibi olduğu, insanların ezilip horlanmadıkları, baskı altına alınmadıkları ve sömürülmedikleri, katılımcı bir demokrasi uğruna, gerektiğinde yaşamımızı ortaya koymaktan çekinmeyecektik. Buna insanlarımızın, milyonların ihtiyacı vardı.

Peki üstümüze düşen görevleri yerine getirebildik mi? İnsanlar işkencelerden geçirildi; demokrasi, insan hakları, uluslararası sözleşmeler ayaklar altına alındı; sömürü vahşet düzeyine çıkarılarak insanlar açlığın ve yoksulluğun kucağına itildi. Özetle, yaşam emekçiler için cehenneme dönüştürüldü. Oysaki biz, bu vahim gelişmelere sadece seyirci kaldık ve beylik demeçlerle durumu kurtarmaya çalıştık. Ama şunu yapabiliirdik: Halk yığınlarını kucaklayarak, onları demokratik ve ekonomik hakları ve istekleri uğruna seferber edip yapılan bu haksızlıktan kısmen de olsa engelleyebilirdik. Ama yapamadık, yapmak istemedik. Buna hiç mi hiç hakkımız yoktu!

Üstelik çok ciddi bir siyasal boşluk da vardı. Türk, Kürt bütün geniş halk kitlelerinin demokrasi taleplerini formüle eden ve bunları yaşama geçirebilecek halk örgütlülüğünü sağlayan bir partiye büyük bir ihtiyaç vardı. HEP, bu ihtiyacı karşılayabilecek düzeye çıkarılabildi.

Bu anlamda HEP, bir fırsat olarak değerlendirilebilirdi. Böyle bir HEP, halkın etkinliğini ve gücünü esas alarak uygulanan bu çağdışı barbarca politikaları bozguna uğratabilir ve halka sahip çıkabilirdi. Yazık ki, halk bir yana, HEP mensuplarına ve taraftarlarına bile sahip çıkılmadı. Çünkü HEP'in bazı merkez yöneticileri, halka ve halkın caydırıcı gücüne inanmadılar, inanmak istemediler. Bunlar halkın ve HEP tabanının demokratik muhalefetinin önünü de kesmiş oldular (...)

Bunun kaçınılmaz sonucu olarak, HEP genel merkezinin siyasal mücadelesi, parti binalarının açılışlarını yapmak ve zaman -zaman da slogan türü demeçler vermekle sınırlı kaldı. Halka güvenmeyen ve halkın etkinliğini öne çıkarmaktan çekinen bu yöneticiler, elbette ki haksızlıklara karşı çıkma gücünü kendilerinde bulamazlardı ve demokrasi mücadelesini de veremezlerdi. Böylece parti, anayasa mahkemesinin insafına, taraftarları da Özel Tim ve korucu insafına bırakılmış oldu.

Dünya'da bile ciddiye alınacak büyük bir HEP'i yaratmak için pek çok öneri getirildi. Yazık ki, bu önerilere kulak kapatıldı ve bu, neredeyse bir görev haline getirildi. (...) Bu vahim gelişmeye seyirci kalmak mümkün değildi. Bir gün sonrasını bile görmek istemeyen bu politik dar görüşlülüğe ortak olmak ya da seyirci kalmak, halka ve HEP tabanına yapılabilecek en büyük haksızlıktı, en büyük kötülüktü.

Bugüne kadar umutla uğraştık. Ancak sonuç alamadık. Önerilerimizden hiçbiri yaşama geçirilmedi. Başlangıçta var olan bütün ümitlerimiz de yok oldu. Hiçbir şey üretilmeyen bu ortamda daha fazla kalmamız mümkün değildi.

Bütün bu nedenlerle, parti, merkezle yönetimine hâkim olan bazı yöneticilerin kolaycı, sloganıcı ve teslimiyetçi yaklaşımlarına tarih ve halk önünde ortak olmamak ve aynı sorumluluğu paylaşmamak için bundan böyle politikayı bağımsız milletvekili olarak sürdürmeyi istiyor ve partiniz üyeliğinden istifa..."

19 Şubat 1993

HEP yöneticilerinin, bu istifaya tepkileri sert oldu. Çok ağır suçlamalarda bulundular. İstifayı, "basitlik ve ahlaksızlık!" olarak değerlendirdiler. Onlara göre korkmuş ve kaçmışız. "Bir yerlere mesaj vermek" istiyormuşuz! **HEP'in katledilen yönetici ve taraftarlarının kanını yerde bırakarak kaçıyormuşuz.**

Basından Tepkiler

İstifanın gündemde olduğu, tartışıldığı süreçte ilginç bir durum ortaya çıktı. Burjuva basım, bize ağır suçlamalarda bulunan HEP yöneticilerinin açıklamalarına çok geniş yer veriyordu. Bu, çok açıktı. Basın, bize "niçin istifa ettiniz" demeye getiriyordu. *Hürriyet* gazetesini yazarlarından Kurman Fişek, 26 Şubat 1993 tarihli "Kükreyen Fareler, Titreyen Aslanlar" başlıklı yazısında, beni "Kükreyen fare"ye benzetiyor ve "HEP'ten arazi olduğumu" açıklıyordu. Belli ki Kurthan Fişek, HEP'ten istifa etmiş olmama çok kızgındı; bana öfke duyuyordu. Acaba "Burjuva basınının, önemli simalarından Kurthan Fişek, HEP'in çizgisine mi geliyordu?" HEP'e duyduğu bu ilgi nereden geliyordu, kaynağı neydi? İstifamıza duyulan bu öfke, *Aktüel* dergisinin sayfalarına da yansiyordu. İstifamızı değerlendiren *Aktüel*, benimle alay ediyor ve kişiliğime ağır saldırılarda bulunuyordu.

Alişkanlıkları Kırmak İçin Mücadele Esas; Ama Sabır da Gereklidir

HEP'ten istifa amacına ulaştı mı? Bence, ulaşmadı. Çünkü, genelde insanlar siyasal ve sosyal alışkanlıklarından uzun süre kopamıyorlar; bunun için uzun bir zaman ve çaba gerekiyor. Genel bir kuraldır: Her insan, kendi kafasında kendi doğrularını yaratır. Bunlar, her zaman doğru olmayabilir de. Zaman zaman, (bazen de çoğunlukla) bireylerin ya da toplumların, doğru diye yanlışların savunuculuğunu yaptıkları ve yanlışların ardından sürüklendikleri az görülmüş şey değildir. Birey veya toplum yanlış da olsa, bir fikrin doğruluğuna mı inandı, siyasi bir hareketten yana tercihini mi koydu, ya da bir insanı mı sevdi?

Bu fikrin, siyasi hareketin ya da kişinin olumsuzluklarını ve eksikliklerini görmek istemez. En olumsuz yanında dahi, savunulacak bir şey bulmaya, yakalamaya çalışır. Bu, insanın genel karakterinde olan bir şey. Görüş değiştirmesi için, büyük düş kırıklıkları yaşamayı gerektiriyor. Bu süreci kısaltacak olan, doğru ve sağlıklı alternatiflerin yaratılması ve uzun soluklu çalışmalarla halk yığınlarının etkilenmesidir. **Bu nedenle bireyin ya da toplumun, kalasında yarattığı "kendi doğrusu"nu yıkması, sanıldığı kadar kolay değildir, zaman ve sabır ister. Bunu gözardı edenlerin sonu, hayal kırıklığı ve yenilgidir.**

HEP'ten ayrılmamdan sonra, *"Parti içinde güçlü bir desteğe sahiptin, acele ettin. Bir süre daha bekleyesdin, her şey düzelirdi"* diyen dostlarım oldu.

Gerçekten düzelebilir miydi? Hiç ümit yoktu. İş halka kalsa düzelirdi, bu kesindi. Ama öteki partilerde olduğu gibi, burada da halkın iradesi yönetime yansımıyordu. Nasıl yansıtacaktı ki... Örneğin koca bir İstanbul'da ya da başka bir kentte, partiye kayıtlı üye sayısı topu topu yüz-yüz elli kişiydi. İl delegeleri bir yana, kurultay delegeleri bile bu küçücük insan grubunun içinden seçiliyordu. Halkın inisiyatifi olmayınca, yönetimi de bu bir avuç insan belirleyecekti. Böyle bir durumda, **parti içi demokrasi ve halkın iradesi** söz konusu olabilir miydi?

Halkın katılımı ve parti içi demokrasi olmadan, yanlış alışkanlık haline getiren yaklaşımları aşma imkânım olamazdı. Yanlış ve eksik bulduğum bir hareketin içinde olmak da hem halka, hem de kendime haksızlık olacaktı. Ben de, her şey yerli yerinde, her şey yolundaymış gibi davranamaz mıydım? Elbette ki davranabilirdim.

Şırnak'ta katliam mı yapılıyor?

Ben de, kahkahası ile meşhur bir merkez yöneticimiz gibi kahkaha atarak, "Üzülmediğiniz şeye bakın, bir Şırnak haritadan silindiyse, on Şırnak daha yaratırız" diyebilir ve keyfimce yaşayabilirdim.

Musa Anter mi katledildi?

Yine o biri gibi kahkaha atarak, "Ape Musa öldürüldüyse, bin Ape Musa çıkar" diyebilirdim. Ama yapamadım. Sönen her ocakta, akan her damla kan ve gözyaşında, yüreğimde büyük fırtınalar kopuyor, dayanılmaz acılar çekiyordum.

Ne yapayım, ben de böyleydim.

Uzun politik geçmişi olan sevgili bir dostumun dediği gibi, ben doktor gibi değil hasta yakım gibi davranıyordum. Bu nedenle iyi bir politikacı olamazdım. HEP'ten ayrıldıktan sonra Meclis çalışmalarına yöneldim. Meclis kürsüsünde yaptığım konuşmalar, kanun teklifleri ve soru önermeleri ile, halkın yaşadığı sorunları TBMM'ye ve kamuoyuna taşımaya çalıştım. Bir işe yaradı mı? Sanmıyorum.

Demeç Politikacılığı

Peki, o dönemde halkın karşı karşıya bulunduğu acımasız baskı, işkence, katliam, yargısız infaz, köy yakma ve yıkma, açlık, yoksulluk ve katmerli sömürüye karşı politikacılar ne yapıyorlardı? Onlar demeç vermekle meşguldü ve halk da cehennem hayatı yaşıyordu. Beni de bu politikacıların içinde sayabilirsiniz.

Halkın gücü ve sesi olabilecek bir muhalefet yoktu. Partiler, bir firmanın şubeleri gibi, birbirinden farksızdı. Genelkurmay ve holdinglerin güdümüne giren siyasal iktidarın yaptığı şey, bir taraftan baskı yasaları ve uygulamaları ile halkı cendere arasına almak, öte taraftan da yerli ve yabancı holdinglerin halkın sırtından vurgun vurmalarına omuz vermek ya da seyirci olmaktı.

Zaten, TBMM'de milletvekilliği yaptığım yaklaşık sekiz yıl boyunca, halktan yana bir tek kararın alındığını ya da yasanın çıkarıldığını görmedim.

Geniş bir halk örgütlülüğünü yaratmak ve halka uygulanan baskı, şiddet ve sömürünün üstüne gitmekten başka çare yoktu.

HEP hakkında kapatma davası açılınca, "*Bu durumda HEP'e geçmenin ya da katılmanın mantığı yoktur. HEP kapatılınca başka bir partinin kurulması gerekecektir. Bu da, büyük bir zaman kaybı demektir. Oysa bizim kaybedilecek tek saniyemiz dahi yoktur. Üstelik ÖZEP, yeni bir çıkıştır ve kamuoyunun da ilgi ile izlediği bir partidir. Yedi-sekiz ay sonra bir parti kuracağımıza, kurulmuş ve önemli avantajları olan bir parti var; ÖZEP. Bu parti ile devam edelim, gerektiğinde, ileride bu iki partiyi birleştirebiliriz*" önerisi getirildiğinde çok sert tepkiler gösterilmişti.

"Bunu halka anlatamayız; ABD Büyükelçisi de HEP'in kapatılmayacağını söyledi. HEP'e katılmamak ahlaki olmaz. HEP'e geçeceğiz ve partide kalarak sonuna kadar savunacağız" diyenler, Anayasa Mahkemesi'nin HEP'i kapatacağını anlayınca bir yıl sonra HEP'ten istifa ettiler, sonra da Demokrasi Partisi'ne (DEP) geçtiler.

Bir yıl sonraki gelişmeler acaba kimi doğrulamıştı?

"HEP'e geçmemek ahlaki olmaz. Üstelik bunu halka anlatamayız" diyenler, sonradan HEP'ten ayrılmayı nasıl ahlaki buluyorlardı ve HEP'i bırakıp gitmeyi halka nasıl anlatıyorlardı? Doğrusunu sorarsanız, anlayamadım ve çözemedim.

Gerçekte, böyle bir kaygı zaten yoktu ve hiçbir zaman da olmadı, Yoksa kimsenin halkın görüş ve eğilimlerini düşündüğü ya da ciddiye aldığı yoktu. Üç-beş kişinin iradesi, nasıl olsa halkın iradesiydi ve onların aldıkları kararlar da "halk adına" alınıyordu. "Ahlaki olmaz, halka anlatamayız..." gibi sözler de, kendilerini haklı çıkarma çabasından başka şey değildi.

"Hani, partide kalarak sonuna kadar savunacaktınız, hani direnecektiniz?" diye soranlara da, "Siyaset yasağına mı girseydik?" karşılığım veriyorlardı.

"Peki bir yıl önce HEP'e katılalım" diye dayattığınızda, "*siyasi yasak kapsamına girileceği bilinmiyor muydu?*" sorusuna da sessiz kalıyorlardı.

"Hani HEP'in kapatılmaması için direnelecekti? Peki, ne yapıldı ve hangi direnme hattı oluşturuldu?"

"Afiş bastırdık, kitle örgütlerini ziyaret ettik, yabancı ülke büyükelçilerine gittik..."

Evet, merkez yöneticilerinin, direnme ve mücadelelerden neyi anladıkları ve kastettikleri de böylece açığa çıkmış oluyordu.

"Bir iki demeç, ziyaret, biraz da afişleme!.."

Oysaki, ÖZEP'in HEP'e katılmasından sonra yaptığımız ortak toplantıda, "HEP'in kapatılmaması için çok geniş bir kampanya başlatalım" önerisi götürülmüş, ne gibi çalışmaların yapılabileceği de şöyle sıralanmıştı:

"Etkin olunabilecek her ilde mitingler, yürüyüşler, kitlesel açlık grevleri ve oturma eylemleri yapılmalı, konu TBMM'de sürekli olarak gündeme getirilmeli, aralıksız olarak basın toplantıları yapılmalı ve HEP'e destek verebilecek siyasi parti, sendika ve demokratik kitle örgütleri ile birlikte kitlesel etkinlikler gerçekleştirilmelidir. Güçlü bir toplumsal tepkiyi yaratabilirse, HEP'i kolay kolay kapatamazlar; yasaları değiştirmek zorunda kalırlar."

Ancak önerilen bu çalışmalardan hiçbiri yapılmadı. Neden yapılmadı? Çünkü bu yapı; yani yönetim, (hep söylediğim gibi) 70 yıldır süregelen geleneksel "politik çalışma tarzı"nın etkisinden kurtulamıyordu. Türkiye'de mücadele ile hak alma geleneği olmadığı için, "Ne yapsak sonuç değişmez" mantığıyla hareket ediliyordu. Bunun kaçınılmaz sonucu da, halka ve mücadeleye inançsızlık oluyordu. Günü kurtaran politikalara yönelmenin temel nedeni de buydu.

Böylece gelişmelere seyirci kalındı ve HEP, Anayasa Mahkemesi'nin insafına bırakıldı.

DEP'İN KURULUŞU

Anayasa Mahkemesi'nin HEP'i kapatacağı kesinlik kazanınca, HEP merkez yöneticileri yeni bir parti kurma çalışması başlattılar.

Türk sol ve sosyalist çevreleri ile, o güne kadar HEP'e uzak kalmış Kürt çevreleri, bilim adamları ve aydınlarla görüşülerek **(Türk-Kürt) geniş halk yığınlarını kucaklamayı hedefleyen** yeni bir partinin kurulacağı söyleniyordu.

"Yeni kurulacak partide her çevreden isimler yer alacak ve bu parti, geçmişte yapılan yanlışları kesinlikle tekrarlamayacaktı!"

Bu bir özeleştiriydi.

Geçmişin bize ve halka çok pahalıya mal olan hatalarından ders çıkarıldığına (!) göre, kurulacak bu yeni parti değerlendirilebilirdi.

Böylece, bugüne kadar merkez yöneticilerince, politika dışında tutulan HEP tabanının, partinin yönetiminde ve parti politikalarının belirlenmesinde etkili olması da sağlanabilirdi. HEP tabanının politika içine çekilmesinin başarılması halinde, zaten aşılamayacak hiçbir engel kalmayacaktı. Çünkü HEP tabanı, Türk halkına ulaşmaya istekli ve ölümüne mücadele etmeye kararlıydı. Kurulacak yeni parti, bir fırsat olabilirdi.

Geçmişteki hatalardan ve dar politikalarından vazgeçildiğine göre, demokrasiden yana bütün kişi ve güçleri kucaklamayı hedefleyen bu yeni hareket içinde yer almamak, halka yapılabilecek en büyük kötülük, daha doğrusu mücadeleden kaçmak gibi geliyordu bana.

Bu nedenle, öneri geldiğinde kabul ettim.

DEP'in kuruluş başvurusunun yapılacağı gün, kurucuların HEP'in Ankara Necatibey Caddesi'ndeki Genel Merkez binasında yapacakları toplantıya çağrıldık.

Kuruluş evraklarının imzalanmasından sonra toplantı başladı. Gündem, genel başkan seçimiydi. Genel başkanlığa, **İbrahim Aksoy, Şerafettin Elçi ve Yaşar Kaya** adaydı. Şerafettin Elçi, seçimde sonuç alamayacağını anlamış olacak ki, aday olmaktan vazgeçti. Elçi, sözcüklerle çok açık ifade etmese de, "*Genel başkan olursam kalırım, yoksa giderim*" diyordu. Bu durumda, ya Şerafettin Elçi seçime ikna edilecekti, ya da üç adaydan ikisi çekilecek tek aday üzerinde anlaşılacaktı. Bu da olmaz ise, üç aday da çekilecek, bir başka arkadaş üzerinde uzlaşma sağlanacaktı.

Üç adayı teke indirme girişimlerimiz sonuç vermeyince, **Şerafettin Elçi, partiye girmeyeceğini açıkladı ve toplantıyı terk etti.** Genel başkanlık düğümünün çözülememesinden kaynaklanan bu gelişmenin basına yansımaları hoş olmayacak, "*Daha birleşmeden bölündüler*" denilecekti. Bu nedenle cuma günü yapılan toplantının pazartesi gününe ertelenmesi önerildi.

"Zaman kazanalım" dendi. "Bu iki-üç gün içinde adayları, seçime ya da kendi aralarında tek aday üzerinde uzlaşmaları için ikna etmeye çalışalım. Bütün çabalarımıza rağmen bir gelişme sağlanamaz ise, ya sonucuna katlanırsınız, ya da başka bir seçenek üzerinde dururuz. Örneğin bu üç adayın da benimseyeceği başka bir arkadaşımız da genel başkan olabilir."

Bu öneriyi Yaşar Kaya ve onu destekleyenler çok sert tepki gösterdiler, itiraz ettiler. Onlara göre "Parti kuruluşunun pazartesi gününe sarkması, hazineden alınacak para yardımını ve seçime girme hakkını tehlikeye atabilirdi!" Öneri oylandı, reddedildi.

Daha sonra da, **Yaşar Kaya ve İbrahim Aksoy'un katıldığı seçimde genel başkanlığı Yaşar Kaya aldı.** Oysaki sonuç daha önceden belliydi. Çünkü, kamuoyuna ve bizlere "*Büyük parti, bütün demokrat, yurtsever kişi ve çevreleri kucaklayan parti, geçmişin hatalarından arınmış parti...*" diyenler, yazık ki eski alışkanlıklarını bırakmamış ve kırk beş kişi ile sınırlı tuttıkları kurucular kurulunu kendilerine göre biçimlendirmişlerdi. **Kısacası her şey, Yaşar Kaya'nın genel başkan seçileceği şekilde düzenlenmişti. Seçim sadece bir formaliteydi.**

Altmış milyon insanı kucaklayacağı söylenen parti, üç-beş adamın bir odaya kapanıp belirledikleri kırk beş kişi ile kuruluyordu. Peki halk, kitle örgütleri, bilim adamları ve aydınlar neredeydi? Hiç biri yoktu. Her şeyi yine üç-beş kişi belirleyecekti.

Ve bir yıl önce *"Hemen HEP'e geçelim; kaybedilecek tek bir saniyemiz dahi yok. HEP'e geçmemek ahlaki olmaz, bunu halka anlatamayız"* diyenler, sonradan acele ile HEP'ten istifa etmiş, şimdi de *"Aman acele edin, DEP'i bugün kurmak zorundayız. Kaybedilecek tek saniyemiz yok. Partiyi bugün kurmazsak hem seçime giremeyiz, hem de hazine yardımı alamayız"* diyor ve saniyelerle yarışıyorlardı.

Ne yazık ki, bugün saniyelerle yarışan eski HEP'li yeni DEP'liler, bir yıl önce kurulan ÖZEP'i niçin değerlendirmediklerini ya da bugün soluk kesen bir acele ile kurdukları bu partiyi neden o zaman kurmadıklarını açıklama gereğine duymuyorlardı. Bu bir yıllık zaman kaybının yarattığı tahribatı da hiç mi hiç düşünmüyorlardı.

Bu, kaç yüzüncü yanılttı acaba?

Değişen hiç ama hiçbir şey yoktu.

DEP'in kurulacağı gün yapılan toplantının daha başında, bu gerçeği fark edince, büyük bir düş kırıklığı yaşadım.

"Arkadaşlar, değişen bir şey yok. **HEP'teki hastalıklar olduğu gibi devam ediyor.** Kusura bakmayın, ben yokum" demeyi çok istedim. Ancak kararsızlıkla suçlanmayı göze alamadığım için zayıf davrandım ve böylece DEP'in kurucusu oldum. DEP seçim ve hazine yardımı kaygılan içinde, işte böyle, acele ile kuruldu.

"Eski tas, eski hamam" örneği, DEP merkez yönetimi de HEP merkez yönetimi gibi siyasal gelişmelerin çok iyi bir seyircisi oldu. Öyle ki, halkın demokratik muhalefetini örgütlemek ve öncülük yapmak bir yana, HEP ve DEP merkez yöneticileri, katledilen, işkence gören yöneticilerine ve taraftarlarına dahi sahip çıkamadılar. Katledilen yönetici ve üyeleri ile ilgili görevlerini, gazetelere başsağlığı ilanlarını vererek yerine getirdiler!

Nasıl Bir Parti?

DEP merkez yöneticilerinin çalışmaları, HEP'te olduğu gibi, demeç vermek, parti binalarının açılışını yapmak ve bilinen "diploması" ile sınırlı kalınca, Parti Genel Başkanlığı'na, Parti Meclisi üyelerine ve milletvekillerine yazılı bir başvuru yapıldı. Bu başvuru, Partinin yapması gereken çalışmalara ilişkindi.

Önerilerin artık bu şekilde yazılı hale dönüştürülmesinin nedeni, o güne kadar HEP ve DEP merkez toplantılarında yapılan önerilerin gözardı edilmesi, unutulması ya da sonradan inkâr edilmesiydi.

12 Temmuz 1993 günü yapılan bu başvuru, halkın, o dönemde yaşadığı sıkıntıları ve karşı karşıya bulunduğu sorunları projektör altına alıyor, o günün fotoğraflarını çekiyor ve DEP'in yapması gereken çalışmaları ortaya koymaya çalışıyordu.

Dönemin sorunlarını ortaya koyan ve "Nasıl bir parti?" sorusuna yanıt aramaya çalışan bu öneriler paketini, daha sonraki bölümlerde, birlikte değerlendireceğiz.

Peki DEP merkez yöneticileri, bu önerileri değerlendirdiler mi? Hayır! Bunun nedenini soran oldu mu? Hayır!

DEP merkez yöneticilerindeki bu hantallığın ve politikasızlığın, parti kamuoyunun dikkatini çekmemesinin bir nedeni de, devlet içindeki karanlık güçlerin parti yöneticilerine ve taraftarlarına karşı giriştikleri saldırılardı. Çünkü, bütün dikkatler bu saldırılarda yoğunlaşıyordu. Ayrıca saldırıya uğrayan, mağdur olan bir partinin yöneticilerini eleştirmek, insafsızlık ve haksızlık olarak değerlendirilebilirdi!.. Bu, doğrudu da.

"Bu kadar partinin katledilmesine karşı ne yapıldı?" diyen sesler, bu nedenle fazla etkili olamıyordu.

Ama halk adına büyük iddialarla politikaya soyunduklarını söyleyen merkez yöneticileri, kendilerine yönelen şu soruların cevabını hiçbir zaman veremediler:

"... Parti üyelerini ve taraftarlarını da içine alan bir entelektüel birikim yaratmak için ne yaptınız?"

"... Kürt sorunu, enflasyon, işsizlik, dış ticaret, para politikası, tarım, sağlık, eğitim, konut vb. konularda hangi politikaları ürettiniz? İşçinin, esnafın, çiftçinin, işsizlerin, memurun, emeldi dul ve yetimin, gençliğin, gecekondu sakininin ve Alevi insanının sorunları hakkında hangi çözümleri, hangi projeleri oluşturduunuz?"

"... Parti üyelerinin ve taraftarlarının inisiyatifini esas alan bir kolektif yönetim oluşturduunuz mu?"

"... Partiyi, dernekten ileri bir düzeye taşımak için ne yaptınız?"

"... Parti, kamuoyunda ideolojik bir eğitim seferberliği başlatarak partiyi bir eğitim okuluna dönüştürdünüz mü?"

"... Türkiye'de ya da dünyada gündemi belirleyen hangi çalışmayı yaptınız?"

"... Hükümet ve Genelkurmay'a hangi konuda geri adım attırdınız ve hangi düzeyde siyasal bir ağırlık yarattınız? Caydırıcı bir güç olabildiniz mi?"

"... Halkın, demokratik kitlesel gücünü örgütlemek ve toplumsal muhalefeti geliştirmek için ne yaptınız?"

VE TÜRK HALKI

Ve hiç kimse, Türk halkına niçin ulaşamadığını sormadı.

Türk halkına ulaşmak bir yana, Kürt sorununa yapılan yanlış vurgular ve izlenen yanlış politik çizgi sonucu, Türk halkından büsbütün uzaklaşıldı, var olan ilişkiler de koparıldı.

Bu kopuş, egemen güçlerin (işini kolaylaştırdığı için) can attıkları bir gelişmeydi. Bu ayrışma, kendi konumlarını güçlendirmede egemenlere büyük bir rahatlık sağlıyor, yaşama hakkı başta olmak üzere temel hak ve özgürlüklere karşı giriştikleri saldırılarında, onlara muazzam avantajlar sağlıyordu.

HEP'in ilk kuruluşunda genel merkez, il ve ilçe örgütleri düzeyinde görev alan birçok Türk, bir süre sonra partiden ayrıldılar. Örneğin, Kars'ta, partinin omurgası, Türklerin ve Kürtlerin ortak çabaları ve kalkılan ile oluşmuştu. HEP'in Tuzluca ve Akyaka ilçe başkanları Azeri; Susuz İlçe Başkanı (Yerli) Türk; Hanak İlçe Başkanı da (Alevi) Türktü. İl ve ilçe yöneticilerinin genel toplamı içinde Türkler sayısal olarak, Kürtlerden çok daha fazlaydı. HEP'in Kars'ta dağıtılan 30 bin bildirisini bu insanlarla birlikte dağıttık. Enseleri kalın birçok Kürt, HEP'in güçsüzlüğü ile alay ederken, bu insanlar il, ilçe ve köylerde cadde, sokak ve mahalle aralarında koşturarak HEP'in bildirisini dağıttılar. O dönem, bu insanlarla, bizimle alay eden bu Kürtlerin bir kısmı sonradan HADEP'li oldular.

Darlık ve politikasızlık, politika olarak benimsenince, hayal kırıklığına uğrayan Türk demokratları ne yazık ki, bizimle yol ayrımına geldiler.

Türk halkının hiçbir sorununa yönelinmediği gibi, Kürt sorununun Türk halkının ekonomik, demokratik ve sosyal yaşamı ile olan bağlantıları da ortaya konulmadı. Ve hiçbir konuda hiçbir bilimsel araştırma da yapılmadı.

Gerçekte Kürt sorununda da, belirlenmiş ilke ve politikalar yoktu. Günün siyasal koşullarına ve dengelere göre biçim alan, değişken bir tarz benimsendi.

Bazı basın-yayın kuruluşlarının ve siyasal güçlerin bu gidişatı radikallik gibi gösterme gayretleri de kasıtlıydı, amaçlıydı.

DİGOR'DA KATLIAM

14 Ağustos 1993 günü telefonla görüştüğüm Kars Valisi, köylülerin, Varlı köyü yönünden ilçe merkezine doğru yürüyüşe geçtiklerini, **PKK'lilerin ateş açması üzerine güvenlik güçlerinin karşılık verdiğini ve bu çatışmalar sırasında bir kişinin öldüğünü, sekiz-on kişinin de yaralandığını** söyledi. Oysa, Digor'dan aldığım bilgiler, Vali'nin söylediklerinin tamamen tersiydi. Çünkü, Digorlular karşılıklı bir çatışmanın olmadığını, **Özel Tim'in keyfi bir şekilde kalabalığın üstüne ateş açtığını, onlarca ölü, yüzlerce yaralı olduğunu** söylüyorlardı.

Bu durumda, Digor'a giderek ölü ve yaralı sayısı ile olayın oluş biçimi ve sorumlularının kim olduğu konusunda geniş bir araştırma yapmak gerekiyordu.

Digor'da inceleme yapacak heyette, Selim Sadak, Ali Yiğit ve ben görev aldık.

Digor'dan bir gün sonra Malazgirt'te de olaylar oldu. Malazgirt olaylarının da incelenmesi gerekiyordu.

Sırrı Sakık da katılınca dört kişilik heyet olarak, önce Digor'a sonra da Malazgirt'e gitmek üzere Ankara'dan yola çıktık.

Basın mensupları ile birlikte uçakla Erzurum'a, oradan da karayolu ile Kars'a hareket ettik.

Gece karanlığında Kars'a girdik. Erzurum'dan telefon açarak randevu aldığımız Kars Valisi ile makamında uzun bir görüşme yaptık. Vali'nin olaylar hakkında bilgilendirilmediği ve (olayın başından sonuna kadar) her şeyin kendisinden kaçırıldığı hemen belli oluyordu. Yanındaki Emniyet Müdürü'nün sorularımıza verdiği cevaplar da yeterince doyurucu değildi. Vali'nin makamından, zihnimizde aydınlanmamış yığınla soruyla ayrıldık.

Devlet Kendi Kaymakamına Güvenmiyor

İkinci gün Kars Devlet Hastanesi'ndeki yaralıları ziyaret ettik. Ziyaretimizi polis kameralarının çekimi altında tamamladık. Soluk alışımız dahi kameralara alınıyordu. Güvenlik adına yapıldığı söylenen bu çekimlerin, bizimle görüşen insanları tespit etmek ve ürkütmek amacını taşıdığı açıktı.

Öyle ki, **bu polis kameraları, Digor Kaymakamı'nın makam odasında bile çalıştı.** Polis, Kaymakam'a dahi güvenmiyor ve Kaymakamla yaptığımız görüşmeyi de kameraya çekiyordu. Kaymakam'ın makamındaki bu çekimler, ancak Kars Valisi'nin müdahalesi ile durdurulabildi. İnceleme heyeti olarak, Digor olayları hakkında hazırladığımız raporu, Cumhurbaşkanı'na, TBMM Başkanı'na ve Adalet Bakanı'na gönderdik.

"Gezimize Milliyet gazetesinden Rezzak Oral, Hürriyet gazetesinden Mehmet Güler, Zaman gazetesinden Nihat Kılıç, İPS'den Nadire Mater ve Finlandiya televizyonundan üç kişilik muhabirler grubu da refakat etmiştir" diye başlayan rapor şu şekilde devam ediyordu:

"Kars Valisi ile yaptığımız görüşmenin dışındaki bütün inceleme, araştırma, görüşme ve çalışmalarımız, basın mensuplarının nezaretinde yapılmış ve objektif olmaya azami dikkat gösterilmiştir. Bu nedenle topladığımız bütün verilere basın mensupları da tanıktır.

1. Kars Valisi, yürüyüş yapılacağından ve PKK'nin yazılı çağrısından haberdar olmadığını belirtirken, Kars Emniyet Müdürü, PKK'nin yazılı çağrısından ve yürüyüşten daha önceden haberdar olduğunu belirtti.

Hükümete karşı sorumlu, en büyük mülki amiri olan Vali'nin bu gelişmelerden niçin haberdar edilmediği ve niçin devre dışı bırakıldığı anlaşılamadı. Karanlıkta kalan bu durum, birçok kuşkuya ve soruya neden olmaktadır.

2. Basın mensuplarının huzurunda görüştüğümüz yüzlerce görgü tanığı ve olayın mağdurları, gerek topluluğun içinden ve gerekse güvenlik güçlerinin denetiminin dışındaki herhangi bir bölgeden kesinlikle ateş edilmediğini belirttiler. Yine görgü tanıkları, mağdurlar ve olayı yaşayan bütün insanlar, yürüyüş alanının, (Resmi açıklamada PKK'nin roket kullandığı iddia edilen tepe dahil) bütün bölgenin zaten güvenlik güçlerinin kontrolünde olduğunu ve kordon altına alındığını belirttiler.

Heyetimiz, olay mahallinde de incelemelerde bulundu. Olay bölgesinin bir tarafı tepe ile çevrili, bir tarafı da önü açık, düz arazidir. Bu durumda; PKK'nin tepeden ateş edebilmesi için güvenlik güçlerinin içinden ateş açmış olması gerekmektedir. Zaten, arazinin coğrafi durumu ve güvenlik güçlerince kordon altına alınan bölgenin yapısı da, tanık anlatımlarını kesin olarak doğrulamaktadır. Yani güvenlik güçlerinin denetiminin dışındaki herhangi bir bölgeden ateş açılması mümkün değildir. Çünkü, buna güvenlik kordonu ve arazinin fiziki koşulları imkân vermemektedir.

3. PKK'nin ateş açması ve güvenlik güçleri ile PKK arasında silahlı bir çatışmanın çıkması halinde, güvenlik güçlerinden ve PKK'den ölen ya da yaralananların olması gerekirdi. Bu çelişkiyi sordüğümüz Kars Valisi ve Emniyet Müdürü, doyurucu ve gerçekçi herhangi bir açıklamada bulunamadılar.

4. Olayın bütün görgü tanıkları ve yaralıları, Özel Tim'in mevzilendiği alandan, silahla bir el ateş edildiğini, daha sonra da Özel Tim'in topluluğa ateş açarak katliamı gerçekleştirdiğini belirttiler.

Devlet güçleri ile PKK arasında, herhangi bir çatışmanın olmadığı, özellikle vurgulanmaktadır.

Bütün anlatılanlar bu doğrultudadır. 18 kişiyi katleden ve 134 kişiyi de kurşunla yaralayanların, özel kuvvetler ile Özel Tim olduğu belirtilmektedir. Bu konuda tanıklık yapan binlerce insan vardır. Bu nedenle suç ve failleri ortadadır; gizlisi ve saklısı da yoktur. Suç: Toplu katliamdır; Suç failleri de, Özel Tim ve özel kuvvetler elemanlarıdır. Olay, tartışma dahi götürmeyecek kadar açıktır. Çok derin ve ayrıntılı soruşturmaya bile gerek yoktur. Suçun failleri olan Özel Tim ile özel kuvvetler, basit bir soruşturma ile ortaya çıkarılabilecek kadar gözler önündedir. Bu katliamı binlerce Diğorlu insan ispatlamaya hazırdır. Yine başka askeri birliğe nakledilmeleri ve kendilerine güvence verilmesi halinde, olay bölgesindeki erlerin anlatımları da, bu katliamın sorumluluklarını ortaya çıkarabilir.

Nitekim, Digor ilçe merkezinden, taziye için köylere hareket edeceğimiz sırada, **bir Özel Tim mensubu 'Daha çok fatiha okuyacaksınız' sözleri ile bize ve halka meydan okumaktan çekinmemiştir.**

5. Yaralıların bir bölümü, Özel Tim'in olaydan sonra dipçik ve tekmelerle kendilerini öldürmeye çalıştıklarını, ancak askerlerin müdahalesi üzerine öldürülmekten kurtulduklarını ifade etmektedirler.

6. Görgü tanıkları yürüyüş sırasında ya da topluluk içinden, tek bir slogan dahi atılmadığını belirtmektedirler.

7. Halk, önyargılı mı (?) ya da suçluluk psikolojisi ile mi Özel Tim'i ve özel kuvvetleri suçlamaktadır? Böyle olsaydı, askerlerin de Özel Tim ve özel kuvvetler ile birlikte ateş açtığı ileri sürülürdü. Dahası, bütün halk ve görgü tanıkları, Yemençayır ve Derinöz köyü istikametinden gelen yürüyüş kolunu ikna ederek geri gönderen ve böylece katliamın daha da büyümesini engelleyen Digor Kaymakamı'na şükran duygularını ifade etmektedir. Aynı şekilde halk, ilçe kaymakamının katliamdan hemen sonra olay yerine gelmiş olmakla, kendilerine önemli bir katkıda bulunmuş olduğunu da belirtmektedir.

Bu durum açıkça gösteriyor ki, halk ve görgü tanıkları, kim suçluysa ona yönelmekte ve onları itham etmektedir.

9. Resmi açıklama eksiktir ve yanıltır. Örneğin, ölü sayısı 10, yaralı sayısı da 24 olarak açıklanmıştır. Oysa ki, sadece isim olarak belirleyebildiğimiz ölü sayısı 18, yaralı sayısı ise 134'tür. Yaşamını yitiren şahıslar şunlardır:

Yeter Kerenciler, Necla Geçener, Sona Çiğdemal, Zarife Boylu, Nurettin Örün, Süleyman Taş, Hasan Çağdavul, Gülistan Çağdavul, Selvi Çağdavul, Cemil Özvanş, Asiye Parlak, Erdal Boğan, Faruk Aydın ve Varlı köyünden Hacı Lalaş'ın eşi (isimlerini tespit edemediklerimizle birlikte bu sayı, sonradan on sekize çıktı). İsim olarak tespit edebildiğimiz 134 yaralı da, Varıl, Yağlıca, Dolaylı, Kocaköy, Hisarönü, Donandı, Başköy ve Bacalı köylerindedir. Digor halkı ve olayı yaşayanlar, 'öldürdüler öldürmesine de, hiç olmazsa ipe ayaklarından panzerlerin arkasına bağladıkları ölü ve yaralılarımızı yerlerde sürüklemeselerdi' diyor ve duygularını **'Bizim yaşadıklarımız ne Bosna-Hersek'te, ne de dünyanın başka bir yerinde yaşanmamıştır'** sözleri ile dile getiriyorlardı.

10. Yürüyüşe katılan ve katliamı yaşayanlar, 'Dört bine yakın insanın toplanmasına bilinçli olarak göz yumuldu, istenseydi, bazı yol kavşaklarında önlem alınarak, bu kadar insanın bir araya toplanması engellenebilirdi. Üstelik, bir ikaz, ya da uyarı ateşi yapılmış olsaydı, geri dönerdik' diyerek, planlı bir katliam ile karşı karşıya kaldıklarına dikkat çektiler.

Ankara Hükümetinin Üstünde Bir Yönetim

Gezi ve incelemelerimiz sırasında ayrıca şu saptamalarda da bulunduk. Bölgede, Ankara'nın ve TBMM'nin dışında başka bir yönetim oluşturulmuştur. Bu, Özel Tim yönetiminin, yasaları, yöne-' tim anlayışı ve uygulamaları tamamen farklıdır ve Ankara'nın üstündedir. Ankara'nın yasaları yürümektedir. Bölgede devlet adına barbarlık yapılmaktadır. Açıkça ve sakınılmadan her türlü suç işlenmekte, yaşama hakkı dahil, her türlü hak ve hukuk yok sayılmaktadır. Anayasa askıya alınmıştır. Özel Tim, kaymakamlara bile güvenmiyor.

Katliam bölgesine sonradan gelen bir Özel Tim görevlisinin, '*Burada olmadığımı şükredin, ben tek başıma 200 kişiyi öldürdüm*' şeklindeki sözleri, söz konusu özel yönetimin oluşturduğu yapı ve içinde bulunduğu anlayışın kuraldışılığına çarpıcı bir örnektir. Malazgirt'te üst düzey mahalli bir yetkilinin şu sözleri, çok daha çarpıcıydı. 'Bunlar kontrol dışıdır, terörist gibi davranıyorlar, dinlendirilmeleri gerekir. Ölenler babalarının kesesinden gitti!..' Kısacası, bu özel yönetim, Ankara yönetimine bağlı değildir ve Ankara'nın çok üstündedir. Ankara yönetimi, bu yönetim için lojistik bir kurumdan ibarettir.

Bu özel yönetim, halka karşı açık bir savaş başlatmıştır. Hedef halktır. Halka karşı başlatılan ve sürdürülen bu savaşta, PKK, sadece bir bahanedir ve bölgede tırmanarak devam eden şiddetin kaynağı da bu yönetimdir. Bu yönetim şiddet için potansiyel bir zemin yaratmaktadır. Silahlı saldırıya uğrayanların 'Bundan böyle çocuklarımızı askere göndermeyeceğiz' şeklindeki tepkileri, bu yönetimin yaşanmakta olan şiddetteki rolü ve payı hakkında, bir fikir yürütmek için yeterlidir.

Özetle, Ankara hükümeti, şiddetin sona ermesini ve akan kanın durmasını gerçekten istiyorsa, öncelikle bu özel yönetimi dağıtması gerekmektedir. Aksi halde, kan gölü daha da büyüyecektir. Hiç kimse gözlere perde çekmeye kalkmasın. Görünen köy kılavuz istemez.

Sonuç ve İstem: Gerçekleri ayrıntılı olarak yukarıda sunulduğu üzere; **Digor'da 18 kişinin ölümü ve 134 kişinin yaralanması ile sonuçlanan katliam özel kuvvetler ve Özel Tim tarafından gerçekleştirilmiştir.** (Ölü ve yaralı sayısında sonraki günlerde artış oldu.)

İlgililerin dikkatini çekiyor ve suç duyurusunda bulunuyoruz. Digor'a adliye müfettişlerinden oluşan bir heyet gönderilerek, derhal soruşturma başlatılmalıdır. Olayın ve katliamın karanlık hiçbir yönü yoktur. Bütün delilleri sabittir. Suçluları, hiç kimsenin korumaya hakkı yoktur. Olay günü olay bölgesinde görevli olan özel kuvvetler ve Özel Tim mensuplarının açığa alınarak soruşturmanın başlatılması halinde, bu ağır iddia ve ithamlarımız kolaylıkla ispatlanacaktır. İddia ve ithamlarımızın ispatlanmaması halinde kamuoyu huzurunda çıkarak özür dilemeye hazırız. Aksi halde, hükümet, Digor katliamının suç ortağı, bundan sonra gerçekleştirilecek katliamların da sorumlusu olacaktır.

Yukarıda da arz edildiği gibi, şiddetin sona ermesinin önkoşulu; Ankara hükümetinin üstünde, bir güç haline gelen bu özel yönetimin dağıtılmasıdır. Demokratikleşmenin önündeki en büyük engel de, yine bu yönetimdir.

Digor olayının perde arkasının aydınlatılması; insanlarımızın huzur ve güveni; demokratikleşme; Kürt ve Türk insanının birliği ve kardeşliği için hayati bir öneme sahiptir. Dahası Digor olayının açığa çıkarılması, bugüne kadar artarak devam eden şiddetin niçin sona ermediği hakkında da TBMM'ye ve kamuoyuna fikir verecek ve çıkış yolunu gösterecektir. Ayrıca yaşanan bu kaosun son bulması için de, büyük bir fırsat yakalanmış olacaktır. 23.8.1993"

Digor'daki incelemelerimiz tamamlanınca, Malazgirt'e hareket ettik. Doğubeyazıt üzerinden gittiğimiz Malazgirt yolculuğumuz çok tehlikeli geçti.

Makamında görüştüğümüz Malazgirt Kaymakamı'nın tavrı ve Savcı'nın söyledikleri, Özel Tim'in Malazgirt olaylarındaki rolünü bütün açıklığı ile ortaya koyuyordu zaten. **Digor'da olduğu gibi Malazgirt'te de halka ateş açan askerler değil, Özel Tim'di.**

Gece evinde kaldık diye, yetmiş yaşlarındaki yaşlı ev sahibinin gözaltına alınması ve beraberindeki çantalarımızın polislerce açılarak, özel eşyalarımızın kontrol edilmesi ve notlarımızın incelenmesi, Malazgirt'te halkın yaşadığı sıkıntıların boyutları hakkında yeterli bir fikir veriyordu zaten. Özel Tim'in açtığı ateş sonucu üç kişi ölmüş, çok sayıda insan da yaralanmıştı.

Malazgirt'teki incelemelerimizi tamamladıktan sonra hazırladığımız raporu, Digor raporu gibi Cumhurbaşkanı'na, TBMM Başkanı'na, İçişleri ve Adalet Bakanı'na gönderdik. Ama ilgilenen olmadı.

Digor ve Malazgirt katliamları, Ankara hükümetinin hiçbir yetkisinin olmadığını ve devlet içindeki yasadışı suç örgütünün işlediği cinayetler hakkında soruşturma dahi yapılamadığını gösteren çok çarpıcı örneklerdir.

Bu katliamlar, göz göre göre gerçekleştirilmiştir. **Suç failleri, Özel Tim'dir; tanıklar halktan binlerce insandır ve suç delilleri de Özel Tim'in silahlarından çıkan kurşunlardır.** Hükümet, bu katliamların kim tarafından işlendiğini çok iyi biliyordu. Biliyordu ama, soruşturma açacak gücü ve cesareti yoktu. Silah ve güç söz konusu olduğunda, hükümetin kâğıt üstündeki yetkileri ve yasalar işlemiyordu artık.

Digor katliamı hakkında Adalet Bakanlığı'na ve Cumhuriyet Savcılarına verdiğim şikâyet dilekçesi, tarihi bir belgedir. Resmi başvurum işleme konulamadı. Hükümet, bakanlık ve savcılar, Özel Tim hakkında soruşturma başlatamadılar.

Türkiye Cumhuriyeti kanunlarına göre, resmi olarak verilen şikâyet dilekçesi işleme konular ve gereği de yapılır. Bir yoksul, bir güçsüz hakkında bir şikâyet dilekçesi verildiğinde, adamın yaşamı karartılır, doğduğuna pişman edilir. Ama Digor katliamı örneğinde görüldüğü gibi, cinayet işleyen ve toplu katliama yönelen güçlüler hakkında verilen dilekçeler işlem görmez ve soruşturma da açılmaz!

Bu katliamı, Türkiye Büyük Millet Meclisi'nde gündeme getirdim. Hem meclis araştırma önergesi verdim, hem de gündem dışı konuşma yaptım.

Ancak, bütün bu çabalarımın hiçbir sonuç alamadım. Çünkü, bu cinayet şebekesi hiçbir kurala ve kanuna tabi olmayan bir güçtür. Bu güç, İstanbul, Taksim, Maraş, Çorum, Şırnak, Cizre... katliamlarını gerçekleştiren; köy yakıp yıkan; faili meçhul cinayetler işleyen; yargısız infazlar yapan güçtür.

Bu cinayet örgütü hakkında, hükümet gibi, TBMM de araştırma yapamamaktadır. Örnek olması için, Şırnak'ta uygulanan gıda ambargosu ve Digor katliamı hakkında, TBMM'de yaptığım bir konuşmamı aşağıya alıyorum:

"Başkan: Şırnak Milletvekili Sayın Mahmut Alınak, Şırnak'ta uygulanmakta olan gıda ambargosu ve 14 Ağustos 1993 günü Digor'da meydana gelen ve 16 kişinin ölümü, 134 kişinin de yaralanmasıyla sonuçlanan olaylar hakkında gündem dışı söz istemişlerdir. Buyurun Sayın Alınak.

Mahmut Alınak: Sayın Başkan, sayın milletvekilleri; sözlerime başlarken, hepinizi saygılarımla selamlıyorum. (...) Size, çocuklarınıza, ailenize ve yakınlarınıza, gıda maddesi olarak neyi ne zaman tüketeyeceğiniz şeklinde herhangi bir yasaklama konulduğunda, yani bilinen klasik tabiriyle bir ambargo konulduğunda, acaba tepkiniz ne olur? Sanıyorum ki, hepiniz isyan duygularıyla dolup taşarsınız; sanıyorum ki, sizler isyan edersiniz, tepki gösterirsiniz.

Sevgili arkadaşlarım, işte bugün Şırnak, Uludere, Beytüşşebap, Uludere ve Güçlükönak'ta yapılan budur. Devlet güçleri söz konusu birimlerde insanlara gıda ambargosu (gıda yasağı) uygulamıştır; elimde belgesi vardır.

Şırnak, Uludere ya da öteki yerleşim birimlerinde evinize iki kile makarna ya da çay alabilmeniz için öncelikle kaymakamlığa başvurmanız gerekiyor. Kaymakamlık, sizi jandarmaya gönderiyor. Jandarma komutanlığı, sicilinizin temiz olup olmadığına karar veriyor; daha sonra nüfusa gidiyorsunuz; Nüfus, kaç çocuğunuzun ol düğünü belirtiyor; sonra bir daha kaymakamlığa başvuruyorsunuz; kaymakamlık onay verirse, söz konusu gıda maddelerini alıyorsunuz; eğer izin vermezse, yani onay vermezse bu gıda maddelerini alamıyorsunuz.

Elimde, köy muhtarlarının, Sayın Tansu Çiller'e, Yardımcısına ve İçişleri Bakanı'na gönderdikleri bir mektup var. Bu, bir dilekçe... insanlar feryat ediyor. Zaman darlığı nedeniyle, bu dilekçeden, izninizle sadece bir cümle okumak istiyorum. Köy muhtarları, köylüleri adına, köy halkı adına şunu söylüyorlar: 'İstiyoruz ki, insan haysiyetine ters düşen, ölümden beter bu yaşamdan bir an önce kurtulalım.'

İnsanlar yaşamdan bıkmış, bir an önce kurtulmak istiyorlar; ama burada İçişleri Bakanı yok, Başbakan yok; Hükümete sesimizi duyuramıyoruz.

Şimdi, bu kürsüden, boş bulunan bakanlık sıralarına buradan hitap etmek, sormak istiyorum: Sevgili arkadaşlarım, Türkiye Cumhuriyeti devleti bir hukuk devleti midir? Eğer hukuk devletiyse, ortaçağda bile rastlanmayan böylesine bir yasaklamayı koyamaz. Bu yasaklamayı koyuyorsa Türkiye Cumhuriyeti devleti -izninizle altını çizmek istiyorum- hukuku ve çağdaşlığı bir tarafa bırakmıştır ve hukuk devleti değildir.

Biz, milletvekilleri heyeti olarak Digor'a gittik. Digor'da, hatırlanacağı gibi, 16 yurttaşımız katledildi. 134 insanımız da yaralandı. Resmi açıklama farklıydı; ölü sayısını, yaralı sayısını asgariye indirerek verdi ve resmi açıklamaya göre, söz konusu katliam, PKK ile güvenlik güçleri arasında çıkan çatışma sonucu meydana gelmiştir. Oysa ki, gerçek bu değil sevgili arkadaşlarım, inanın bu değil. Gittik, binlerce insanla görüştük, ilçenin kaymakamıyla görüştük, askerlerle görüştük. Asıl katliamı engelleyen, katliamın daha da büyümesini engelleyen, askerın ve jandarmanın müdahalesi olmuştur; bu katliamı gerçekleştiren ise, Özel Tim'dir. İddia edildiği gibi, PKK ile güvenlik güçleri arasında hiçbir çatışma olmamıştır, silahlı bir çatışma olmamıştır. *(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)*

Mahmut Almak (Devamla): Sayın Başkan, konu çok önemli. İzinizle bana 2-3 dakikalık zaman verin.

Başkan: 2 dakika daha süre verdim. Buyurun.

Mahmut Almak (Devam/a): Teşekkür ediyorum. Olay bu. Biz bu konuda Adalet Bakanlığı'na başvurduk; soruşturma yapılmasını talep ettik; ancak, Adalet Bakanı, soruşturma açmadı. Bakın, elimde belgesi var ...dergilerin kapak haberi oldu... Özel Tim, 'Şırnak'ta emniyet müdürlüğünü basarsız. O da olmazsa, Meclis'i basar, Meclis'ten kelle alırsız' diyor.

Şimdi, parlamentonun üstünlüğü nerede, söyler misiniz bana? Aynı Özel Tim, Digor'da, hiçbir sebep yokken, slogan dahi atılmadığı halde, hiçbir karşı koyma eylemi söz konusu olmadığı halde, Digorlu insana, topluluk üzerine gelişigüzel ateş açmış ve on altı insanımızı katletmiş, 134'ünü de yaralamıştır. Değerli arkadaşlarım, bu nasıl bir sonuca götürür bizi? Birincisi: Bu hükümet, görev kusuru içindedir. İkincisi: Özel Tim, bu şekilde kan döküyorsa, pervasızca, yasaları ayaklar altına alıp katliam gerçekleştiriyorsa, bu, öncelikle bizim, Türkiye Büyük Millet Meclisi'nin başarısızlığıdır..."

Peki soruşturma açılabilir mi?

Kimin ne haddine... Hangi güç ve hangi cesaret soruşturma açabilirdi ki...

Evet, haksızlığa uğrayan halk olduğunda, felç olan yargının adalet terazisi, halk suçlu sandalyesinde oturtulduğunda şakır şakır çalışabiliyordu.

Ve öyle ki, düşüncelerimiz ve demokratik tepkilerimiz nedeniyle, bizi suçlu sandalyesine oturtanlar; Beytüşşebap ilçesinde, adliye binasını kuşatarak, cezaevindeki adamlarını silah zoru ile serbest bıraktıran köy korucuları önünde selama durdular. Silahsız sivil halk söz konusu olduğunda, kanun hâkimiyeti üstüne, mangalda kül bırakmayan baylar, hücrelerine kadar işleyen silah korkusuyla, bu olay karşısında adeta taş kesildiler, ölüm sessizliğine gömüldüler.

Dünya yargı tarihine, kara bir leke olarak geçen bu olay, onurlu bir yargıcın resmi başvurusu ile açığa çıkmıştı. *Hürriyet* gazetesinde manşet haber yapılan bu resmi başvuru şöyleydi:

"Şırnak Cumhuriyet Başsavcılığına

T.C. Beytüşşebap Hakimliği 31 Aralık 1995. Sayı: 95/24 Mub.

İlçe Seçim Müdürümüz, N.T. isimli şahsın, kendisini görevi nedeniyle tehdit ve hakaret ettiğini belirterek savcılığa başvurdu. Sanık sorgulandı ve Sulh Ceza Mahkemesi kararıyla 30 Aralık 1995 günü tutuklandı.

Hemen sonra ilçedeki askeri birliğin komutanı albay tarafından, görevli hakim aranarak, şahsın serbest bırakılması istendi. Bunun mümkün olmadığı kendisine söylendi. Bir süre sonra, aynı birlikte görevli bazı subay ve astsubaylar adliyeye gelerek, aynı isteği tekrarladı, yine reddedildi. Sanığın, Asliye Ceza Mahkemesi'ne itiraz hakkı olduğu bildirildi.

31 Aralık 1995 günü saat 14.30 dolaylarında Kaymakam, Savcı ve Hakimler Adliye'de iken polis tarafından telsiz anonsu yapıldı. İlçe girişinde 250-300 kişilik silahlı bir kalabalık toplandı, bunların hükümet konağına doğru gelmekte oldukları bildirildi. Kaymakam Bey, asker ve polisten yardım istedi. Kalaşnikof ve roketatarlarla donatılmış kalabalık, hükümet konağını kuşattı ve zorla içeri girmeye çalıştı. Polis müdahale etti, ancak yardım istendiği halde asker gelmedi. Kalabalık, Mezra beldesinden sabah saat 11'de yaya olarak yola çıktığını daha sonra öğrendiğimiz koruculardan oluşuyordu. Yol boyundaki karakolların, bu durumu kaymakamlığa bildirmediği sonradan öğrenildi.

Bu kuşatma yaklaşık iki saat sürdü. Tecavüzkâr davranışlar devam ediyor, tutuklunun salıverilmesi isteniyordu. İlçedeki polis gücünün yeterli olmayacağı tahmin edildiğinden ve son derece üzücü olayların meydana gelmesi kuvvetle muhtemel olduğundan, saat 16.10 dolaylarında tutuklunun cezaevinden bırakılmasına mecbur kalındı. ... Aşireti mensubu olan silahlı korucuların saldırılarına karşı yalnız bırakıldığımızı tespit eden, ... Aşireti (diğer aşiret) korucuları, bizi korumak için saldırganlara müdahale etmek istediklerini bildirdiler. Ancak, ilçede bir çatışmaya neden olmamak için istekleri tarafımızdan reddedildi.

Serbest bırakılan tutukluyu alan silahlı grup 'Yaşasın asker, yaşasın jandarma' sloganlarıyla ilçeyi terk etti. Teröristleri öldüreceğiz' diye bağırdıkları gözlemlendi.

Belirtilen hususlar dikkate alındığında, silahlı grubun hükümet konağını basmaya nasıl cesaret ettiği anlaşılammıştır. Durum bilgi ve takdirlerinize arz olunur. İmza"

Şimdi, bu resmi başvuru karşısında, kanun hâkimiyeti üstüne mangalda kül bırakmayanlara, "Neredesiniz beyler, dilinizi mi yuttunuz? Milletvekilleri, bakanlar, başbakanlar neredesiniz? Korkuyor musunuz yoksa?" diye sorsak, acaba ne cevap verirlerdi!

Yalnız bu mu?

1996 yılı Mart ayının ortalarında, Hakkâri'de incelemelerde bulunan CHP milletvekili heyeti bir rapor hazırladı. Hakkâri'deki faili meçhul cinayetlerin Yüksekova Komando Tabur Komutanı Binbaşı Emin Yurdakul'un emri ile Tugay Komutanlığı'nda görevli, PKK itirafçısı Haravgot kod adlı Kahraman Bilgiç tarafından işlendiğini belirten raporun bir bölümü aynen şöyle:

"PKK içinde yıllarca kalmış, Haravgot kod adlı Kahraman Bilgiç, şimdi teslim olmuş. Şu anda devlet Bilgiç'i hem ihbar hem de infaz (adam öldürmek) için kullanıyor. Bu şahsın gençlere esrar verdiği; Hakkâri Tugay Komutanlığı'nda kaldığı; para verildiğinde istenen kişiyi öldürdüğü; tüm infazlarda bu kişinin yer aldığı ya da bilgisi dahilinde cinayet işlendiği... Binbaşının kısa sürede görevden alınmaması durumunda, ilçede daha başka faili meçhul cinayetlerin olabileceği; **itirafçı Kahraman Bilgiç'in, 'Yüksekova Tabur Komutanı'nın infaz için emir verdiğini ve Eşref Bitlis ile Bahtiyar Aydın'ın da kendileri tarafından öldürüldüğünü' söylediği...**"

Bütün bu olanlara karşılık sormak hakkımızdır herhalde: Evet devleti sözde yönetenler, cumhurbaşkanları, meclis başkanları, başbakanlar, bakanlar, siyasi partilerin liderleri, milletvekilleri, yargıçlar, savcılar, neredesiniz? Halk söz konusu olduğunda kılıç gibi kesen kanunlarınız nerede?

Korkuyorsunuz değil mi?

Yedi jandarma eri ile bir savcının katili kumcullarını koruyan çelik zırha da işlemedi kanunlarınız. Ve daha da vahimi, bu korucubaşını Ankara'da devlet şerefi olarak ağırladınız.

Sizler, Silvan İl Genel Meclis Üyesi Mehmet Menge'yi öldürmesi için, para karşılığında, Rifat Akış'ı kiralık katil tutan Silvan Yüzbaşı Bülent Eroğlu'nu da yargılayamadınız. Öyle ki, suikastta kullanılacak kalaşnikof ve bombaların seri numaraları ile gömülü oldukları yer, zamanın başbakanınca ve İçişleri bakanınca bilinirken ve suikast planı, İçişleri Bakanlığı'nın telefonunda kiralık katilin konuşulduğu Yüzbaşı Bülent Eroğlu'nun ağzından devlet yetkililerince tespit edilmişken!

Ve gazeteci Sayın Yalçın Doğan, *Milliyet* gazetesindeki köşesinde dehşet veren bir olaya yer verdi: "Mardin Alay Komutanı Albay Rıdvan Özden, haklarında soruşturma açtığı MHP'li devlet güvenlik mensuplarınca öldürüldü" diye yazdı.

"İnsan Pazarlığı..." başlıklı yazı şöyleydi:

"Tanık oluyor çok kişi 'insan pazarlığına'. Teslim oldukları halde, öldürülüyorlar... Bitmek bilmeyen iç savaşın nankör sabahı... Tıpkı filmlerdeki gibi. (...)

Çatışma saatlerce sürüyor. Sonunda devlete ayaklananlar teslim oluyor, yani dört kişi. (...) Aradan çok geçmiyor, dağlarda dört el silah sesi yankılanıyor. Dört kurşun, dört ölü... Teslim olanların her birine tek bir kurşun yetiyor. (...)

Şef (Albay Rıdvan Özden) herkesi dinliyor. Sonra karar veriyor: Teslim olanı öldürmek, savaşta da olsa suçtur! Bunun cezası belli... Yargı önünde hesap vermek. Şef gözünü kırpmadan kendi adamlarını mahkemeye veriyor.

Ama, bu arada şefi kimse affetmiyor. Gözler şimdi şefe çevriliyor. 'Kendi adamlarını nasıl olur da yargıya gönderir; bir iç savaşta, teslim olan düşmanı öldürdü diye, kendi adamlarını nasıl suçlu görür diye' şefe herkes kızıyor, iş kızmakla bitmiyor... Şefin etrafındaki halka daralıyor, daralıyor, daralıyor...

Savaş bu!.. Mitralyözlerin, roketlerin, bombaların dünyayı cehenneme çevirdiği bir anda, ona da tek bir kurşun yetiyor. 'Yanı başından' sıkılan bir tabanca... Göğsünü parçalayan bir kurşun... 'Savaşın da kuralları vardır' diyen şef, bu inançları uğruna bildik kurşunlarla can veriyor. (...) Şefin ölümüyle hayat aniden rahatlıyor. (...) Teslim olanları öldürenler çabuk dışarı çıkıyor, cezaları nedense kısa sürüyor. Kurt soyundan geldiklerinden, kurtlarla yatıp kurtlarla kalkıyor. Ulumaları tüm dağlardan, denizlerden, ovalardan duyuluyor. (...) Dağlarda şefin ruhu dolaşüyor."

Evet, Albay Rıdvan Özden'in öldürülme öyküsü işte böyleydi. Hukuka sahiplenişti suçu. Devletin yasaüstü silahlı güçleri, ona sıktıkları kurşunlarla hukuku da katletmişlerdi. İşledikleri suçları, hangi makam ya da kişi olursa olsun soruşturamazdı; cezası ölümdü. Devletin protokol büyüklerinin, daha birkaç hafta önce, Albay Özden için sahte yaşlar döken gözlerinde, bu nedenle şimdi ecel terleri döktüren korkunun dehşeti vardı. Tüm hücreleri donmuş gibiydi. Albay Özden'in akıbeti, onlara bir gözdağıydı. Bu cinayet iddiası hakkında soruşturma açmak ya da açtırtmak; çok iyi biliyorlardı ki, onlar için ölüm kusan namlulara hedef tahtası olmaktı ve ölümdü. İşte ölüm korkusuydu onları bu cinayet karşısında taş kayıtsızlığı içine sokan. Devletin protokol büyüklerinin elleri mahkûmdu buna; çünkü devletin yasaüstü bu silahlı kanadı, yani kamuoyundaki adıyla Kontrgerilla, güçlüydü, etkiliydi ve en önemlisi ürkütücüydü.

İşte haklarında soruşturma açılmamasının ve yargılanamamalarının nedeni buydu.

Binlerce faili meçhul cinayetin, gözaltında kayıpların, yargısız infazların, binlerce köy ve mezranın yakılıp yıkılıp boşaltılmasının ve milyonlarca insanın zorla göç ettirilmesinin; Lice, Malazgirt, Digor, Şırnak, Cizre, Ümraniye vb. kitle katliamlarının; işkencelerin ve akıl almaz daha pek çok uygulamanın ve barbarlığın altında bunların imzası olduğu halde, haklarında soruşturma açılmaması ve yargılanamamaları da işte bundandır.

Çünkü cumhurbaşkanından başbakana, bakanlara, siyasi parti liderlerine kadar hepsi büyük bir korku içindedir ve korktukları için bütün bu yapılara sessiz kalmaktadırlar. Hiçbirinin can güvenliği yoktur, yaşamları namlunun ucundadır. Yapılan bunca insanlık dışı vahşeti örtme çabalarının özeti işte budur.

Bugün Türkiye'de bir başbakan, bir uzman çavuşu ya da bir Özel Tim görevlisini görevden alma yetkisine sahip değilse, acaba bu sadece bir rastlantı mıdır? Bu neyi ifade eder?

"Ben Lice'ye gitmek istiyorum, ama onlar beni Kars'a götürüyorlar" diye basma yakınan zamanın Başbakanı Tansu Çiller'in feryatları, kulaklarda hâlâ çınlamaktadır.

İşte suçlu oldukları halde yargılanamayanlar, Tansu Çiller'in "onlar" dediği güçlerdir.

Başbakan Mesut Yılmaz'ın telefonlarına kadar sızanlar da "onlar"dır. Ve öyle ki, devletin protokol büyükleri nefes alıp verirken dahi "onlar"ın denetimi altındadırlar ve dört taraftan kuşatılmış halde yaşamaya mahkûmdurlar. Askeri darbeler yaptırın; cumhurbaşkanlarını, başbakanları (...) deviren; bileklerine kelepçe vuran ve darağacına gönderen de "onlar"dır.

"Onlar"ı yargılayamayanlar, halktan yana olan insanları oturttukları suçlu sandalyesinde cezalandırmaya çalışıyorlardı.

Açıktır ki, bu bir güçler dengesi sorunuydu. Politik güçler dengesi halktan yana olsaydı, gelişmeler de farklı yönde olacaktı kuşkusuz.

Suçun faili, devlet içi yasadışı suç şebekesi olduğunda küçük dillerini yutanlar; ölüm sessizliğine gömülenler; bize ve halka karşı da neredeyse soluk alıp vermeyi dahi suç sayan, soruşturmalar açmak için can atarlar ve bundan da sadistçe bir keyif alırlar.

Sekiz yıllık milletvekilliğimi mercak altına alan devlet, hemen hemen her politik faaliyetim için hakkımda ceza soruşturmaları açtı. Bunlardan, komik olan soruşturmalar da yok değil. Örneğin "Şırnaklılarla niçin Kürtçe konuştun?" diye beni sorgulayan devlet, sadece bu konuda altı yıla varan hapis cezalarını hedefleyen soruşturmalar açtı. Acaba ben Şırnaklılarla hangi dilden konuşacaktım? İngilizce ya da Almanca bilmediklerine göre, onlarla Kürtçe değil de "kuşdili"yle mi konuşacaktım? Olur mu böyle saçmalık. Hani Kürtler kardeşti! Nerede kaldı kardeşlik? Kardeş, kardeşin dilini nasıl suç sayar ve nasıl yasaklar?

Bütün bunlar, bizim binlerce yıldır süregelen kara yazgımızdır ve Türkiye'de hakkı ile milletvekilliği yapmanın cezasıdır.

Evet, milletvekili olarak düzenin haksızlıklarına alet olmamışsanız; pisliklerine bulaşmamışsanız; iş takipçiliği yapmamışsanız; holdinglerin yönetim kurulu üyeliklerinde bulunmamışsanız ve insanlığın ayaklar altına alınmasına seyirci kalmamışsanız suçunuz ağırdır, vay halinize L Adresiniz, artık savcılık ve mahkeme kapılandır. Hele **Kürtten ve Türk emekçisinden yana iseniz işiniz çok daha zordur.**

Çaresizlik içinde boynunu bükerek, bana; "Özel kalemim, istemediklerini beni arayanlar listesine yazmıyor. Sizi cevaben aramayışım bundandır" diyen İçişleri Bakanı ile "Bir uzatmalı çavuş ya da bir trafik polisi kadar bile yetkim yok" diye dert yanan Devlet Bakanı'nın itirafları, devlet gerçeğinin kabaca bir anlatımıydı.

Gerçeği şaha kaldıran bu itiraf, devletin gerçeğini çok iyi ifade eden muhteşem bir özetti.

"Buraya girilmesi yasaktır" tabelasını kapısına asan bir devlet dairesine başbakan ve bakanların girememesi acaba neyi ifade eder? Çok somut bir örnek: **Ankara Emniyeti Sorgulama Bölümü (DAL)'da inceleme yapmak isteyen Devlet Bakanı Azimet Köylüoğlu, içeri alınmayınca** izin için İçişleri Bakanı Nahit Menteşe'ye başvurdu. İçişleri Bakanı bu konuda kendisini yetkili görmemiş olacak ki, bu izni veremedi ve devletin resmi kayıtlarına da geçen yazışmada "Buna imkân yok" dedi.

Hükümetin ve TBMM'nin kontrgerillanın üstüne gidememesinin tek nedeni işte bu korkudur. Kendilerine soğuk terler döktüren bu korku nedeniyledir ki, başbakanlar, bakanlar ve milletvekilleri gizli silahlı bir gücün varlığını bildikleri halde, yokmuş gibi davranırlar.

Cunta lideri Kenan Evren'in, zaman zaman sözünü ettiği bu gizli silahlı gücün Bülent Ecevit'i nasıl hizaya getirip susturduğu, artık bir sır değildir.

İşte Meclis'te bir kontrgerilla tartışması:

"Mahmut Almak (Sımak): Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; bugün, gerçekten de tarihi bir gün, bugün, önemli bir gün. Çünkü, bugün bizler, bu sıralan dolduran insanlar, demokrasi tercihimizi ortaya koyacağız; 'bu ülkede yeniden darbeler olacak mıdır, olmayacak mıdır?', bunun kararını vereceğiz. Gelecek kuşakların, çocuklarımızın geleceği hakkında karar vereceğiz, demokrasi için karar vereceğiz.

Biraz sonra bu önerge üzerinde oylama yapılacak. Ya büyük bir vebal altında bu salondan çıkacağız ya da adımızı, 19. Dönem Milletvekillerinin adlarını ve bu Parlamento'nun adını altın harflerle tarihe yazdırarak bu salondan çıkacağız.

Cemal Şahin (Çorum): Ne kadar basit konuşuyorsun!

Mahmut Almak (Devamla): Sayın Şahin, 'Sataşma yapmıyorum, yerimden konuşmuyorum' diyen sizdiniz. Ben bu kürsüde konuşacağım, bana müdahale etmeyin lütfen.

Cemal Şahin (Çorum): Sataşmadan konuş.

Mahmut Almak (Devamla): Değerli arkadaşlarım, ben, bir şeyin altını önemle çizmek istiyorum, önemle belirtmek istiyorum: Dürüst, halkına bağlı, demokrasiye bağlı ve halkını seven kamu görevlilerine, hiç mi hiç sözümüz yok," itirazımız yok. Onlar, bizim için makbuldür; onlar, bizim için değerlidir; onlar bizim başımızın tacıdır; ama, birileri de, halkın, kamuoyunun duyarlı olduğu bazı yapıların arkasına sığınarak, hiçbir cinayet örgütünü savunamaz ve koruyamaz.

Kontrgerilla var mıdır, yok mudur?.. Bunun tartışmasına girmiyorum.

Kontrgerillanın mevcut olduğu, devletin resmi kayıtlarıyla sabittir... Sayın Bakan'ın beyanıyla, Sayın Tuğ'un beyanıyla, ANAP grubunun sözcüsünün beyanıyla, kontrgerillanın mevcut olduğu apaçık ortadadır... Genelkurmay Başkanlığı, 3 Aralık 1990 gününde verdiği brifingle, Özel Harp Dairesi'nin Güneydoğu'da kullanıldığını söylemiştir; bunu açıklamıştır ve bütün bu bilgiler gazete arşivlerinde mevcuttur.

Yine bu sözcüler '**Özel Harp Dairesi'nin görevi, gayrinizami kuvvetlere karşı harp yapmaktır**' diyor...

Gerilla nedir? Gerillanın tanımı ortada: Gayrinizami kuvvet. Açın, sözlükleri inceleyin... Sizin söylediğiniz ne? Gayrinizami kuvvetlere karşı harp yapmaktır.

Biz ilkokul çocuğu muyuz!.. Karşı olmak nedir? Kontr olmaktır. Dolayısıyla, Kontrgerillanın varlığı, bizzat bu sözcülerin, önergenin aleyhinde konuşan sözcülerin beyanlarıyla sabit hale gelmiştir.

Kara Kuvvetleri Komutanlığı'nın, tarih ve sayı numarası önergemizde mevcut olan emirleri var; alın bunları inceleyin... Kontrgerillanın, devletin resmi kayıtlarıyla mevcut olup olmadığını, o zaman pekâlâ anlarsınız...

Sayın Şahin de söyledi; 'ellerinde belgesi olanlar, yargıya götürsünler. Yargı bağımsızlığı vardır, hukukun üstünlüğü vardır' deniyor.

Götürdük, Sayın Demirel'e götürdük... Kimi götürdük?.. Yüzbaşı Bülent Eroğlu'nu götürdük... SHP İl Genel Meclisi Üyesi Mehmet Menge'yi öldürmesi için kiralık katil tutuyor... Rıfat Akış, kiralık katil... Silahın numarasını verdik, bombanın numarasını verdik, nerede saklı olduğunu gösterdik, yüzbaşının sesi bantlara alındı; ama bu hükümetin başı Sayın Demirel, bu hükümetin Başbakan Yardımcısı Sayın İnönü, Yüzbaşı Bülent Eroğlu hakkında ceza davası açamadılar; çünkü güçleri yetmedi, ceza davası açılmadı.

Muş Cumhuriyet Savcılığının 1992/361 sayılı hazırlık soruşturması evrakını alın inceleyin... MİT'in adamları gidiyor, jandarma tarafından gözaltına alınan 5 kişiyi alıyor ve enselerine kurşun sıkarak öldürüyor... Hani devlet cinayet işlemiyordu? Değerli arkadaşlarım, adı üzerinde, Özel Harp Dairesi'nin görevi, gayrinizami kuvvetlere karşı harekâttir.

Nedir peki bu kontrgerilla? Gökten zembille mi inmiş?! Hayır... **Kontrgerilla denen şey, belirli bir hiyerarşik sistem içerisinde, devlet içinde oluşturulan, gizli, yasadışı illegal örgütlenmedir.** Ben burada Rize'nin tapu müdürünü suçluyor muyum? Ben, Devlet Su İşleri Genel Müdürünü suçluyor muyum? Burada herhangi birinizi suçluyor muyum?.. Devletin namuslu organlarına, namuslu insanlarına itirazım yok; ama devletin içinde de bir cinayet şebekesi oluşturulmuş ise, buna karşı çıkmak da benim ve sizlerin namus borcudur değerli arkadaşlarım. (RP sıralarından alkışlar.) ABD eski Başkanı Johnson'ın beyanları vardır; alınız, okuyunuz... Başkan Johnson, durumu apaçık ortaya koymuştur. **Sayın Ecevit'in, Sayın Evren'in, Tuğgeneral Sayın Celil Gürkan'ın, Sayın Talat Turhan'ın beyanları apaçık ortada... 'Özel Harp Dairesi'nin illegal birimi, MİT, bürokrasi, siviller ve emniyet teşkilatı içerisinde örgütlenmiş ve suç işlemektedir...'**

O zaman, Meclis'in bu duruma el koyması gerekir; çünkü, bugüne kadar savcılar, bu konuda soruşturma yapamamışlardır; güçleri yetmemiştir. Eğer, bu Meclis tek siyasal otoriteyse, siyasal otorite merkeziyse ve en üst organsa, duruma el koyup, açıklığa kavuşturması gerekir.

Deniyor ki, 'Yoktur böyle bir şey'.

Kardeşim, olmadığını ortaya çıkarın, olmadığı ortaya çıksın... Demek ki, gücünüz yetmiyor; demek ki, cesaret edemiyorsunuz; demek ki, birileri izin vermiyor; demek ki, birilerinin baskısı ve tehdidi altındasınız...

Değerli arkadaşlarım, aslında söylenecek çok şey var; ama süre darlığı, başımın üstünde Demokles'in kılıcı gibi sallanıp duruyor. 12 Eylül döneminin İçişleri Bakanı Orhan Eren, kontrol edemedikleri bir ekibin varlığından söz ediyor. Midyat Cumhuriyet Savcılığı'nın, 1992/146 sayılı soruşturma evrakını alınız... Köy korucusu minibüsü, kamyonu durduruyor; insanları aşağıya indiriyor; 8 kişiyi öldürüp, 7 kişiyi yaralıyor... Balistik inceleme sonucunda, atılan kurşunların köy korucularının silahlarına ait olduğu tespit ediliyor. Bu konuda soruşturma yürütülmüştür; ama tıkanmıştır. Deniyor ki, 'Bilgi ve belge...'

Değerli arkadaşlarım, binlerce bilgi ve belge mevcuttur; ortaya konmuştur, ortaya koymaya da hazırız. Ve iddia ediyoruz ki, böylesine bir örgütlenme, devlet içerisinde mevcuttur; ama cumhuriyet savcılarının gücü yetmemiştir; ama yargının gücü yetmemiştir; bu nedenle, tarihi sorumluluk, bu Parlamento'nun omuzlarındadır.

Eski itirafçılardan Turan Özdemir, Gaziantep Cezaevi'nde diyor ki: 'Devletin şu, şu, şu resmi görevlileri, bizleri; -yani itirafçıları- Diyarbakır Cezaevi'nden alıp dışarıya çıkarıyorlardı; bize suç işlettikten sonra da cezaevine geri getiriyorlardı...' (*Mikrofon, otomatik cihaz tarafından kapatıldı.*) Başkan: Sayın Almak, lütfen toparlayın/iki dakika süre veriyorum.

Mahmut Almak (Devamla): Turan Özdemir, 'Bütün bu provokasyonları, bütün bu katliamları (Vedat Aydın'ın cenaze töreninde, Cizre'de, Newroz kutlamaları sırasında) devletin resmi kişileriyle birlikte, itirafçılar gerçekleştirdi' diyor. Bu iddia, küçük bir iddia mıdır? Buyurun, araştıralım. Deniyor ki: 'Faili meçhul cinayetlerle ilgili bir araştırma önergesi kabul edildi, araştırma komisyonu kuruldu.' Bu komisyon, Doğan Güreş'i ifadeye çağırabilecek mi? Bu komisyon MİT'in, Genelkurmay'ın, ÖHD'nin arşivlerine inebilecek midir? İnemeyecektir. Bu komisyon, Kültür Sarayı yangınına inceleyebilecek midir değerli arkadaşlarım? Marmara Gemisi yangınına inceleyebilecek midir? Çünkü, Kültür Sarayı yangını faili meçhul bir yangın değil ki... Eminönü Araba Vapuru'nun batırılmasını inceleyebilecek midir? İnceleyemeyecektir.

Yüksel Yalova (Aydın): Nereden biliyorsun?..

Mahmut Almak (Devamla): Dolayısıyla, kafalar karıştırılmasın. O araştırma önergesinin altında, bir suç şebekesinin aklanması gibi bir senaryo söz konusudur. Çorum olayları, Malatya olayları hepsi duruyor.

Değerli arkadaşlarım, sürem bittiği için, son bir cümle söyleyerek sözlerimi bitirmek istiyorum... Sonuç olarak diyorum ki: Siz değerli arkadaşlarım, çocuklarınızı seviyorsanız, demokrasiye bağlıysanız, Uğur Mumcu'yu sevip sayıyorsanız, Vedat Aydın'ı, Musa Anter'i, Cevat Yurdakuler'i, Bahriye Üçok'u, Çetin Emeç'i seviyor ve sayıyorsanız; onların anılarına saygınız varsa, bu araştırma önergesine lütfen 'evet' oyu veriniz ve bu ayıbı, bu Parlamento'nun, bizim üstümüzden kaldırınız. Hepinize saygılar, sevgiler sunuyorum, teşekkür ediyorum. *(RP sıralarından alkışlar.)*

Başkan: Sayın Almak teşekkür ediyorum...

Değerli milletvekilleri, Meclis araştırması önermeleri üzerindeki müzakereler tamamlanmıştır. Değerli milletvekilleri, önermeleri oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Meclis araştırma önermeleri kabul edilmemiştir. *(RP sıralarından 'bravo'(!) sesleri, alkışlar (!))*

KARANLIK GÜÇLERİN BATMAN KATLIAMI

1 Eylül 1989 günü, dünya insanlığı için altı yıl devam edecek zifiri karanlığın başlangıç tarihidir. Bilindiği gibi geride kan, gözyaşı, acı, yıkım ve yaklaşık elli milyon insanın ölüsünü bırakan, 2. Dünya Savaşı'ndan sonra, savaşa karşı barış özlemlerini ifade etmek ve barışa vurgu yapmak için, **1 Eylül, Dünya Barış günü olarak kabul edilmiştir.**

Ama, bütün barış özlemlerine rağmen, zenginler arası pazar kapma mücadelesi devam etmiş ve savaşlar da durmamıştır. Sonuçta ne olmuşsa, yoksullara olmuştur. Ölen, acı çeken, kan ve gözyaşı döken hep yoksullar olmuştur.

Cefasını yoksulların çektiği, sefasını da zenginlerin sürdürdüğü uluslararası haksız savaşlara rağmen, barış çabaları ve özlemleri de hiçbir zaman dinmemiştir. Bunun içindir ki, 1 Eylül Dünya Barış Günü barış taraftarlarınca hep coşku ile kutlanmıştır.

İşte bu kutlamaların yapıldığı gün, 1 Eylül 1993 günü, Batman'da hain kurşunlarına hedef olan dünya güzeli bir insan Habip Kılıç, yaşama veda etti, aramızdan ayrıldı.

Kin ve nefret nedir bilmeyen, yüreği insan sevgisi ile dolu Habip Kılıç'ın katledilmesi, onu tanıyan herkesi derinden sarstı, yaraladı.

4 Eylül 1993 günü de, Mehmet Sincar ve Parti İl Yöneticisi Metin Özdemir'in ölümleri ile sarsıldık.

Habip Kılıç'ın katledilmesi üzerine, Batman'a giden Mehmet Sincar ve Metin Özdemir şehit edilmişlerdi.

Saldın haberini, Mehmet Emin Sever'in evine gelen telefondan aldık. Mehmet Emin Severle birlikte gittiğimiz Parti Genel Merkezi, yeni ölüm haberleri ile çalkalanıyordu. Öldürülenler arasında başka milletvekillerinin isimleri de geçiyordu. Ne basın, ne de biz bütün çabalarımıza rağmen Batman Valiliği'nden ve Emniyet Müdürlüğü'nden kesin bir bilgi alamıyorduk. Özel TV'ler, ölü sayısı hakkında ürkütücü rakamlar veriyorlardı.

Bunun üzerine, Başbakan Tansu Çiller'i aradım. Beni beklemeye alan özel kalemi, az sonra "Sayın Başbakan telefonda" dedi.

Başbakan mı, Bilgi Toplama Merkezi mi?

Başbakan'la aramızdaki konuşma çok kısa sürdü:

"Sayın Başbakan, milletvekillerimizin Batman'da silahlı bir saldırıya uğradıkları ve bu saldırı sırasında birkaçının yaşamını yitirdiğini haber aldık. Ancak ölü sayısı ve kimlikleri hakkında çelişkili bilgiler alıyoruz. Batman'daki yetkililerden de, kesin bir bilgi almamız mümkün olmadı..."

Sesinde hiçbir merak, kaygı ya da heyecan belirtisi olmayan Başbakan'ın verdiği cevap, içler açıcıydı:

"İçişleri Bakanımız, günlük olaylarla ilgili bilgileri rapor halinde akşamları bana aktarıyor..." dedi.

Başbakan'ın bu söyledikleri karşısında, dehşet içinde kaldım:

"Yani, Batman'da milletvekillerimize ve partililerimizi karşı girişilen bu saldırı hakkında, size şu ana kadar hiçbir bilgi gelmedi mi?"

Başbakan'ın cevabı vahimdi: ***"İçişleri Bakanımızla akşam bir araya geleceğiz."***

Batman'da, silahlı saldırıya uğrayan ve öldürülen sanki bir tavuktu. Öldürülenler insan değil, sanki başka bir şeydi!.. Başbakan, akıl almaz bir rahatlık içindeydi. "İçişleri Bakanımız" dediği de (Mehmet Gazioğlu) kendi özel kalemine dahi söz geçirememekten yakınan, zavallı biriydi. 14 Ağustos günü, Digor'da kan gövdeyi götürürken, o, maç izlemekle meşguldü. Bütün çabalarıma rağmen, Bakan Bey'e ulaşamamıştım. Kars Devlet Hastanesi'ndeki yaralılara kan vermek isteyen yakınları, polislerce hastaneye sokulmayıp, hastane abluka altına alınınca, İçişleri Bakanını tekrar tekrar aramıştım. Ancak bana verilen her cevapta, Bakan'ın maçtan dönmediği söylenmişti. Belli ki, olayların içindeki Özel Tim ve polis şeflerinin amirleri aracılığı ile İçişleri Bakanı'na ulaştırdıkları bilgiler, daha sonra da Başbakan'ın masasına konuluyordu.

Bu demekti ki, oluk oluk insan kanı akarken, Başbakan'ın yaptığı şey, akşamdan akşama Özel Tim'in İçişleri Bakanı'na verdiği raporları toplamaktan ibaretti. Kendisine verilen raporları okumadığı da buna eklenirse, başbakanların Türkiye'yi ne kadar yönettikleri kolaylıkla anlaşılabilir olur.

Peki bu Başbakan'ın görevi neydi? Ülkenin bu kadar önemli bir sorununa böylesine ilgisiz davranan Başbakan'ın, herhalde başka "önemli işleri" olmalıydı! Bu işlerinden, ülke sorunları ile ilgilenmeye zaman bulamıyor olacaktı ki, bilgileri akşamdan akşama alıyordu!

Batman'da, milletvekillerine ve partililerimize karşı girişilen saldırının üstünden iki saati aşkın bir süre geçmiş olmasına rağmen, Başbakan'ın olup bitenler hakkında bilgisinin olmaması, beni hayretler içinde bırakmıştı.

Sorduğum her soruya Başbakan otomatikçe bağlanmış gibi "İçişleri Bakanımızla akşam bir araya geleceğiz" cevabını verince, onun bu işlerle ilgili olmadığı sonucuna vardım ve çaresiz telefonu kapattım.

Daha sonra, kesin bilgileri Batman'dan telefon açan partililerden aldık.

Mardin Milletvekili Mehmet Sincar ve parti yöneticisi Metin Özdemir katledilmiş; Batman Milletvekili Nizamettin Toğuş ve Habip Kılıç'ın kardeşi Hikmet Kılıç da ağır yaralanmışlardı. Metin Özdemir'in cenazesini defneden güvenlik güçleri, milletvekili olduğu için Mehmet Sincar'ın cenazesini bekletmişlerdi.

Karanlık Senaryo

Habip Kılıç cinayetinin arkasındaki karanlık plan da, böylece ortaya çıkmış oldu. Bu plan, bir taşla iki kuş vurmanın üstüne kurulmuştu. Profesyonelce hazırlanan plan şöyle işledi: Önce Habip Kılıç gibi, çevrede tanınan ve sevilen bir insan katledilerek, halk arasında tedirginlik yaratıldı ve gözdağı verildi. DEP'li milletvekillerinin inceleme ve başsağlığı için Batman'a gidecekleri biliniyordu. Habip Kılıç, DEP milletvekillerini Batman'a çekmek için özel olarak hedef seçilmişti. Plan tuttu; Habip Kılıç katledilince, DEP milletvekilleri Batman'a gittiler ve daha önce hazırlığı yapılan milletvekili cinayeti de böylece gerçekleştirilmiş oldu.

Nasıl Bir Tören?

Metin Özdemir'in cenazesi defnedildiğine göre önümüzdeki sorun, Mehmet Sincar için yapılacak cenaze töreninin nasıl yapılacağı sorunuydu.

Parti'nin Genel Başkanı, TBMM'de yapılacak resmi törenden sonra, cenazenin omuzlarda, Genel Merkez binasına kadar taşınacağını; burada yapılacak törenden sonra da defnedilmek üzere Kızıltepe'ye götürüleceğini söylüyordu.

Bu konulan görüşmek üzere yaptığımız toplantıda çok sert tartışmalar oldu.

Toplantıda parti yönetimine aşağıdaki öneri götürüldü:

"Bu cenaze töreni, demokrasiden yana olan bütün güçlerin bulunduğu ve yüz binlerin katıldığı büyük bir kitlesel gösteriye dönüştürülmelidir. Bu kitlesel gösteri, Kürtlerin ve Türklerin ortak güçlerinin bir ifadesi olmalıdır.

Mehmet Sincar, ölümü ile bizlere yol gösterici olmuş; büyük bir katkıda bulunmuş ve kamuoyunun vicdanına seslenme fırsatını yaratmıştır. Siyasi partilere, demokratik kitle örgütlerine, sendikalara, barolara, demokrat bütün kişi ve çevrelere, gazetelerin yazarlarına, özel TV'lerin yetkililerine fakslar çekerek ne kadar büyük haksızlıklarla karşı karşıya olduğumuzu anlatmaya çalışalım ve cenaze törenine katılmaları için çağrıda bulunalım. Bu arada, Mehmet Sincar'ın Batman'daki cenazesini, Ankara'ya getirelim ve Genel Merkez'de katafalka koyarak bekletelim. Katilleri ortaya çıkarılıncaya kadar da cenazeyi gömmeyelim. Cenazenin gömülmemesi ve izole edilerek katafalkta bekletilmesi, kaçınılmaz olarak kriz yaratacaktır. Bu da, katliamın her gün gündemde olması demektir. Görülecektir ki, katliama karşı kamuoyunda büyük bir tepki oluşacaktır. Bu nedenle Mehmet Sincar, ölümü ile bizlere ne kadar mazlum olduğumuzu ve ne kadar haksızlığa uğradığımızı gösterme fırsatı yaratmıştır.

Ayrıca TBMM Başkanlığı'na başvurarak, tatilde olan Meclis'in olağanüstü toplanmasını ve bu cinayeti görüşmesini isteyelim. Yine cinayetin faillerinin bulunması için, Cumhurbaşkanlığı binasının kapısında oturma eylemine geçelim."

Bu öneriler, bazı arkadaşlarca paylaşılsa da, tartışılmadı bile.

Cenazenin TBMM'ye götürülmemesi önerisi ortaya atılınca, tartışma bu noktada yoğunlaştı. Yukarıdaki önerilerin sahibi kişi ile bazı partililer, cenazenin TBMM'ye götürülmesini istiyorlardı. Şunu söylüyorlardı:

"Mağdur durumdayız. Bu nedenle vicdanlar bizi kabule hazırdır. Hiç kimse, aleyhimizde konuşma ya da yazıp çizme durumunda değildir. Çünkü çok haklı bir noktadayız."

Gerekçeleri devam ediyordu:

*"Bize tepki duyan, nefret eden çevreler bile bu duygularını bastırmak, saklamak zorunda kalmışlardır. **Cenazeyi TBMM'ye götürmek biçimsel bir formalitedir.** Bu formaliteyi yerine getirmezsek, bize karşı olan güçlere büyük bir saldırı fırsatı vermiş olacağız. Ayrıca **cenazenin TBMM'ye götürülmemesi, Türk halkına düşmanlık olarak yansıtılacaktır.** Böylece, çok haklı bir durumda iken, çok haksız bir duruma düşmüş olacağız. Mantıklı olmamız gerekiyor. Üstelik, güçler dengesini de iyi hesaplamak durumundayız. Biçimsel bile olsa, Cumhurbaşkanı'dan TBMM Başkanı'na, Başbakan'a, siyasi parti liderlerine kadar, pek çok üst düzey yönetici bu cinayeti kınadı. Bu koşullarda yapacağımız cenaze törenine katılım, hem yüksek düzeyde olacaktır, hem de herhangi bir müdahalede bulunulamayacaktır. Böylece Ankara'da ve Kızıltepe'de yapacağımız **dev kitle gösterileriyle**, bu cinayeti işleyenleri yaptıklarına bin pişman etmiş olacağız. Ayrıca kan döken değil kanları dökülen insanlar olarak, kitlelerle güçlü bir iletişim de kurmuş olacağız... Aksi halde Ankara'da ve Kızıltepe'de bize cenaze törenini yaptırmazlar. Cenazemize dahi sahip çıkamayız; çok kötü bir duruma düşeriz."*

Yanlış Yapmak Kader miydi?

Ama ne gezer!.. Bu sözler, sigara dumanıyla kaplı toplantı salonunda hiç söylenmemiş gibi uçuşup yok oluyordu. Yöneticiler, yanlışlarını bir defa daha dayattılar ve istedikleri kararı çıkarttılar. Alınan karara göre cenaze, tören yapılmak üzere Ankara'ya getirilecek, ama TBMM'ye götürülmeyecekti.

İlginç olanı, daha önce "TBMM'de tören yapacağız" diyen bazı üst düzey yöneticilerin, toplantıda kendi inançlarına aykırı şeyleri savunmaları oldu. Neden? Çünkü, duyguları ile hareket ederek bize yanlış yaptırmayı alışkanlık haline getiren üç-beş kişi cenazenin TBMM'ye götürülmesine karşı çıkmıştı da ondan.

Bu kararın, Mehmet Sincar cinayetine karşı gelişen büyük tepkiyi dinamitlediğinin anlaşılması, uzun zaman almadı.

Cinayet, ilk gün bütün televizyonlarda birinci haber olarak verildi. Siyasilerin büyük bir bölümü katliama çok sert tepki gösterdiler ve televizyonlar, haber programlarında bu tepkilere çok geniş yer verdiler. İkinci gün gazetelerin manşet haberi olan cinayet hakkında köşe yazarları, çok sert yazılar yazdılar.

Bu tepkiler taraftarlarımızı yüreklendirirken, bize karşı olanları da şaşkına çeviriyordu. Artık "Bölücülüğümüz" değil, bizi imhaya yönelik bu kanlı saldırı konuşuluyordu.

Ancak, ikinci gün, TBMM'de tören yapılmayacağına açıklanması, her şeyi bir anda altüst etti. Üstelik bu açıklama, partide yöneticilik ve temsil yetkisi olmayanlar tarafından yapıldı. Oysa biz "Karar yanlış ama, hiç olmazsa bu karar açıklamayı son güne kadar geciktirin" demiş ve sözde kabul de ettirmiştik. Ama nerede... Bu karar, büyük bir kahramanlıkla açıklandı!..

Yalnızlığa Yeniden Dönüş

Şimdi bu "kahramanlığın" bize nelere mal olduğunu hep birlikte izleyelim:

Basın ve televizyonlar, anında tavır değiştirdiler. Mehmet Sincar cinayeti bir kenara itilirken, cenazenin TBMM'ye götürülmemesi öne çıkartıldı. O günden sonra gazete ve televizyonlarda cinayete karşı çıkan ve lanetleyen tek satır yazı ya da yorum çıkmadı.

1992 Newroz katliamında olduğu gibi, lehimizdeki gündemi değiştiren yine biz olmuştuk. O zaman Newroz katliamını istifalar gündemden çıkarmıştı. Mehmet Sincar cinayetini de TBMM'deki tören formalitesi gündemden çıkardı. Böylece, yine eski yalnızlığımıza itilmiş olduk. Cinayete içtenlikle karşı çıkmak isteyen çevreler bile seslerini kesmek zorunda kaldılar.

Artık tartışılan, katliamın sebepleri ve sorumluları değil, cenazenin TBMM'ye gtrlmemesiydi.

Mehmet Sincar cinayetiyle lehimizde oluşan kamuoyunun, yanlış taktikler sonucu göz göre göre nasıl yok edildiğini; basından izleyelim:

Batman Olayına Kınama

"Siyasi liderler, Batman'da DEP Milletvekillerine yapılan silahlı saldırıyı kınadılar. Olayla ilgili tepkiler ve taziyet mesajları şöyle: "Süleyman Demirel (Cumhurbaşkanı): 'Mardin Milletvekili Mehmet Sincar'ın Batman'da bir cinayete kurban edilmesinden dolayı çok büyük bir üzüntü duydum. Olay ile ilgili olarak ilgililerden bilgi aldım. Bu cinayetin kısa bir zamanda aydınlatılmasını ve failinin bulunmasını istedim.'

"Erdal İnönü (Devlet Bakanı ve Başbakan Yardımcısı): 'Demokrasi Partisi milletvekillerine yapılan saldırıyı nefretle kınıyorum. Olayda • hayatını kaybeden Mehmet Sincar'a ve Metin zdemir'e Allah'tan rahmet diliyorum.'

"Yıldırım Avcı (Meclis geçici Başkanı): 'Milli iradenin temsilcilerine kadar uzanan bu alçakça saldırıyı şiddetle kınıyor ve lanetliyorum. Katillerin bulunması için yetkililerle sürekli temas halindeyiz.'

"Deniz Baykal (CHP Genel Başkanı): 'Büyük üzüntü içindeyim. Olayın hangi koşullar altında meydana geldiğini bilmiyorum. Büyük olasılıkla bir CHP heyetini bölgeye göndereceğiz. Hiçbir şekilde böyle bir saldırıyı izah etmek mümkün değildir. İktidarın, milletvekillerini koruyamaz halde olması, milletvekilleri için de can güvenliği sağlanamaz duruma gelinmiş olması, içinde bulunduğumuz tabloyu çok açıkça ortaya koyuyor. Umarım konu, hızla aydınlatılır.'

"Erman Şahin (Yerel Yönetimlerden Sorumlu Devlet Bakanı): 'Parlamentoya silah sıkılmış durumda. Bir milletvekili öldürüldü. Olay çok ciddi.'

"Mesut Yılmaz (ANAP Genel Başkanı): 'Mehmet Sincar'ın önceki gün Batman'da silahlı bir saldırı sonucu vefat ettiğini, milletvekili Sayın Nizamettin Tonguç'un yaralandığını, bir vatandaşımızın da vefatını üzüntüyle öğrenmiş bulunuyorum.'

"Aydın Güven Gürkan-Ercan Karakaş (SHP Meclis Grup Başkanvekilleri): 'Batman'da görevleri gereği inceleme ve araştırma yapan milletvekillerinin silahlı bir saldırıya uğraması, siyasal cinayetler yumağında yeni ve çok tehlikeli bir aşamaya varılmak istendiğinin bir işaretidir. Anlaşılan şiddet kullanılarak artık siyasal karar odakları da işlemez hale getirilmek istenmektedir. Siyasal karar odaklarını işlemez hale getirmek, meydanı bütünüyle kaba kuvvete terk etmek demektir. Çünkü **demokratik siyaset, şiddetin tek barışçıl seçeneğidir. Saldırı, özünde demokratik siyasal sisteme, diyaloga ve barışa karşı yapılmış bir saldırdır.** Bu nedenle bu saldırının suçlularının bulunması ve arkasındaki güçlerin ortaya çıkartılması bir barış, demokrasi ve rejim sorunudur. Bu konuda, sonuna kadar ısrarlı olacağız. Devlet tıpkı başka pek çok olayda olduğu gibi Milletvekili Sincar'ın katli olayında da açık bir yetmezlik göstermiştir.'

"Önder Sav (Türkiye Barolar Birliği Başkanı): '**Caniler, bir milletvekilini de öldürebileceklerini kanıtlayarak gözdağı vermek istemişlerdir.** Caninin, teröristin ırkçısı, solcusu, sağcısı, ulusçusu, dincisi yoktur. Haklısı yoktur, 'kanlısı' vardır. Bütün yetkilileri, siyasi partileri, kuruluş ve kişileri bir kez daha uyanık, kararlı, dikkatli olmaya ve görevlerini yapmaya çağırıyoruz.'" (*Sabah* gazetesi, 6 Eylül 1993)

6 Eylül tarihli *Cumhuriyet* gazetesi cinayete gösterdiği tepkiyi şu başlıklı haberle ortaya koyuyordu: "**Batman, Teksas'ı Bile Geçmiş**".

Aynı tarihli gazete, "Batman'da Yanıt Bekleyen Sorular" başlıklı başka bir haber daha yaparak şu soruları soruyordu:

"1. DEP Genel Başkan Yardımcısı Nesim Kılıç, 2 Eylül'de faili meçhul cinayetleri araştırmak üzere geldiği Diyarbakır'da neden gözaltına alındı?"

"2. Nesim Kılıç, Diyarbakır'da mı, Batman'da mı sorgulanıyor? "3. PKK'dan ayrılan ve kamuoyunda bilinen tanımıyla 'itirafçı' olan 'General Zinhar' kod adlı Alaattin Kanat neden Nesim Kılıç'ın gözaltına alındığı polis arabasındaydı? Aynı itirafçı bir gün sonra yine DEP milletvekillerinin iddiasına göre Diyarbakır Emniyet Müdürlüğü'nde yanındaki bir başka itirafçı ile ne yapıyordu? Batman'da bulunan DEP milletvekillerini polis neden korumadı? Güvenlik görevlileri milletvekillerini koruyorduysa 3-4 metre uzaktan ateş açanlara neden müdahalede bulunmadı."

6 Eylül 1993 tarihli *Cumhuriyet* gazetesinden:

"Cinayette Devlet Suçlanıyor

"DEP Milletvekili Mehmet Sincar ve aynı partiden Metin Özde-mir'in öldürülmesinin ardından Batman'da başlayan gerginlik ve sokağa çıkma yasağı sürüyor. İçişleri Bakanı Mehmet Gazioğlu ve Adalet Bakanı Seyfi Oktay saldırıda yaralanan DEP Milletvekili Nizamettin Tonguç'u hastanede ziyaret ederek 'geçmiş olsun' dileğinde bulundular.

İçişleri Bakanı Mehmet Gazioğlu, olayın üzerinde büyük titizlikle durduklarını belirterek elde ipuçları bulunduğunu ve olayı en kısa zamanda aydınlatmayı umduklarını söyledi. Adalet Bakanı Seyfi Oktay, 'Devlete düşen olayın üzerine duyarlılıkla gidip karanlık nokta bırakmamaktadır' dedi."

Hürriyet başyazarı **Oktay Ekşi** 6 Eylül 1993 tarihli gazetede ki köşesinde "**Sincar Cinayeti ve Alçaklık**" başlığı ile şu değerlendirmede bulunuyordu:

"Bu alçaklığı her kim yaptıysa, Mardin DEP Milletvekili Mehmet Sincar'a yönelttiği namlu ile başta devletimiz olmak üzere bilinmelidir ki hepimizi vurdu.

"Onu üstelik kahpece -çünkü kahpeliğin temel kuralı arkadan vurmaktır- vurdular. Yani bu şen'i cinayeti işlerken, erkekçe davranışın gerektirdiği asgari kurallara bile uymadılar. "Demokrasi Partisi (DEP) mensupları başta olmak üzere, tüm ulusumuza başsağlığı diliyoruz. Çünkü kardeşimizin acısı bizim acımızdır diyoruz.

"Ama DEP'lilere bu vahim, bu Şen'i olayın Őokunu bir an önce atlatıp sağduyunun ve -eğer Türkiye'yi vatan olarak kabul ediyorlarsa- bu vatanın selametinin gerekleri ne ise o yönde hareket etmelerini salık verme gereğini duyuyoruz. "DEP'liler biliyoruz ki Sincar olayını mümkün olduğunca bytecekler. Bytmeleri de gerekir. Çünkü bir insanın öldürülmesinin vahametine ek olarak, bu milletin bir vekilinin bir cinayete kurban gitmesi fevkalade önemli bir olaydır. Ama bu olayı toplumsal huzuru bozacak, insanlarımız arasına yeni ve sonu nereye kadar varacağı belli olmayan düşmanlık tohumlan ekecek Şekilde tutarlar ve ynlendirirlerse, başta kendileri olmak üzere hepimizin zarar göreceği kesindir. O yüzden Sincar'a sadece kendilerinin ve yandaŐlarının yanmasını ve göz yaŐı dökmesini değil, 56 ksur milyon insanıyla tüm halkımızın göz yaŐı dökmesini sağlayacak kadar akıllı davranmaları en doğrusudur. "Oysa ilk belirtiler maalesef bu yönde değildir. "Biz yine de karŐılaŐılan vahim olayın Őokuna bağlayarak yani ihtiyatla bakarak işaret etmek isteriz:

"Sincar'ın katili veya katilleri her kim ise, bir an önce yakalanıp cezalandırılmalarını sağlamadığı sürece, DEP'liler başta olmak üzere hepimiz bu devletin yakasına yapıŐmalız. Bu, istisnasız herkesin borcudur..."

"DEP'liler, Sincar olayını bytecekler" demekle yanılmıŐtı Oktay Ekşi. Doğası gereği kamuoyunu dikkat kesen büyüklüğe zaten ulaşan Sincar olayını büyütmek bir yana, DEP yönetimi bu cinayeti, üstüne yatarak büsbütün kltd, un ufak etti.

5 Eylül tarihli *Cumhuriyet* gazetesi; "Uzunca bir süre cinayetlerin iŐlenmediđi kentte kurŐunlar yeniden ölüm kusuyor/ Batman yine 'ölümlü' kent" başlıklı haberde Şu bilgileri veriyordu:

"Batman'da son bir ay içerisinde, dn DEP Milletvekili Sincar ve DEP Merkez İlçe Yönetim Kurulu yesi Metin zdemir de dahil olmak üzere 15 kişi öldürüldü, 7 kişi yaralandı. nal Erkan, milletvekili cinayeti gerçekleŐmeden önce, Batman'da meydana gelen cinayetlerin üzülmesi için 'faili meŐul cinayetler masası' oluŐturduklarını bildirmiŐti.

"Uzun süren sessizliğin ardından Batman'da 'faili meçhul cinayetler' yeniden başladı. Katiller son olarak DEP Mardin Milletvekili Mehmet Sincar ile Merkez İlçe Yönetim Kurulu üyesi Metin Özdemir'i öldürdü. Belediye işçisinden posta dağıtıcısına ve siyasi parti üyesine kadar her kesimden insanın 'faili meçhul' cinayete kurban gittiği Batman'da son bir ay içerisinde dünkü cinayetle birlikte 15 kişi öldürülürken 7 kişi de yaralandı. Diyarbakır ve Silvan ilçesinde de 4 kişi silahlı saldırılarda yaşamını yitirdi."

Ertuğrul Özkök, "Bu Cinayet Turnusol Kâğıdıdır" başlıklı yorumunda şunları söylüyordu:

"Cumhurbaşkanı Süleyman Demirci, olayın hemen ardından üç telefon görüşmesi yapıyor. Önce Olağanüstü Hal Bölge Valisi Ünal Erkan'la görüşüyor. Olay hakkında bilgi alıyor. "Daha sonra Başbakan Tansu Çiller'le görüşüyor. Çiller o sırada tereddütte. Aralarında şu konuşma geçiyor: "Çiller: Bakanlar Kurulu'nu toplantıya çağırma'yı düşünüyorum. "Demirci: Hemen toplansan iyi olur. Bu, cinayet sınırlarını aşan bir olay.

"Cumhurbaşkanı, daha sonra DEP Milletvekili Mahmut Alınak'la konuşuyor. Demirci, olayla yakından ilgilendiğini söylüyor. Hemen ardından olayda hayatını kaybeden Mehmet Sincar'ın ailesini arayarak başsağlığı diliyor. Dün de yaralı milletvekilini arayarak konuşuyor.

"Bütün bunları şundan aktarıyorum. DEP Genel Başkanı Yaşar Kaya ve öteki DEP'lilerin, **'Bizi Demirci hedef gösterdi'** şeklindeki suçlamaları, gerçeği yansıtmıyor. Böyle suçlamalar, olayı saptırmaktan, işi güçleştirmekten başka bir işe yaramıyor. "Olayın başka bir boyutu daha var. Başbakan Tansu Çiller'in verdiği ilk talimat şu oluyor: 'Faillerini derhal bulun.' "Şimdi samimi kanaatimi söyleyeyim.

"Dün olayın duyulduğu andan itibaren, devletin 7 yetkilisi ile konuştum. Hepsi de olayın hemen aydınlatılması için son derece samimi bir gayret içindeydi.

"Biz aynı samimiyeti DEP'ten de bekliyoruz. Bu alçakça saldırının aydınlatılması için, onlar da önyargıları, siyasi hesapları bir kenara bırakarak, aynı samimiyet içinde olmalıydılar. "Kimse bu olayı, dar siyasi hesaplarla istismar etmeye kalkmamalıdır..."

6 Eylül 1993 tarihli Hürriyet, cinayet hakkında dikkat çekecek şekilde "Bu Defa Tanık Var" başlığını kullanıyordu.

Cumhuriyet gazetesinden Hikmet Çetinkaya "...Ortada kanlı bir cinayet var. Öldürülen kişi Milletvekili. Siz ona istediğiniz kadar kızın, düşüncelerini paylaşmayın, 'ayrılıkçı' diye suçlayın, işlenen cinayeti devletin aydınlatması gerekir..." diye yazıyordu.

Gazetelerde benzer daha pek çok haber ve yorum vardı.

Bu kamuoyu ve basın desteği televizyonlara da yansıyor. Tüm televizyon kanalları cinayeti kınıyor, kınama açıklamalarına yer veriyor, programlar yapıyorlardı.

Ve bir anda dengeler değişti.

Gazeteleri izlemeyi sürdürüyoruz:

7 Eylül 1993 tarihli Cumhuriyet:

"Sincar için TBMM'de Tören Yapılmayacak" "Batman'da uğradığı silahlı saldırı sonucu yaşamını yitiren Demokrasi Partisi (DEP) Mardin Milletvekili Mehmet Sincar'a, **partisinin isteği üzerine TBMM'de cenaze töreni yapılmayacak.** Sincar'ın cenazesi bugün parti genel merkezinde katafalka konularak ziyaretçilere açılacak. **Sincar'ın tabutunun üzerine de Türk Bayrağı değil, DEP bayrağı sarılacak ve böyle toprağa verilecek..."**

8 Eylül 1993 tarihli Hürriyet gazetesinden bir haber:

"DEP'lilere Büyük Gözaltı"

"Batman'da öldürülen DEP Mardin Milletvekili Mehmet Sincar'ın cenaze töreni için dün akşam Ankara'ya gitmek isteyen partililer İstanbul'da polis engeliyle karşılaştı. DEP ilçe binalarında toplanan ve Ankara'ya gitmek için otobüslere binen yüzlerce kişi, kimlik kontrolü gerekçesiyle gözaltına alındı, bazı bölgelerde karakol nezarethaneleri tıklım tıklım doldu. Kimlik kontrolleri sabah saatlerine kadar devam ettiği için DEP'lilerin cenaze töreni için Ankara'ya gitmeleri de gerçekleşemedi."

Nereden nereye!..

Bir de 10 Eylül 1993 tarihli *Cumhuriyet* gazetesine göz atalım: "Devlet, Sincar'ı Törensiz Gömdü", "8 Kişiyile Cenaze Namazı".

Daha sonraki gelişmeleri, 8 Eylül 1993 tarihli *Milliyet*, şu şekilde verdi:

"Cenaze Töreni Gerginliği"

"Ankara Valiliği, DEP Mardin Milletvekili Mehmet Sincar'ın cenazesini, '24 saatten fazla katafalkta kalmasının sağlığa uygun olmayacağı' gerekçesiyle dün DEP'lilere vermedi. Valilik, cenazenin bugün 'yürüyüş korteji' düzenlenmeden kaldırılmasını isteyince, DEP de Sincar'ın cenazesini morgda bekletme ve defnetmeme kararı aldı.

Ankara'da cenazenin DEP Genel Merkezi önündeki katafalka konması için dün yoğun temaslar yapıldı. DEP milletvekilleri ve partililer cenazeyi almak için Hacettepe Tıp Fakültesi morguna gittiklerinde sıkı güvenlik önlemleriyle karşılaştılar. Panzerler hastane çevresinde devriye gezerken, helikopterler de havadan kontrol yaptı.

Saat 13.30'da DEP Genel Başkanı Yaşar Kaya ile DEP Milletvekilleri Ahmet Türk, Orhan Doğan, Leyla Zana, Hatip Dicle, Ali Yiğit, Selim Sadak, Mahmut Kılınc, Mahmut Almak, eski milletvekili İbrahim Aksoy cenazeyi almak için hastaneye geldiler, ancak cenazenin alınmasına izin verilmedi. Güvenlik güçleri, DEP'lilerin cenazenin verilmeyiş nedenlerini belirten yazılı rapor istemlerini de 'Valiyle görüşün' diyerek geri çevirdiler. (...)

Kaya, daha sonra parti genel merkezine gelerek basın toplantısı düzenledi. Kaya, şunları söyledi: 'Ankara Valisi ve Emniyet Müdürü'nün talimatıyla Ankara'ya cenaze törenine gelen partililerimiz, şehrin girişinde kimlik kontrolü yapılarak Doğu kökenliler şehre sokulmamaktadır. Bu da bir hak gaspıdır. Şehit arkadaşımızın afişlerini Ankara duvarlarına asan arkadaşlarımız polislerce engellenmektedir. Bunları protesto ediyorum.'

Kaya, Sincar'ın cenazesi getirilmiş gibi parti genel merkezinde tören yapılacağını ve nöbet tutulacağını söyledi. **İlk nöbeti kendisiyle birlikte Ahmet Türk tuttu.**

Ankara Valiliği Mehmet Sincar'ın cenazesinin kaldırılmasıyla ilgili olarak gerekli önlemlerin alındığını ve cenazenin nakli anında yürüyüşe izin verilmeyeceğini bildirdi. Açıklamada, cenazenin bu sabah saat 09.30'da morgdan alınarak DEP Genel Merkezi önüne getirileceği belirtilerek şöyle denildi: 'Parti genel merkezi önündeki törenin ardından cenaze, yürüyüş korteji oluşturulmadan arabayla doğrudan Maltepe Camii'ne götürülecek. Burada kılınacak cenaze namazından sonra cenaze, Esenboğa Havalimanı'na, buradan da havayoluyla Mardin'e gönderilecektir.' DEP Genel Merkezi'nden dün geceyarısına doğru yapılan açıklamada ise, Valiliğin korteje izin vermemesi nedeniyle, ailesinin de izniyle, Sincar'ın cenazesini morgda bekletme ve defnetmeme karar alındığı belirtildi. Açıklamada, uygun koşullar yaratılıncaya kadar bu kararın geçerli olacağı kaydedildi."

Ve iki gün sonrasını göremeyen parti yönetimi, şimdi feryat ediyordu. 9 Eylül 1993 tarihli *Hürriyet* bu feryatlardan birine şu şekilde yer verdi:

"Kaya: Cenazemizi Kaldıramadık"

"Ankara Valiliği'nin, istedikleri gibi tören düzenlemelerine izin vermemesi üzerine dün bir basın toplantısı düzenleyen DEP Genel Başkanı Yaşar Kaya, 'asgari şartlarda bile, cenazemizi dini vecibelerini yerine getirerek kaldıramadık' dedi, devletin düzenleyeceği cenaze törenine katılmayacağını açıkladı.

Polisin tavrını eleştiren Kaya, **çok sayıda kişinin gözaltına alındığını, aralarında milletvekili Ahmet Türk'ün kızı Mizgin'in de bulunduğunu** söyledi.

DEP'e başsağlığı dileğinde bulunmaya gelen diğer partilerdeki milletvekillerinin bile polis barikatını glkl aştıklarına dik kat çeken Kaya, 'Bize, 'Cenazeyi morgdan askeri araçla getirelim, parti önünde kısa bir konuşmadan sonra namazını kıldıralım, hemen gönderelim' dediler. Kabul etmedik' dedi."

Peki, cenazemize sahip çıkamaz hale gelişimizin nedeni neydi? Şimdi buna bakalım: Cinayetin ikinci günü, Batman'a gitmiş ve cenazeyi Ankara'ya getirerek Hacettepe Üniversitesi Tıp Fakültesi morguna koymuştuk.

Cenazeyi TBMM'ye götürmeme kararının televizyonların akşam haber bültenlerinde yayınlanmasından hemen sonra Genel Merkez'de yaptığımız toplantıda yumruğunu masaya vurarak;

"Göreceksiniz, tören günü polis yanımıza dahi yaklaşamayacaktır. Bize müdahale etmeleri bir yana, yüz metre yakınıımızdan bile geemeyeceklerdir. Bedeli, ne kadar ağır olursa olsun cenaze törenini yapacağız!"

diyenler, acıdır ki cenazemize morgda el konulduğunda ve insanlar parti binasının kapısında polislerce coplanarak kanlar içinde bırakıldıklarında, "ıt" ıkarmıyorlardı.

Cenazeyi TBMM'ye götürmeme kararının mimarı olan bu baylar, o andaki güçlü kamuoyu desteğine güvenerek "bol keseden" atmışlardı. Ama iki gün sonra dengeler değişince, sessizliğe gömülmeyi tercih ettiler.

Halk adına politika yaptıklarını sanan bu baylar, bir gün sonrasını dahi grememişlerdi.

Cenaze töreni konusundaki Parti kararının açıklanmasından sonra basın, TV ve politik çevrelerde meydana gelen tavır değişikliği Ankara Valiliği'nde de yaşandı.

Partinin yaptığı programa göre,

- 1. Cenaze, Hacettepe morgundan alınarak Parti Genel Merkezi'ne getirilecek ve katafalka konulacaktı.*
- 2. Daha sonra, Parti Genel Merkezi'nin önünde tören yapılacak, törenden sonra da namaz kılmak üzere yürünerek Maltepe Camii'ne gidilecekti.*

Valilik, arkamızdaki kamuoyu desteği nedeni ile bu programa önce itiraz etmedi. Ancak daha sonra kamuoyu desteği azalınca saat bağı aldığı kararlarla programı delik deşik etti.

Daha önce Genel Merkezce bildirilen programa göre, cenazenin katafalka konulmasına itiraz etmeyen Valilik, hemen karar değiştirerek izin vermeyeceğini bildirdi. Buna, cesedin bozulması gerekçe gösterilmişti. Oysaki başvurduğumuz tıp çevreleri, izole edilmesi ve korunması halinde cesedin bozulmasının ya da çürümesinin mümkün olmayacağını bildirmişlerdi.

"Bozulur!.." gerekçesiyle Mehmet Sincar'ın cenazesinin katafalka konulmasına yasaklama getiren yetkililer, daha önce Cumhurbaşkanı Özal'ın cenazesinin katafalka konulmasına ve saygı duruşu için TBMM'de bekletilmesine "olur" vermişlerdi!

Valiliğin bu yasaklama kararını kabul edilebilecek, ya da sessizce geçiştirilebilecek bir karar değildi. Bu kararın, cenaze törenini yaptırmanın ilk adımı olduğu açıktı. Çok güçlü bir tepki gösterilmeli ve valilik, bu kararı aldığına pişman edilmeliydi. Aksi halde bunun arkasından başka yasaklama kararları da gelecekti.

İlk Geri Adım

Valiliğin bu kararını değerlendirmek üzere yaptığımız toplantıda, Valiliğin cenaze törenini yaptırmak istemediği, bunun da bir başlangıç olduğu belirtilerek aşağıdaki önerinin gündeme alınması istendi.

Söylenen şuydu:

"Morga gidelim ve cenazemizi alarak Genel Merkez binasına getirelim. Herhangi bir engelleme ile karşılaşsak, hastanenin kapısında oturma eylemine geçelim ve cenazemiz verilinceye kadar oturmaya devam edelim. Ancak yaratacağımız kamuoyu hastası ile, Valiliğe geri adım atabiliriz. Başka seçeneğimiz de yok. Aksi halde, bize cenaze töreni yaptırmazlar."

Ne yazık ki, hep olduğu gibi yine karşı öneri ağır bastı:

Bu önerinin sahipleri; "Hastaneye gidelim ve cenazemizi almak istediğimizi bildirelim. Vermezlerse, bu durumu basına açıklayalım ve geri dönelim. Böylece kamuoyuna mesaj vermiş oluruz..." diyorlardı.

Oylama sonucunda bu öneri kabul edildi. Ve ilk geri adımı, böylece atmış olduk. Valilik, ileri bir adım atmış, biz ise gerilemiştik. Bu durumda yapacağımız şey, "Cenazemizi istedik ama vermediler" demek olacaktı. Yani, genel alışkanlık olduğu üzere, bir defa daha vitrine oynayacaktık. Böylece, biz büyük bir mücadele vermiş "kahramanlar" olarak, görevimizi yerine getirmiş olacaktık!..

Alınan karar üzerine hastaneye gittik, ama Başhekim makamında yoktu. Bir süre bekledikten sonra da hastaneden ayrıldık. Böylece "büyük eylemimiz" amacına ulaşmıştı ve kamuoyuna "Cenazemizi almaya gittik ama, gördüğünüz gibi cenazemizi vermediler" mesajını vermiştik!..

Hastaneden döndükten sonra, Mehmet Sincar'ın, Genel Merkez toplantı salonundaki boş tabutunun önünde saygı duruşunda bulunuldu.

Bu, çaresizlik ve tükenişti; Mehmet Sincar'ı yalnız bırakmaydı. Bazı partililer, yönetimce dayatılan bu formalite saygı duruşunu reddettiler.

Bir Geri Adım Daha

İkinci gün, Valilikten başka bir yazı daha geldi. Şimdi de Genel Merkez önünde yapılacak törenden sonra camiye kadar yürünmesine izin verilmeyeceği bildiriliyordu. Yani Genel Merkez önünde tören yapıldıktan sonra cenaze, arabayla camiye, oradan da havaalanına götürülecekti. Böylece Genel Merkez'in yaptığı program bir kez daha delinmiş oluyordu. Kaldı ki, bugüne kadar hiçbir cenaze töreninde böyle bir uygulama görülmemişti. Güçler dengesini hesaplamadan kendimizi ittiğimiz koca yalnızlık içinde boğulup kalmıştık. Genel Merkez'de büyük bir şaşkınlık vardı.

Valiliğin ikinci yazısını değerlendirmek üzere yeniden toplandık. Ağırlıklı olarak iki öneri tartışıldı.

Bir öneriye göre; "Tören yapmanın artık koşulları kalmamıştır. Bu durumda, cenazeyi almalıyım. Devlet cenazenin gömülmesini istiyorsa, götürsün kendisi gömsün. Biz de bunu kamuoyuna teşhir ederiz!"

İkinci öneri de şuydu:

"Genel Merkez binasının önündeki törenimizi yaptıktan sonra Valiliğin yürüyüşü yasaklama kararına rağmen cenazeyi yürüyerek camiye götürmeye çalışalım. Polisin müdahale ettiği noktada herhangi bir saldırıya ya da provokasyona neden olmamak için hiçbir zorlamada bulunmadan, derhal oturma düzenine geçelim. Halkı riske etmemek için bu oturma eylemini Milletvekili ve Parti Genel Merkez yöneticileri olarak yapmamız daha doğru olacaktır. Camiye kadar yürümemize izin verilinceye kadar cenazemizin başında, cadde ortasında beklemeye devam edelim. Valilik yasağının, bu sessiz ve masum eylem karşısında uzun süre dayanması mümkün olmayacaktır."

Bütün bu tartışmalar yapılırken daha önce yumruklarını masalara vurarak "*Hiç kimse bize müdahale edemez. Polis, yüz metre yakınımdan bile geçemez. Bedeli ne kadar ağır olursa olsun cenaze törenimizi yapacağız. Cenazeyi TBMM'ye de götürmeyeceğiz...*" vb. sivri laflar edenler, nedense yine ortalıkta görünmüyorlardı.

Uzun tartışmalardan sonra, cenazeyi almama ve tören yapmama kararı alındı.

Cinayetden hemen sonra oluşan kamuoyu desteği nedeni ile Cumhurbaşkanı, TBMM Başkanı ve Başbakan düzeyinde muhatap bulabilirken, göz göre göre yaptığımız taktik hatalar sonucu kamuoyunun desteğini yitirince vali yardımcısı düzeyinde dahi muhatap bulamaz duruma düştük.

Valilik Direncimizi Ölçünce, Bizimle Oynamaya Başladı

Yaşanan şok ve panik, Genel Merkez'in karar alma yeteneğini tamamen felç etmişti. Vali Yardımcısı'ndan yazılı ya da telefonla gelen her uyandan sonra saatler süren toplantılar yapıyor ve tartışıyoruz. Öyle ki, dört günümüz bıkkınlık veren toplantılarla geçmişti. Toplantılara yetkili kişilerin dışında kim katılıyor, ne yapıyor; o da belli değildi. Valilik, açık açık bizimle oynuyor ve her vuruşta, bizi tuz buz ediyordu.

Cenazeyi almama kararının açıklanmasından sonra Valilikle de bütün bağlantılar kesilmiş oldu. Cenaze devlet tarafından alınarak Kızıltepe'ye götürüldü ve orada gömüldü.

Cenazeyi almayacağımız açıklandığı halde, ikinci gün Parti Genel Merkezi'nin bulunduğu Necatibey Caddesi polis ablukasına alındı. Cadde, etten bir duvarla insanlara ve taşıt trafiğine tamamen kapatıldı. Cenaze töreni için Ankara'ya gelen insanlar, Necatibey Caddesine sokulmadıkları gibi cöplü olarak dağıtıldılar. Genel Merkez binasını da kuşatan polisler, ortada hiçbir sebep yokken binanın karşısındaki partililere cop ve kalaslarla saldırarak çoğunu ağır bir şekilde yaraladılar. Siirt Milletvekili Naif Güneş de polislerin saldırısına uğrayanlar arasındaydı. Ama bize yanlış yaptırmayı gelenek haline getiren ve sivri laflar etmekten başka bir şey yapmayanlar, olanları binanın 7. katından tepkisiz izliyorlardı. Öyle ya, "Savaş vardı, bu bir mücadeleydi, böyle şeyler normaldi!.."

Ve böylece, Mehmet Sincar'ın canı pahasına yarattığı tarihi fırsatı ayağımızın tersi ile iterek kendimizi yeniden yalnızlığa itmiş olduk. Öyle ki, daha üç-dört gün önce birçok çevreyi harekete geçirebilen çok güçlü bir kamuoyu desteğimiz varken, Partinin kapısına kadar dayanan bu saldırılar karşısında şimdi büyük bir yalnızlık içine girmiştik.

Bir süre sonra sohbet ettiğimiz Eğitim-İş Sendikası'ndan bir yetkilinin şu sözleri çok çarpıcıydı:

*"Cinayetten hemen sonra yaptığımız toplantıda bütün üyelerimizle cenaze törenine katılma kararı almıştık. Büyük bir katılım olacaktı. Ancak, sonradan öyle kararlar aldınız ki, bütün çabalarımıza rağmen üyelerimizi törene katılmaya ikna edemedik. Bu nedenle, sadece yöneticiler düzeyinde törene katılacaktık. **Yöneticilerimizin bir kısmı dahi gelmek istemiyordu. Devlet, töreni yasaklayınca biz de bu yükten kurtulmuş olduk, rahat bir nefes aldık.**"*

Cenazenin devlet tarafından gömülmesinden sonra, milletvekilleri ve Genel Merkez yöneticilerinden oluşan 70-80 kişilik bir grup Mehmet Sincar'ın Kızıltepe'de oturan ailesine başsağlığına gittik.

Kızıltepe'den döndükten sonra, Batman'a gidilerek Mehmet Sincar'ın katledildiği yere çiçek konulması önerildi.

Bu gündemle yapılan toplantıda, Batman'a sadece DEP milletvekillerinin gidişinin hiçbir yararının olmayacağı belirtilerek şu önerildi.

"Faili meçhul cinayetlere dikkat çekmek istiyorsak, Batman'a çok güçlü bir çıkartma yapmalıyız. Politikacı, bilim adamı, yazar, çizer, gazeteci, sinema ve tiyatro sanatçılarından oluşan geniş bir toplulukla Batman'a gidelim. Böyle bir vitrinle gidiş, büyük bir dikkat çekeceği için faili meçhul cinayetleri de yeniden gündeme getirmiş olacağız. Ayrıca faili meçhul cinayetler konusunda neler yapabileceğimizi halkla tartışma fırsatını da yaratmış olacağız."

"Âdet Yerini Bulsun" Diye

Ancak, yine de üç-beş kişinin dayatmaları üstün geldi ve milletvekillerinin Batman'a giderek Mehmet Sincar'ın katledildiği yere çiçek bırakmalarına karar verildi. Bir defa daha "vitrine" oynayacaktık.

Ve iki gün sonra Batman'a hareket ettik.

Çevik Kuvvet polislerinin korumasında Batman'a girdik. Yerleştiğimiz otel, uzun namlulu silahlar taşıyan polislerin ablukasına alındı. Otele giriş ve çıkışlarımızda, olağanüstü güvenlik önlemleri alan polislerin oluşturduğu güvenlik koridoru içinde yürüyerek ziyaretlerimizi gerçekleştirdik. Lokantaya gidiş ve gelişlerde de güvenlik koridoru içine alındık.

Sendika, meslek kuruluşları ve öteki kitle örgütlerine yaptığımız ziyaretlerde gördük ki, "faili meçhul cinayetler kenti" olarak adlandırılan Batman'da, sanıldığı aksine korku ve paniğin hiçbir izi yoktu. İnsanlar, bu cinayetlere karşı mücadele etmeye kararlı ve istekli olduklarını hay kırıyorlardı.

Herkesin dikkat çektiği tek eksiklik vardı: Bu cinayetlere karşı halkı örgütleyecek, bir güç haline dönüştürecek ve harekete geçirecek bir öncü eksikliği. Halk, her şeyini ortaya koymaya hazır; ama öncüsü yoktu.

DEP, bu öncülüğü üstlenemez miydi?

Batman izlenimlerimi konu alan bir yazı yazarak, bu eksikliğe dikkat çekmeye çalıştım. 5 Ekim 1993 tarihli bu yazı, o dönem Batman'ın bir fotoğrafı sayılabilirdi.

Birlikte inceleyelim:

"Evet, bu cinayetlerin adresi devletin gizli güçleridir. Geline aşamada, cinayetleri sona erdirecek adres de halktır. Halk bu cinayetleri durdurabilecek güce ve cesarete sahiptir. Tek eksiği, demokratik siyasal önderliktir. Görüştüğümüz Batmanlılar, bu eksiğe ısrarla vurgu yapıyor ve öndersiz olmaktan yakınıyorlardı. Batman gezimiz iki gün sürdü. 'Faili meçhul' olarak tanımlanan siyasal cinayetler, yaşamın bir parçası gibi. İnsanlar, ölümle iç içe yaşıyorlar. Sabah evinden çıkan Batmanlı, akşam evine dönüp dönmeyeceğini bilmiyor. Az önce sohbet ettiğiniz, birlikte çay-kahve içtiğiniz, sigara ikram ettiğiniz bir dostunuz, bir arkadaşınız biraz sonra yaşamıyor olabilir.

Bütün bunlara rağmen, Batman'da umduğumdan farklı bir görüntü ile karşılaştım. Sormasanız, kimse ölümden söz etmeyecek sanki. Belli ki yoğun yaşanan bir duygu, bir süre sonra ilk etkisini yitiriyor, sıradanlaşıyor. Batman'da da böyle olmuş. İnsanlar, ölüm korkusunu yasaya yasaya aldırılmaz olmuşlar. Bu kadar cinayetin işlendiğini bilmeyen biri, Batman'da hiçbir şey olmamış sanır. Günlük yaşam büyük bir hareketlilik içinde, bütün hızıyla devam ediyor. Caddeler, sokaklar insan istilasına uğramış sanki. Ölüme inat, kaldırımlar insanlardan geçilmiyor. Dükkânların ve kahvehanelerin önü kalabalık. Alışveriş yapan, vitrinlere bakan, kümeler halinde sohbet eden, tavlaya zar atan, okey oynayan insanları ile Batman, sanki Ankara'nın Demetevler'i ya da Keçiören'i... Topyekûn savaşın bir aygıtı olan cinayet şebekesinin, Batman'da amacına ulaşamadığı ve halkı teslim alamadığı hemen fark edilebiliyor.

Batmanlılar görüşmelerimizde ve sohbetlerinde, cinayetlere karşı tepkisiz geçirilen bunca zamana ve kaçırılan fırsatlara dikkat çektiler. Geçmişe dönük eleştirilerinde şunları söylüyorlardı: *'Batman, Silvan ve Diyarbakır'da ilk siyasal cinayetler işlendiğinde, halkın toplu tepkisi harekete geçirilebilseydi, bu kadar ileri gidemezlerdi; bu kadar insanımız da katledilmezdi. Vedat Aydın'ın cenaze töreninden sonraki tepkisizlik, katillere cesaret verdi. Cinayetlerin başladığı ilk dönemler, halk muhalefeti çok güçlüydü. Kitle hazırды. Ancak politikacılar ve partiler bize sahip çıkmadılar. Karşılama törenlerinde ya da toplantılarda çoğumuz tespit edildik. İleri gelen birçok insanımız katledildi. Kurbanlık koyun olduk. Baktık olmayacak. Bu cinayetleri kendi çabamızla önleme karan aldık Kitle örgütleri, meslek kuruluşlarının temsilcileri ve muhtarlar olarak, belediye toplantı salonunda bir toplantı yaptık. Gündem, bu siyasal cinayetleri önlemenin çarelerini aramak ve yöntemlerini tespit etmektir. Toplantıda çok önemli kararlar alındı. Ancak il valisi bize destek olacağı ve toplantımıza katılarak katkıda bulunacağı yerde, bize baskı yaparak çalışmalarımızı engelledi. Yetmezmiş gibi, hakkımızda bir de soruşturma açtırdı. Buna, ölüm tehditleri ve çalışmalarımızın önderlerinden muhtar Naif Keleş'in katledilmesi de eklenince, programımızı askıya almak zorunda kaldık.'*

Cinayetlerin Adresi

"Batmanlılar, bu söyledikleri ile çok önemli mesajlar veriyorlardı. Cinayetlerin önüne geçmek isteyenler, valinin soruşturmasına uğramışlar, suçlanmışlar. Bu insanların, mahkemede suçlu diye yargılandıklarını öğrenince daha da dehşete kapıldım. İnsanlar cinayetlerin önüne geçmek istiyor, ama vali bu çalışmalarını engelliyor! Bu ne demektir?! Olacak şey mi? Böyle bir valinin cinayetlere karşı olduğu söylenebilir mi?"

Cinayetleri açığa çıkarma ve önleme çabaları, valiyi neden rahatsız etsin? Valiyi ürküten neydi?"

Batman halkının ortak düşüncesi ve benim de incelemelerim sonucunda vardığım yargı şudur:

Bu cinayetler, devletin kimi silahlı ve istihbarat güçlerinin inisiyatifinde gerçekleşmektedir. Devletin bu birimlerinin yardım ve desteği olmadan bu cinayetlerin işlenmesi ve hele hele sürdürülmesi mümkün değildir.

Adı Hizbullah, ama kendi Hizbullah olmayan bu cinayet örgütü devlet kaynaklıdır. Böyle olmasa, bu cinayetler zincirinin birkaç gün içinde çözülmesi işten bile değildir.

Batman Emniyet Müdürü'nün TBMM Komisyonu'na verdiği bilgiler devlet ilişkisini bütün açıklığı ile ortaya koymadı mı? Devletin askeri birliği bir cinayet şebekesini organize ediyor ve besli-yorsa, siyasal cinayetlerin faillerinin niçin 'meçhul' kaldıkları, kendiliğinden anlaşılabilir olmuyor mu?"

Evet, bu cinayetlerin adresi, devletin gizli güçleridir. Geline aşamada, cinayetleri sona erdirecek adres de, halktır."

Halk Yeterli Cesarete Sahip

"Batman'da halkı büyük bir kararlılık ve moral yüksekliği içinde bulduk. Halk bu cinayet şebekesini durdurmaya karardır. Çok büyük fırsatların kaçırıldığı ve önemli halk önderlerinin katledildiği açıktır. Ancak, yine de her şey bitmiş değildir."

Yapılabilecek çok şey vardır. Hem de çok şey... Halk, bu cinayetleri durdurabilecek güce ve cesarete sahiptir. Halkın tek eksiği, demokratik siyasal önderliktir. Görüştüğümüz Batmanlılar, bu eksiğe ısrarla vurgu yapıyor ve öndersiz olmaktan yakınıyorlardı.

Biz bu eksiği giderebilir miyiz? Giderebilirsek, faili meçhul cinayetleri halkla birlikte durdurabiliriz.

Sayın politikacılar, siyasi partiler, halkın dostları, demokrasi ve insan hakları savunucuları (!), Batmanlı, Diyarbakırlı, Silvanlı... kardeşlerimizin bize ihtiyaçları var. Hep birlikte, onlara demokratik siyasal bir önderlik sunarak bu cinayet şebekesini durdurmaya ve yi-tecek canları kurtarmaya ne dersiniz? Böylece yaşam ve mücadele, daha da önemli olmaz mı?"

Yazı bu çağrı ile son buluyordu.

Görevimizi Yerine Getirdik mi?

Uzun namlulu otomatik silahlarını halkın üstüne doğrultmuş polislerin koruması altında yürüyerek Batmanlıların şaşkın bakışları arasında Mehmet Sincar'ın katledildiği yere çiçek bıraktıktan sonra Batman'dan ayrıldık.

Görevimizi yerine getirmiş olmanın "rahatlığı" içinde gittiğimiz Urfa havaalanında Batman DEP'ten bir yöneticinin söyledikleri, Batman gezimizin kısa bir özetini veriyordu.

"Batman'a gelmekle, bizi psikolojik olarak yıktınız! Keşke gelmeseydiniz..."

"Neden?" diye sordum. Verdiği cevap, çok çarpıcıydı:

"Karanlık güçlerin bütün ölümcül saldırılarına rağmen, halk korkmuyordu ve geri adım atmıyordu. Ancak, sizin polis ablukasına itiraz etmeden silahların gölgesinde dolaşmanız, halkı çok ürküttü. Halk, ister istemez 'Milletvekilleri, can güvenliği endişesine bu kadar kapıldıklarına göre, acaba bu katiller, çok mu güçlü? Bizim de başımıza bir iş gelir mi?' gibi sorular soracak ve haklı olarak paniğe kapılacaktır. Sizin bu gelişiniz katillerin prestijini artırmaktan başka bir işe yaramadı."

Cinayetlerin Önü Kesilebilir miydi?

Evet!

Ankara'ya döndükten hemen sonra yaptığımız toplantıda, Parti Genel Başkanlığı'na aşağıdaki yazılı başvuru yapıldı.

HADEP arşivlerinde de bulunan yazılı başvurunun, önerileri kapsayan sonuç bölümü şöyleydi:

"1) Siyasi partilerin, basın, televizyon, sendika, meslek kuruluşları ve kitle örgütlerinin temsilcileri ile milletvekilleri, bilim adamları, yazar, çizer ve insan hakları savunucularından oluşan çok geniş bir politikacı ve aydınlar topluluğunun Batman, Diyarbakır ve Silvan'a giderek bu kentlerde karargâh kurmaları önemli bir başlangıç olacaktır.

Demokrasi Partisi'nin acil olarak yukarıda sözü edilen kurum ve kişilerle görüşerek 'Siyasal Cinayetleri Önleme Platformu' oluşturması ve bu platformun da söz konusu kentlerde halkla birlikte yapılacak çalışmaları belirlemesi gerekmektedir. 2) Olağanüstü Hal uygulaması, Özel Tim yönetimi, işkenceler, köy koruculuğu, köylerin yakılması ve boşaltılmasının önlenmesi; işçi, memur, emekli, gençlik, esnaf, çiftçi ve öteki toplum kesimlerinin sorunlarının çözümü için milyonlarca insanı kapsayacak kitlesel bir imza kampanyası başlatılmalıdır.

Resmi olmayan fiili bir referandum sonucunu doğuracak böyle bir çalışmanın başlatılması, mevcut tıkanıklığı aşmada önemli bir etken olacaktır.

Ayrıca kitleler arasında politik bir çalışma da yapılmış olacaktır. Demokrasi Partisi'nin belirttiğim kurum ve kişilerden de destek almaya çalışarak, bu çalışmaları başlatmasını diler, saygılar sunarım."

Peki, bu yazılı başvuru niçin değerlendirilmedi? Öneriler niçin tartışılmadı? Bilmiyorum! Ama bildiğim tek şey vardı: O da, sürekli olarak vitrine oynayan ve yanlış yaptırmayı alışkanlık haline getiren üç-beş kişinin halk örgütlülüğünü ve inisiyatifini değil, slogancılığı esas alıyor olmalıydı.

Bu nedenle de bu arz mücadeleyi önemsemiyorlardı.

Ancak daha sonraki günlerde ve dönemlerde, hiç kimse şu sorunun cevabını veremedi:
"Yöneticilerimiz ve üyelerimiz katlediliyor" diye sızlanmaktan ve dert yanmaktan başka ne yaptınız?

ANKARA BİZE CEHENNEM

Halka, Parti yöneticilerine ve taraftarlarına sahip çıkmak, politikalar üretmek, projeler geliştirmek ve mücadele etmek bir yana, Parti Genel Merkez yönetimi araç park yerine dahi sahip çıkamadı. Trafik Müdürlüğü, araçlarımızı Parti Genel Merkez binasının önünde park etmemizi yasakladığı halde, bizden "çıt" bile çıkmıyordu. Neden? Çünkü mücadele etmek gibi bir anlayışımız yoktu. Oysaki birçok şeyi aşabilirdik. Ama yapmadık, yapmak istemedik.

Bu park yasağı ile ilgili olarak, 20 Eylül 1993 günü TBMM Başkanlığı'na verilen soru önergesi, devletin bize bakışının resmi bir belgesidir.

Bu yasağın ikelliğini bütün ayrıntıları ile ortaya koyan önerge şöyleydi:

"TBMM Başkanlığı'na

"...Araçlarımızla, Ankara şehir trafiğine girmemiz fiilen yasaklanmıştır. Şöyle ki: SHP Genel Merkezi; Necatibey Caddesinden taşınıncaya DEP binası önüne hemen park yasağı kondu ve Necatibey Caddesi araçlarımıza yasaklandı. Trafik ekipleri, bundan böyle araçlarımızı Sezenler Sokakta park edeceğimizi bildirdiler. Bu sokakta taksi durağının hemen bitişiğindeki küçük alanda (zaman zaman kimi tartışmaları yaşayarak, bin bir zorlukla) yetinmeye çalıştık. Ancak yaklaşık on beş gün önce park tabelası sökülerek, Sezenler Sokak da yasaklandı. Trafik ekipleri bu sefer de, araçlarımızı Atatürk Lisesi bahçesine park edeceğimizi belirttiler. Böylece, Atatürk Lisesi bahçesine sürülmüş olduk. Ancak, bu sürgünün ömrü de sadece üç gün oldu. Çünkü üç gün sonra, Atatürk Lisesi kapı sorumlusu da yasak koyarak araçlarımızı okul bahçesine sokmadı.

Herhangi bir ayrıcalık istediğimiz yok. Acaba ortalama yurttaşa gösterilen müsamaha ve hoşgörü bize de gösterilemez miydi? Bir firma tarafından kullanılan SHP'nin Necatibey'deki Genel Merkez eski binasının kapısında onlarca araca park yapma izni verilirken, Ankara cadde ve sokaklarının bize kapatılmasını anlamak mümkün değildir.

Bu da yetmezmiş gibi, kimi zaman lisenin bahçe sorumlusunun, kimi zaman da trafik polislerinin nezaket dışı, kaba ve aşağılayıcı davranışlarına muhatap olduk. Örneğin, birçok defa araçlarımız çekiciler tarafından çekilerek, Trafik Şube Müdürlüğü'nde bağlanmak istendi. Trafik polis ekipleri ile adeta köşe kapmaca oynamak zorunda kaldık. Bunun da ötesinde, bütün bunlar yetmezmiş gibi, ağır para cezaları da yazılmaya başlandı.

Dünyayı-bize dar eden bütün bu haksızlıkların anlamı nedir? Ankara'da parlamento kürsüsünü, okulları, cadde ve sokakları bize kapatan bu zihniyet, ne yapmak istiyor? Bütün bunlar demokratikleşme, Kürt-Türk kardeşliği ve birliği, insan hakları ve bu ülkenin esenliği konusunda resmi ideolojiden farklı düşünmemizden mi kaynaklanmaktadır? Böyle ise bu uygulamaları, Türk halkının çıkarları ile açıklamak mümkün müdür? Aynı şekilde, bu uygulamalar Kürt-Türk kardeşliğine ve birliğine zarar veren, kutuplaşmayı artıran ve en başta Türk halkına zarar veren uygulamalar değil midir? Parlamento içinde ve dışında, karşılaştığımız bu haksızlıklar ve engellemeler yüzünden tamamen işlevsiz hale geldiğimiz için, seçmenlerimiz TBMM kürsüsünde dile getirmek ve yetkililere duyurulmak üzere artık sorunlarını bize getirmemektedirler. Yani halk, parlamentodan umidini tamamen kesmiştir. Geline bu aşama, hükümetiniz için bir basan mıdır? Bu eserinize övünüyor musunuz? Yakında, Ankara hudutları içine girmemize de yasak konacak mıdır?"

Başka Partilere Yasak Yok

Hiçbir partiye, MHP,ve DSP gibi milletvekilleri bizden daha az olan partilere bile böyle bir yasak uygulanmamıştı. Hukuksuzluk ve çifte standart, gün gibi ortadaydı.

Bir siyasi partinin böyle bir ilkel yasağı sineye çekmesi, olacak şey değildi.

Bu yasağın aşılması için parti yönetimine aşağıdaki öneri götürüldü:

"Genel Merkez ve milletvekili araçlarını Parti binasının önüne park edelim ve park yerinde, basın toplantısı yapalım. Toplantıda karşı karşıya bulunduğumuz haksızlığı anlattıktan sonra basın mensuplarına, öteki partilerin genel merkezlerinin park yerlerini gezdirelim. Araçlarımızı da park yerinden kesinlikle kaldırmayalım. Polis ekipleri araçlarımızı çekicilerle götürüp bağlayacaklarsa bağlasınlar. Bu yasak kaldırılmadığı sürece araçlarımızı almayacağımızı da açıklayalım. Böyle bir durumda, bu park yasağını sürdürmeleri mümkün olmayacaktır; kaldırmak zorunda kalacaklardır."

Ancak bu öneri de sessizlikle geçiştirildi. **Araç parkına sahip çıkamayan bir parti yönetimi** halka nasıl sahip çıkabilirdi, demokratik hak ve özgürlükleri elde etmek için nasıl mücadele edebilirdi?

Yeni bir politik tarza ihtiyaç olduğu kesindi. Ama ortalık da politikacıdan geçilmiyordu!...

O dönemde yazılan "Biz Politikacılar" başlıklı bir yazıda günümüz politikacısının genel karakteri çizilmişti. İşte "Biz Politikacılar"dan bazı çizgiler:

"Beni, eşim ve dört çocuğumla birlikte gözaltına aldılar. Siyaset nedir, bilmezdim. 'Bizim elemanımız ol' diyorlardı. *'Beni ve hamile eşimi, çırılçıplak soydular. Çok utanıyorduk. Kollarımızdan asarak, bayıltıncaya kadar dövüyorlardı. Yapılan işkenceleri kelimelerle anlatmak mümkün değil. Vücutlarımız parçalanmış, kanlar içinde kalmıştık. Bugün o yaraların acısı geçti; ama bana ve eşime yapılan ahlaksızlıktan unutamıyorum. Altı yaşındaki çocuğumun da gözleri bağlandı. Aradan bir yıl geçtiği halde eşim, kan kusmaya devam ediyor. Çocuklarım, aşırı sinirli ve korku içinde.'*

Gözaltında, ailece başından geçenleri anlattıkça her şeyi yeniden yaşıyor gibiydi.

Gözlerinde, kin ve nefret; sıkılı yumruklarında isyan vardı. Baskılara dayanamayınca, hudut boyundaki babaocağı evini terk etmiş, büyük göç kervanına katılmış.

Şimdi, yerleştiği ilçede de rahat değil. On gün önce, gözaltına alınan bir yakını için gittiği karakolda, kendisine yapılan öneriden dehşete kapılmış:

'Kontrgerilla, bana adam öldürtmek istedi' diyor. Adını verdiği bir üst düzey subay, *'Ben, kontrgerillayım. Bunu da saklamıyorum. Gel, bizimle çalış! Bazı köylerde öldürülecek kişiler var. Görevin, bunları öldürmek olacak! Öldüreceğin her kişi için sana otuz milyon para ya da bir kamyon dolusu sigara veririm; tercih senin'* demiş. *'Kabul etmedim. Kendi insanımı, nasıl öldürebilirdim? Köpek sütü mü emmiştim?'* diyordu.

Kontrgerilla; özel giysileri, özel üniformaları, gizli örgüt evleri, cephanelikleri olan kişi ya da kuruluş değildir. Kontrgerilla, devletin maaşlı adamıdır. Resmî giysisi, üniforması, makamı ve elinde devletin silahı vardır. Statü ve görev olarak yasal, eylem olarak yasadışıdır. Üstelik, eskisinden farklı olarak kendisini saklama gereğini de duymuyor. Halkı bağlayan yasalar, onlar için geçerli değildir. Evet, gizli saklısı kalmadı. Kontrgerilla hepimizin gözleri önünde, ortalıkta cirit atıyor.

Biz politikacılar da yıllardır işin 'politikasını' yapıyoruz. Bilinen beylik demeçlerimizle bu suç örgütünü 'dağıtmaya' çalışıyoruz!... Birileri *"Bu suç örgütünün üstüne halkın örgütlü, kitlesel gücü ile gidelim"* dediğinde saatler, günler alan toplantılar ve yaldızlı söylemlerle gündemi saptırır, halkın örgütlü gücünden, köşe bucağ kaçırırız. Yalnız bu konuda mı?

Bunun gibi, bütün sorunların çözümü askıda. Devlet, Kürt sorunundaki **'Ez, çöz'** politikasında, ayak direktmeye devam ediyor. (...)

Evet, halkın gözüne kül atılıyor. Biz politikacılar da, bu işin ağır işçileriyiz. Bize bir rol biçilmiş. Bu rolün dışına çıkmıyoruz; çıkmak istemiyoruz. Altımızda arabalarımız, oturduğumuz lüks villalarımız ve dolgun maaşlarımız var. Rahatımız yerinde. Nasıl olsa, halk mücadele veriyor. Mücadele gelişerek, toplumsal kabul gördükten sonra, bir-iki demeçle, mesaj vermek ve mücadelenin yanında görünmek kolaydır. Riske girmeye ne gerek var? Politikacı, sabırlı adamdır; zamanlamada, usta olmalıdır.

Üstelik, devlet, politikacıya *'ye, iç, sus'* politikasını dayatmış ise bunda politikacının ne günahı var? Hem 'Çok ileri gitmemek ve zarar vermemek koşulu ile muhalefet yapma' imkânı da var. Politikacıdan daha ne isteniyor? Halk, olan bitenin farkında değil; üstelik çok da duygusal. *'Bizimkiler çalışıyor, çırpınıyor. Ama ne yapsınlar, güçleri bu kadar'* diye düşünerek, politikacısını koruyor.

Oysa gerçek şudur: **Biz politikacılar, çok şey yapıyor ve büyük mücadeleler veriyor gibi görünüyor, ama hiçbir şey yapmıyoruz. Halkın çektiği acılar, yoksulluk, sefalet, işsizlik, acı, gözyaşı ve kan bir yana, politikacının bugünü ve politik geleceği bir yana!** Örgütlü, kitlesel bir dayatmanın sonuç alamayacağı hiçbir iş yoktur. Kanı durdurmak dahil üstesinden gelinemeyecek hiçbir sorun yoktur. Ve bütün bu sorunları aşmak, sanıldığı kadar da zor değildir. Peki, politikacıların tarihsel rolü ne? Politikacılarımız durumlarını kurtarma çabası ile *"diplomasi"* denilen işi yapmakla meşguller. Devletin, istediği de bu. Nasıl olsa zararsız bir iş. Etilye, sütlüye çok fazla karışmayan, ama muhalefet görevini de yapıyor gibi görünen politikacı tipi. Politikacı dediğiniz; ağırbaşlı olmalıdır. İkide bir ortaya çıkan, aykırı davranan adamdan politikacı mı olur? Bütün bunlardan halk için çıkan sonuç nedir? Kandırılmışlık, boş umut, zaman kaybı ve hayal kırıklığı. Bugün ortaya çıkan bu tablodan en başta biz politikacılar sorumluyuz. Biz, işin vitrin yanı ile ilgili olduk; bu da popülizme götürdü.

Yeni bir politikacı tipine ihtiyaç var. Halkın örgütlü gücüne güvenen, buna katkıda bulunan ve gerektiğinde on yıllık zaman sürecini, bir yıla sığdırabilecek projeleri geliştirebilen, yeni bir politikacı tipi yaratmak gerekiyor.

Bugünün politikacıları sınıfta kaldı. Bunlardan biri de benim. Halka layık olamadım. Başkalarını bilmem; ama ben, halktan özür diliyorum.

Kitlesel siyasal mücadeleyi esas alan, kendisine ve egemenlerin lütfuna değil, halka oynayan yeni politikacı tipini selamlamak istiyorum."

Halk ateş içinde alev alev yanarken, siyasi partiler ve politikacılar halkın yaşadıklarına gözlerini ve kulaklarını kapatmış, laf yarıştırmaktan başka bir şey yapmıyorlardı. DEP merkez yönetiminin de yaptığı bir şey yoktu. Ama DEP'in öteki partilerden farklı bir yanı vardı: DEP, oldukça atak ve mücadele isteği ile dopdolu güçlü bir insan potansiyeline sahipti. Bu potansiyelin değerlendirilmesi ve mevzilendirilmesi halinde aşılamayacak engel, başarılamayacak hiçbir iş yoktu. Ama DEP merkez yönetimi, bu insan potansiyelini değerlendirmekte hep isteksiz davrandı ve bu politikasında da ısrarlı oldu.

27 Eylül 1993 günü DEP Genel Merkezi'nde, Parti Meclisi üyeleri, milletvekilleri ve il başkanlarının yaptıkları ortak toplantıya, "Nasıl Bir Parti ve Ne Yapılmalıdır" başlıklı bir rapor götürüldü.

Bu, DEP'in acil görevlerine vurgu yapan bir rapordu.

DEP yönetiminin kendisini içine hapsettiği darlık ve vurdumduymazlık konusunda hiçbir yoruma girmeden, HADEP arşivlerinde de bulunan bu raporun bazı bölümlerini aşağıya alıyorum:

*"Nasıl Bir Parti ve Ne Yapılmalıdır?" Konusunda,
Şırnak Milletvekili Mahmut Alınak'ın,
DEP Parti Meclisi Üyelerine, Milletvekillerine ve
İl Başkanlarına Sunulan Raporu*

"Genel Başkanlığa, Parti Meclisi Üyelerine ve Milletvekillerine sunulan 12.7.1993 tarihli ayrıntılı raporda da belirtildiği üzere partimizin önünde, önemli teorik ve pratik görevler vardır. (...)

Ancak o günün koşullarında yapılabilecek çalışmaların hepsinin bugün, geline bu aşamada yapılamayacağı ortadadır. Çünkü devletin DEP'e ve demokrasi güçlerine karşı giriştiği fiili, psikolojik ve ideolojik saldırılar, yukarıda belirtilen çalışma ve mücadele olanaklarının önemli bir bölümünü ortadan kaldırmış bulunmaktadır. Devletin, bu kadar yol almasında, Partinin politika üretememesinin, etkili ve caydırıcı bir güç olamamasının da önemli bir payının olduğunu kabul etmek gerekir.

Kolaycılığa Kaçılmıştır

Parti bugüne kadar ne yapmıştır? Demeç vermiştir. O da kimi zaman. Örneğin partinin güçlü bir insan potansiyeli ve geniş entelektüel olanakları mevcuttur. Parti, bu yapısı ile objektif olarak, yaşanmakta olan mevcut siyasi muhalefet boşluğunu doldurabilecek durumdadır. İşçi, işsiz, gençlik, esnaf, gecekondü sakini, kadın, çiftçi, memur, emekli, dul ve yetim, çevreci, şoför ve Alevilerden oluşan yaklaşık 50 milyon insan bugün partisizdir. Ve hiçbir parti, bu milyonları örgütleyememiştir. Partimiz, sahip olduğu insan potansiyelini ve entelektüel olanaklarını harekete geçirerek, bu geniş halk yığınlarına ulaşabilecek iken 'nasıl olsa gelmiyorlar' anlayışı ile kolaycı bir yola girilmiş ve böylece geniş bir kitesellik sağlanamamıştır. 5 aylık zaman sürecinin de gösterdiği gibi, parti yürütme kurulu ideolojik ve politik çalışmalarıyla gündem oluşturamamakta ve egemen güçler tarafından yaratılan yapay gündemleri de etkisizleştirememektedir. Bu durumun kaçınılmaz sonucu olarak parti, iç ve dış kamuoyunda ciddiye alınır siyasal bir ağırlık oluşturamamış, böylece sürece ve gelişmelere seyirci hale gelmiştir. Örnek: Halka ve demokrasi güçlerine karşı başlatılan ve Demokrasi Partisi'ni de hedef alan kitle katliamları, köy yakmalar, bombalamalar, toplu gözaltılar, gıda ambargoları ve akıl almaz işkenceler devam ederken, yürütme kurulumuz basına sadece demeç vermekle yetinmiş ve bundan öteye de herhangi bir çalışma yapmamıştır. Örnek: Adana, Diyarbakır, Urfa ve Batman illerinde yapılmak istenen miting, festival ve şenliklere valiliklerce izin verilmeyince, yürütme kurulunun tepkisi, sadece bir basın açıklaması ile sınırlı kalmış ve böylece parti dar bir çerçeve içine hapsedilmiştir. Milletvekilimiz Mehmet Sincar ve Parti Yöneticimiz Metin Özdemir'in, militarist güçlerin bilgi ve inisiyatifi dışında katledilmelerinin mümkün olmadığı ortada iken, yürütme kurulu, Batman Valisi ve Emniyet Müdürü'nün görevden el çektilmesi konusunda hiçbir çalışma yapamamıştır.

Yine Mehmet Sincar'ın cenaze törenine gelen insanların parti binasının kapısında ve Ankara kent merkezinde, güvenlik güçlerinin saldırılarına uğradıkları, dövüldükleri, yerlerde sürüklendikleri, televizyon kameraları ile de tespit edildiği halde, yürütme kurulu, bu olayın üzerine gitmemiş ve bu güvenlik mensupları hakkında kamuoyu ve yetkililer nezdinde hiçbir çalışma yapmamış, görevden el çektilme-meleri konusunda bir kampanya dahi başlatamamıştır.

Yukarıda da belirtildiği gibi parti, toplumsal kesimlere taşınamamış, kitlelerin sorunlarına ve somut taleplerine sahip çıkılamamıştır. Örnek: Türk-İş yönetimi 'ülkenin içinde bulunduğu hassas durum' şantajına boyun eğerek işçilerin emeğini, hükümete peşkeş çektiğinde ANAP Genel Başkanı Mesut Yılmaz'ın (parsa toplamak için) işçi haklarının savunuculuğuna soyunması, çok hazindi. Temel tüketim maddelerine zam yapıldığı halde, parti bu zamları protesto etmek için de herhangi bir çalışma yapmamıştır.

Parti bir zorunluluk haline gelen **Demokrasi ve Emek cephesinin** kurulmasına önayak olmamıştır. Bir süre önce başlatılan Barış Kampanyasının güdük kalmasının temel nedeni de budur. İstanbul Valisi Hayri Kozakçıoğlu, Kürt mültecilere ait olan 2 milyar lirayı İstanbul'a transfer etmiş, bu durum kamuoyuna yansırken da Kozakçıoğlu'nun hesabındaki 7 milyar liralık örtülü ödenek parası öne çıkartılarak, mültecilere ait 2 milyar lira ile ilgili tartışmalar gündemden çıkarılmıştır. Örtülü ödenek tartışması bilinçli olarak başlatılmıştır. Böylece, Kürtlere ait olan 2 milyar liranın hangi hak ve yetki ile İstanbul'a transfer edildiği, kamuoyundan kaçırılmıştır. Böylece, yürütme kurulumuz, TBMM'de temsil edilen öteki partilere hâkim olan klasik çalışma yöntemlerini ve alışkanlıklarını aşamamış, partiyi süreklilik gösteren bir savunma durumuna sokmuştur. Demokratik hak ve özgürlükleri kullanarak elde etmeyi esas alan mücadele yerine, Demirci, Çiller ve yabancı misyon şeflerini ikna çabası esas alınmıştır. Bu konuda birçok somut örneklemelerde bulunmak mümkündür.

Yürütme Kurulu, içine kapandığı, politika üretmediği ve inisiyatif koyamadığı için, televizyon ekranına çıkmayı başaramamıştır. Örnek: Türkeş, Ecevit ve Yazıcıoğlu'nun başında buldukları partilerin milletvekilleri daha az olmasına rağmen, bu partiler TRT I'de çıkabilmekte, ama DEP'e uygulanan yasak, devam etmektedir. Oysa ki DEP'in TRT I yasağını delmesi hiç de zor değildi.

DEP yöneticilerine ve taraftarlarına 'terörist' muamelesi yapılmaktadır. DEP rozeti ya da kimliği ile dolaşmak, kimi bölgelerde hemen hemen mümkün değildir. Bu, bir partinin kabul edebileceği ve hazmedebileceği bir durum olmamalıdır.

Oysaki, yürütme kurulu bu vahim gelişmeye seyirci olmaktan öteye hiçbir şey yapamamıştır.

Ne Yapmalı?

Peki, gelinen bu aşamada, DEP için her şey bitmiş midir? Ya da yapılacak hiçbir şey kalmamış mıdır? Tam aksine hiçbir şey bitmemiştir. Yapılacak çok şey vardır.

Bugünün somut koşullarında ne yapılabilir?

1. Olağanüstü Hal Bölgesi ve çevre illerin, sayılan yaklaşık 80 bin olan Belediye Başkanları, Belediye Meclis Üyeleri, İl Genel Meclis Üyeleri, Köy ve Mahalle Muhtarları ile Muhtarlık üyelerinden oluşan yerel yöneticilerin, Ankara'da 'Bölgenin Sorunları ve Çözüm Yolları' gündemli bir kurultay yapmaları sağlanmalıdır.

Bu kurultayca seçilecek yerel yöneticiler inisiyatif, yapacakları her türlü çalışma ve girişimi organize etmeli, metropollerdeki yerel yöneticilere ulaşarak onları da bu sürece katmaya çalışmalıdır.

2. TBMM Faili Meçhul Cinayetleri Araştırma Komisyonu'nun, 'Güvenlik güçlerince yeteri kadar araştırma yapılmaktadır' gerekçesi ile incelemediği ve araştırmadığı Mehmet Sincar-Metin Özdemir cinayetlerinin ilgili komisyonca araştırılması sağlanmalıdır.

3. Batman Emniyet Müdürü'nün görevden alınması için, güçlü ve etkili bir kampanya başlatılmalıdır.

4. İşçi, memur ve öteki toplum kesimlerince yapılan grev, miting benzeri demokratik ve ekonomik eylemliliklerle doğrudan ilişki içine girilmeli ve böylece partinin bu kitlelerle bütünleşmesi sağlanmalıdır.

5. Devletin ve medyanın bize karşı sürdürdüğü 'bölücülük' propagandasını etkisiz hale getirmek ve bu noktada inisiyatif ele almak için 'Kürt ve Türk halkı kardeştir, düşmanlığa hayır' kampanyası başlatılmalıdır. Bu kampanyayı, DEP, tek başına değil demokrasiden yana olan bütün siyasi partiler, sendikalar ve kitle örgütleri ile birlikte organize etmeli ve yürütmelidir. Bu çalışma için, geniş bir platforma ihtiyaç duyulduğu açık bir gerçektir.

6. Devlet medyası haline gelen *Türkiye, Tercüman, Milliyet* gazeteleri ile TGRT ve İnter Star televizyonlarını boykot kampanyası başlatılmalı ve geliştirilmelidir.

7. DEP, içte ve dışta her türlü haksızlığa ve zorbalığa karşı tavır almalıdır. Bunun için Azerbaycan, Kıbrıs, Somali ve Irak Kürt bölgesine heyetler gönderilerek bu ülkelerde yaşanan olaylar objektif olarak tespit edilmeli, kamuoyu bilgilendirilmeli ve yapılması gerekenler ortaya konmalıdır.

8. Bundan böyle zam yapılan mallan, iki günlüğüne kullanmama kampanyaları başlatılmalıdır..

9. Önümüzdeki yerel seçimleri esas almak üzere, bugünden seçmen kütüklerine kayıt için; basın açıklamaları, her eve verilecek yazılı çağrılar, televizyon, radyo ve gazetelere verilecek ilan ve çağrılarla seçim kampanyası başlatılmalıdır.

10. Türkçe, Kürtçe, Arapça... dillerinden yayın yapacak radyo ve televizyon vericisi kurma çalışmaları başlatılmalıdır.

11. Muhtarlardan alınacak vekaletnamelerle, iç yargı yollar tüketildikten sonra köy yakmaları, köy boşaltmaları ve köy bombalamaları hakkında, soruşturma yapılmak üzere Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'ne başvurulmalıdır.

12. Ankara'da, bütün dünya ülkelerindeki antifaşist, antiemperyalist partilerin, temsilcileri aracılığıyla katılacakları 'Halkların Kardeşliği Kurultayı' yapılmalıdır. Bu organizasyonu ve ev sahipliğini de, Demokrasi Partisi yapmalıdır.

13. TRT yasağının ortadan kaldırılması için, dava açılmalı ve başka mücadele yöntemleri geliştirilerek, parti çalışmalarının TRT'den yayınlanması sağlanmalıdır.

14. **Demokrasi ve Emek cephesinin kuruluş çalışmaları fiilen başlatılmalıdır.** Bunun için de, Demokrasi Partisi'nce oluşturulacak 5 kişilik bir komisyon; Emek ve Demokrasiden yana olan bütün siyasi partiler, sendikalar ve kitle örgütleri ile görüşmeli, bu kuruluşlarla birlikte demokrasinin asgari müştereklerini tespit etmek üzere bir kurultay çalışması yapılmalıdır. Bu kurultayda ortaya çıkacak müşterekler esas alınarak, ilgili kuruluşlarca Demokrasi ve Emek cephesi kurulmalıdır. Bu çalışmanın sonuç alıcı olması için, gerek kurultay hazırlıklarının ve gerekse cephe çalışmalarının, DEP damgası taşımamasına özen gösterilmelidir. DEP, bu eşitler hareketinin, sadece bir üyesi olmakla yetinmelidir.

15. DEP, bu ve benzeri çalışmalarla içte ve dışta gündem belirleyen, yaratacağı siyasal ağırlıkla demokratik dönüşümleri sağlayabilen, günün 24 saati çalışan, önüne toplumun yüzde 80'ini kucaklamayı ve iktidar olmayı hedef olarak koyan; bugün de muhalefet boşluğunu dolduran ve ilgi odağı olan bir parti olmalıdır.

Saygılarımla. 27.9.1993"

DEP merkez yönetimi, yukarıda sıralanan önerileri tartışmadı bile. Rapor alındı, okundu, dinlendi; o kadar!.. Politikasızlık ve hantallık, artık parti için bir yaşam biçimiydi. "Yöneticilerimiz ve üyelerimiz katlediliyor" denilerek partinin içine itildiği hareketsizlik gözlerden kaçırılıyordu.

"Peki, bu yönetici ve üyelerin katledilmemeleri için, bugüne kadar ne yaptınız? Bir tek çalışmanızı gösterin!" diye soranlara da, boş gözlerle bakılıyordu. Başsağlığı ve ölüm ilanları veriliyordu ya!..

Oysaki, görülmek istenmeyen şeydu: Bu insanların katledilmeleri, parti öncülüğünde verilecek planlı, programlı ve etkili bir sivil siyasal mücadele ile engellenebilirdi. Ama bu da yapılmıyordu.

"Benim taraftarlarımı öldürüyorlar..." diye feryat etmekle, katliamların engellendiği ya da sona erdirildiği, dünyanın neresinde görülmüştür?

DEP HAKKINDA KAPATMA DAVASI

Parti Genel Başkanı Yaşar Kaya'nın, Kürdistan Demokrat Partisi (Irak) Kongresi'nde ve Bonn'da yaptığı konuşmalar gerekçe gösterilerek tutuklanması, DEP için geriye sayımın başladığının işaretiydi. 12 Eylül yasalarına göre genel başkanların sözleri partiyi bağladığı için, DEP hakkında kapatma davasının açılacağı artık kesinlik kazanmış oluyordu. Bunu görmemek için ya çok saf ve "acemi" ya da kötü niyetli olmak gerekiyordu. Bu durumda yapılacak şey, DEP'in kapatılmasına karşı tedbir almak ve "Geliyorum!" diyen tehlikeyi savuşturmaktı. Bu nedenle, derhal yeni bir parti kurma çalışması başlatmak gerekiyordu. *Zaman* kaybını önlemek, mücadeleye süreklilik kazandırmak ve milletvekilliklerinin sona erdirilmesi operasyonunu boşa çıkartmak için, yeni bir parti kurmak kaçınılmazdı. Aklın ve mantığın yolu da buydu.

Bu konudaki uyanlar hiç mi hiç etkili olmadı. Belli ki, bu arkadaşlar için tarih tekerrür ediyor ve gelişme yasaları onlara işlemiyordu!

Yönetimi uyarmak ve zorlamaktan başka çare de yoktu. DEP Genel Başkanvekili Murat Bozlak, Şırnak Milletvekili Selim Sadak ve ben, milletvekili lojmanları lokantasındaki akşam yemeğinde, konuyu saatlerce tartıştık. Murat Bozlak'a düşüncelerimi ve alınması gereken önlemleri uzun uzun anlattım. Daha sonra, öteki yöneticilerle de uzun görüşmeler yaptım.

Yapılan uyan özetle şöyleydi:

"İnsanlık, tarihi boyunca demokratik hak ve özgürlükler uğruna çok ağır bedeller ödemiştir. Bu mücadele alanında çok can verilmiş, çok acılar çekilmiştir. Çünkü demokratik mücadele, kitlelere ulaşmanın ve propagandanın en etkili yoludur. Bütün dünyada egemen güçlerin, bin bir türlü yasak ve ceza koyarak bu mücadele alanını kapatmaya çalışmalarının temel nedeni budur. Egemenler çok iyi biliyorlar ki, demokratik mevziler mücadelenin nefes borularıdır.

Bu nedenle bizler, yeni demokratik mevzileri kazanma mücadelesinin yanında, elimizdeki mevzileri de korumakta ısrarlı olmalıyız. Günümüz koşullarında siyasal iktidar, gazete,, dergi ve partileri kapatarak politikacıları, bilim adamlarını ve aydınlan zindanlara atarak, terör yasaları, SSK kararnameleleri, olağanüstü hal yönetimleri, yargısız infazlar, işkenceler ve benzer uygulamalara yönelerek, zaten çok kısıtlı olan demokratik mücadele alanını tamamen kapatmaya çalışmaktadır. Bu nedenle önümüzdeki acil görev, siyasal iktidarcı başlatılan bu operasyonu başarısızlığa uğratma görevidir. Demokratik muhalefetin nefes borularının kapatılmasına seyirci mi kalacağız, yoksa karşı mı çıkacağız?

Bütün bu nedenlerle, DEP'in kapatılmasına ve milletvekilliklerinin sona erdirilmesine karşı tedbir olmak üzere, zaman kaybetmeden derhal yeni bir parti kurma çalışması başlatmalıyız. Hatta DEP hakkında açılacak kapatma davası, büyük bir fırsata da dönüştürülebilir. Siyasal iktidar, DEP'i kapatmaya çalışırken, biz, DEP'i de içine alacak daha geniş, vitrini yenilenmiş, iddiaları olan, politika üreten ve yeni söylemler geliştiren büyük bir siyasal çıkışla, karşı cepheye ummadıkları bir taktikle cevap verebilir ve bütün hesaplarını altüst edebiliriz. Bu süreci DEP olarak değil, DEP içinden bir grup milletvekili ve yönetici öncülüğünde başlatmamız daha mantıklı ve yararlı olacaktır."

Ancak bütün çabalara rağmen, yeni bir partinin kurulması konusunda bu yetkilileri ikna etmek mümkün olmadı. Özet olarak söyledikleri şuydu:

"Artık, bu alanda yapılabilecek bir şey kalmadı. Bu nedenle, yeni bir parti kurmaya gerek yoktur. DEP'le devam edeceğiz ve kapatılıncaya kadar da içinde kalacağız."

Evet, bu söylenenlere rağmen, bu arkadaşlar için tarih, yeniden (ilginç bir şekilde) tekerrür edecekti!.. Çünkü, "Bu alanda yapılabilecek bir şey kalmadı, bu nedenle yeni bir parti kurmayacağız ve sonuna kadar DEP'te. kalacağız" diyen bütün merkez yöneticileri, yedi ay sonra DEP'ten istifa ederek HADEP'i kurdular. Ama aradan koca yedi ay geçti ve çok büyük tahribatlar yaşandı.

Acaba bu arkadaşlar, hiçbir işi zamanında yapamayacaklar mıydı? Halkın kaderi ile ilgili olduklarını söyleyenlerin göz göre göre, bu kadar vahim yanlışlar yapmaya hakları var mıydı? Yangın gelip kuşattıktan sonra evi terk ediyorlardı. Ama, o zamana kadar da ne oluyorsa içeridekilere oluyordu.

Politikayı mantıkları ile değil, duygular ile yapan bu arkadaşlar acaba bize yanlış yaptırmaktan ne zaman vazgeçeceklerdi? Yoksa yanlış yapmak bir kader miydi?!

Acaba bu arkadaşlar, "Geliyorum" diye basbas bağırarak tehlikeleri görmemekte neden ısrar ediyorlardı? Politikayı ciddiye mi almıyorlardı?! Bu kadar amatörlik, çok olmuyor muydu?.. Bu arkadaşlara her zaman, bıkmadan usanmadan şu söylendi:

"Biz, profesyonel politikacı olmak zorundayız. Ve öyle ki, biz Özal, Demirel, Erbakan vb. politikacılarla boy ölçüşebilecek bir profesyonellikte olmalıyız. Aksi halde bu işi götüremeyiz." Ama hayır, biz amatörlikte ısrar ediyorduk! Amatörlük, sanki Allah'ın bize bir "vergisini" idi.

***

DEP Genel Başkanvekili Murat Bozlak'ın "Yaşar Kaya'ya ait DGM ifadeleri Yargıtay Başsavcılığına gönderildi" dediği Ekim ayında, Başsavcılığın DEP için kapatma davası açmakta olduğu artık kesinlik kazandı. Böyle bir durumda kapatma davasının açıldığı tarihte Parti üyesi olan milletvekillerinin milletvekillikleri de sona ermiş olacaktır.

Bu tehlikeye karşı yasal boşluklardan yararlanarak önlem almak gerekiyordu. Zaman yitirmeden yeni bir parti kurma önerisi kabul edilmeyince "hülle" partileri örnek gösterilerek DEP hakkında kapatma davasının açılması halinde milletvekilliklerinin düşürülmesini engellemek için yeni bir öneri yapıldı.

Bu öneriye göre:

"Milletvekilleri, birkaç günle sınırlı olmak üzere partiden istifa ederler, istifalar TBMM Başkanlığı'na bildirildikten bir süre sonra da partiye tekrar dönerler. Böylece, kapatma davasının açıldığı tarihte parti üyesi olmadıkları için ileride parti kapatılsa dahi milletvekillikleri sona ermemiş olacaktır."

Milletvekili arkadaşların büyük çoğunluğu da böyle düşünüyordu. Zaten yapılacak şey sadece bir formaliteden ibaretti.

"Milletvekilliğini sona erdirmek gerekiyorsa, buna biz karar vermeliydik; yoksa iktidar değil. Milletvekilliklerinizi sona erdirmeye çalışan siyasal iktidara karşı, niçin elimizi kolumuzu bağlayacaktık? Kurbanlık koyun gibi boynumuzu uzatmamızın mantığı var mıydı?" şeklindeki görüş, en çok taraftar toplayan görüştü. Günler boyu süren toplantılar yaptık. Çok uzun ve sert tartışmalar oldu. Büyük çoğunluk önlem alınmasını istediği halde, bütün çabalarımıza rağmen birkaç arkadaşımızı ikna etmemiz mümkün olmadı. Bu arkadaşların mantıklı hiçbir açıklamaları da yoktu: "Biz partiden istifa etmezsek, devlet partiyi kapatmaya cesaret edemez" diyorlardı. Ama her zaman olduğu gibi azınlığın karan bir defa daha üstün geldi. Böylece çoğunluğun düşüncesi yine bir kenara itildi ve milletvekilliklerinin düşürülmemesi için toplu bir şekilde önlem almak da mümkün olmadı.

Bu gelişmeler olurken, ben partiden istifa ettim. İktidar, kendi yasaları ile kökümüzü kazımak istediğine göre, biz de yasalardaki boşlukları kullanarak iktidarla oynayacaktık.

Bazı DEP yöneticilerinin aleyhimize basına yaptıkları açıklamalar, kabul edilebilecek gibi değildi. İki yılı aşkın bir süredir, kendi kişisel politikaları uğruna, bize sürekli olarak yanlış yaptırın bu yöneticiler; "Bunlar, devletin oyununa geldiler. Devletle işbirliğine girdiler..." vb. sözlerle bizi kamuoyunda suçlamaya başladılar. Ben de çok sert sözlerle karşılık verdim. Böylece, tartışmalarımız, basına ve kamuoyuna taşınmış oldu.

Onların her yaptıkları ve her söyledikleri şey, nedense "yurtseverlik" ve "demokratlık"; başkalarınınkini ise, ihanet ve işbirlikçilik oluyordu!..

Bu sözlerin sahipleri, altı ay sonra geçmişte önerilen işlemleri yaparak istifa dilekçelerini DEP'e gönderdiklerinde, nedense işbirlikçi olmuyorlardı.

İç sorunlarımız kamuoyuna bile taşındığına göre, artık birlikte olmamızın hiçbir anlamı kalmamıştı. Zaten bu yapay birlikteliği "halkın morali bozulmasın!" diye, zoraki sürdürmüştüm. DEP merkez yöneticilerinin basında çıkan ve benim de cevap verdiğim suçlamalar, bu yararsız birlikteliğin gerekçelerini de ortadan kaldırmıştı. Hem ben, yöneticilerin politikasızlıklarından ve akıl almaz yanlışlıklarından da artık yorulmuştum.

Mücadele etmek, politika üretmek, gündem yaratmak bir yana, iki yılı aşkın süredir, HEP ve DEP merkez yöneticilerine bir mektup işi bile yaptırılmamıştı.

700-800 Bin Mektup

"Bütün köy ve mahalle muhtarları, muhtarlık idare heyeti üyeleri, belediye başkanları, belediye meclis üyeleri, il genel meclis üyeleri ile sendikaların, meslek kuruluşlarının ve derneklerin bütün yöneticilerine mektup yazarak yerel, bölgesel ve genel sorunları ile ilgilenmek istediğimizi, bu nedenle sorunlarını bize yazmalarını isteyelim" şeklinde bir öneri yapılmıştı. Ama bizimkilere laf anlatmak mümkün olmuyordu. Bütün bunlar amatörlük müydü, kolaycılık mıydı, kitle çalışmasını bilmemek miydi, büyük bir partiyi istememek miydi, neydi bilmiyordum!

Oysaki, bu mektup yazmanın yararları uzun uzun anlatılmış, ama yine de benimsetilememişti.

Kendilerine mektup yazılması istenen yöneticiler, sayı olarak 700-800 bine ulaşıyordu.

Bu kadar büyük bir sayısal ağırlığa sahip olan insanlara sorunları ile ilgili mektup yazmakla, öncelikle kendimizi bütün köy, mahalle, semt, il ve ilçelerde tartıştırmış olacaktık. Böylece, insanlarla yakınlaşmanın önemli bir adımını atmış olacaktık. Bu çalışmayı başlatmakla yalnız Kürtlerin değil, düzenin sömürdüğü ve baskı altında tuttuğu herkesin sorunu ile ilgili olduğumuzu da göstermiş olacaktık. Bize yöneltilen "bölücülük" suçlamaları da havada kalacaktı. Türk halkına da ulaşmış olacaktık. Böylece Kürt ve Türk insanı arasında bir köprü görevi görecek ve kendimizi anlatma fırsatını yakalamış olacaktık. Üstelik, insanların kendi sorunlarına yönelmelerine ve bunları tartışmalarına da katkıda bulunmuş olacaktık. Nerede, hangi sorun var; bütün bunları tespit etmiş olacaktık. İlgilendiğimiz sorunlarla ilgili girişim ve çabalarımızı da bu 700-800 bin insana ulaştırdığımızda, bu insanlarla aramızda güçlü bir güven köprüsü kurmuş olacaktık.

Bu iş, üstelik çok da kolay bir işti. Yeterli mali kaynak da vardı. Ama yöneticiler bu "küçük" işlerle ilgili değillerdi. Onlar, demeç vermek gibi büyük işlerden, bu "küçük" işlere ayıracak zaman bulamıyorlardı.

SEÇİM KAPIYA DAYANDI

Altı ay önce, seçim çalışmalarımızı şimdiden başlatalım dendiğinde burun kıvrıran ve kulak kapatan yöneticiler, Mart 1994 yerel seçimi gelip dayandığında aday dahi bulamayacaklardı. Beğenmedikleri küçük partiler bile, her birimde belediye başkanlıklarına, belediye meclis üyeliklerine ve il genel meclis üyeliklerine aday gösterebilirlerken, bizimkiler az sayıdaki aday dışında aday gösteremediler.

Daha sonra da "Devletin baskılarını gerekçe göstererek" seçime girmediler. Oysaki zaman ve koşullar iyi değerlendirilebilseydi hiçbir güç, DEP'in seçime girmesine engel olamaz ve baskılardan sonuç alamazdı. Kendilerine hep söylendiği gibi oy oranımız en kötü koşullarda en az yüzde yirmi olurdu. Seçime girmeye istekli olsalardı, altı ay önceki önerileri dikkate alır ve seçim çalışmalarını da hemen başlatırlardı. Ama yapmadılar, yapmak istemediler. Sonra da 27 Mart 1994 mahalli seçimlerinden çekildiler. Böylece devlet de amacına ulaşmış oldu.

"Evet, politika bir kurtlar sofrasıydı. Gücün yoksa, kimse sana bir şey vermezdi. O zaman döverler de, öldürürler de... Ama gücün varsa ve bunu da hissettiriyorsan, aşamayacağın hiçbir engel, alamayacağın hiçbir hak yoktur."

Artık yanlışlıklara dayanamıyordum. İşe yaramaz bu birlikteliği sona erdirmek kaçınılmaz hale gelmişti. Popülist çıkışlar ve slogancılık, bizi ve halkı tüketiyordu. Bu durumda iki seçeneğim vardı: Ya "Korktu, çekindi, kaçtı!" denmesin diye, politika üretmemekte ve halka hiçbir şey katmamakta ısrar eden bu yapı ile devam edecektim ya da bana yönelecek bütün eleştiri ve suçlamaları göğüsleyerek bu yapıdan ayrılacaktım. Bu yapı içinde kalmak, kendimi korumak ve işin kolayına kaçmak olacaktı. Çünkü olumsuzluklara seyirci kalsam dünyanın en makbul insanlarından biri olacaktım, bunu biliyordum.

Hele hele, yetersizlikleri ve yanlışlıkları eleştirmesem ve önerilerde bulunmasam "itibarım" çok daha artacak ve belki de "Beyefendi bir insan" unvanını bile kazanacaktım!.. Ama ben, en ağır suçlamaları dahi göze alarak zor alanı tercih ettim ve DEP'ten istifamı kesinleştirdim. Çünkü DEP'te kalmanın halk için hiçbir yarar kalmamıştı artık. 1987 yılı sonbaharında Kars'ta aday olduğum milletvekili önseçiminde "Ben halk için varım!" sözümü unutamazdım. Halka verdiğim söze aykırı davransam sokağa çıkamaz ve insanların yüzüne bakamazdım.

GENELKURMAY HÜKÜMETİ

26 Ağustos 1992 günü Meclis kürsüsünde, Genelkurmay'ın Parlamento üstünde bir güce dönüştüğünü ve ülkenin yönetimine ilişkin siyasal kararların "Genelkurmay Hükümetince" verildiğini söylediğinde, Meclis Genel Kurulu'nda çok sert tartışmalar oldu.

Meclis tutanaklarına geçen tartışmaların bir bölümü şöyleydi:

*"Başkan: Bir dakika Sayın Almak, Sayın Almak bir dakika...
(SHP, DYP ve ANAP sıralarından gürültüler, 'sözünü geri alsın' sesleri)
Mahmut Almak (Devamla): Anlamadım Sayın Başkan?*

Başkan: İfadenizde, Genelkurmay...

Mahmut Alınak (Devamla): Sayın Başkan, beni zorlamayınız, beni zorlamayınız çok farklı şeyler olur. (Gürültüler)

Ahmet Kabil (Rize): Ne olur, ne olur?..

Başkan: Hayır, zorlamıyorum.

Mahmut Alınak (Devamla): Burası özgür bir kürsüdür. (DYP, SHP ve ANAP sıralarından gürültüler) Ben, bu kürsüyü kullanacağım.

Kullandırmazsanız bu kürsüyü terk ederim, bu Parlamenti terk ederim. Yapmayın Sayın Başkan. (DYP ve SHP sıralarından 'terk et, terk et' sesleri, ayağa kalkmalar ve sıralara vurmalar)

Başkam Efendim bir dakika...

Mahmut Almak (Devamla): ... Parlamenti terk ederim; bu kürsüyü kullanacağım ben. Gerektiğinde dayak yeme özgürlüğümü kullanacağım... Bu kürsü halkın iradesini temsil eden bir kürsüdür.

Lütfen yapmayın, bu kadar da üstümüze gelmeyin, Sayın Başkan...

Başkan: Sayın Almak, üstünüze gelmiyoruz.

Mahmut Almak (Devamla): Lütfen; ama...

Başkan: Bir dakika efendim, bir dakika... *(DYP, SHP ve ANAP sıralarından gürültüler; kürsü önünde toplanmalar)* *Mahmut Kılınç (Adıyaman):* Yani burada Hükümet eleştirileme-yecek mi?..

Mahmut Almak (Devamla): O zaman biz burada niye bulunuyoruz, halkımız bizleri buraya niye gönderdi değerli arkadaşlarım? Sizler niçin buradasınız, bugün bana olan, yarın sizlere de olacaktır. *(Gürültüler, sıralara vurmalar)* *Başkan:* Sayın Almak, Sayın Almak...

Mahmut Almak (Devamla): ... Beni zorlamayın Sayın Başkanım. Usulde söz aldırma diye bir şey yoktur. Lütfen... *Başkan:* Sayın Almak, bir dakika, bir dakika... *Mahmut Almak (Devamla):* Lütfen... Söz aldırma diye bir şey yoktur usulde. Biz, demokrasiyi kendi içimizde işletmek zorundayız... *Başkan:* Sayın Almak...

Mahmut Almak (Devamla):... Özellikle, demokrasiyi kendi içimizde işleteceğiz. *(DYP, SHP, ANAP sıralarından gürültüler; kürsü önünde toplanmalar ve itişmeler)*

Arkadaşlar, mukabelede bulunmayın, lütfen... Bizim zorla işimiz yok, biz barış istiyoruz, huzur istiyoruz. *(Başkan tarafından hatibin mikrofonu kapatıldı)"*

27 Ağustos 1992 tarihli *Hürriyet*, bu tartışmayı "Almak, Meclis'i Birbirine Kattı" şeklinde ilgisiz bir başlıkla verdi. Yaşadığımız zorluklara bir örnek olarak haberi aşağıya alıyorum:

"Alnak, Meclis'i Birbirine Kattı"

"Olağanüstü toplanan TBMM'de, Ceza Muhakemeleri Usulü Kanunu görüşülürken, HEP Şırnak Milletvekili Mahmut Almak kürsüden, 'Genelkurmay Hükümeti' deyince, ortalık karıştı. DYP ve ANAP'lılar, Alnak'tan sözünü geri almasını istediler. Bazı milletvekillerinin üzerine yürüdüğü Almak, kürsüden inmek zorunda kaldı.

TBMM'de dün saat 10.30'da başlayan görüşmelerde, partilerin görüşlerini aktaran milletvekillerinden sonra, kişisel görüşlerini "Olağanüstü toplanan TBMM'de, Ceza Muhakemeleri Usulü Kanunu görüşülürken, HEP Şırnak Milletvekili Mahmut Almak kürsüden, 'Genelkurmay Hükümeti' deyince, ortalık karıştı. DYP ve ANAP'lılar, Alnak'tan sözünü geri almasını istediler. Bazı milletvekillerinin üzerine yürüdüğü Almak, kürsüden inmek zorunda kaldı.

TBMM'de dün saat 10.30'da başlayan görüşmelerde, partilerin görüşlerini aktaran milletvekillerinden sonra, kişisel görüşlerini açıklamak üzere kürsüye gelen HEP'li Alınak'ın sözleri, tansiyonu artırdı. Almak, *'Bu hükümetin demokrasi sicili bozuk. Genelkurmay Hükümeti'* deyince, milletvekilleri tepki gösterdi. Alınak, tepkiler karşısında kürsüden indi. Meclis öğle tatili verdi. Saat 14.00'te başlayan ikinci oturumda ise ANAP'lı Mustafa Kalemli ve Mehmet Keçeciler, DYP'li Baki Tuğ ve SHP'li Aydın Güven Gürkan kürsüye gelerek, Alınak'tan sözünü geri almasını istediler. Birleşimi yöneten Başkan Vekili Yıldırım Avcı, Alınak'ı kürsüye çağırarak, sözlerini geri almasını istedi. Kürsüye gelen Almak, şöyle konuştu: *'Ben, Cumhuriyet Hükümeti'nin Meclis'e karşı sorumlu olması gerektiğini vurgulamak istedim. Koalisyon Hükümeti, Meclis'i dışlıyor. Cumhurbaşkanı, yasayı Genelkurmay'ın görüşleri çerçevesinde veto etti, hükümet de buna göre düzenleniyor.'* Almak sözlerini geri almayınca, Avcı kendisini yeniden uyardı. Ancak Almak sinirlenerek, *'Beni zorlamayın. Zorlarsanız, burada başka olaylar çıkar'* dedi. Bu arada, DYP'liler kürsüye yürüdü. Alınak protestolar arasında kürsüden indi. DYP ve HEP milletvekilleri ise birbirlerinin üzerine yürüdüler. SHP'li Salih Sümer'le, ANAP'lı Tunca Toskay milletvekillerini yatıştırmaya çalışırken DYP'lilerin *'PKK burada, dışarıda değil'diye* bağırdukları duyuldu. HEP'li Sırrı Sakık ise *'Allah belanızı versin. Eli kanlı itler'* diye DYP'lilerin üzerine yürüdü. Araya giren milletvekilleri olayı büyümeden yatıştırdılar ve görüşmelere son verildi.

Olaydan sonra gazetecilerin sorularını yanıtlayan Başbakan Yardımcısı Erdal İnönü, *'Gösteri havası vermek isteyen Sayın Almak görülüyor ki, 'Burada konuşulmuyor. Onun için Türkiye'de demokrasi yürümüyor' görüşünü anlatmaya çalışıyor. Tabii bu kendi düşüncesi. Böyle bir şey yok Türkiye'de. İşte Almak da söyledi burada. Yanlış bir iş''* dedi. ANAP Lideri Yılmaz da, *'Hükümete neden, 'Genelkurmay Hükümeti' dediğini izah etti, hükümet de bunu yuttu'* diye konuştu. Almak ise kürsüden indirilmesi konusunda, *'Parlametoya, kürsü dokunulmazlığına ve halkın iradesine saldırıdır, saygısızlıktır. Saldırıcılıkla, zorbalıkla demokrasi yan yana gitmez. Ama eğer önümüz kapatılırsa, başka kararlar vereceğiz'* dedi."

Daha sonraki yıllar politikacılıktan istifa eden Erdal İnönü, SHP Grup Başkanvekili iken 1992 yılı Ocak ayının başlarında basın sorması üzerine "Savaş Çığırkanı" dediğim MHP Genel Başkanı Alpaslan Tür-keş için bana çok sert tepki göstermiş, "Bu böyle gitmez, frekanslarımız ayrı" demişti. O zaman Tür-keş'e arka çıkan Erdal İnönü doğru bir saptamada bulunmuştu; frekanslarımız farklıydı.

"Genelkurmay Hükümeti" sözünü bana geri aldirmaya çalışanlar, acaba *Milliyet* gazetesindeki "MGK'da Düşünce Suçu Görüşüldü" başlıklı habere, ne diyeceklerdi? Asıl siyasal karar organının Meclis değil, Genelkurmay Ekibi olduğu, bu haberden de açıkça bellidir.

30 Haziran 1994 tarihli *Milliyette* çıkan haberde, Milli Güvenlik Kurulu'nda (MGK) Adalet Bakanlığı'nın hazırladığı düşünce suçuyla ilgili raporun görüşüldüğü belirtiliyor ve "Adalet Bakanı düşünce ve inanç özgürlüğüyle ilgili Avrupa standartlarından örnekler verdi" deniliyordu.

Basında bu ve benzer haberlere sıkça rastlamak mümkündür.

Postallı Demokrasi

Halk demokrasisi bir yana, burjuva demokrasisinin çok sıradan kurallarının dahi işlemediği bir ülkede Adalet Bakanı, kendisine karşı sorumlu olduğu parlamentoyu aşarak generallerin ayağına gitmez. Bu ülkelerde bir yasanın çıkması gerekiyorsa, Bakan kamuoyunu ve parlamentoyu ikna etmeye çalışır. Karar makamı, parlamentodur. Parlamento, ülkenin çıkarlarını ve halkın eğilimlerini dikkate alarak yasaları kabul eder ya da etmez. Generallere düşen de, parlamentonun kabul ettiği yasalara uygun hareket etmektir. Ama Türkiye'de işleyiş bunun tamamen tersidir. Başbakan ve Bakanlar, Meclis'e değil generallere giderler. Türkiye'de geçerli olan "Postallı Demokrasinin" kurallarına göre temel hak ve özgürlüklerle ilgili kanun ve kararlar, önce Genelkurmay Karargâhı'nda değerlendirilir. Genelkurmay'dan geçmeyen bir kanun Meclis'e gelmez; kimi milletvekillerince getirilse dahi Meclis'ten geçmez. Bazen de Meclis kabul ettiği kanunları, generallerin istekleri üzerine değiştirir ve yeniden düzenler. SHP ve DYP Koalisyon Hükümeti'nin çokça övündüğü Ceza Muhakemeleri Usulü Kanunu'nda böyle oldu. Meclis'in kabul ettiği kanun, onay için Cumhurbaşkanı'na gitti.

Cumhurbaşkanı Turgut Özal, generallerin karşı çıkmaları üzerine bu yasaı yeniden düzenlenmek üzere Meclis'e geri gönderdi (veto etti). Özal, geri gönderme gerekçesinde de bunu açıkça itiraf etti. Bunun üzerine Meclis, daha önce kendi yaptığı ve kabul ettiği kanunu, generaller istemiyor diye değiştirmek zorunda kaldı. Sonuçta, Meclis kendini inkâr ederek generallerin istedikleri kanunu yaptı.

Bu kanunun görüşmelerinde, yaptığım konuşmadaki bazı "iğneli" sözlerim karşısında, kimi milletvekilleri başlarını eğmek zorunda kaldılar.

"Bu kanunu, daha birkaç gün önce yapan ve kabul eden sizdiniz. Ama bugün sizler, dün kendi yaptığınız bu kanunu reddediyorsunuz!.. Dün yaptığınıza, bugün karşı çıkıyorsunuz!.." dediğimde milletvekilleri başlarını öne eğmişlerdi.

Terörle Mücadele Yasası da aynı şekilde Genelkurmay'dan geçtikten sonra Meclis'e geldi. Bu konuda zamanın Başbakanı Turgut Özal'ın cevaplandırması isteği ile Meclis Başkanlığı'na verdiğim önerge, cevaplandırılmamış ve reddedilmişti.

9 Nisan 1991 günlü bu önergenin niçin reddedildiği, aşağıya alınan içeriği okununca daha iyi anlaşılır.

"Hükümetinizce TBMM Başkanlığı'na sunulan Terörle Mücadele Yasası'nın Milli Güvenlik Kurulu Genel Sekreterliği'nce hazırlandığı doğru mudur? Bu yasanın hazırlanmasında Kontrgerillanın katkısı nedir? Faşist ülkelerde bile eşine rastlanmayan bu antidemokratik yasa, kontrgerilla çevrelerinin telkin ve dayatmaları ile hazırlanmış ise sivil olduğunu iddia eden hükümetiniz, bu durum karşısında, görünmeyen birtakım güçlere boyun eğmiş olmuyor mu? Bu kontrgerilla yarasını geri çekerek ayırimsız bir genel af çıkarmayı düşünüyor musunuz?"

YÖNETEN KİM?

1994 yılının başlarında, Parlamento yine eski Parlamento'ydu; değişen bir şey yoktu. Ekonomik ve siyasal kararlar, yine Parlamento yerine, Genelkurmay karargâhında ve holdinglerin ofislerinde alınıyordu. Yönetmesi gereken Parlamento, yönetilir hale gelmişti. Yer yer belirttiğim gibi, dışarıda alınan kararlar, iktidar partisinin ya da partilerinin liderleri tarafından Parlamento'ya getiriliyor ve milletvekili çoğunluğunun oylan ile yasalara dönüştürülüyordu. Milletvekili olarak bizim ya da halkın iradesinin ve düşüncesinin hiç mi hiç önemi yoktu. Zaten sistemi ilgilendiren konularda muhalefet partileri de iktidarın yanında yer alıyorlardı. Böyle durumlarda kim iktidar, kim muhalefet belli olmuyordu... Sonuçta, hepsi bir partiydi.

Tek farkları, tabelalarıydı. Halkın demokratik ve ekonomik hakları söz konusu olduğunda bütün bu partiler parti olduklarını unutuyor, Genelkurmay ve holdinglerin birer şubesi gibi çalışıyorlardı. Zaman zaman, basın ve televizyonlara yansıyan kavga ve tartışmaları da, çıkar çekişmesinden ve halkın gözüne kül atma çabasından başka bir şey değildi.

Milletvekillерinden istenen ise sistemi korumak ve devletin sunduğu nimetlerle cebini doldurmaktı.

13 Ocak 1994 tarihinde, Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanı'na, bütün siyasal partilerin TBMM Grup Başkanvekillерine ve bütün milletvekillерine yaptığım yazılı başvuru, içinde bulunduğumuz durumu, yeterince açıklıyordu. Birlikte okuyalım:

"Tüm Siyasal Parti Grup Sayın Başkanvekillерine ve Sayın Milletvekillерine "

"Yoksul ve dar gelirli kesimlere hayatı cehennem eden ve art arda yapılan zamlar, TBMM'den önce Milli Güvenlik Kurulunda görüşülerek uzatma kararı verilen Olağanüstü Hal uygulaması, Genelkurmay'ın isteği üzerine asker terhislerinin durdurulması, ithalat rejiminin iş çevrelerinin istekleri doğrultusunda düzenlenmesi, son vergi yasasının holdinglerin girişim ve baskılan sonucu onları koruyacak şekilde çıkarılması, TBMM'ye dayatılan Anti-Terör Yasası ile Seferberlik, Savaş hali ve Sivil Sıkıyönetim ilanından başka bir şey olmayan il idaresi yasasından da anlaşılacağı gibi, hayati önemi olan ekonomik ve siyasi kararlar, önce Genelkurmay karargâhında ve holding ofislerinde alınmakta, daha sonra da TBMM'ye gönderilmektedir.

Takdir edileceği gibi, bizler, bizi Milletvekili seçen insanların, halkın sorunlarını çözmek üzere TBMM'ye geldik. Bu nedenle ağır bir vebal altındayız. Biz Ankara'ya, TBMM'ye, Genelkurmay karargâhı ile yerli ve yabancı sermayenin aldığı kararları yasallaştırmak, bunlara meşruluk kazandırmak için gelmedik. Bu durumda, halkın bize verdiği yetkilere sahip çıkmak ve TBMM'yi gerçek fonksiyonuna kavuşturmak gibi kaçınılmaz bir görevle karşı karşıyayız. Ya bu tarihi görevimizi yerine getiririz ve böylece aşılması sanılan birçok sorunu aşarız ya da halkın karşı karşıya bulunduğu sorunlar, daha da ağırlaşarak ve derinleşerek devam edecektir. Bunun sorumlusu da biz olacağız. Parlamento'nun hak ve yetkilerine, gerçek işlevine ve halkın karşı karşıya bulunduğu sorunların çözümüne ilişkin öneri ve uyanlara, ne yazık ki, bugüne kadar kayıtsız kalındı. Kamuoyuna çok fazla yansımayan, ancak TBMM tutanaklarına da geçen kimi çabalara rağmen, bugüne kadar hiçbir olumlu gelişme sağlanamamış olması, şahsen bende ve birçok milletvekilinde büyük bir hayal kırıklığı yaratmıştır. Bu durum karşısında, öneri ve uyanlarının dikkate alınmadığını gören birçok milletvekili, kendilerini TBMM'de gereksiz görmeye ve Meclis Kürsüsünü kullanmanın artık hiçbir işe yaramadığını düşünmeye başlamışlardır.

Örneğin benim, demokrasinin öncelikli sorunlarından işçinin, çiftçinin, memurun, işsiz, esnafın ekonomik sorunlarına kadar birçok konuda 50'ye yakın projem; kanun teklifine dönüştürülerek TBMM'ye sunulmuş, ancak bütün bunlar, ya komisyonlarda takılıp kalmıştır ya da reddedilmiştir. Bir süre önce TBMM kürsüsünden de açıkladığım gibi bu çözüm önerilerim, Genelkurmay'dan ya da holdinglerden gelmiş olsaydı, acıdır ki, iktidar partilerince jet hızı ile kabul edilecekti.

Bu durumun tek nedeni, parlamentonun gerçek işlevine kavuş-tu-rulmamış olmasıdır. Bu nedenle TBMM, hak ve yetkilerine sahip çıkan ve karşı karşıya bulunduğumuz ekonomik, demokratik sorunların çözümünü esas alan yeni bir süreç başlatmalıdır. Yani parlamento, tek siyasi otorite olmalıdır.

Yukarıda da arz ettiğim gibi, TBMM kürsüsündeki düşünce ve önerilerin etkili olmadığı ortadadır. Bu konudaki bütün çabalarım da sonuçsuz kalmıştır. Bu koşullarda acil gündem konusu olan:

- İşçilere genel grev ve iş güvencesi, memurlara grevli toplu sözleşmeli sendikal hakkın verilmesi,
- Bütün işsizlerin işsizlik sigortası kapsamına alınması, toprak reformu,
- Olağanüstü Hal Bölgesi ve çevre illerde akan kan ve gözyaşının durdurulması için demokratik barışçıl çözümlere gidilmesi,
- Gecekondu yıkımının durdurulması için yeni bir düzenleme,
- Çiftçinin ürün taban fiyatlarının tespitinde söz ve karar sahibi olması,
- Küçük esnaf ve sanatkârların banka ve kooperatif borçlarının faizlerinin silinmesi konularında,

TBMM Danışma Kurulunun ekonomik ve demokratik bir çözüm paketini hazırlayarak TBMM gündemine getirmemesi halinde (Hiç ama hiç istemediğim halde, başka çarem de kalmadığı için) TBMM'nin görev ve yetkilerine ve bu sorunların çözüm ve yerinin TBMM olması gerektiğine dikkat çekmek üzere, **önümüzdeki günlerde parlamentoda açlık grevine başlayacağım. 13.01.1994"**

Bu konuya, ileride dönmek üzere şimdilik bir nokta koyalım ve bizim için hazırlanan 1994 operasyon planına göz atalım.

9. KOĞUŞA YOL GÖRÜNÜYOR

1994 yılı, milletvekili dokunulmazlıklarımızın kaldırılarak cezaevine kapatılacağımız yıl olacaktı. MHP ile birlikte hareket eden DYP, RP, ANAP, DSP gibi partiler, 1993 yılının son aylarında dokunulmazlıklarımızın ilk görüşüleceği yer olan Anayasa ve Adalet Karma Komisyonu'ndaki bazı üyelerini çekerek, boşalan üyeliklere en militan milletvekillerini seçmişlerdi. Bu seçim, bizi cezaevine kapatma planının işlemeye başladığını gösteriyordu. Güçler dengesine göre, uygun bir fırsatta bu planın uygulamaya konulacağı gün gibi açıktı. Baki Tuğ (Ankara), Coşkun Kırca (İstanbul), Cemal Şahin (Çorum), Sadık Avundukoğlu (Kırıkkale), Hasan Namal (Antalya), Osman Seyfi (Nevşehir) gibi milletvekillerinin komisyon üyeliklerine getirilmeleri boşuna değildi. Senaryosu hazırlanan oyun için oyuncular seçilmişti. Geriye, uygun bir ortamın koşullarını yaratmak kalmıştı.

Anayasa ve Adalet Karma Komisyonu'nun çalışma usulü şöyleydi: Bu komisyon, dokunulmazlığı kaldırılmak istenen milletvekilinin ilk savunmasını almak, toplanacak delil varsa bu delilleri toplamak ve dokunulmazlığın kaldırılıp kaldırılmaması konusunda önkarar vermek üzere Hazırlık Komisyonu adı ile bir alt komisyon seçerdi. Bu komisyon, gerekli olan inceleme ve araştırmayı yaptıktan sonra, ilgili milletvekili hakkında "dokunulmazlığı kaldırılınsın" ya da "kaldırılmasın" şeklinde bir karar verirdi. Bu karar, daha sonra belirlenen gün ve saatte Karma Komisyon'da görüşmeye açılır, ilgili milletvekilinin savunması yeniden alınır. Komisyon üyeleri de görüşlerini açıkladıktan sonra yapılan oylama sonucunda milletvekilinin dokunulmazlığının kaldırılmasına karar verilmiş ise konu, bu sefer de Meclis Genel Kurulu'nda görüşülürdü. Meclis Genel Kurulu, görüşmelerden sonra milletvekilinin dokunulmazlığının kaldırılmasına ya da soruşturmasının dönem sonuna bırakılmasına karar verirdi.

Savunmamı alacak Hazırlık Komisyonu'nun başkanı, Baki Tuğ'du. Bana gönderilen yazıda, savunmamın Anayasa ve Adalet Karma Komisyonu toplantı salonunda alınacağı belirtiliyordu. 9 Aralık 1993 günü, saat 11.30'da toplantı salonuna girdiğimde, ceketinin düğmelerini ilikleyerek ayağa kalkan Baki Tuğ, görülmemiş bir nezaketle karşıladı beni.

Sorularında da aynı şekilde yumuşak davranıyordu. Sorgu yapan melek polis rolünde oldukça başarılıydı. Baki Tuğ'u bu rolü içinde gören,, onun, Deniz Gezmiş, Yusuf Aslan ve Hüseyin İnan'ı gencecik yaşlarında astıran adam olduğuna inanmazdı. Bizim hakkımızda da iyi şeyler düşünmeyeceği kesindi. Örneğin; DGM Savcılarını ile çok önceden görüşmüş, tutuklanmamızı kesinleştirmişti bile. Basından bazı dostların bana verdikleri bu bilgi, gülen bu maskenin altındaki gerçek yüzün ne kadar tehlikeli ve karanlık olduğu hakkında yeterli bir fikir veriyordu zaten.

Usulen iki üç soru sordular, o kadar. Daha savunmamı almadan, kararlarını verdikleri belliydi. Zaten, Baki Tuğ'un aşın nezaketi ve "iltifatları" da, yeterli ipuçlarını veriyordu. Deniz Gezmiş, Yusuf Aslan ve Hüseyin İnan gibi, şimdi de bizi darağacına göndermek istiyordu.

Baki Tuğ'un başkanlığını yaptığı Hazırlık Komisyonu, beklediğim gibi birkaç gün sonra dokunulmazlığımın kaldırılmasına karar verdi. Komisyon, DEP milletvekilleri Leyla Zana, Orhan Doğan, Ahmet Türk ve Hatip Dicle'nin de dokunulmazlıklarının kaldırılmasına karar vermişti.

Dokunulmazlık dosyaları, bundan sonra Karma Komisyon'a, oradan da Genel Kurul'a gidecekti.

Karma Komisyon toplantısı, 13 Ocak 1994 günü yapıldı. Basına kapalı olarak yapılan görüşmeler, çok tartışmalı geçti. Savunma için çok iyi bir hazırlık yapmıştım. Ancak, Komisyon üyeleri savunmama sürekli olarak müdahale ettiler. Çünkü her sözüm onları tahrik ediyor, çileden çıkarıyordu. Komisyon toplantılarına, genel uygulamanın aksine, basın ve izleyiciler alınmadı. Gelişmelerin ve savunmalarımızın kamuoyundan kaçırılmak istendiği açıktı. Çünkü savunmamızda vereceğimiz mesajlarla kamuoyunu etkilememizden ürküyorlardı. Ayrıca zamanlama olarak bu işin büyümesi de, işlerine gelmiyordu.

Savunmamda Baki Tuğ'u Kontrgerillamn elemanı olarak suçlamam üzerine çok sert tartışmalar oldu.

Emir "Yüksek" Yerden Gelmişti

İşin ilginç yanı, komisyon üyelerinin, dokunulmazlık dosyalarımız hakkında hiçbir bilgilerinin olmamasıydı. Soruşturma dosyalarında ne var ne yok, bilmiyorlardı! Bazı dosyalarda adımız dahi geçmediği halde, yine de dokunulmazlıklarımızın kaldırılması isteniyordu. "Suça" göre değil, adama göre muamele yapılıyordu. Örneğin, MHP Genel Başkanı Alpaslan Türkeş hakkında, çok sayıda katliam dosyası olduğu halde, hiç kimsenin umurunda bile değildi. Dolandırıcılık, sahte evrak düzenlemek, ihaleye fesat karıştırmak, hayali ihracat, vergi kaçakçılığı, rüşvet ve benzer suçlardan haklarında soruşturma açılan ve dokunulmazlıklarının kaldırılması istenen yaklaşık yüz yirmi milletvekili için hiçbir işlem yapılmıyordu. Ama biz söz konusu olunca adlarımızın dahi geçmediği dosyalardan dokunulmazlıklarımızın kaldırılması isteniyordu. Çünkü yaşamlarını kan ve şiddetin üstüne kuran devlet içi gizli güçler, *MİT*, *Emniyet* ve *Genelkurmay şefleri* böyle istiyorlardı. İsimlerimiz dosyalara göre değil, "yukarıdan!" gelen emirlere göre düzenlenmişti.

Anayasa ve Adalet Karma Komisyonu, savunmamı aldıktan sonra çalışmalarına devam etti; aynı gün, Ahmet Türk, Leyla Zana, Hatip Dicle ve benim dokunulmazlıklarımızın kaldırılmasına karar verdi.

Daha sonra Sun Sakık, Orhan Doğan, Selim Sadak ve Hasan Mezarıcı'nın da dokunulmazlıklarının kaldırılmasına karar verilince, sayımız dokuza çıktı.

Sıra, planın son aşamasına geldi: Son "söz", artık Meclis Genel Kurulu'nundu.

Kürtçeye Ceza

İdamımın istendiği üç ayrı dosyada dokunulmazlığımın kaldırılmasına karar verilmesi yetmemiş gibi, DGM Savcılığı, Şırnak Uludere'de seçim çalışmalarım sırasında Kürtçe konuştuğum iddiası ile cezalandırılmam için TBMM'ye yeni bir soruşturma dosyası daha göndermişti. Ben, Uludere'de İngilizce, Almanca, Fransızca ya da başka bir dilden konuşsam, Sayın Savcı soruşturma açmayacaktı.

Belki de "Helal olsun, çok başarılı bir politikacı" bile denilecekti! Hani "Kürtçe konuşmak serbest"ti? Devlet, "Yurttaşım" dediği 20 milyon insanın dilini sokakta konuştu diye, bir milletvekilini iki yıl süre ile cezaevine kapatmaya çalışırken, "yabancı" dediği dillerle, TBMM kürsüsünde konuşma yapılmasını serbest bırakıyordu!... Belli ki devlet, "Yurttaşım!" dediği bu insanları, yabancılardan daha da "yabancı" görüyordu. Leyla Zana Meclis'te Kürtçe iki laf etti diye dünyayı başımıza yıkmaya çalışanlar, Cumhurbaşkanı'na, Başbakan'a, TBMM Başkanı'na ya da başka bir makama İngilizce, Fransızca, Almanca gibi yabancı dillerle resmi başvurular yapıldığında, "dut yemiş bülbül" örneği, sessizliğe gömülüyorlardı. O zaman, DGM Savcılarının yetkileri nedense "işlemez" oluyordu.

Ben, bu çelişkiye dikkat çekmek için resmi makamlara İngilizce yazılmış bir başvuru yaparak dokunulmazlığımın kaldırılmasını istedim. Aynı şeyi, "Kardeşlerimiz, yurttaşlarımız, başımızın tacı!" dedikleri insanların dili olan Kürtçe ile yapmış olsaydım kıyameti koparırlardı.

22 Şubat 1994 tarihli *Cumhuriyet* gazetesinin, "Alınak'tan TBMM'ye İngilizce Protesto" başlığı ile verdiği haber şöyleydi:

"Alınak, 'Bu ülkede, resmi makamlara İngilizce başvuru yapılabilir, ama yurttaşlarının kendi dillerini konuşmasına izin verilmiyor. Bu trajediyi vurgulamak için bu yöntemi seçtim' dedi.

Şırnak bağımsız Milletvekili Mahmut Alınak, Kürtçe konuştuğu için dokunulmazlığının kaldırılmasına karar verilmesini ilginç bir yöntemle protesto etti. Alınak, TBMM Adalet ve Anayasa Karma Komisyonları'nda, Kürtçe konuşma yaptığı için dokunulmazlığının kaldırılmasına karar verildiğine dikkat çekerek, İngilizce bir metin hazırlayarak, dokunulmazlık dosyasının öncelikli olarak TBMM Genel Kurul gündemine alınmasını istedi. Alınak, 'Bu ülkede, resmi makamlara İngilizce başvuru yapılabilir, ama yurttaşlarının kendi dillerini konuşmasına izin verilmiyor. Bu trajediyi vurgulamak için bu yöntemi seçtim' dedi.

Alnak, TBMM Başkanı Hüsamettin Cindoruk, Başbakan Tansu Çiller, ANAP Genel Başkanı Mesut Yılmaz, RP Genel Başkanı Necmettin Erbakan ve SHP Grup Başkanı Aydın Güven Gürkan'a ilettiği İngilizce yazıda, dokunulmazlık dosyasının, TBMM Genel Kurulu'nun öncelikle gündeme alınmasını ve dokunulmazlığının kaldırılmasını istedi. İngilizce bilmediği için metni Türkçe hazırladığını belirten Alnak, TBMM Tercüme Bürosu'nda İngilizce'ye çevrilmesi için başvurduğunu, ancak buradan olumsuz yanıt aldığını söyledi. Alnak, TBMM Tercüme Bürosu'nun milletvekillerinin hizmetinde olduğuna dikkat çekerek, kendisine yönelik tavrı anlamlı bulduğunu ifade etti. Dışarıda bir tercüme bürosuna metni İngilizce'ye çevirten Alnak, kendisinin Kürtçe olarak, politik bir konuşma yapmadığını söyledi. Alnak, 'Ben Kürtçe'yi çok iyi bilmediğim için politik konuşma yapamıyorum. Sadece hal hatır sorarken ve günlük konularda Kürtçe konuşuyorum. Ama bunun cezası 2 yıldan başlıyor' dedi. TBMM kürsüsünde bütün yabancı dillerde konuşulabildiğini, ancak bu ülkenin yurttaşı olan Kürtlerin kendi dillerini konuşamadığına dikkat çekerek, 'bu bir trajedidir' dedi."

HEPSİ DE SİSTEMİN PARTİLERİ

Şubat ayına kadar, bir taraftan dokunulmazlıklarla uğraşırken, bir taraftan da, büyük emekler vererek hazırladığım ve daha önce TBMM Başkanlığına verdiğim kanun tekliflerimin, genel kurulda öncelikle görüşülmesi için çalıştım.

Çoğunluğu demokratikleşme, esnaf, işçi, memur, işsiz ve öğrencilerin ekonomik sorunları ile ilgili olan bu kanun tekliflerim, MHP, DYP, SHP, ANAP, DSP, BBP ve RP'nin oylan ile reddedildi. Bu partilerden, zaten başka bir şey de beklenemezdi. Çünkü, halkın çıkarları söz konusu olduğunda bu partiler TBMM'de tek bir parti gibi hareket ediyorlardı.

TBMM'de Açlık Grevi

Bu arada, TBMM Başkanı'na, siyasi partilerin TBMM Grup Başkan-vekillerine ve bütün milletvekillerine gönderdiğim 13 Ocak 1994 günlü başvurudan, Şubat ayının sonlarına gelindiği halde, hiçbir sonuç alamamıştım. Belli ki, "mega!" politikalarla uğraştıkları için halkın sorunlarına ve çözümlerine ayıracak zamanı bulamamışlardı. Ancak bu yapıyı teşhir etmek de benim görevimdi. Üstelik, halka verilmiş olan sözümü de yerine getirmiş olacaktım. Bu nedenle 23 Şubat 1994 günü TBMM'deki odamda açlık grevine başladım. Açlık grevini kamuoyuna aşağıdaki basın açıklaması ile duyurmuştum:

"TBMM Başkanı, siyasi partilerin TBMM Grup Başkanları ve milletvekillerine yaptığım 13.1.1994 tarihli başvurudan, hiçbir sonuç alamadım. Hatırlanacağı gibi, basın ve yayın organlarına da açıkladığım söz konusu başvurumda, Türkiye'nin Genelkurmay ve holdingler tarafından yönetildiğini belirtmiş ve TBMM'nin, kendi hak ve yetkilerine sahip çıkarak, halkın karşı karşıya bulunduğu acil sorunların çözümü için ekonomik ve demokratik bir süreç başlatmasını istemiştim. Ancak, bugüne kadar TBMM'ye sunduğum 50'ye yakın projem ve TBMM içinde yaptığım öteki bütün çalışmalarımda olduğu gibi girişimimden de herhangi bir sonuç alamadım. Başka bir çaremin kalmadığı bu durum karşısında; TBMM'ce Demokratik çözümlerin üretilmesi gerektiğine dikkat çekmek üzere bugünden başlayarak, çalışma odamda süresiz açlık grevine başlıyorum."

Açlık grevi, umduğumdan daha da çok ilgi gördü. İnsanlar, ziyaret ederek veya telefon açarak dayanışma duygularını iletiler. Kitle örgütlerinin bir kısmı da aynı şekilde destek verdiler. Açlık grevinin ilk üç günü, çok açlık çektim. Ama dördüncü gün, açlık duygusu büyük ölçüde azaldı, daha sonra da yok oldu.

Açlık grevi süresince yemekler hayal ettim ve açlık çeken yoksul insanları düşündüm. En çok da işkembe çorbası ve bulgur pilavını özledim. Açlık greviden sonra, işkembeciye gidecek ve işkembe çorbası içecektim.

Açlık grevi süresince bana destek veren, geceyanlarında dahi telefonla arayarak moral veren, yalnız bırakmayan, yaşamımın ayrılmaz bir parçası olan dostlarımla sevgisini, yüreğimde hep taşıyacağım. Bu sevgi, benim için fırtınalı günlerimde cennet bir liman, ümitsizliğe kapıldığım anlarımda da kuşaktan kuşağa akan Fırat'ın sonsuz direnci olacaktır.

Yedinci gün, beni muayene eden Meclis doktoru, vücudumda aseton oranının yükseldiğini tespit edince, açlık grevini bırakmam gerektiğini belirtti. Bunun üzerine 1 Mart 1994 günü yaptığım basın toplantısı ile açlık grevini sona erdirdiğimi açıkladım.

Basın toplantısından sonra gazete muhabirlerinden bir dost, "DYP, bugün dokunulmazlıklarınızın öne alınmasını isteyecekmiş, haberin var mı?" diye sordu. "Hiçbir bilgim yok" karşılığını verdim.

Sabah gazetesinden Fatih Çekirge, iki hafta önce gazetede köşesinde, Genelkurmay Başkanı Doğan Güreş'in Cumhurbaşkanlığı köşküne çıkarak, Süleyman Demirel'den dokunulmazlıklarımızın kaldırılmasını istediğini ve bu konuda mutabakat sağlandığını yazmıştı. Kulislerde, Genelkurmay Başkanı'nın daha sonra Başbakan ile de görüştüğü ve devletin zirvesinde, dokunulmazlıklarımızın kaldırılmasına karar verildiği sıkça konuşuluyordu.

Yoksa, bir haftadır devam eden açlık grevinin yorgunluğunu atamayacak mıydım? Kaç gündür güneş ışığına çıkmamıştım. Acaba güneşe ne zaman çıkabilecektim? Açlık grevi süresince hayalini kurduğum işkembe çorbasını içemeyecek miydim?

Basın toplantısından sonra, acele ile eve gittim. Yorgun ve halsizdim. Süt içip bir süre dinlendikten sonra Meclis'e döndüm.

Doktor, bir süre dinlenmemi tavsiye etmişti. Ancak dokunulmazlıkların görüşüleceği bu günlerde rapor almak ve dinlenmeye çekilmek olmazdı. Gerçi, bir ara rapor alarak Doğan Güreş ve Tansu Çiller'in oyunlarını bozmayı düşündüm. Ancak yaşamlarını dedikodu üzerine kuran çevrelerin hakkımda olmadık iftiralara ve karalamalara girişeceklerini düşünerek, bu fikirden vazgeçtim.

TBMM, özel durumların dışında her zaman olduğu gibi, 1 Mart 1994 günü de çalışmalarını saat 15.00'de başlattı.

Genel Kurul salonuna girdiğimde öteki günlerin aksine, milletvekili sıralarının oldukça dolu olması hemen dikkatimi çekti.

Yapılan gündem dışı konuşmalardan sonra, ekonomik olarak geri bırakılmış bölgelerde oturanlara düşük faizle kredi verilmesi hakkındaki kanun teklifimin öncelikle görüşülmesi ile ilgili önergem okundu. Önerge üzerinde söz istedim ve kürsüye çıktım. İyi bir konuşma yaptığım söylenemezdi. Çünkü kendimi iyi hissetmiyordum; açlık grevi yorgun düşürmüştü beni.

Bu önergem de daha önceki önergelerim gibi DYP, SHP, DSP, RP, MHP, ANAP ve BBP'nin ortak oylarıyla reddedildi.

Daha sonra, oturumu yöneten Başkan, DYP ve ANAP Grup Başkanvekillerinin ortaklaşa hazırladıkları bir öneri olduğunu ve bu öneriyi okutacağını açıkladı.

Divan kâtibince okunan öneride, DYP ve ANAP, gündemin 154. ve sonrası sırada olan dokunulmazlıklarımızın birinci sıraya alınmasını ve görüşmelerin de 2 Mart günü, yani bir gün sonra yapılmasını istiyorlardı. Bu, olacak şey değildi. Bu kadar kısa bir süre içinde savunmaları hazırlamak mümkün değildi. Sonradan göreceğimiz gibi, kimsenin savunmaları dinlediği yoktu zaten. İlahlar, emir buyurmuşlardı! Eller kalkmak zorundaydı. Dokunulmazlıklarımız kaldırılacaktı. Böylece, normal gündeme göre iki yıl sonra sırası gelecek dokunulmazlık görüşmeleri, emirle ön sıraya alınmak isteniyordu.

ANAP ve DYP'nin önerisi üzerinde DYP Grup Başkanvekili Turhan Tayan ve ben söz isteğinde bulunduk.

Gergin bir ortamda yapılan bu konuşmaları *Parlamento'dan 9. Koğuşa* kitabının giriş bölümünde aktarmıştım.

Fırsatı İyi Değerlendirdiler

Turhan Tayan ve benim konuşmamdan sonra yapılan oylama sonucunda, Meclis, dokunulmazlıklarımızın 2 Mart 1994 günü saat 15.00'te görüşülmesine karar verdi.

Dokunulmazlıklarımız, kaldırılmasına kaldırılacaktı. Ancak, dört yüz elli kişilik Meclis'te, soruşturma dosyalarının hakkında bilgi sahibi olan ve "Bu adamları idama gönderiyoruz, ama acaba dosyalarının içinde ne var?" diye merak edip dosyaların kapağını açan tek milletvekili yoktu.

"İdam isteği ile, bileklerine kelepçe vurarak polise teslim ettiğiniz bu milletvekillerinin aleyhindeki suç delilleri nelerdir?" diye sorulsa, tek kelime söyleyebilecek bir milletvekili dahi çıkmazdı. Çünkü kimsenin bk şey bildiği yoktu. Emir, Genelkurmay, Emniyet, MİT ve hükümetin patronlarından gelmişti. Bu nedenle, eller, dokunulmazlıklarımızın kaldırılması için havaya kalkmak zorundaydı. Yapılacak görüşmeler de, Meclis dışında verilen bu hukuk dışı karara yasallık kazandıran göstermelik görüşmeler olacaktı.

RP'li Hasan Mezarıcı'nın, Atatürk için söylediği iddia edilen "veled-i zina" sözü ile DEP Genel Başkanı Hatip Dicle'nin (Genelkurmay Başkanı Doğan Güreş'in, devlet ile PKK arasındaki mücadelenin, düşük yoğunluklu bir savaş olduğu tespitinden hareketle) Cenevre Sözleşmesi'ne göre "Yedek subay öğrencilerin de askeri hedefler içinde olduğunu" söylediği iddia edilen sözleri etrafında koparılan planlı fırtına, Meclis üstü güçler için altından bir fırsat yaratmıştı. Hatip Dicle ve Hasan Mezarıcı'nın günlerce manşetlerde tutulmaları boşuna değildi. Amaç, kamuoyunu dokunulmazlıkların kaldırılmasının gerekliliği noktasına çekmekti. Bu da, kolaylıkla başardı. Her şey, ilahların istediği şekilde gelişmiş ve onlar bu altından fırsatı çok profesyonel bir biçimde değerlendirmesini bilmişlerdi.

Şimdi sıra, dokunulmazlıklara saldırmaya ve son bir vuruşla bizi parlamento dışına atmaya gelmişti.

Zaman kaybetmeye niyetleri yoktu. Çünkü Hatip Dicle ve Hasan Mezarıcı'nın etrafında koparılan fırtına dinecek olursa, kamuoyu desteğini almak için yeni bir gerekçe arayışı içine girmek zorunda kalacaklardı. Bu da zaman alacaktı.

Acele etmelerinin ve süreyi kısa tutarak bizi Meclis'ten hemen atmak istemelerinin nedeni buydu.

2 Mart 1994 günü, Parlamento ve bizler için tarihi bir gün olacaktı. O gün, Parlamento için ayrıca bir sınav günü de olacaktı. Bu sınavdan başarıyla çıkıp çıkmayacağımızı hep birlikte görecektik. Halkın ekonomik ve demokratik yaşamı ile ilgili sorunlar söz konusu olduğunda Meclis'e uğramayan "Mehmetçik Milletvekilleri", o gün koltuklarına kurulmuş, "Yukarıdan gelen emri" yerine getirmeye hazırlanıyorlardı.

Parlamento'da fırtına öncesini çağrıştıran bir sessizlik vardı.

Meclis kürsüsündeki konuşmalarına en çok tepki gösterilen milletvekili ben olduğum için, görüşmeler öncesi bana gelen bazı arkadaşlar çok yumuşak bir üslupla konuşmamı istediler. Çünkü bu arkadaşlar, bazılarımızın dokunulmazlıklarının kaldıramayacağı şeklinde duyurular almışlardı. Ben de "Sert konuştuğu için milletvekillerini tahrik eden ve dokunulmazlıkların kaldırılmasına sebep olan biri" olmak istemiyordum

İlk üç dosya, sırası ile Orhan Doğan, Sırrı Sakık ve Hatip Dicle'nindi. Genel Kurulun niyeti, bu dosyalarda zaten belli olacaktı. Ben de üslubumu, onaya çıkacak tabloya göre ayarlayacaktım. Önce, Orhan Doğan'la ilgili komisyon karar okundu. Kürsüye çıkarak savunmasını yapan Örtün Doğanın konuşması, Genel Kurul'da derin bir sessizlik içinde dinlendi.

Oturumu yöneten Meclis Başkanvekili ANAP'lı Müstafi Kalemli, komisyon kararını oyladığında ANAP, DYP, RP, MHP, ESP ve BBP'nin üyesi olan bütün milletvekilleri ile CHP'den üç milletvekili "Kabul" oyu kullandılar. Böylece, Meclis'in ezici bir çoğunluğu ile Orhan Doğan'ın dokunulmazlığı kaldırılmış oldu.

Daha sonra, Sim Sakık'la ilgili komisyon karar okundu. Savunma için kürsüye çıkan Sim Sakık'ın konuşması da büyük bir dikkatle dinlendi. Ancak, yine de değişen bir şey olmadı. Askeri disiplin içinde el kaldıran milletvekillerinin oylan ile, Sim Sakık'ın da dokunulmazlığı kaldırıldı. Hatip Dicle için de aynı "usulü" işlem yapıldı. İlahların buyrukları üzerine eller bir defa daha kalktı ve Hatip Dicle'nin dokunulmazlığı kaldırıldı.

Artık, niyet belli olmuştu. Dokunulmazlıklarımız, emir ve komuta zinciri içinde kaldırılacaktı; bu kesindi.

Biz, o saatlerde Parlamento'da "parlamentoculuk ve demokrasıcılık" oyununda "Hak, Hukuk, Anayasa, Yasa, İhtüzük" diye ter dökerken dokunulmazlıklarımız daha kaldırılmadan, hatta çok daha önce, DGM savcılarınca gözaltına alınmamız için emir çıkarıldığını henüz bilmiyorduk. TBMM'nin, Anayasa ve yasaların, devletin "etkili ve yetkili" güçlerince bir tarafa itildiğini bir gün sonra gazetelerde okuyacaktık.

Benimle ilgili komisyon karar okunduktan sonra, oturumu yöneten Mustafa Kalemli, savunma yapıp yapmayacağımı benden de sordu.

Anayasa ve Adalet Karma Komisyonu'nda olduğu gibi, Meclis Genel Kurulu'nda da savunma hakkım kullandırılmadı, Genelde olduğu gibi, bir defa daha, oturum başkanı ve milletvekillerinin sert tepkileri ile karşılaştım.

Savunmamı tamamlamama fırsat verilmeden, kürsüyü terk etmek zorunda bırakıldım. Usulen yapılan oylamada, eller "Vatan, millet aşkına!.." bir defa daha havaya kalktı ve çoğunluk oyları ile benim de dokunulmazlığım kaldırıldı.

Böylece, saat 17.00'ye kadar Orhan Doğan, Sırrı Sakık, Hatip Dicle ve benim dokunulmazlıklarımız kaldırılmış oldu.

3 Mart 1994 tarihli *Milliyet'in* dakikası dakikasına tespit ettiği çalışması ile, TBMM, kendi rekorunu kırıyor, tarihin en seri çalışmasını yapıyordu.

İşte dakikası dakikasına Meclis'in "tarihi" çalışması:

13.40: Dokunulmazlık dosyalarının görüşülmesine başlandı. İlk olarak Şırnak Milletvekili Orhan Doğan hakkındaki dosya ele alındı.

14.20: Orhan Doğan'ın dokunulmazlığı kaldırıldı.

15.30: Muş Milletvekili Sırrı Sakık'ın dokunulmazlığı kaldırıldı.

15.50: Şırnak Milletvekili Mahmut Alınak'ın dokunulmazlığı kaldırıldı.

16.55: Diyarbakır Milletvekili ve DEP Genel Başkanı Hatip Dicle'nin dokunulmazlığı kaldırıldı. Oturuma saat 20.00'ye kadar ara verildi.

17.05: Polis Hatip Dicle'yi, TBMM çıkışında gözaltına aldı. 17.25: Ahmet Türk ve Leyla Zana'yla birlikte Meclis'ten ayrılırken Şırnak Milletvekili Orhan Doğan gözaltına alındı. Gözaltına alınması beklenen Mahmut Almak ve Sırrı Sakık Meclis'teki odalarında beklemeye başladı.

20.00: Başkanvekili Mustafa Kalemli oturumun ikinci yarısını açtı. Gözaltına alınan iki milletvekili için yetkililere yazı yazıldığını belirtti. 20.40: Leyla Zana ile ilgili dokunulmazlık dosyası görüşülerek kabul edildi.

21.00: Ahmet Türk'ün dokunulmazlığı kaldırıldı.

21.15: Başkanvekili Kalemli, gözaltına alınan Orhan Doğan ile ilgili bir başka dosyaya geçildiğinde ilgililere yazılan yazının yanıtının alınması için oturuma 15 dakika ara verdi.

21.30: Yazı gelmeyince Orhan Doğan'la ilgili dosya bugüne bırakıldı.

21.35: RP'li Mukadder Başeğmez, yerinden söz istedi ve Hasan Mezarıcı'nın saat 21.00 sularında İstanbul'da gözaltına alındığını söyledi.

21.37: Başkanvekili Kalemli, bu sözleri ihbar olarak; değerlendirdi ve İçişleri Bakanı'nın Meclis'e sağlıklı bilgi verebilmesi için ara verdi.

22.00: Genel Kurul tekrar toplandı. RP Grup Başkanvekili Abdülatif Şener, Mezarıcı'yla telefonla görüşüğünü, Mezarıcı'nın kendisine telefonda saat 12.30'da Mecidiyeköy Karakolu'ndan bir ekip gelerek silahını aldığını ve evinde arama yapıldığını, daha sonra da gözaltına alındığını bildirdiğini söyledi. Ancak bakanın devreye girmesiyle serbest bırakıldığını ilettiğini kaydetti.

22.15: İçişleri Bakanı, Meclis'e bilgi verdi.

23.00: DYP'li Yaşar Topçu gözaltına alınmalarla ilgili görüşünü açıkladı.

23.30: Meclis Başkan Vekili Vefa Tanır, gözaltına alınmalarla ilgili bilgi verdi. Bu konuşmadan sonra Başkanvekili Kalemli, görüşmelerin bugüne bırakıldığını belirterek oturumu kapattı."

Parlamentonun Biçimsel Yetkileri de Elinden Alınmıştı

İftar için saat 20.00'ye kadar birleşime ara verilince, Meclis'teki çalışma odama geçtim. Odama daha yeni girmiştim ki, eşim Güldane ve Muş Milletvekili Mehmet Emin Sever'in eşi Sadiye Hanım gürültüyle içeri girdiler. İkisi de oldukça heyecanlı ve gergindi. Farkında olmadan ayağa kalktım.

"Ne var, ne oldu?" diye sorduğumda, Güldane panik içinde cevap verdi: "Polisler, Hatip Dicle'yi gözaltına almışlar."

"Mümkün değil!" dedim. "Dokunulmazlığı kaldırılan milletvekilinin itiraz hakkı var. Bu itiraz hakkı kullanılmadan kimseyi gözaltına alamazlar."

Hatip Dicle'nin gözaltına alındığını Sadiye Hanım da doğruladı. Konuşurken sesi titriyordu:

"Meclis çıkışında gözaltına alınmışlar."

"Olamaz" dedim. "Böyle bir şey yapamazlar!"

Güldane ümitsizce, "Nasıl yapamazlar? Yapıyorlar işte! Bunlar, sizi idamda ederler!" dedi.

Bu sözler karşısında, söylenecek fazla bir şey yoktu. Çünkü, güç kimde ise, hak ve adaletin sınırlarını da o belirlerdi. Bunu yaşayarak gördük.

Az sonra odamda oturulacak yer kalmamıştı. Hatip Dicle ve Orhan Doğan'ın gözaltına alındıklarını gören ve duyan muhabirler, odamı doldurmuşlardı bile. Orhan Doğan'ın gözaltına alındığını da, basın mensuplarından öğrendim.

Bu arada Muş Milletvekili Sırrı Sakık ve Diyarbakır Milletvekili Sedat Yurtdaş ile Muş Milletvekili Mehmet Emin Sever de odama geldiler.

Orhan Doğan ve Hatip Dicle, gözaltına alındıklarına göre, bu durumda bizi de gözaltına alacaklardı.

Anayasa ve Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğüne göre, dokunulmazlığımızın kaldırılması ile ilgili Meclis kararının iptali için Anayasa Mahkemesi'ne başvurma hakkımız vardı. Bu süre, bir haftaydı. Anayasa Mahkemesi'nin bu iptal başvurusunu sonuçlandırma süresi de on beş gündü. Polis ve savcıların doğrudan doğruya harekete geçebilmeleri için, bu sürelerin tamamlanması ve Meclis kararının *Resmi Gazete'de* yayınlanması gerekiyordu.

Anayasa, Meclis karar kesinleşmeden bizim hakkımızda herhangi bir işlem yapılmasına izin vermiyordu. Ama, bağlılık yeminleri edilen Anayasa, 2 Mart 1994 günü, güç ve kudret sahiplerinin elinde bir tomar kâğıttan farksızdı. Anayasa, onları bağlamıyordu. Anayasa ve Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğü'nü ellerinin tersi ile iterek bizi keyfi bir şekilde gözaltına almaları, onların, Anayasa'nın üstünde bir güç olduklarının ifadesiydi. Çünkü, onların silahları vardı. Onlar, zaten hiçbir zaman Anayasa'ya bağlı olmamışlardı. "Onların Anayasası", onları değil halkı bağlıyordu.

Basın mensupları, ısrarla dışarı çıkıp çıkmayacağımızı soruyorlardı. Dışarı çıktığımızda, gözaltına alınacağımız kesindi. Zamana ihtiyacımız vardı; düşünmemiz gerekiyordu. Üstelik ben ve Sim Sakık'ın görüşülecek başka dosyalarımız da vardı. Basın mensuplarına bu dosyalarımızın görüşmelerine katılacağımızı, bu nedenle görüşmeler sonucuna kadar bekleyeceğimizi söyledik. Basın mensupları da, beklenmedik bu gelişme karşısında uğradıkları şaşkınlıktan henüz; kurtulamamışlardı.

Bize dayatılan zorbalık, hiçbirimizde iştah bırakmadığı halde "İştahları kesildi¹ denmesin diye, yemek için Meclis ana binasındaki lokantaya gitmek üzere çalışma odamdan çıktık.

Böylece nerede, ne zaman ve nasıl sona ereceği bilinmeyen zorunlu yolculuğa, ilk adımımızı almış olduk.

Meclis mi, Polis Karakolu mu?

Bizi ablukaya alan televizyon ve gazete muhabirleri arasında, kameraların göz kamaştırıcı ışıkları ve fotoğraf makinalarının patlayan flaşları altında ana binaya girdik.

Meclis içinde gözaltında tutulduğumuzu, lokantada hissettik.

Polis telsizlerinin kulak tırmalayan sesleri arasında yemek yedik.

Yedi yıl önce, TBMM'ye ilk ayak bastığımda selama duran polisler, bugün beni ve milletvekili arkadaşlarımı gözaltında tutuyorlardı. Onları suçlamıyordum, yapabilecekleri bir şey yoktu. Onlara böyle emredilmişti. Bu emri verenler, Meclis'i bir polis karakoluna çevirmişlerdi. Meclis, içten ve dıştan, dört bir taraftan silahlı polislerce işgal edilmişti. Milletvekili dokunulmazlığı bir yana, parlamento artık kendisini bile koruyamıyordu. "Halkın iradesi" polis kuşatmasıydı.

Lokantada, polis işgali altındaki parlamentonun üyeleri olan başka milletvekilleri de vardı. "Demokrasinin kalesi" olduğu söylenen Parlamento'nun içine düştüğü bu hazin durum, milletvekillerinin iştahını hiç mi hiç kaçırmamıştı!.. Milletvekili onuruna sahip çıkma gibi sorunları olmayan bu "milletvekilleri", Meclis'i işgal eden polislerin gölgesinde, telsiz seslerine aldırılmadan büyük bir iştahla yemeklerini yemekle meşgullerdi.

Yemek masasında, çevremizdeki gazeteci ve polislerle hissettirmeden Sırrı Sakık ile durum değerlendirmesi yaptık ve Meclisten çıkmama kararı verdik.

Çünkü çok ağır bir haksızlığa uğramıştık. Meclisin içinde ya da kapısında hiçbir gücün bizi gözaltına almaya hakkı olmamalıydı. Bizi buraya gönderen halktı; çıkarana da halk olmalıydı. Dokunulmazlığımız kaldırılrsa dahi, milletvekili olarak devam ediyordu. Devletin kendi Anayasasına göre denetleme hakkına ve yetkisine sahip olduğumuz polisin, bizi gözaltına alma yetkisi yoktu. Bu hukuksuzluğa karşı çıkacaktık.

Meclis'i karakola çeviren polislerin nefesini ensemizde hissederek "yediğimiz" yemekten sonra, gazetecilerle birlikte muhalefet milletvekillerine ayrılan salona geçtik. Dokunulmazlıkları gündemde olan Ahmet Türk, Leyla Zana ve Selim Sadak da gelmişlerdi.

Az sonra, saat 20.00'de Meclis genel kurul çalışmaları başladığında her şey olağan görünüyordu. Bu olağanlığı gören, Parlamento'nun iki üyesinin hukuksuz bir şekilde gözaltına alındığına inanmazdı. Sanki Parlamento, polis işgali altına alınmamıştı.

Gündem sırasına göre, önce Leyla Zana'nın, daha sonra da Ahmet Türk'ün dokunulmazlıkları görüşülecekti.

Oturumu yöneten Meclis Başkanvekili Mustafa Kalemli, divan kâtibine Anayasa ve Adalet Karma Komisyonu'nun raporunu okutuyordu ki, İstanbul Milletvekili Hasan Mezarıcı'nın, polislerce İstanbul'daki evinden gözaltına alındığı haberi geldi.

Hasan Mezarıcı'nın dokunulmazlığı daha kaldırılmamıştı bile. Bu operasyon, polis güçlerinin TBMM'ye karşı giriştikleri bir başkaldırıydı. Polis, Meclis'i açıkça çalışamaz hale getirmişti. Orhan Doğan ve Hatip Dicle'nin görüşülecek başka dosyaları da vardı. Bu dosyaların görüşülebilmesi için Anayasa'ya göre milletvekillerinin savunma haklarını kullanmaları gerekiyordu. Milletvekilleri, savunmalarını yapmadıkça ya da bu haklarından vazgeçmedikçe, Meclis'in görüşme yapması, yani çalışmalarını sürdürmesi mümkün değildi. Bu operasyonu gerçekleştiren polis güçleri, böylece Meclis çalışmalarını kilitlemiş oluyorlardı. Polisler, Meclis'i aşan bu hukuksuz ve yasadışı yetkiyi nereden alıyorlardı? Devlet yapısını bilmeyenler, bu polis operasyonunun, Başbakan'ın, Adalet Bakanı'nın ya da İçişleri Bakanı'nın bilgisi içinde gerçekleştirildiğini sanırdı. Oysaki Meclis içinden çıkan ve Başbakanı Tansu Çiller olan hükümetin bu operasyondan haberi bile yoktu. Çünkü kendilerine bilgi vermeye dahi gerek görülmemişti. Emir yüksek yerden, Genelkurmay hükümetinden gelmişti. Mecliste yaptığım bir konuşmada Türkiye'nin Meclis dışında oluşan Genelkurmay Hükümetince yönetildiğini söyleyince, konuşmama çok sert tepkiler gösterilmiş ve bana ağır eleştiriler yöneltilmişti. Gerçekte, Genelkurmay Hükümetinin gizlisi şıklısı da yoktu, Asıl emir ve komuta makamı, orasıydı.

RP'li milletvekilleri buldukları yerden ayağa kalkarak Hasan Mezarıcı'nın polislerce gözaltına alındığını açıklayınca, genel kurul salonuna bomba düşmüş gibi oldu. Bir anlık şok ve ardından da büyük bir gürültü patladı.

RP'liler, İçişleri Bakanının genel kurula bilgi vermesini istiyorlardı.

Oturum başkanı ne yapması gerektiğini bilememenin şaşkınlığını yaşıyordu. Çünkü Parlamento, halk bir yana kendi üyelerine dahi sahip çıkamıyordu.

Başbakan ve Adalet Bakanı ortalıkta görünmüyorlardı. İçişleri Bakanının da, polis güçlerinin bu yasa dışı operasyonundan haberi yoktu. Kendisine, "lütfen" bilgi dahi verilmemişti. O da bizim gibi Hasan Mezarıcı'nın gözaltına alındığını RP'li milletvekillerinden öğrenmişti.

İçişleri Bakanı Acınacak Haldeydi

Bizim dokunulmazlığımızın kaldırılması için "emireri" itaatkârlığı içinde el kaldıran RP'li ve ANAP'lı milletvekilleri, Hasan Mezarıcı söz konusu olunca kazan kaldırmışlardı. Onlar, belli ki başkalarına yapılan hukuksuzluğun, bir gün kendilerine ve yakınlarına da uygulanacağı evrensel gerçeğini bilmiyorlardı. Bu milletvekillerinin ısrarlı istekleri üzerine kürsüye çıkan İçişleri Bakanı Nahit Menteşe, ödevini yapmayan bir öğrencinin ezikliği içinde kendisine henüz bir bilgi ulaşmadığını, yetkililerle (bu yetkililer kimse!) görüşüp bilgi aldıktan sonra genel kurula açıklamada bulunacağını söyledi. İçişleri Bakanı bitmiş tükenmişti. İki lafı bir araya getirmekte zorlanıyor, konuşma gücünü çekiyordu. Yetkisiz bir bakan olmanın çaresizliği içinde kürsüden inerek telefon açmak üzere genel kurul salonunun çıkış kapısına yöneldiğinde, sendeliyordu.

Genelkurmay Hükümetince girilen bu operasyon, milletvekili dokunulmazlığının kâğıt üstünde bir sözcük olmaktan öteye bir anlam taşımadığını, çarpıcı bir biçimde ortaya koymuştu. Yukarıda da belirttiğim gibi, Anayasa ve TBMM İctüzüğü ayaklar altına alınmıştı. Üstelik, itiraz hakkımız ve bunun için geçecek süre bir yana, Meclis'in dokunulmazlığıyla kaldırılan kararlarının uygulanabilmesi için, bu kararların *Resmi Gazete'de* yayınlanması gerekiyordu. Aksi halde, hiçbir milletvekili hakkında, hiçbir işlem yapılamazdı. Meclis'in kararları *Resmi Gazete'de* yayınlanmadığı için, Orhan Doğan ve Hatip Dicle'nin gözaltına alınmaları da izah edilemiyordu. Bu bir skandaldı. Bu skandalın üstünü örtmek ve "namusu" kurtarmak için, Orhan Doğan ve Hatip Dicle ile ilgili kararlar *Resmi Gazete'de* geceyarısı yayınlandı.

Böylece, Genelkurmay Hükümetinin talimatı ile harekete geçen polis güçlerinin yasadışı olduklarına, yasal bir kılıf geçirilmiş oldu. Meclis'i yok sayan keyfiliğin yükünü, yine Meclis çekiyordu.

Telefon görüşmesinden dönen İçişleri Bakanı, kürsüye bir defa daha çıktı. Bakan, Hasan Mezarıcı'nın gözaltına alındığını doğruluyor, ancak dokunulmazlığı henüz kaldırılmadığı için serbest bırakılacağını açıklıyordu.

Bakan, "Sayın Orhan Doğan ve Sayın Hatip Dicle'ye nazik davranılması için ricada bulundum" demeyi de unutmadı.

Ama öyle bir yüz ifadesi ve ses tonu ile söylüyordu ki "Bu milletvekillerine işkence yapılmaması için yalvardım" der gibiydi.

Leyla Zana ve Ahmet Türk ile ilgili görüşmeler yapıp dokunulmazlıkları kaldırıldıktan sonra, çalışmalara devam edilmek üzere, genel kurul toplantısı, ikinci güne ertelendi.

Kendi Meclis'ini Güvenlikli Bulmayan Başkan

Genel Kurul salonundan kulise çıkacağımız sırada, yanımıza Meclis Başkanı Hüsamettin Cindoruk'a vekalet eden Başkanvekili Vefa Tanır geldi.

Meclis'i terk etmeyeceğimizi o da biliyordu. Vefa Tanır'a kalsa, polislerin bizi yerlerde sürükleyerek götürmesine alkış tutacaktı. Ancak, akıllara durgunluk veren bunca hukuksuzluğa yeni bir rezalet daha eklensin istemiyorlardı. Bizi adım adım izleyen basın ve yayın organlarının, yapılan haksızlıkları ve gelişmeleri anında iç ve dış kamuoyuna taşımaları, işlerini zorlaştırıyordu.

Cumhurbaşkanı Süleyman Demire! ve Meclis Başkanı Hüsamettin Cindoruk'un duruma müdahale ederek Vefa Tanır'ı uyardıklarını henüz biliyorduk. Devlet zirvesinde yaşanan paniği, ikinci gün gazete haberlerinden öğrendik.

Vefa Tanır, parmaklarının arasında tuttuğu dünyaca ünlü Davidog marka purosunu ile, Amerikan kovboy filmlerinin ikinci sınıf aktörlerini andırıyordu. Tek eksiği, fötr şapkasıydı. Meclis başkanından çok bir polis elçisi gibi konuşuyordu

"Mecliste rahat edemezsiniz" diyordu. "Terörle Mücadele Şubesi'nde sizler için yer ayrılmış, dayanmış döşenmiş. Burada kalıp yorulacağınıza Emniyet'e gidin. Orası buraya göre daha güvenlidir."

Vefa Tanır bizi ne kadar seviyormuş da, haberimiz yokmuş! Bizler, ne kadar nankör insanlarmışız da, bugüne kadar bu "büyük" insanın değerim bilememişiz!.. Mübarek, sanki bizi Ankara'nın beş yıldızlı Sheraton Otelinde misafir ediyordu. Üstelik daha görüşülecek başka dosyalarınız varken... Anayasa'ya göre, bu dosyaların görüşmelerine katılmamız gerekiyordu. Ama Meclis Başkanvekili Vefa Tanır, Anayasa ve Meclis'i unutmuş, "Terörle Mücadele Şubesi'ne gidin" diyordu. Bu bile, Meclis'teki görüşmelerin ne kadar göstermelik olduğunun ve bizimle ilgili kararın çok önceden alındığının açık kanıtıydı.

Dokunulmazlıklarımız daha kaldırılmadan, Terörle Mücadele Şubesi'nde konulacağımız yerlerin önceden hazırlandığını gözaltında öğrendiğimizde, doğrusu hiç şaşırmadık.

Muş Milletvekili Sırrı Sakık, Vefa Tanır'a sert tepki gösterdi:

"Siz Meclis Başkanvekili olarak Terörle Mücadele Şubesi'nin Meclis'ten daha da güvenli olduğunu nasıl söyleyebilirsiniz? Bu ne biçim demokrasidir?"

Sırrı Sakık'ın bu sorulan karşısında bocalayan Vefa Tanır, yutkundtu, cevap verecek söz bulamadı.

Ahmet Türk ve ben de itiraz edince, Vefa Tanır çaresiz, "Siz bilirsiniz, istiyorsanız Meclis'te kalabilirsiniz" dedi ve ayrıldı, gitti.

Meclis Başkanvekili Vefa Tanır'ın bizleri Terörle Mücadele Şubesi'ne göndermek istemesi, Anayasa Mahkemesi'ne yapacağımız itirazlarımızın reddedileceğini açıkça ortaya çıkarmıştı. Çünkü bizler, Terörle Mücadele Şubesi'nde sorgulanırken, avukatlarımızın Anayasa Mahkemesi'ne yapacakları itirazın kabul edilmesi halinde serbest bırakılacaktık. Bu da skandal olacaktı. Böyle bir skandalı, hiç kimse göze alamazdı ve altından da kalkamazdı.

İlahlar kurban istiyordu.

Her şey, daha önceden konuşulmuş, planlanmış ve karara bağlanmıştı.

"İlahlar" kurban istiyordu ve bu kurbanlar da bizlerdik.

13 Mart 1994 tarihli *Milliyet* gazetesindeki köşesinde Derya Sazak, "Ordunun Nabzı" başlıklı yazısında, "Genelkurmay Karargâhındaki izlenimlerini" şu satırlarla özetlemişti:

"Askeri zirvelerde Şu görüş yaygın:

Eğer Meclis bu kararı almasaydı, halk patlardı. Çünkü, insanlar yeter artık noktasına gelmişti... Meclis'in kararı, rejimi de, halkı da rahatlatmıştır... Geç bile kalınmıştır... İşte, Genelkurmay karargâhından izlenimler..."

Derya Sazak'ın bu yazdıkları bile, kararın nereden çıktığını bütün açıklığı ile gözler önüne seriyordu. Terörle Mücadele Şubesi'nde gözaltında tutulduğumuz günlerde İçişleri Bakanı Nahit Menteşe basına Şu açıklamayı yaptı: "Onları Meclis'ten attık. Bir daha geri dnmeyecekler."

Başbakan Tansu iller de, "Yargıdan rica ettim, bu işi bir an önce bitirin dedim" diyordu. Bütün bunlar, daha yargılanmadan mahkûm edildiğimizi gösteriyordu.

Eller mahkûmdu; ilahlar böyle emir buyurmuşlardı.

Bizi bir an önce polise teslim etmek için can atan, ancak çaresi kalmayınca Meclis'te kalmamıza "onay" veren Vefa Tanır gittikten sonra, geceyi muhalefet milletvekillerinin kulis salonunda geçirdik. Gece boyunca gazete ve televizyon muhabirleri de, bizimle birlikte oldular. Bizi yakın takibe alan polisler, sabaha kadar adını adım izlediler.

O gece yaşamımın en uzun gecelerinden biri oldu. Sabaha kadar sigara üstüne sigara, çay üstüne çay içtim. Tek bir saniye dahi uyumadım. Yapılanlar çok ağınma gidiyordu. Çok kolay bir yenilgi almıştık. Sistemin rmŐlęnn bize sunduğu muazzam avantajlardan hiçbirini kullanamamıŐtık. Halksız politika yapmanın acı sonuçlarından birini yaŐıyorduk. Halkın bize sahip çıkabileceği koşulları yaratabilseydik, hiçbir g üstümüze gelemeyecekti. Ama bizler, Őımarık ocuklar gibi elimizde ne var ne yok, hepsini tahrip etmiş, devletin kırıp dktklerine de seyirci kalmıştık. Bir türlü profesyonelleŐememiŐtık. Kendimizi tüketmek için de ne gerekli ise, yapmıştık. Milletvekili arkadaşlar ve muhabirlerle yaptığımız sohbetlerin dışında, gece boyunca bunları düşündüm ve her seferinde de acı ile sarsıldım.

Sabah ilk işimiz, dışarıdan gazeteleri aldırılmak oldu. Hepsinde manŐetteydik. *Türkiye* ve *Tercüman* gibi fanatik gazeteler bile, bize yapılan hukuksuzluğa sahip ıkamamıŐlardı.

Meclis genel kurul çalışmalarının baŐlayacaęı saat 1500'e kadar, bizi ziyaret eden az sayıdaki dostlarımız ve muhabirlerle birlikte olduk, sohbet ettik.

Emireri mi, Milletvekili mi?

Mehmetçik Milletvekilleri, kendilerine verilen görevi yerine getirmenin iç huzuru içinde, çay ve sigara molası bile vermiyorlardı. Oysaki otomatiğe bağlanmış gibi el kaldıran bu milletvekillerinin büyük bir bölümü, başka zaman Meclis'e ayak bile basmıyorlardı. Milletvekilliğini ihale, trilyonluk krediler, ithalat, ihracat vb. vurgunlar için kullananlara kalsa, o gün ellerini hiç indirmeyeceklerdi.

Üçüncü ve son dosyanın görüşmelerinde çıktığım kürsüde, sorgulanmak üzere Terörle Mücadele Şubesi'ne götürülmeyi kabul etmeyeceğimi, doğrudan doğruya mahkeme önüne çıkarılma güvencesi verilmediği sürece Meclis'ten çıkmayacağımı açıkça ilan ettim. Bu konudaki sözlerim tutanaklara şu şekilde geçmişti:

"Yargıya çıkarılma konusunda güvence verilmediği takdirde, ben bu kuliste bekleyeceğim. Güvenlik güçleri gelirler, beni yerde sürükleyerek, tartaklayarak götürürler; o hiç sorun değil." Amacım, yapılan zorbalığı ve ilkel uygulamayı teşhir etmekten çok (zaten yeterince teşhir olmuşlardı), bu haksızlığa karşı çıkmak ve kendime olan saygımı korumaktı. Meclis'ten çıkmama kararımı kürsüde ilan etmiş olmam, birçok milletvekilini rahatsız etmişti. Bunlar, DEP'in Anayasa Mahkemesi'nce kapatılmasından bir gün önce yurtdışına giden bazı DEP'li milletvekilleri ile bazı SHP'li milletvekilleri idi.

Bu milletvekilleri, Meclis'te kalarak sorunu büyütmemizi istemiyorlardı.

Konuşmamı tamamladıktan sonra geçtiğim kulis salonunda, yanıma gelen bu milletvekillerinden biri, "Meclis'te kalmanızın gereği yok ki... Kürsüde, Meclis'ten çıkmayacağını söylemenin ne gereği vardı? İşi daha fazla büyütmeyin" dedi ve beni eleştirdi.

Bu panik, dokunulmazlıkları kaldırılan öteki DEP'li milletvekillerinin de moralini bozuyordu. Uğradıkları hayal kırıklığını, "Bizim bir an önce Meclis'ten çıkıp gitmemizi bekliyorlar" sözleri ile ifade ediyorlardı. DEP'li ve SHP'li bu milletvekilleri sorunun en kısa zamanda kapanmasını istiyorlardı

Oysaki onların paniğe kapılmaları için hiçbir neden yoktu. Hukuksuz bir şekilde gözaltına alınmaya karşı çıkacak, yerlerde sürüklenecek ve dayak atılacak olanlar, bizlerdik; onlar değildi.

DEP'in Meclis'te kalmamızdan yana olmadığı artık kesinleşmişti. DEP'li ve SHP'li milletvekillerinin yaşadıkları panik, bizi de etkiliyordu. Öyle ki, bu milletvekilleri, Meclis genel kurulunda yoklama yapılması için bir dilekçe dahi veremeyecek kadar şaşkın hale gelmişlerdi. Bu konudaki ısrarlı çabalarımın sonuç alamayınca, çaresiz vazgeçmiştim.

Bu milletvekillerinin girişimleri sonucu, gecenin ilerleyen saatlerinde Ahmet Türk'e gelen bir telefon, bizim Meclis'i terk etmeme, direnme düşüncemizi altüst etti.

Telefon açan, Adalet Bakanı Seyfi Oktay'dı. Seyfi Oktay, Ahmet Türk'e, "Yarın, Meclis polisleri ile DGM savcılığına gidin. Başsavcı ile görüştüm. İfadelerinizin alınması tamamlanabilirse, hemen

hakim önüne çıkarılacaksınız. İşlemler tamamlanmazsa, pazartesi günü ifadelerinizin alınmasına devam edilecek ve sonra da hakim önüne çıkarılacaksınız" demiş.

Verilen bu sözün, bizim için hazırlanan tuzağın bir parçası olduğunu görmekte fazla gecikmeyecektik.

İkinci gün, Meclis polislerince DGM'ye götürüldük. Daha önceden tahmin ettiğim ve Meclis kürsüsünde de söylediğim gibi, DGM'de bekletilen Terörle Mücadele ekipleri, gözaltına almak üzere bizleri Emniyet Müdürlüğü'ne götürdüler.

Savcı: "Artık Benden Kurtulamazsınız"

Savcılar gözaltına alınacağımızı söyleyince, itiraz ettik. Ancak savunmasız bir durumda olduğumuz da açıktı. Çünkü demokratik bir mevziye dönüştürebileceğimiz Meclis'i terk etmiş ve kendimizi DGM savcılarının hukuksuz uygulamalarına açık hale getirmiştik.

Odasında bizimle görüşen DGM Başsavcısı Nusret Demiral, Terörle Mücadele Şubesi'ne gönderileceğimizi söyledi ve ekledi:

"İki yıldır peşinizdeyim. Ancak şimdi elime düştünüz. Artık benden kurtulamazsınız. Sizi bıraksalar da itiraz ederim."

Başsavcı Nusret Demiral, kendinden emin, rahat konuşuyordu. Onu dinlerken, Meclis'i terk etmenin ve çıkıp DGM'ye gelmenin ne kadar büyük hata olduğunu düşündüm. Oysaki Meclis'te kalabilir ve bu hukuksuzluğa karşı direnebilirdik. Ama bunu yapamamıştık. Bazı DEP'li ve SHP'li milletvekillerinin bizleri "başlarından atmaya çalışmaları," bizim DGM savcılarına koşarcasına teslim olmamıza haklılık kazandıramazdı. Polis kordonu içine alınan DGM binasının Nusret Demiral'a ayrılan odasında, bunları düşünürken kahroldum. Tek başıma olsam bile, Meclis'te kalmalı ve demokratik haklarımı kabul ettirinceye kadar direnmeliydim. Ama yapamamıştım. Bu, politik yaşamımın büyük bir halasıydı; hiçbir zaman unutmuyacaktım. Bu kadar zayıf davrandığım için kendimi affetmeyecektim.

Devlet, bizi DGM'ye çekmek için çok profesyonelce hareket etti. Nusret Demiral ve ekibi, bir gün önce, gözaltında tutulan Orhan Doğan ve Hatip Dicle ile avukatların görüşmelerine izin verip direncimizi kırmakla işe başlamıştı. Avukatlar, Orhan Doğan ve Hatip Dicle'nin rahat olduklarını söylemişlerdi. Kendileri ile görüşmüş ve bize de selam getirmişlerdi. Oysaki, siyasal nedenlerle gözaltına alınanlar, avukatları ile görüştürülüyorlardı. DGM savcıları bu görüşmeye bilinçli olarak izin vermişlerdi. Amaç, bize gözaltının çekinilecek bir şey olmadığı mesajını vermektir. DGM Savcıları, bir taraftan böyle mesajlar vererek direncimizi kırmaya çalışırken, bir taraftan da basın aracılığıyla başka tehditler gönderiyorlardı: "Mecliste çıkmamakta direnirlerse, yerlerde sürükleyerek çıkartacağız" diyorlardı.

Başarının Yolu, Zoru Göze Almaktan Geçer

"Risksiz, rahat bir gözaltı mı, yoksa riskli bir karşı çıkma mı?" Bize dayatılan işte buydu. Bütün sorun, tehlikeyi göze alıp almama sorunuydu. Kimi rastlantıların dışında, tehlikeleri göze almayanların başarılı oldukları dünyanın hiçbir yerinde görülmemişti. Biz, tehlikeyi ve zoru göze alamadığımız için kaybetmiştik ve şimdi de Nusret Demiral'a, Adalet Bakanı'nın verdiği sözü anlatmaya çalışıyorduk. Artık çok geçti. Genelkurmay'ın, MİT'in, Emniyet'in ve DGM savcılarının gölgesinde dokunulmazlıklarımızı kaldıran Meclis, şimdi artık çok uzaklardaydı.

Nusret Demiral'ın odasından çıkıp Terörle Mücadele Şubesi'nin araçları ile, Ankara Emniyet Müdürlüğü'nün Konya yolu üzerindeki binasına doğru yol alırken, son iki gün içinde Meclis'te yaşadığımız yalnızlığı düşünüyordum. Nereden nereye gelmiştik!.. SHP Grup Başkanvekili olduğum günlerde, konuşma yaptığım Meclis kürsüsünden indirilmemi protesto eden insanlar, dört gün gibi kısa bir süre içinde yüz binin üzerinde imza göndermişlerdi. Daha iki yıl önce büyük halk desteğine sahip olan bizler, bugün birer "Terörist!" olarak gözaltına alınıyorduk. Ve arkamızda tek bir insan bile yoktu. Sorumlu, halk mıydı? Kesinlikle değil. Halkın hiçbir sorumluluğu yoktu! Halk canını dişine takmış, bize ölümüne destek vermişti. Halk, her türlü engeli aşmaya hazırdı. Ama biz halkı örgütlemek için hiçbir şey yapmamıştık ve halkın önüne hiçbir hedef koymamıştık. Üstelik halka yapılan korkunç baskılara karşı sızlanmaktan öteye bir şey yapmamıştık. Oysaki halkın bize verdiği güçlü desteği, örgütlü aktif bir güce dönüştürerek önemli demokratik mevziler kazanabilirdik. Ama çok yazık ki, biz halka layık olamamıştık ve kazanmak için değil, kaybetmek için politika yapmıştık! Yoksa arkalarında ayağa kalkmaya hazır milyonlarca insanın olduğu milletvekillerini kim gözaltına alabilirdi? Buna kim cesaret edebilirdi? Hani, adamın karnına vurmuşlar da adam "Ah arkam!" demiş ya... İşte bizim durumumuz da böyleydi.

Yukarıda da belirttiğim gibi hakkımızda yürütülen soruşturmanın arkasında hangi güçlerin olduğu açıktı; bunun gizlisi saklısı da yoktu. TBMM'de yapılan görüşmelerin ve sonraki işlemlerin göstermelik olduğunu yaşayarak gördük, Dokunulmazlıklarımız daha kaldırılmadan, yani biz Meclis'te ilçen Terörle Mücadele Şubesi'nde konulacağımız ve sorgulanacağımız odalar hazırlanmıştı bile. Yine hakkımızda tutuklama karar verilmeden, (*biz daha gözaltında iken*) bizim için cezaevinde 9. Koğuş hazırlanmıştı. Her şeyin daha önceden planlandığı o kadar açıktı ki. Ne adalet!..

"Emir, Demiri Keser"

17 Mart 1994 günü çıkarıldığımız DGM yargıcı, hakkımızda tutuklama kararı verdi.

Telsizler hemen çalışmaya başladı. Terörle Mücadele Şubesi'nden bazı görevliler, amirlerine müjdeyi verdiler: *"Gözümüz aydın, oğlunuz oldu!"*

Bu telsiz mesajlarını duyunca, çok güldük. Cezaevine kapatılmak üzere DGM binasından çıkarıldığımızda, bizi cezaevine götürecek minibüse, dışarıda bekleyen yakınlarımızın ve dostlarımızın alkışları arasında bindik. Uzaktan el salladık, vedalaştık.

Şimdi gittiğimiz yer, Ankara Merkez Kapalı Cezaevi'nin 9. Koğuşuydu. 9. Koğuş, basının "hilton" (beş yıldızlı otel) dediği koğuştu. Her tarafı dökülmüş, kirden geçilmeyen 9. Koğuş, küçücük havalandırması ile, bir hücreden farksızdı. Derli toplu bir yer beklerken, zindan gibi bir koğuşa kapatılmamız, hepimizde büyük bir hayal kırıklığı yarattı. Görüş yerine ulaşabilmek için, alü demir kapıyı aşmamız gerekiyordu. 9. Koğuşu "yaşanır" hale getirmek, uzun zaman aldı. Bunu da Orhan Doğan'a borçluyduk.

Soba ile ısıtılan cezaevinde isli kömürle uğraşmak, bize ilk günler oldukça zor geldi. Daha sonra alışınca da, isli kömürle aramızda keyifli bir dostluk gelişti.

Can güvenliğimizi korumak adına alınan önlemler, bizim için ayrı bir ceza oldu. Öteki tutukluların başka koğuşlara girip çıkmalarına izin verildiği halde, bizim 9. Koğuş'tan çıkmamıza ve öteki tutuklularla görüşmemize izin verilmiyordu. Bu, fiili bir tecrit cezasından başka bir şey değildi.

***

Ceza ve Tevkif Evleri Genel Müdürü, tutuklandığımızın ikinci günü beni çağırttığı Cezaevi Savcısı'nın odasında, "İçişleri Bakanlığı bize, PKK'nin sizin hakkınızda ölüm karan aldığını bildirdi. Bu nedenle sizi korumaya alacağız" dediğinde, işimin hiç de kolay olmadığını anlamakta gecikmedim. Adalet ve İçişleri Bakanları da, soru önergelerime aynı doğrultuda cevaplar verdiler.

O günden sonra avukat ve ziyaretçi görüşmelerine gardiyanların korumasında götürülüp getirildik.

Beni PKK'lı diye cezaevine atan devlet, çok değil bir gün sonra *"PKK, seni öldürecek!.."* dedi. Buna gülünür müydü, ağlanır mıydı?

Söz konusu olan, bir provokasyondur. Bunu, kamuoyuna açıklamak ve teşhir etmek kaçınılmazdır. Bu nedenle basına yaptığım yazılı bir açıklama ile bu komedyaya dikkat çektim ve devletin içine düştüğü çelişkinin altını çizdim.

Cezaevi yaşamımıza ileride dönmek üzere, birkaç paragraf açarak devam edelim.

Yargıtay Başsavcısı: "Faka Bastırdım"

Anayasa Mahkemesi'nin DEP'i kapattığı 16 Haziran 1994 gününe kadar, 9. Koşuş'ta en çok konuştuğumuz konu, Anayasa'nın 84. maddesi oldu. Yukarıda da değindiğim gibi 84. maddenin değiştirilmemesi halinde, Anayasa Mahkemesi DEP'i kapattığında DEP'lilerin milletvekillikleri sona erecekti. Devlet, DEP'lilerin milletvekilliklerini sona erdirmeyi göze alabilecek miydi? Bu sorun, hakkımızda yürütülen soruşturmayı da etkileyecekti. Çünkü milletvekili kimliği ile mahkeme önüne çıktığımızda bütün yaşamımızı konu alan soruşturmayı reddedecek ve Meclis karar ile sınırlı yargılama yapılmasını isteyecektik. Bu nedenle, milletvekilliklerinin sona ermemesi büyük bir avantaj sağlayacaktı.

Bizler, nasıl bir önlem alınabileceğini tartışırken, DEP avukatlarından sonuç alınabilecek bir öneri geldi.

Bu öneri yazılı hale dönüştürüldü ve avukatlar aracılığı ile DEP'e gönderildi. Ama dilekçeler, DEP Genel Başkan Vekili Remzi Kartal ve öteki yöneticilerce uygun görülmedi ve gereği yapılmadı.

Bu mantığı anlamak mümkün değildi. Milletvekilliklerinin sona erdirilmesi için Anayasa Mahkemesi'ne dava açan Yargıtay Başsavcısı'nın mantığı ile bu mantık arasındaki farkı çözemedim!

Davayı açtıktan sonra, "Bu sefer, DEP'lileri faka bastırdım. Milletvekilliklerini kurtarmalarına fırsat vermedim" diye basına açıklama yapan Yargıtay Başsavcısının bu sözleri, belli ki uyarıcı olmamıştı! Ve yine belli ki, bazı sözlüklerde, siyasal güç odaklarının oyunlarını bozmak gibi kavramlar yoktu!

En büyük eksik, belki de en kötüsü, DEP'in kapatılmasının önüne geçmek için hiçbir çalışmanın yapılmaması ve mücadele edilmemesiydi. *"Avrupa'ya karşı göze alamazlar veya bu alan kapanmıştır"* çatışmasını yaşayan ruh hali, siyasal bir bezginlik ve yorgunluk yaratmıştı.

Genelkurmay'ın operasyonu, DEP'in Haziran 1994'te kapatılarak üyesi milletvekillerinin milletvekilliklerinin sona erdirilmesiyle tamamlanmış oldu.

Böylece devletin çekirdek kadrosunun yaklaşımları ile kimi DEP yöneticilerinin yaklaşımları aynı noktada buluştu ve aynı sonuçları yarattı. Genelkurmay da bu alanın kapatılmasını istiyordu, kimi DEP yöneticileri de!.. Bu tarihi buluşma, SHP'den istifa sırasında da yaşanmıştı.

OLANLAR KAÇINILMAZ MIYDI?

9. Koşu'ta tutulduğumuz dönemde Diyarbakır'dan Ankara'ya yaşam, halk için cehennem oldu. Baskılar büsbütün arttı. Hukukun en temel kuralları bile yok sayıldı. Yakılıp yıkılan köylerden sökülüp atılan insanlar, açlığın, yoksulluğun ve sefaletin kucağına itildiler. Gençecik insanların kanı ile beslenen kan denizi, her geçen gün daha da büyüdü. Kurlsızlık, şiddet ve kan, günlük yaşamın bir parçası oldu.

Holding sahiplerinin, generallerin, bakan, başbakan ve yüksek bürokratların çocukları, büyük bir lüks içinde gençliklerinin "tadını" çıkarırken, yoksulların çocukları birbirlerini boğazlamaya devam ettiler.

Siyasi partiler doğrudan doğruya ya da seyirci kalarak halka yapılanlara destek verdiler.

Biz 9. Koşu'ta iken, katledilen binlerce insan gibi, DEP Urfa İl eski Başkanı ve HADEP kurucusu Muhsin Melik ile arkadaşı Mehmet Ayyıldız da katledildiler. Kırlaşmış gür saçları ve sürekli gülen gözleri ile Muhsin Melik bana *"Yapamadınız! Yoksa bu alçaklar, beni ve binlerce insanımızı katledemezlerdi"* der gibiydi.

HEP ve DEP yöneticilerine götürülen öneriler dikkate alınsa, acaba bu noktada olacak mıydık? Halk bu kadar acı çekecek miydi? Olanlar kaçınılmaz mıydı? Geçmiş, gelecek için vardı. Geçmişte yaşanan siyasal olaylar, yarattıkları siyasal sonuçlar ve bunlardan alınan derslerle geleceğe ışık tutarlar.

12 Temmuz 1993 tarihinde DEP Genel Başkanlığı'na, Parti Meclisi üyelerine ve milletvekillerine yazılı olarak götürülen ancak sonuç alınamayan önerileri bu nedenle sizinle paylaşmak istedim.

HADEP arşivlerimde de bulunan bu raporu sıkıcı da olsa, lütfen okur musunuz?

*"Demokrasi Partisi Genel Başkanlığı 'na,
Parti Meclisi Üyelerine ve Milletvekillerine*

"Genel Durum

"Dünya halkları ve uluslararası işçi sınıfı, zor bir dönemden geçiyor. Başta, Birleşmiş Milletler örgütü olmak üzere, devletler düzeyinde oluşturulan uluslararası kuruluşları ele geçiren emperyalizm, halklara ve işçi sınıfına karşı yeni bir ideolojik ve politik cephe açmıştır. Globalleşme, küreselleşme ya da Yeni Dünya Düzeni adı altında başlatılan bu operasyon dünya ölçeğinde emperyalizmi belirleyici, tek güç ve otorite merkezi haline getirmiştir. Kendi dünya felsefesini, ideolojisini ve kültürünü hâkim kılmaya çalışan emperyalizm, bir taraftan emekçiler dünyasında kafa karışıklığı, kendi sorunlarına ilgisizlik, ümitsizlik ve benzeri tahribatlar yaratmaya çalışırken, öte taraftan da halkları karşı karşıya getirerek düşmanlıklar yaratmakta, savaştırmakta ve dinamiklerini tükettilererek egemenliğini sürdürmeye çalışmaktadır. İşte, Ortadoğu'dan, Kafkasya'ya, Balkanlar'dan Afrika'ya, Latin Amerika'dan Asya'ya, Kıbrıs'a kadar halklar arasında yaşanan gerginliklerin, kutuplaşmaların ve savaşların nedenlerini burada aramak gerekiyor.

Bugün, halklar arasında yaşanan sorunlarda çözümü değil, çözümsüzlüğü dayatan emperyalizm, kendi güncel ve uzun vadeli çıkarlarına göre kimi zaman, halklar arası bu çatışmalara ve savaşlara seyirci kalırken, kimi zaman da askeri müdahalelere başvurmaktadır. Yakın tarihte yaşanan Somali müdahalesi, bunun tipik örneğidir. Aynı şekilde, Irak Kürtlerini Saddam yönetimine karşı ayaklandıran emperyalizm, dünyayı müdahalenin gerekliliği noktasına çekmek için, Saddam'ın Kürt halkına karşı giriştiği soykırım hareketine uzun süre göz yummuş, seyirci kalmış, daha sonra da askeri müdahalede bulunmuştur. Bugün, Kürt halkını Saddam'a karşı koruma adına Çekiç Güç'ü konuşlandıranlar, nedense, 1970'lerde, Mustafa Barzani önderliğindeki Kürtlerin kitlesel soykırımını görmezlikten gelmişlerdir. Aynı şekilde, Halepçe katliamı ve sonrasında yaşanan Kürt kıyımları hakkında da tek söz edilmemiş; Kürtler, körler ve sağırılar dünyasına itilerek, yaşadıkları trajedileri ile baş başa bırakılmışlardır.

Peki, Emperyalizmin bu çok yönlü saldırılarına karşısında, ümitsizliğe mi kapılmak gerekir? Hiç de değil. Halkların elinde, bu saldırıları boşa çıkartacak çok etkili silahlar vardır. Bu silahlardan birisi, halkların kendi ülkeleri özelinde iç örgütlülüğünü sağlamak, dünya genelinde de uluslararası kurumlaşmalara giderek, enternasyonalist yardımlaşma ve dayanışma yolunda adım atmaktır. Barış içinde bir arada yaşama temel ilkesinden hareketle iç ve dış kurumlaşmalarını yaratan halkların aşamayacakları hiçbir engel, sona erdiremeyecekleri hiçbir savaş yoktur. Yeter ki is-tensin, yeter ki kararlı olunsun!

Bu noktada Demokrasi Partisi'ne, bizlere önemli görevler düşmektedir.

DEP, halkın örgütlü gücünü yaratarak, enternasyonalizm bayrağına sarılmalı ve dünyanın öteki halkları ile yardımlaşma ve dayanışma içine girmelidir.

Karanlık bir tablo

Bugün halk, amansız bir saldırı ile karşı karşıyadır. Devletin yasadışı hale gelen silahlı bir kanadı, yani Kontrgerilla, kendini saklama ihtiyacı bile duymadan açıkça katliamlara girişmektedir. İşkence tezgâhları aralıksız çalışıyor. Demokratik arayışlar kanla bastırılıyor. Polis, açlık grevi yapan ya da ekonomik hak grevinde bulunan işçiyi gözaltına alabiliyor, sendika hakkını isteyen memuru bakanlığın kapısında copleyabiliyor. Yargısız infazlarla, en temel hak olan yaşama hakkı ortadan kaldırılabilir. Kitleler hak arama yolları kapalı; özgürlükler askıda. Hak aramak büyük bir suç. Toplu ve haksız gözaltılar, artık yaşamın bir parçası. Milyonlarca insan fişli, sabıkalı, devlet takibinde. Cezaevleri, esaret kampı. Topluma dayatılan; boyun eğmek, sessiz kalmak. Milyonlar, aç ve yoksul; yaşam, emekçiler için cehenneme dönüşmüştür. Caddeler, sokaklar, kahvehane köşeleri işsizlerle dolu. On milyonun üzerindeki işsizler ordusu, dalga dalga büyüyor. Çiftçi, ürün bedelini; işçi ve memur, emeğinin hakkını alamıyor. Emekliler maaş kuyruklarında can veriyor. Esnaf, giderek küçülen sermayesi ile iflasa gidiyor.

Eğitim sistemi, yoz ve kişiliksiz bir kuşak yaratmakla görevli. Hastane kapılarında hasta kuyrukları. Kadın, mutfakta zincire vurulmuş bir kle durumunda.

lke; yalılarından, villalardan, Genelkurmay karargâhından, gkdelenlerden yönetiliyor.

İşçinin genel grevi yasak; memurun sendika kurması yasak. Üniversite gençliğinin, demokratik niversite istemesi, işsizlerin kitlesel olarak iş istemeleri yasak. Kadınların ellerinde tencereleri ile alanlara dökülmeleri yasak; çiftçinin, rn bedelleri için kitlesel hak araması yasak. Demokrasi ve özgürlükler yasak; sömürü, baskı ve işkence serbest. Yasalar ağdışı.

Kısacası, toplum, yasaklar zinciri ile çevrilmiş. Amaç, bu sömürü düzenini sürdürmek, mutlu azınlığın bankalarını, şirketlerini, fabrikalarını, kşklerini, trilyonlarını korumak. Kürt sorunu, tarihsel tabu özelliğini ve konumunu sürdürmektedir. Kürt sorununda yürürlükte olan yine ret ve inkâr politikasıdır. Kürtlerin kimlik, dil, kültür, her türlü demokratik hakları üzerindeki yasaklar devam ediyor.

Bir taraftan Kürt-Türk kutuplaşması yaratılmaya çalışılırken, öte taraftan da Koruculuk kurumu ile yoksullar, birbirine kırdırılmaya çalışılmaktadır.

Karanlık ve ürkütücü bir tablo ile karşı karşıyayız. Bu tabloda yakılan, bombalanan, yıkılan köyler, ormanlar; g ettirilen insan kitleleri, mayınlı yerleşim birimleri; baykuşlara yem olan, parçalanmış insan cesetleri var. Bu tabloda hak, hukuk, yasa yok; keyfilik ve zorbalık var. Kan ve ölüm kusan namlular var. Bu tabloda, trilyonların akıtıldığı haksız bir savaş var; kanları dökülen, can veren Kürt ve Türk yoksul gençleri; gencecik kızlarımız, delikanlılarımız var.

Tablo ortada Devlet kendi Anayasasını, kendi yasalarını bile ayakları altına almış; halk suçlu ve düşman ilan edilmiş. Yürürlükte olan, hukuk devletinin yasaları değil, dağ yasalarıdır. **Yasalar, can ve mal güvenliğini korumak için değil insanları cezalandırmak için vardır.**

Gözaltına alınıp da işkence görmeyen ya da hakarete uğramayan insanımız yok gibidir. Mahkeme karar olmadan evlere girilebilmekte ve insanlar, çoluk çocuklarının gözleri önünde, yaşlı, genç ayrımı yapılmadan dövülebilmekte, çıplak köy meydanlarında dolaştırılabilmekte, ırza geçilebilmektedir.

Yaşananlar Mutlak mıdır?

Peki bu vahşet, bu zorbalık, bu hukuksuzluk ve bu haksızlıklar, mutlak mıdır; kaçınılmaz mıdır? Elbette değildir! Biz, halkın demokratik muhalefetini harekete geçirebilirsek, aşamayacağımız hiçbir engel, geriletemeyeceğimiz hiçbir saldırganlık yoktur. Yeter ki inancımızı, kararlılığımızı, kendimize ve halka olan güvenimizi yitirmeyelim. Bu temelde, Demokrasi Partisi'nin önünde önemli teorik ve pratik görevler vardır:

Teorik Görevlerimiz!

Demokrasi Partisi olarak, teorik görevlerimiz nelerdir? Demokrasi Partisi, öncelikle güçlü bir entellektüel birikim yaratmalıdır. Bunun için, Kürt sorunundan enflasyona, işsizlikten dış ticarete, para politikasından tarıma, sağlığa, eğitime, konuta kadar; işçinin, esnafın, çiftçinin, işsiz insanın, memurun, emekli dul ve yetimin, gençliğin, gecekondü sakininin ve Alevi insanının sorunlarına kadar; her alanda, ayrı ayrı komisyonlar kurulmalı ve bu komisyonlar aracılığı ile bu sorunların çözüm projeleri oluşturulmalıdır. Bu komisyonlar köydeki, mezradaki, metropol kentlerdeki üyemizden, taraftarımızdan, sempatizanımıza kadar, bilim adamı, aydın ve kitle örgütlerinin uzmanlarına kadar, her kişi ve kesimin bilgi ve birikimlerinden yararlanmayı esas almalıdır. Bu komisyonlar, gerektiğinde alt birimler oluşturmalı ve nerede olursa olsun, kımıldayan tek bir yapraktan bile, haberdar olmalıdır. Yani, Demokrasi Partisi, günün 24 saati çalışan, gerçekten çalışan, sürekli hareket halinde olan, canlı bir organizmaya dönüştürülmeli ve kolektif bir yönetim yaratılmalıdır.

Yine, öncelikli olarak Partililerimiz, taraftarlarımız ve giderek halk yığınları düzeyinde, etkili bir ideolojik eğitim seferberliği başlatılmalıdır. Bireysel, örgütsüz ve pratik yaşamdan kopuk bir ideolojik eğitimin yararsız bir çaba olduğu bilinmektedir. Bu noktada, DEP ve giderek ülke, bir eğitim okuluna dönüştürülmelidir. Bugün SHP, DYP ve ANAP başta olmak üzere, hiçbir partinin, sorunların demokratik ve halkçı çözümüne ilişkin projeleri yoktur. Ama DEP, farklı olmalıdır. DEP'in bütün bu hayati sorunları ve çözümlerini programlaştıran ve proje sunan bir parti olması halinde, DEP, teorik olarak, düzenin ve düzen partilerinin tek alternatifi; halkın da ilgi odağı haline gelecektir. Örneğin, DEP, sisteme alternatif projeler üretmeli ve geleceğin demokratik özgür toplumunun tablosunu ortaya koymalıdır. Yine DEP, bu devlet kurumunun gerçek yüzünü ve işlevini ortaya çıkarmak için etkili bir ideolojik seferberlik başlatmalıdır. Bu temelde DEP, Türk halkına, devletin Türk emekçi halkını temsil etmediğini, devletin onların devletleri değil, yerli ve yabancı sermaye azınlığının devleti olduğunu mutlaka anlatmalıdır.

Pratik Görevlerimiz (Sivil Siyasi Mücadele) Demokrasi Partisi olarak, pratik görevlerimiz de şunlardır: DEP, düzenin sömürdüğü, aç, sefil, işsiz bıraktığı, baskı ve işkence altında tuttuğu, haklarını gasp ettiği halkın ezilen milyonlarına ne yapıp edip ulaşmalı ve onları örgütlemelidir. Dahası, onların kendi kurumlarını yaratmalarına olanak hazırlamalıdır. DEP, bu kurumlaşmaya cevap verecek düzeyde, yeni bir örgütlenme modeli ve tarzı geliştirmelidir. DEP, kitleleri, somut talepleri etrafında seferber eden ve dinamik bir güce dönüştüren, demokratik siyasi bir merkez olmalıdır. Ve DEP, öylesine bir örgütlülük, öylesine bir etkinlik ve siyasal ağırlık yaratmalıdır ki, Genelkurmay ya da hükümet, herhangi bir karar almadan önce, DEP'in tepkisini dikkate almalı ve DEP'in yürüteceği muhalefet sonucu, geri adım atmak zorunda kalabilmelidir.

DEP'in, bu siyasal ağırlığa kavuşması ve caydırıcı bir güç olması için, halkın demokratik kitlesel gücünü esas alan, toplumsal muhalefeti geliştiren ve bu muhalefet ile birlikte düzen sahiplerinin karşısına çıkabilen, programını, projelerini ve politikalarını, halkın siyasal gücüne dayanarak yaşama geçirebilen bir parti olması gerekmektedir. Bu nedenle, siyasal partilerin geleneksel klasik politik alışkanlıklarından, halktan kopuk çalışma yöntemlerinden ve kolaylıktan kaçınmamız gerekiyor. Halkın sonuç alıcı inisiyatifine ve etkinliğine önem vermeyen partililik dönemine son verilerek, yeni bir mücadele anlayışı, yeni bir siyasal ruh ve coşku yaratılmalı, yeni bir siyasal çağır açılmalıdır. Ürünü, zamanında ekerseniz biçersiniz. Yaz mevsiminin ortasında arpa ya da buğday ekebilirsiniz. Ama, ürün alamazsınız. Çünkü, zamanı geçmiştir. Bu durum, seçim çalışmaları da dahil, bütün siyasal çalışmalarımız için de geçerlidir. Örneğin, seçime bir ay kala, yapılacak seçim çalışmalarından sonuç almak, mümkün değildir. Bugün, bir seçim yapılıyorsa, gelecek seçimin çalışmaları, yarından itibaren, yani dört yıl, beş yıl öncesinden, başlatılmalıdır. Bu nedenle, siyasal çalışmalarımızda, kaybedecek bir saniyemiz bile yoktur.

Hedefimiz, İktidar Olmak

DEP, halkın uğradığı baskılara, katliamlara ve işkencelere karşı, *'Bizi de katledin, bize de işkence yapın, bizi de gözaltına alın'* şeklinde, demokratik kitlesel gösteriler ve kampanyalar örgütlemelidir. O zaman görülecektir ki, halk bu kadar kolay katledilemeyecek, işkence görmeyecek, gözaltına alınamayacaktır. DEP, kitlesel, uzun yürüyüşler düzenlemelidir. Kitlesel açlık grevleri ve kitlesel oturma eylemleri yapılarak iç ve dış kamuoyunun duyarlı olması sağlanmalıdır. Örneğin gruplar halinde, dönüşümlü olarak yapılacak 100-200 günlük veya daha uzun süreli açlık grevleri organize edilmelidir.

Amerika, Almanya ya da başka bir emperyalist ülke yönetimlerinin halka kan ve gözyaşından başka verebilecekleri hiçbir şey yoktur. Diplomasi adına, onlarla ilişki kurmaya çalışmak, zaman kaybından başka bir şey değildir. Bugün halka karşı sürdürülen bu politikalar, emperyalistlerin destek ve onayı ile sürdürülmektedir.

Çünkü onların, bu politikalardan ekonomik, siyasi ve jeopolitik çıkarları vardır. Bizim yapacağımız iş, dünya kamuoyuna, dünya işçi sınıfına ve dünya halklarına yönelmektir. Bu nedenle, DEP, dünya ülkelerindeki işçi sınıfı partileri ile antifaşist, antiemperyalist partilerle ilişkiye geçerek, dünya düzeyinde bir partiler koalisyonunun kurulmasına önderlik etmelidir. Emperyalist ve gerici devletler dünya düzeyinde örgütlenebiliyorlarsa, halkları temsil eden partiler de örgütlenebilmelidir. Ve bu uluslararası partiler örgütlenmesinin öncülüğünü de DEP yapmalıdır.

DEP, Kürt ve Türk halkı arasında bir dostluk ve güven partisi olmalı, sömürüye ve baskılara karşı durmalıdır. Bu temelde, DEP, ekonomik-demokratik ve siyasi amaçlı; işçi genel grevi, memurların iş boykotu, zam yapılan mallan belirli zaman süreleri ile satın almama ve boykot etme, mitingler ve gösteriler düzenleme, kontak vö kepenk kapatma, sokağa çıkmama, ellerinde boş tencere kadın mitingleri, gazete ve televizyon yayınlarını boykot gibi kitlesel eylemler için çalışma yapmalıdır. DEP, nerede bir toplumsal muhalefet varsa orada olmalıdır. Bunun için DEP hastanelerde, grev alanlarında, gecekondu semtlerinde, semt pazarlarında, banka önlerindeki emekli kuyruğunda, kısacası hayatın her alanında çalışma yapmalı ve varlığını orada hissettirmelidir. DEP, on milyonluk işsizler ordusunu düzenin karşısına çıkarmaya çalışmalı ve 'iş istiyoruz' kampanyaları başlatmalıdır. DEP, Diclennin Sesi radyosu gibi bir devlet yayını için mücadeleyi değil, Kürtçe, Türkçe, Arapça ve öteki dillerden yayın yapacak bir radyo ve mümkünse bir televizyon vericisi kurma çalışmasını kendisi başlatmalı ve bunu esas almalıdır.

DEP, Süleyman Demirci, Tansu Çiller, Erdal İnönü, Doğan Güreş ve İsmet Sezgin hakkında, orman, köy ve hububat yakma ve katliam suçlarından yargılanmaları için kampanya başlatmalıdır. DEP, Meclis içinde gerçek muhalefet yapan ve sesi çıkan tek parti olmalıdır.

Devlet basını ve televizyonu, bizlere ve halka kapanmıştır. Basın ve televizyon yayınları, yalanın, sahtekârlığın ve hilenin üzerine kurulmuştur. 'Bize yer vermiyorlar' diye dert yanacağımıza, yığınlara kendimiz gitmeliyiz.

Bu nedenle her eve bir DEP bildirisi kampanyası başlatarak ayda bir, iki ayda bir, **Diyarbakır'dan Zonguldak'a, Trakya'dan Karadeniz'e kadar, her köy ve mahalleye, her eve milyonlarca bildiri ile girmeli, basın ve televizyon tekelini kırmalı ve böylece sansürlerini aşmalıyız.**

DEP, bu ve benzeri çalışmaları yaparak, çok kısa bir zaman içinde alternatif bir parti durumuna getirilebilir. Bu hiç de zor değildir. DEP'in hedefi, barajı aşmak değil, halkın yüzde 80'i olmalıdır. DEP, kana ve gözyaşına seyirci kalan değil, kan ve gözyaşını durdurmaya aday bir parti olmalıdır. Ve DEP, seçim barajı hesaplan yapan bir parti değil, iktidara ve hükümet olmaya aday bir parti olmalıdır. **'Ben iktidara adayım'** diyebilmeli ve halkı buna inandırabilmelidir. (12.7.1993)"

Kitabın okuyucunun elinde olduğu siyasal iklimde bu çalışmaların yapılmasını istemek, belki hayalcilik olarak değerlendirilebilir. Ancak, dönemin siyasal dengelerinde bu önerilerin yaşama geçirilmesi imkânsız değildi.

Bu öneri paketini cezaevinde yeniden okurken metnin altına "Her şey bitti mi?" başlığı ile küçük bir not düşmüşüm nedense. Not, şöyle devam ediyordu:

"Hayır bitmedi, bitmiyor!

Halk, kendi politik kurumlarını yaratarak, kaldığı yerden devam edecek.

Ve insanlık, baskının ve sömürünün son bulduğu bir dünyayı yaratıncaya kadar mücadele devam edecek!"

CEZAEVİNDE YAŞAM

Bize karşı girişilen devlet kaynaklı karalama kampanyasının etkisi, cezaevine adım attığımız ilk gün hemen fark edildi. Tutuklama kararından sonra "Terörle Mücadele Timi"nin bizi teslim ettiği Ankara Cezaevi Jandarma Bölük Komutanlığı'ndaki görevli askerlerin hareketleri oldukça sert, yüzleri gergindi. Öfke saçan gözleriyle can düşmanlarına bakar gibi sert bakışlar fırlatan askerlerin bize ilk komutu, "Kemerlerinizi ve ayakkabılarınızı çıkarın, ceplerinizi boşaltın!" oldu.

Bizler milletvekiliydik ve TC Anayasası'na göre o askerlerin en üst düzey komutanları olan Genelkurmay Başkanı'nı dahi denetleme yetkimiz vardı. Ancak burası Türkiye ve bu olanlar da doğaldı. Yalnız bu değil, daha binlerce çelişki vardı ve olsa olsa bunlara gülünürdü.

Kemerlerimizi ve ayakkabılarımızı çıkartmış ve ceplerimizi de boşaltmış olarak, tek sıra yan yana dizilmiş halde ayakkabılarımızın içine kadar sıkı bir aramadan geçirildikten sonra imza karşılığında cezaevi yönetimine teslim edildik.

Gardiyanlar, askerler kadar sert davranmasa da soğuk ve ürkektiler.

Oldukça gerilimli bir gün yaşadığı belli olan cezaevi, işte bizi böyle soğuk, buz gibi bir hava ile karşıladı. Yarıdeli olduğu söylenen bir gardiyanın o gün Leyla'ya (yokluğunda) küfrettiğini ve yakınlarımıza sataştığını sonraki gün gazetelerden okuduk.

Gardiyanlarca makam odasına götürüldüğümüz Cezaevi Savcısı, ellerimizi tek tek sıkıp "Hoş geldiniz" diyerek karşıladı bizi.

Davranışlarında hiçbir yapaylık yoktu; doğal, abartısız ve nazikti. Cezaevinin girişinde yaşadığımız ilk günün geriliminden sonra Savcı'nın bu insanca yaklaşımı bizi çok etkiledi.

Nâzım Hikmet, Deniz Gezmiş, Yusuf Aslan, Hüseyin İnan, Yılmaz Güney, Erdal Eren, Şerafettin Elçi, Bülent Ecevit gibi pek çok ünlüyü konuk eden Ankara Cezaevi'ne ilk adım atışımız işte böyle oldu.

İlk günler Ankara Cezaevi'nin en hareketli yeri, kapatıldığımız 9. Koğuş'un demir parmaklıklı penceresinin önüydü dersem sanırım abartmış olmam. Çünkü gazete ve televizyonların bizimle ilgili oluşturdukları imajın etkisiyle ikişerli üçerli gruplar halinde bizi görmek için 9. Koğuş'un penceresinin önüne gelen cezaevi personeli, demir parmaklıkların arkasına kapatılmış bizlere iri iri gözlerle enine boyuna bakıyor, "Geçmiş olsun" diyorlardı.

Bu görüntü nedense hayvanat bahçesini çağırıyordu bana. Sanki bizler birer yırtıcı canavardık, çevreye zarar vermeyelim diye demir parmaklıkların arkasına kapatılmıştık, meraklılar da seyre geliyordu.

İnsanda doğal bir yalnızlık duygusu yaratan cezaevi personelinin bu uzak ve resmi duruşu, çok uzun sürmedi. İnsanlar bizi tanıyınca, "canavar" olmadığımızı görmenin "hayreti" içinde bizimle iletişim kurmaya ve yakınlaşmaya başladılar. Daha sonraki günler cezaevi görevlisi askerler ve personelle çok yakın ve sıcak sohbetlerimiz oldu. Ancak, uzaydan gelmişiz gibi herkesin bize ürkerek baktığı ilk günlerin ıssız yalnızlığında, dünyanın döndüğünü bize bir kez daha hatırlatan güzel bir jestle karşılaştık: Koğuş penceresinin baktığı havalandırma avlusunun kapısına ve nöbetçi kulübesine aceleyle göz atıp izlenmediğinden emin olduktan sonra, koynunda sakladığı paketi çıkarıp pencerenin önüne bırakan orta yaşın üstündeki bir gardiyan, kısık bir sesle, "Eşim sizin için pişirdi" dedi ve kaşla göz arasında kayboldu.

Paketin içinde yağlı sac ekmeği vardı. Çok etkilenmiş ve duygulanmıştık. Evet dünya dönüyordu ve evren, yürekleri insanlık sevgisiyle çarpan insanlarla güzelleşiyordu. Daha sonra emekliye ayrılan bu yürekli insanın ve değerli eşinin jestini hep minnetle andık. Ayrı bir koğuşta tutulan Leyla Zana'ya da gönderdiğimiz o yağlı ekmek, bizim için dünyanın en lezzetli ve en pahalı yemeğinden çok daha değerliydi.

Bu güzel jestten tarifsiz bir tat almıştık.

Daha sonraki günler, **Deniz Gezmiş, Yusuf Aslan ve Hüseyin İnan'ın idam edildikleri** yer olduğunu öğrendiğimiz avludan her geçişimizde, içimizi hep hüznü kapladı. Ziyaretçi ve avukat görüşüne, bu avludan geçilerek gidilir. İdare binası ile pek çok koğuştan oluşan cezaevi binasının birleştiği dört tarafı yüksek duvarlarla çevrili olan avlunun ortasından, asırlık denilebilecek bir ağaç yükselir gökyüzüne. Deniz Gezmiş, Yusuf Aslan ve Hüseyin İnan işte bu ağaca asılarak idam edilmişler.

O ağaç, bu gencecik insanları katledenlerin utançlarını gelecek kuşaklara taşıyor gibidir. Üstünden yıllar geçtiği halde bu idamları savunan savcı eskisi Baki Tuğ'un çocuğu bu ağacın yanına götürülse, acaba başını kaldırıp bakabilecek midir?

Konuk ettikleriyle pek çok devrimci kuşağı buluşturan ve zaman zaman karmaşık duygular yaşatan Ankara Cezaevi, bu özelliği nedeniyle hüznün ve coşkunun iç içe yaşandığı bir mekândır. Nâzım Hikmet dö-nemindekiler bugün artık görevde değiller, emekliye ayrılmışlar. Ama Yılmaz Güney, Deniz Gezmiş, Yusuf Aslan, Hüseyin İnan'la ilgili pek çok anı dinledik.

***

Koğuşumuzun genel temizliği ve günlük işlerle ilgili bir tembellik sıralaması yapılırsa, ilk sıranın tartışmasız adı, sanırım ben olurum.

Mehdi Zana'ya kalsa havalandırma avlusunun duvarlarını dahi sabunlu suyla yıkamak gerekirdi. Her şart ve durumda yaşama keyifle sarılışı beni kısındırırsa da onun temposunu tutturmak bana imkânsız gibi geliyordu. Mehdi Zana'yı gören, onu cezaevinde değil piknikte ya da bir tatil kampında sanırdı.

"Ben yaşlanmayacağım ve ölmeyeceğim" diyordu Mehdi Zana.

Koğuşun on beş gün ara ile yaptığımız genel temizliği bile bana ağır bir iş gibi gelirdi. Ama Mehdi Zana'ya kalsa, benim için hiç de sevimli olmayan bu işi, her günün sabahı yapabiliydik. Ayrıca çok doğru olarak, koğuşun bu genel temizliğini bir çeşit spor olarak da görüyordu.

Koğuş'un kolektif sporu olan voleybolda star olan, bence Sedat Yurtdaş'dı. Çok iyi ve profesyonelce oynuyordu. En kötü olan da bendim; çok beceriksizdim. Mehdi Zana bir delikanlı çevikliği içinde oynasa da Sedat Yurtdaş'ın teknik üstünlüğü tartışılmazdı. Orhan Doğan'ın hakkını da teslim etmek gerekir. Teknik olarak Sedat kadar olmasa da çevikliği ve tarzı ile oldukça başarılıydı. Selim Sadak benim kadar kötü oynamıyordu, benden iyi sayılırdı.

Cezaevinde günlerimiz nasıl geçiyordu? Geleceğe ilişkin düşlerim ve projelerim nelerdi? Bu ve daha başka konularda, Milliyet gazetesi ile Yön dergisinin yazılı olarak bana yönelttikleri sorulara cezaevinden yine yazılı olarak cevap vermiştim.

Aşağıya aldığım röportaj, hem cezaevi yaşamımızdan, hem de cezaevindeki (politik) çalışmalarımızdan bazı kesitler sunuyordu kamuoyuna.

Yön: Bize cezaevi yaşamınızı anlatır mısınız?

- Cezaevindeki yaşamımız, genelde tek düze bir yaşam. Haftanın sah günleri, saat 14.00'ten sonra demir parmaklıklar ve cam bölmeler arkasından yakınlarımızla yaptığımız görüşme ve avukat ziyaretinin dışında herhangi bir kişi ya da çevre ile sosyal ilişkimiz yok. Beni PKK'li olarak tutuklayanların, sonra da "PKK seni öldürecek" diye koruma altına almaları, bizi, adli ve siyasi tutukluların sahip olduktan sosyal haklardan dahi yoksun bırakmıştır. Örneğin cezaevinde fotoğraf çektirmemizin yasaklanmış olması, bu tecrit uygulamasının somut bir örneğidir.

Güne, kahvaltı ve günlük gazeteleri okumakla başlıyoruz. Gazeteleri okuduktan sonra, kitap okumaya başlıyorum. Şu anda, dünya siyasi tarihine ilişkin 2 ciltlik bir kitap okuyorum. Kitap okuma süresi, yaklaşık 4 saattir.

Bulaşıkları yıkama ve koğuş temizliğini nöbetleşe yapıyoruz. Her haftanın perşembe günü, benim nöbet.günüm. Bulaşıkları yıkamakla aramın iyi olduğu söylenemez. Gömlek, çamaşır, havlu vb. yıkamak da oldukça zor işler.

TV'lerin akşam haberlerini izledikten sonra yazmayı düşündüğüm roman üzerinde çalışıyorum. Yazabilecek miyim, başarabilecek miyim, bilmiyorum. Ama sonuçlandırabilirsem, çok ilginç bir çalışma olacak.

Sevdiklerimle birlikte olmak ve kalabalıklar arasında dolaşmak, en çok özlediğim şeyler.

İlginç anılar var mı? Anayasa ve TBMM İçtüzüğüne bakılırsa, milletvekili olarak hükümetin ve bakanlıkların uygulamalarını denetleme yetkim var. Ama egemen siyasal güç odaklarının dışındakiler için haklar, kâğıt üstünde kaldığı için bu konuda da Anayasa, yasalar ve tüzükler işlemiyor. Milletvekili olarak sözde denetleme yetkisine sahip olduğum İçişleri Bakanlığı'nın bir birimi olan Jandarma koluna zincir vuruyor, Adalet Bakanlığı'nın bir birimi olan Cezaevi idaresi de koğuşumda arama yapıyor, denetliyor, her hareketimi kontrol altında tutuyor.

Anayasa'ya göre denetleme yetkisi olan milletvekili, uygulamada denetlenen olmuş!.. Bu da, **Türkiye demokrasisinin gerçek yüzü.**

Yön: Hangi sebeplerle cezaevine atıldığınızı düşünüyorsunuz?

- Türk, Kürt ayrımı yapmadan halkın sorunlarını Meclis'e taşıdığım, haksızlıkları ve adaletsizlikleri teşhir ederek siyasal güç odaklarını rahatsız ettiğim için demir parmaklıklar arasındayım. Milletvekili olmanın gerektirdiği duyarlılığı göstermemiş olsaydım bugün burada olmazdım, bakanlık koltuğunda oturuyor olacaktım. Ve yatları, villaları, kabarık banka hesapları ile büyük bir servetin sahibi olurdu.

Yön: Politik geleceğiniz hakkında neler düşünüyorsunuz?

- Geleceğimle ilgili ne düşünüyorum? Yalnız teoride değil pratikte de halkı esas alan, Türk, Kürt, Alevi, Sünni, laik, Müslüman, kadın, gençlik, işçi, çiftçi, memur, emekli, dul ve yetim; kısacası **mutlu azınlığın dışında kalan 60 milyon insanı kucaklamayı hedef alan**, buna uygun politikalar üreten ve pratikler geliştiren bir siyasal oluşum yaratılabilir mi diye uzun uzun düşünüyorum. Siyasal geleceğim biraz da bu ütopyaya endeksli. Böyle bir siyasal oluşumun yaratılmasında katkım ne olur, bunu değerlendirmeye çalışıyorum. Ancak her koşulda, cezaevinde olsam dahi "politikaya devam" diyorum. Çünkü, bunca sorunun ve korkunçlukların yaşandığı bir ortamda, koşullar ne olursa olsun, hiç kimsenin kendisini politikanın dışında tutmaya hakkının olmadığını düşünüyorum. Ve elleri nasırlı olarak tanımlanan yoksullar, milyonlar politika kulvarında boy göstermedikçe demokratikleşmenin gerçekleşeceğine inanmıyorum.

Yön: YDH, HADEP ve öteki parti oluşumlarını nasıl değerlendiriyorsunuz?

- Yeni parti oluşumlarının mevcut söylemleri ve pratikleriyle siyasal ihtiyaca cevap veremeyecekleri açıktır. Yapılacak şey, "demokratim ve demokrasi için varım" diyebilecek bütün kişi ve çevrelerin azami olmasa bile asgari müştereklerde buluşacakları yeni bir siyasal hareketin yaratılmasıdır. Halkı politikanın içine katan, halka ne vereceği ve ne getireceği açıkça belli olan genel bir demokrasi seferberliği başlatılmadıkça yaşanan siyasal kaosun ve parçalanmışlığın sona erdirilmesi mümkün değildir.

Bugüne kadar, kurulu düzeni incitecek hiçbir şey yapmamaya özen gösteren YDH ve HADEP'in hangi teorik ve pratik çözümleri var? Sistemin çözümsüzleştirdiği sorunları hangi proje ve pratiklerle çözecekler?

Yön: Politikacıları televizyonlarda izlediğinizde neler hissediyorsunuz?

- Halkla yakından uzaktan ilgileri olmayan ve tek kaygılan bir avuç mutlu azınlığa hizmet etmek olan politikacıların "vatan, millet, bayrak" sloganları ile halkın gözüne kül atmaya çalıştıklarını televizyon ekranından izledikçe, büyük bir tiksinti duyuyorum.

Milliyet gazetesinden A. Rezzak Oral'ın sorularına cezaevinde verdiğim cevaplar ise, daha çok devlet düzenine ve yargılamaya ilişkindi:

A. Rezzak Oral: 2 Mart'ta dokunulmazlığı TBMM tarafından kaldırılan ve tutuklanarak cezaevine giren Şırnak Milletvekili Mahmut Almak ile Cezaevi'nde söyleşi yaptık. "İçeride" olduğu halde "dışarıdaki" parlamenterlerden daha çok çalışan Alnak, en çok dokunulmazlığının kaldırılmadığı dosyalardan yargılanmaya tepki gösteriyor. Bunun mantığını bir türlü içine sindiremiyor. İçerde sigarayı bırakan Alnak, biri roman olmak üzere iki kitap yazıyor. 8 ay önce tükendiğini sandığı toplumsal ilişkilerinde, sevgilerinde ve dostluklarında ise kendi deyimi ile "rönesansı yaşıyor."

- Cezaevinde bile "parlamenter" kişiliğinizi sürdürüyorsunuz. Nedir sizi bu tavıra iten?

- Gözaltı süresini de katarsak, yaklaşık 8 ay önce dış dünya ile bütün bağlantımız kesilmiştir. Bizler, cezaevine politik kimliğimizle ve politik nedenlerle kapatıldık. Ve bu politikacı kimliğimiz bugün de devam etmektedir. Politikacı, partilerin il-ilçe kongrelerinde, salon toplantılarında, otel lobilerinde ve TBMM'de politika yapar diye bir kural yoktur. Politikacı atıldığı zindanda ve hücresinde dahi görevlerini bir an olsun unutmamak ve politik mücadeleye hayatının her alanında devam etmek durumundadır. Bu bir görevdir. Ben de beton ve demir yığınının arkasına kapatılmış olsam bile, bu anlayış içinde politikacılık görevlerimi sürdürmeliyim.

Aksi halde, dişleri ve tırnakları ile mücadele ederek, büyük emeklerle beni Ankara'ya gönderecek insanlara büyük bir haksızlık yapmış olacaktım. Üstelik de kendime saygım kalmayacaktı.

- *Çalışmalarınız sürüyor mu?*

- Üç ay öncesine kadar sürdürüyordum. Ancak cezaevinde de sürdürdüğüm yasama faaliyetlerini artık askıya almış bulunuyorum.

- *Neden ?*

- Anayasaya göre milletvekilliği hak ve yetkilerim devam ettiği için TBMM Başkanlığından birçok konuda gündem dışı söz isteğinde bulundum. Ama TBMM Başkanlık Divanı, Pakistan Meclisi Başkanlık Divanı'nın gösterdiği yürekliliği bile gösteremedi ve TBMM çalışmalarına katılmamı sağlayamadı. Oysa Meclis çalışmalarına katılmak benim hakkımdı.

- *Pakistan'daki Butto örneğini mi kastediyorsunuz?*

- Evet. Bilindiği gibi Pakistan Başbakanı Benazir Butto'nun Başbakanlık'tan düşürülmesinden sonra, milletvekili olan eşi 1991 yılında tutuklanınca Meclis çalışmalarına katılabildi.

- *Bu bir Pakistan-Türkiye karşılaştırması mı?*

- Elbette. Şimdi, sormak gerekiyor: Var mısınız TBMM ile Pakistan Meclisi'ni karşılaştırmaya? Hani Türkiye'de demokrasi, Pakistan'dan çok ileriymi?

- *Bir de dokunulmazlığın kalkmadığı dosyalardan yargılanıyorsunuz. TBMM'ye buna ilişkin başvurunuz var mı ?*

- TBMM kendi kararlarına dahi sahip çıkamadı. Dokunulmazlığım sadece iki konuşmam ile sınırlı olarak kaldırıldığı halde, DGM savcılarının TBMM'nin bu kararını yok sayarak keyiflerine soruşturma yaptılar. Aynı hukuksuzluk devam ediyor. Bu konuda TBMM Başkanlığı'na yaptığım sayısız başvuruya rağmen, hiçbir sonuç alamadım. Kendi kararına sahip çıkamayan bir Meclis, dünyanın hangi ülkesinde görülmüştür? Dünyada savcılarının, kendi kararlarını ayaklar altına almalarına seyirci kalan başka bir Meclis'in olabileceğine ihtimal vermiyorum. Bu nedenle TBMM ile manevi bağlarımın devam etmesi mümkün olamazdı. Cezaevinde dahi sürdürdüğüm çalışmalarımı askıya almamın bir nedeni de budur.

- *Peki politikaya devam edecek misiniz ?*

- Çalışmalarımı askıya almam politikayı da askıya aldığıma anlamına gelmez. Bu nedenle "politik mücadeleye devam" diyorum. Belki burada "neden istifa etmediğim" sorulabilir. Ancak onu başka platformda konuşmak daha doğru olur.

- *Yeniden çalışmalarınıza dönersek, neler yaptınız?*

- Tutukluluğum süresince MGK Genel Sekreterliği'nin Kuruluş Yasası, kadınların mal varlıkları konusunda Medeni Kanun'da değişiklik yapılması, iştirakçilerin yönetim ve denetimde söz ve karar sahibi olmaları için SSK, Halk Bankası, Bağ-Kur ve İLK-SAN yasalarının yeniden düzenlenmesi, devlet memurları ile emekli dul yetimlere ve kamu kurum ve kuruluşlarında çalışan işçilere 5 Nisan tazminatı ödenmesi ve esnaf ve çiftçilere düşük faizle işletme kredisi verilmesi hakkında kanun tekliflerini verdim. Ayrıca Kürt sorunu, işsizlik, pahalılık, zamlar, işten çıkartmalar, demokrasinin öncelikli sorunlarıyla ilgili çok sayıda önerge verdim.

- *Kendinizi TBMM'ye dahi uğramayan dışardaki milletvekilleri ile bir kıyaslama yapabilir misiniz?*

- Hiç çalışmayan ve Meclis'e bile uğramayan milletvekilleri ile kendimi kıyaslamak istemiyorum. Ancak şunun bilinmesini istiyorum: Ben çalışmalarımı milletvekilliğinin hakkını vermeye çalıştım. Sözü edilen milletvekilleri ile değil, ama, kendimi 230 üyeli siyasi iktidarla kıyaslamaya hazırım.

- *Bu çalışmalarınız yüzünden tutuklu olduğunuzu düşündüğünüz de oluyor mu?*

- Çalışmalarımı siyasi iktidarı ve öteki güç odaklarını rahatsız ettiğim için benden intikam alınmak isteniyor. Cezaevine kapatılmamın nedeni de budur. Meclis'in iradesinin belirleyici olmasında ısrarlı olmasaydım, haksızlıklara karşı çıkmasaydım, Kürt sorununun kansız, kavgasız, yani demokratik çözüme kavuşturulmasından yana olmasaydım, 1984 yılından bu yana, bölgede başbakan, bakan, general, üst düzey bürokrat ve holding sahiplerinin çocuklarının niçin askerlik yapmadıklarını sorgulamasaydım, devlet içinde devlet olan kontrgerilla ile uğraşmasaydım, Türk ve Kürt halkı arasında köprü olmaya çalışmasaydım, 7 asker ve bir savcıyı öldürmekten gıyabi tutuklu Tahir Adıyaman'ı Ankara'da ağırlayan Başbakan da dahil yetkililer hakkında savcılığa başvurarak şikâyetçi olmasaydım, bugün cezaevinde olmayacaktım.

- *Sistemin işleyişi mi bunu getiriyor?*

- Sistemin milletvekilinden istediği, halkın yakıcı sorunlarına çözüm bulmak değil, susmaktır. Milletvekiline dayatılan "ye, iç, sus" politikasıdır.

Bu tip milletvekili "itibar" en yüksek milletvekilidir! "Ben milletvekilliğinin hakkını vermek istiyorum" diyenler ise horlanırlar; kürsüden indirilir ve komplolarla cezaevine atılırlar.

- *Biraz da buradaki yaşamınızdan söz etsek... Cezaevi, yaşamınızda ne gibi değişiklikler yarattı ?*

- Geçmiş sorgulayan, ama geleceğe de ışık tutmaya çalışan iki ciltlik bir kitap yazdım. "Parlamento'dan 9. Koğuşa" kitabı yalnız politikacıların değil, herkesin ilgiyle okuyabileceği bir kitap olacak; ilk cildi önümüzdeki günlerde yayınlanacak. Ayrıca "Bir Gün" adında bir roman çalışmam var. Bu da birinci kitabım kadar önemseydiğim bir çalışma. Çok farklı bir konuyu işlemeye çalışıyorum. Belki de 200-300 yıl sonrası toplumlarla ilgili bir çalışma. En büyük kaygım ise, başaramamak. Ancak daha uzun süre devam edecek gibi görünen bu zorbalık ortamında, yani cezaevi yaşamında, başarmaktan başka seçeneğimin olmadığını düşünüyorum.

Ayrıca dışarıda yıllarca uğraştığım halde bir türlü bırakamadığım sigarayı cezaevinde bıraktım. Bu, benim için büyük bir kazanç. Dışarıda olsam ne kitap yazabilirdim, ne de sigarayı bırakabilirdim. Yine, sekiz ay önce tükendiğini sandığım toplumsal ilişkilerimde, sevgilerimde ve dostluklarımda rönesansı yaşadım ve yaşıyorum. Yaşam daha bir anlamlı geliyor. Dışarıda hiç mi hiç önemsenmeyen küçücük bir sözün bile ne kadar önemli olduğunu burada fark ediyorsunuz.

- *Burada gizli bir teşekkür mü var?*

- Hayır, hayır... Bütün bunlar, yapılan zorbalığa teşekkür ettiğim anlamına da alınmamalıdır.

- *Şu dokunulmazlığınızın kalkmadığı dosyalara yeniden dönsek.*

- Aslında bu yöndeki sorularınıza başka sorularla karşılık vermek gerekiyor: Türkiye'de Meclis var mıdır, Anayasa yürürlükte midir?

Yanıtlar "evet" ise; hangi üstün irade TBMM'nin kendi kararına sahip çıkmasını engelliyor, Anayasa neden bağlayıcı değildir? Bakın, şu örneği vermek istiyorum; dokunulmazlığı kaldırılmayan bir milletvekilinin, diyelim ki Erdal İnönü'nün, Tansu Çiller vb.lerinin dokunulmazlıkları kaldırılmadığı halde yargılanmaları mümkün müdür? Mümkün değilse, Meclis'in dokunulmazlığını kaldırmadığı konularda benim yargılanmam nasıl izah edilebilir? Çünkü ben söz konusu olunca dokunulmazlık, Anayasa, Meclis... ne varsa hepsi bir anda yok olup gidiyor.

- *Hangi suçlamalarla karşı karşıyasınız ve yargılanıyorsunuz?*

- Tek başına bir parti gibi çalıştığım, Kars'ın yaşadığı kömür sorununu çözmek için dönemin Başbakanı Özal'a tozlu topraklı kömür getirdiğim, İşsizler Derneği'nin üyesi olduğum, Şırnak'taki

seçmenlerime mektup gönderdiğim, konuşmalar yaptığım, cezaevindeyken Moskova'da öğrenci olan oğlumla görüşülen telefon numarasının PKK'ya ait olduğu, bir itirafçının ifadesine göre **Zeli kampına** gittiğim gibi suçlamalar var. Bunlar dokunulmazlığım kalkmadan önceki komplolar. Bir de dokunulmazlığım kalktıktan sonra yapılan araştırmalarda "tespit edilen" bir suç var: O da, HEP'in 1992 yılında İstanbul The Marmara Oteli'nde basın mensupları için verdiği resepsiyona katılmak. Bir resepsiyona katılmanın suç olduğu nerede görülmüştür? İşte böylesi gülünçlüklerle dolu bir soruşturma.

CEZAEVİ: POLİTİK KARARGÂH

Cezaevinde tutulduğum süre içinde koşulları zorlayıp gücüm ve soluğum yettiğince devlet yönetimini elinde tutan çekirdek kadroyu rahatsız etmeye, halka ve bize yapılan haksızlıkları haykırmaya çalıştım.

Cezaevinde pek çok konuda kanun teklifleri ve önermeler vermemin ve TBMM'den gündem dışı söz istememin temel nedenlerinden biri de buydu. Örneğin bize karşı girişilen operasyonun başmimarlarından Milli Güvenlik Kurulu'nun yetkilerini tamamen budayan kanun teklifimin bu çevreleri oldukça rahatsız ettiğini daha sonra öğrenecektim.

Sistem, korkutmak, gözdağı vermek ve susturmak için beni cezaevine kapattığına göre, susmak, bizi tüketmeyi esas alan bu karanlık politikalara istemeden omuz vermek olacaktı.

Bu nedenle susmamalı, inatla konuşmalı ve sanki cezaevinde değil Meclis'te, siyasi bir partide ya da bir kitle örgütünde görevimin başında bulunuyor gibi halkın temel sorunları ve çözümleri hakkındaki görüşlerimi dışarıya taşımaya çalışmalıyım. Ancak böyle yaparsam, "ilahların" 2 Mart operasyonunu boşa çıkartabilirdim.

Ben içeride dışarıyı, karanlık güçler de dışarıda içeriği yaşamalıydılar. Cezaevini politik bir karargâha dönüştürmeye çalışmamın bir nedeni de buydu.

Tansu Çiller Başbakanlık konutunda, Doğan Güreş Genelkurmay binasında, Süleyman Demirel Cumhurbaşkanlığı Köşkü'nde, biz de Ankara Merkez Kapalı Cezaevi'nin 9. Koğuşunda politika üretecektik. Biz pek çok nedenle onlardan çok daha avantajlıydık.

DEP'in Anayasa Mahkemesi'nce kapatılacağına bilindiği o dönem, cezaevinde parti kurma fikrinin bana cazip gelmesi bundandı. Genel başkanı ve yardımcılarını cezaevinde olan bir parti, belki de dünyada ilk defa Ankara Cezaevi'nde kurulmuş olacaktı. Partinin günlük sorunlarla ilgili görüşlerini her gün, temel sorunlarla ilgili proje ve bilimsel çözümlerini de periyodik olarak dışarıya taşıma fikri beni müthiş heyecanlandırıyordu.

Parti olarak, bu köhnemiş haksız sisteme ve sözcülerine cezaevinden her gün meydan okuyacaktık. Cezaevindeki genel başkanımız, gazeteler ve televizyonlar aracılığı ile her gün dışarıda evlere konuk olacaktı.

Yani özetle, bizleri cezaevine kapatanları yaptıklarına bin pişman edecektik.

DEP'li milletvekilleri cezaevinde parti kurma fikrimi gerçekçi bulmayınca, ben de bu hoş ütopyamla baş başa kaldım.

Ancak bireysel çabalarım yine de devam etti.

Cezaevi avlusundaki voltalarımı hep bir gün sonrasının projelerini oluşturmaya çalıştım.

Bir taraftan günlük basın açıklamaları yaparken, öte taraftan da cezaevini ilgi odağına dönüştürmenin yollarını arıyordum.

26 Kasım 1994 günü evimde yaptırdığım teypli basın toplantısı, bu çalışmalardan yalnızca bir örnektir.

Ses kaydı için çareler düşünürken, imdadıma Mehdi Zana'nın teybi yetişti.

Hazırladığım basın açıklamasında köy ve mahalle muhtarları, il genel meclis üyeleri, belediye başkanları, belediye meclis üyeleri, işçi ve memur sendikalarının yöneticileri, oda, baro, kooperatif gibi meslek kuruluşları ile tüm dernekler ve kitle örgütlerinin yöneticilerine çağrıda bulunuyor; özetle "Mahalle, köy, kent, bölge, kuruluş, meslek grubu ve bireyler olarak yaşadığınız sorunlarınızı ve haksızlıkları gündeme getirmek ve çözüm önerilerini kamuoyuna taşımak benim için kutsal bir görev ve borçtur" diyor ve sorunlarını bana bildirmelerini istiyordum. Adres olarak da Ankara Cezaevi'ni veriyordum.

Bu çağrıyı sesimle kaydettiğim teyp kaseti, gazete ve televizyonlarda beklenenin üstünde bir ilgi gördü.

Ben cezaevindeydim, ama evimde de basın toplantısı yapıyor ve halka çağrıda bulunuyordum.

Televizyonlar "Kendi cezaevinde ama sesi dışarıda" anonsu ile verdiler haberi.

Evimde yaptırdığım bu teypli basın toplantısı da gösteriyordu ki, beni cezaevinin dört duvarı arasına kapatamayacaklardı.

Ne yapar eder, halka ulaşır ve bizleri cezaevine kapatanları bir şekilde rahatsız ederdim.

Meclis çalışmalarının televizyondan canlı olarak verilmesi için teknik çalışmalar yapıldığını basından okuyunca, hemen Meclis Başkanlığı'na başvurarak "Madem öyle, ben de cezaevinden Meclis çalışmalarına katılmak istiyorum" dedim. Öyle ya, Milletvekiliydim; gündem dışı ve gündemle ilgili konuşmalarımı Ankara Cezaevi'nde yapmak istiyordum. **Böylece cezaevinin bizi kapattıkları koğuşu; Meclis'in, hep rahatsızlık veren bir parçası haline gelecekti.** Meclis Başkanlığı bana verdiği cevapta "Bu iş nasıl olur, teknik olarak inceliyoruz" diyordu.

Daha sonra mahkeme bizi serbest bırakınca doğal olarak buna gerek kalmadı.

Cumhurbaşkanı Demirel'in ankaya Köşkü'nde verdiği resepsiyona cezaevinden katılma isteğim de onları sıkıntıya soktu.

Televizyonlarda geniş yer verilen bu girişimim, demokrasicilik komedisini teşhir ve mahkûm ediyordu.

Cumhurbaşkanı Demirel'in içine düştüğü çaresizliği isterseniz basından izleyelim:

"Köşk'ten Alınak'a Davet"

"Ankara Merkez Kapalı Cezaevi'nde tutuklu bulunan şırnak Milletvekili Mahmut Almak yarın ankaya Köşkü'nde verilecek kabule çağırıldı. Çağrıya cevap veren Almak 'daveti kabul ediyorum, bu kabulün, halkın iradesinin demir parmaklıklar arasına kapatılmasını teşhir edeceğine inanıyorum' dedi.

Cumhurbaşkanı Süleyman Demirel'in 'Cumhuriyetin 71. yıldönümü nedeniyle1 yarın ankaya Köşkü'nde vereceği kabule, Ankara Merkez Kapalı Cezaevi'nde tutuklu bulunan şırnak Milletvekili Mahmut Almak da davet edildi.

Tutukluluk hali nedeniyle davete katılması mümkün olmayan Alınak'ın, eşi Güldane Almak aracılığıyla Demirel'e göndereceği mesajında şu satırlara yer verdiği öğrenildi:

'Cumhuriyet'in 71. yıldönümü münasebetiyle 30 Ekim 1994 Pazar günü, saat 19.00'da ankaya Köşkü'nde düzenlenecek olan kabul resmine katılmamı isteyen davetiyenizi aldım.

Bu davetiyenin yapılan bir hata sonucu gönderildiğini biliyorum. Bu hata yüzünden lütfen sekreteryanıza hiçbir uyanda bulunmayın, çünkü bu hatanın çok doğal ve mantıklı iki sebebi olabilir: Birincisi, hakin iradesinin demir parmaklıklar arasına kapatılmayacağı düşünmek çok doğaldır. İkincisi, cezaevinde bile halkın iradesine duyduğum saygı nedeniyle bir şeyler yapmaya çalışıyorum. Sekreteryanız belki de bu çalışmalarını izlerken, benim cezaevinde olabileceğime ihtimal vermemiştir.

Evet Sayın Demirci, söz konusu davete katılmayı kabul ediyorum, çünkü bu kabulün, halkın iradesinin demir parmaklıklar arasına kapatılmasını teşhir edeceğine inanıyorum.

Ve Sayın Demirci, Cumhuriyetin 71. yıldönümünün ihtişamlı bir davetle kutlandığı bugün, size 'bu ülkede demokrasi ne kadar vardır?' sorusunu sorma gereğini duyuyorum.

Şırnak Milletvekili'yim. Yani Şırnaklı on binlerce insanın iradesini temsil ediyorum ve cezaevindeyim. Bu ülkenin demokrasi 'âşıkları', halkın iradesinin bireyle birlikte cezaevine kapatılmayacağı, bunun demokrasiyle, bunun halkın iradesine saygıyla bağdaşmayacağı gerçeğini görüp, tutuklu milletvekilini her gün Meclis'e götüreren Pakistan kadar bile olamadılar.

TBMM'ye gündem dışı konuşma talebiyle birkaç kez başvurduğum, ama ülke demokrasisinin kalesi olduğu iddia edilen TBMM'nin, beni cezaevinden getirmeye, halkın iradesine saygı adına 5 dakikalık bir konuşma yapmamı sağlamaya bile yüreği yetmedi.

Bırakınız Meclis çalışmalarına katılmamı sağlamayı, Meclis'in dönem sonuna ertelediği dokunulmazlık dosyalarıyla ilgili iradesi 'milletvekilliği bitmeden bu dosyalardan yargılanamaz' şeklindeyken, bunu dinlemeyen, TBMM'nin kararı beni ilgilendirmez' diyen DGM'nin bu hukuk tanımaz ve TBMM'yi hiçe sayan uygulamalarına da seyirci kaldı.

Bu ülkede gerçek demokrasinin bir gün mutlaka halk tarafından yaratılacağına inanıyorum. Saygılarımla." (Milliyet, 29 Ekim 1994)

"Alınak'ın Eşi Köşk'e Alınmadı"

"Cumhurbaşkanı Demirel'in, adına yanlılıkla davetiye göndererek Cumhuriyet resepsiyonuna davet ettiği tutuklu milletvekili Mahmut Alınak'ın eşi Çankaya Köşkü'ne alınmadı. Güldane Alınak'ın elinde davetiyesi olduğu halde, 'Listede adınız yok' denilerek Köşk'ün kapısından çevrildi.

Tutuklu Bağımsız Milletvekili Mahmut Alınak'ın eşi Güldane Alınak, Cumhuriyetin 71'inci yıldönümü nedeniyle Çankaya Köşkü'nde Cumhurbaşkanı Demirci tarafından verilen resepsiyona, eşi adına katılmak üzere, dün akşam davetiyesi ile birlikte Çankaya Köşkü'ne geldi. Bayan Alınak'ın elindeki davetiyeye karşın kapıdaki görevliler, 'Listede adınız yok, Protokol Müdürü'nü çağıralım' dediler. Protokol Müdürü de aynı yönde beyanda bulunarak, Güldane Alınak'ı içeri almadı. Yaklaşık bir saat kapıda bekletilen ve içeri alınmayan Bayan Alınak, 'Pakistan kadar olamadınız' diye tepki gösterdi." (Hürriyet, 31 Ekim 1994)

"Alınak'tan Tepki: Devlet Yüzümü Kara Çıkarmadı "Ankara Merkez Kapalı Cezaevi'nde tutuklu bulunan Şırnak Bağımsız Milletvekili Mahmut Alınak, eşi Güldane Alınak'ın, Cumhurbaşkanı Süleyman Demirel'in Cumhuriyet Bayramı nedeniyle Köşk'te verdiği resepsiyona alınmamasına, 'Bunu bekliyordum. Çünkü eşim o ihtişamlı davete cezaevi kokusu taşıyacaktı' sözleriyle tepki gösterdi. Eşi Güldane Alınak'ın, tutuklu olması nedeniyle 'kendisini temsilen' resepsiyona gittiğini anımsatan Alınak, tavrı yadırgamadığını bildirdi.

Alınak, yaptığı yazılı açıklamada, şu görüşleri dile getirdi: 'Cumhurbaşkanlığının kabul resmine yapılan bir hata sonucu çağırıldığımı biliyordum. Davetin sahibi Sayın Demirel'di. Ben bu davet vesilesi ile halkın iradesinin cezaevine kapatıldığı mesajını bir kez daha verdim. Amacım da buydu zaten. Sayın Demirci, davetli olduğumuz kabul resmine eşimi kabul etmiş olsaydı, yaşadığımız komplonun mimarları olan demokrasi karşıtı çevreler bundan rahatsız olacaklardı. Bu nedenle eşimin Köşk'e kabul edilmeyeceğini biliyordum. Çünkü eşim, o ihtişamlı davete cezaevi kokusu taşıyacaktı.

Ülkeyi güllük gülistanlık görenler ve durmadan demokrasi nutukları atanlar da, bu kokuyu duyunca ne kadar demokrat olduklarını anlayacaklardı." (Cumhuriyet, 1 Kasım 1994)

Vicdanları isyan ettiren bu haksızlık, Sabah gazetesinden Mehmet Barlas'ı da isyan ettirmiş olacak ki; gazetesindeki köşesinde "Cumhurbaşkanı Demire! Mahmut Alınak'ın evine gitmeli ve eşinden özür dilemelidir" diyordu.

***

İnsan kalabalıklarını dört buçuk ay sonra ilk kez, kimlik tespiti için Devlet Güvenlik Mahkemesi'ne götürülürken gördük.

Uzun ve yorucu bir mesai gününü daha karşılamanın bezginliği içindeki dalgın gardiyanların doluştuğu bekleme salonunda, hepimizde belli belirsiz bir heyecan vardı.

Aylar sonra ilk kez cezaevi binasının dışına çıkacak ve motorlu bir araçla ilk kez asfaltta yolculuk yapacaktık. Kısa süreli de olsa, bu yolculuk devlet denetiminde dış dünyaya adım attığımız bir gezinti olacaktı.

İnceden inceye kavisler çizerek yükselen sigara dumanı ile kaplı bekleme salonuna gürültü ile giren jandarma timinin ilk işi, palaskalarına doladıkları çelikten zincirleri çözme oldu. El bileklerimizden kelepeleneceği zincirleri görünce tiksinti ile ürperdim. İnsanların onurlarını kırmak ve kendilerine olan güven duygularını yok etmek için zincirlendiklerini düşünerek rahatlamaya ve midemdeki bulantıyı bastırmaya çalıştım. Leyla Zana ve ben bileklerimizden ayrı ayrı kelepelenirken, Sırrı Sakık Orhan Doğan'la, Hatip Dicle de Ahmet Türk'le kelepelendi.

Leyla Zana'nın bizim mdahalemizle gevşetilen bileğindeki zinciri hışımla bağlayan asker kimdi bilmem, ama bileklerimi beni acı ile kıvrandıracak sıklıkta zincire vuran asker, Bingln Genç ilçesinden bir Kürt't.

Namlularına mermi sürülmüş otomatik silahlar taşıyan gergin yzly polislerin sıkı takibi altında gtrldğmz DGM'de kimliklerimizi tutanaklara geçiren ktip, ayrıca her birimize birer iddianame verdi.

Devletin kendi kanunlarına göre, öncelikle bize verilmesi gereken bu iddianame çok önceden basına sızdırıldığı gibi, satılmak üzere de gazete bayilerine ve bakkallara dağıtılmıştı. Bir iddianamenin satışa çıkarıldığına ilk kez tanık oluyorduk. Son olup olmayacağı bilinmez ama, dünya ilk kez tanışıyordu böyle bir hukuk dışı gülünçlükle.

Orhan Doğan'ın "Çocuklarıma bırakacağım tek miras..." dediği 450 sayfalık siyah ciltli iddianame, insanı bıktırıcı tekrarlarla sayfa sayısı artırılmış, yalan ve iftira dolu kâğıt tomarından başka bir şey değildi.

Kimlik tespiti, iddianame tebliği, sorgu ve benzeri işlemler, iç ve dış kamuoyuna karşı yapılan biçimsel işlerdi. **Gazeteci mi, polis mi, MİT elemanı mı, ne olduğu belli olmayan Ertürk Yöndem**, daha biz mahkemeye çıkarılmadan cezaevinde davanın açılmasını beklerken TRT'de yayınlanan "Perde Arkası" programında bizi suçlu olarak ilan etmişti bile. Bizimle ilgili özel bir program yapan Ertürk Yöndem her birimizin görüntülerini ayrı ayrı insan cesetlerinin üstüne düşürmüş ve "suçlu bulundular" demişti. Belli ki, devletin gizli güçleri, daha biz milletvekili iken hakkımızda verdikleri mahkûmiyet kararını artık açıklamakta bir sakınca görmüyorlardı. Özel Tim elemanı mı, korucubaşı mı, ne olduğu belli olmayan Ertürk Yöndem, devletin kararını işte devletin televizyonundan açıklıyordu artık. Oysaki yapılan bu iş suçtu. Ama kimi kime şikâyet edecektik! Hem biz söz konusu olunca kanunlar işlemiyordu. Bu nedenle devleti devlete şikâyet edecek kadar da saf olamazdık.

Sorgularımız daha yeni yapılmışken ve davanın ne zaman sonuçlanacağı belli değilken DGM Başsavcısı Nusret Demiral, karar aşamasına gelmiş gibi esas hakkındaki yazılı mütalaasını hazırlamaya başlamıştı bile. **Nusret Demiral** bunu basına ve ABD Büyükelçilik yetkilisine açıklamakta da herhangi bir sakınca görmüyordu. Öyle ya, devletti kendi kanunlarını çiğneyen. Kim ne diyebilirdi!

Başbakan **Tansu Çiller**, dosyaların yargıya intikal ettikten sonra bile boş durmadı, ortada yargı tarafından verilen bir mahkûmiyet karar yokken, o, 27 Mart 1994 Mahalli Seçim çalışmaları süresince, miting alanlarında ve çıktığı televizyon haber programlarında "PKK'lıları Meclisten attım" diyerek yargıyı hiçe saydı.

Bununla da kalmayan Tansu Çiller, Cumhuriyet gazetesinden Mustafa Balbay'a yaptığı açıklamada "*Yargıdan rica ettim, Belki de etmemem lazım; bu işi bir an önce bitirin dedim*" diyebilirdi.

Daha 18. yüzyılda, Avrupa Anayasalarında yerini alan "Kuvvetler Ayrılığı"ndan haberdar olmadığı anlaşılan 1994 Türkiye'si Başbakanı Tansu Çiller, bu açıklamaları ile yargıçları kendi emrinde gören, rica edilen ve "bu işi bir an önce bitirin" diye talimat verilen memurlar olarak gören zihniyeti ortaya koymuştu.

Belli ki, Başbakan Tansu Çiller, 1898 yılında yiyecek ekmeği olmadığı için ekmeğe çalmak zorunda kalan Loise Menard adındaki yoksul kadını beraat ettiren ünlü Fransız hakimi Magnaud'u duymamıştı bile.

Yine belli ki, Başbakan Tansu Çiller, Fransa'da, Nazi polisi Skorzeny'nin anılarını yayınlayan Le Figaro gazetesini yağma ederek yırtan ve hakkında hırsızlık suçundan dava açılan sanığı, "İşkenceci Nazi polisinin anılarım yırtmasında manevi bir dürtünün haklı ve dayanılmaz etkisinin olacağını" gerekçe göstererek beraat ettiren, Seine Mahkemesinin yürekli yargıçlarını duymamıştı bile.

Başbakan Tansu Çiller için, belli ki milletvekili, el kaldırması için emir verilen, iradesi yok sayılan, çizginin dışına çıktı mı dokunulmazlığı kaldırılan ve cezaevine atılan; yargıçlar da kendi deyişleriyle "... rica edilen, bu işi bir an önce bitirin diye talimat verilen" memurlardı.

VE İLK DURUŞMA

"*Hak, hukuk, adalet, eşitlik, barış, kardeşlik, Anayasa, yasa (kanun)...*" gibi nutukların halkı tuzağa düşürmek için başvurulan birer palavra olup olmadığını hep birlikte görecektik. İlk duruşmamız 3 Ağustos 1994 günü yapıldı.

Bizi ve polisleri taşıyan araçların dışında trafiğe kapatılan yoldan getirildiğimiz Ankara Sıhhiye'deki DGM binasının çevresinde ilk göze çarpan, olağanüstü güvenlik önlemleriydi. Trafiğe kapatılan koca bulvarda cadde boyunca sıra halinde dizilen polisler, tedirgin bir bekleyiş içindeydiler. Dışarıdakilerin bizi içinde göremedikleri cezaevi aracının sadece ışıklandırma için kullanılan daracık cam bölmesinden dışarı baktığımızda göz yaşartan bir manzara ile karşılaştık. DGM binasının çevresini bir miting alanına çeviren insanlar, zılgıt çekiyor, aracımızı alkışlıyor ve zafer işareti yapıyorlardı. Davul zurna eşliğinde halay çeken bu insanlar, namuslu yürekleri ile dostlara sevgi ve cesaret, düşmanlara da yalnız olmadığımızın mesajını veriyorlardı.

Devlet, polisi, jandarması, cephaneliği ve her kareyi tekrar tekrar çeken kameraları ile, halk da cesareti, ümitleri ve özlemleri ile Sıhhiye meydanındaydı.

Devlet tedirgin, halk coşkuluydu.

Ancak, çok yazık ki, bu insanlar, kendilerine rehberlik yapabilecek, yönlendirebilecek, verdiği görevlerle hayatın her alanında ve anında mevzilendirebilecek, onları tek tek bireyler olmaktan çıkartıp ortak bir güce ve kolektif bir ruha dönüştürecek siyasal bir öncünün eksikliğini çekiyorlardı.

Biz bu insanlara doğru bir öncülük sunabilseydik, DYP'nin militanlarından Erzurum Milletvekili İsmail Köse, tutuklanmamızdan sonraki aylarda Olağanüstü Hal uygulamasının uzatılması için çıktığı Meclis kürsüsünde "*... çok şükür ki halk, 'milletvekillerimizi neden cezaevine attınız' diyerek sokaklara dökülmedi. Halka minnettarız...*" diyemeyecekti. Çünkü öncüsü ile birlikte alanlara çıkacak olan halk; **İsmail Köse, Baki Tuğ, Coşkun Kırca** ve benzerlerine dünyayı dar edecekti. Süleyman Demirel'in çokça sözünü ettiği "gökkubbe" yıkılacaktı.

Zaten böyle bir durumda da, "tükürdüklerini bir süre sonra yalatacak" bu adımı atamazlardı; buna yürekleri yetmezdi.

Yoksa kimin ne haddine! Halkın seçtiği milletvekillerini cezaevine atmaya kim cesaret edebilirdi!

Dostlarımızın ve yakınlarımızın doldurdukları duruşma salonunda ilk gün, I No.lu DGM heyeti ile aramızda iddianamenin okunması konusunda sık sık tartışmalar oldu.

Avukatlarımız ve biz iddianameyi okuduğumuzu, bu nedenle duruşmada ayrıca okunmasına gerek olmadığını söylerken, savcılar, okumakta diretiler. Savcıların yaptığı, bir hakkın kötüye kullanımıydı; bu da hukukta korunmazdı. Ama kim hukuku dikkate alıyordu ki. Döne döne yalan ve iftiraların anlatıldığı deli saçması iddianamenin okunması iki gün sürdü. Zaten bildiğimiz bu yalanları okumakla savcılar kendilerince bize **psikolojik işkence** çektirdiklerini düşünüyorlardı. Bir başka neden de, olsa olsa, iddianameyi okuyarak basın aracılığı ile kamuoyuna "Ne kadar büyük suçlar işlediğimizin" mesajını vermektir.

Kamuoyu desteğini almadan bizleri cezalandıramayacaklarını onlar da çok iyi biliyorlardı.

"İddianamenin okunmasını istiyoruz" desek ve ısrarlı olsak, iddianameyi okumayacaklardı belki de. Bize azap olsun diye iddianame okununca ilk duruşmamız dört gün sürdü. Avukatlarımız, yakınlarımız ve dostlarımız bütün yorgunluklarına rağmen sabırla beklediler ve bizi yalnız bırakmadılar.

İddianamenin okunması tamamlandıktan sonra ilk **Ahmet Türk** savunma yaptı. Daha sonra da sırası ile **Leyla Zana, Orhan Doğan, Sırrı Sakık, Hatip Dicle** ve ben savunma yaptık.

Oldukça cesur ve direngen olan avukatlarımız, yargılanmamız süresince özverinin eşsiz güzelliklerini sergilediler.

Savunmamızı yaptığımız ilk duruşmadan sonra bizler, dava dosyası içindeki bilgi ve belgelerin doğruluk derecelerinin araştırılacağını beklerken mahkeme tersi bir kararla avukatlarımızın tüm isteklerini reddetti.

Genel ve kişisel olanları toplarsak sayılan yüzleri aşan örnekten sadece birini vermekle yetineceğim: Savcıların iddiasına göre, HEP-SHP seçim ittifakı Abdullah Öcalan'ın talimatı ile yapılmıştı. Avukatlarımız haklı olarak Erdal İnönü'nün dinlenerek iddianın doğru olup olmadığının araştırılmasını istediler. Ama mahkeme pek çok haklı isteğimiz gibi bunu da reddetti.

Artık mahkemenin kendisini iddianame ile bağlı sayarak karar vereceği böylece kesinlik kazanmış oluyordu.

İtiraf etmeliyim ki bu kadar hukuksuzluk yapılabileceğini hiç mi hiç tahmin etmemiştim. Siyasilerin hukuku ayaklar altına almalarına alışmışım, ama hukukçuların böyle bir şey yapabileceklerine doğrusu inanmak istemiyordum. Yapılanları aklım hiç mi hiç almıyordu. Ve öteki duruşmalarımız 30-35 gün aralıklarla rutin halde kendi kendini tekrar ederken, bizler de uzun uzun politik konuşmalar yaparak kendimizce sistemi teşhir etmeye çalıştık. Ancak "kolay günün kahramanları" bazı kişilere yaranmak mümkün olmuyordu. Terör Yasası'nın ünlü 8. maddesine aykırılık gibi hafif bir suçlama ile Ankara Cezaevi'nde iken "konumun gereği siyasi savunma yapman gerekiyor" diyenlere "Ben yaşlı adamım ve üstelik kalp hastasıyım. Burada uzun süre dayanmam. Ne olur benden siyasi savunma istemeyin" diye boyun büküp yalvaranlar, "Siyasi savunma yapmıyorlar" diyerek bizleri karalamaya başladılar. Bu koroya başkaları 'da katıldı.

Daha sonraki tarihlerde tutuklanınca boyunlarını bükerek DGM'lerden saliverilmelerini isteyenler "Niçin Kürtçe savunma yapmıyorlar?" diyerek bizi suçluyorlardı.

DEP'ten ayrıldığım için, okların sivri ucu en çok da bana yöneliyordu.

Yaşanan sürece ışık tutması için, Yaşar Kaya'nın Özgür Ülke gazetesinin 18 Eylül 1994 günlü sayısında aleyhimde yazdığı bir yazısını buraya alıyorum.

Yaşar Kaya'nın esip savurduğu hakaret dolu yazısı "Cezaevindeki Milletvekilleri" başlığını taşıyordu.

Birlikte okuyalım Yaşar Kaya'yı:

"5 Eylül tarihli Özgür Ülke'de cezaevindeki DEP'li milletvekili arkadaşların şehit Mehmet Sincar için verdikleri bir ilan vardı. Bu ilan tertemiz bir ilandı. Sanki bazı kirliliklerden arınmıştı. Ne idüğü belirsizlerin ismi yoktu. Buna çok sevindim. Kürtler artık sap ile samanı birbirinden ayırmalarını biliyorlar demektir. Uzun zamandır televizyonlar, gazeteler, radyolar DEPlı milletvekillerinden bahsederken 5 DEP'li biri 'bağımsız' diyorlardı. Kimmiş, ne imiş gördük; esastan sicili bozuktu. DEP'li değildi. Adam kıtlığında Kars'tan Kürtlüğü basamak yaparak seçilmişti. HEP'e gelmesi için ben zorladım. **Sonradan Fehmi Işıklar partiyi SHP'ye satınca**, grup başkanvekilliği için orada kalmak istedi. Fakat Erdal İnönü kendisini hakaretamiz laflarla kovunca umudunu kesip tekrar geldi. Milletvekili arkadaşlar bu serüvenleri detayları ile bilirler. **Her fırsatta 'ben onlardan değilim' dedi.** Mehmet Sincar'ın cenazesi dahil, DEP'te yapılacak bin bir iş varken gidip 'işsizler' derneği kuruyordu. Kendisine sevdalı bir zavallıydı. Her sabah Kürt ulusal hareketine küfreden 'Aydınlıkla yazarlığa özendi. Saçma sapan şeyler yazıyordu. Ben DEP'li değilim solcuyum demeye getiriyordu; basit bir köylü kurnazlığı ile öne çıkmaya çalışıyordu. Bu arada entrika ile DEP Genel Başkanlığına gelmek istedi; işin sıcağı sıcağına gerçekleşmesi bu komployu engelledi. Artık Kars'ta da yüzü meydana çıktı. Oraya gitmesi kolay değildi; halk da kendisini tanımıştı. Esasında DEP milletvekilleri ile aynı koşuğa olması bile gerekmezdi; bence yeri başka koşuğu. Arkadaşlar bunu sağlamalı idiler. Çünkü bölüğü belli olmuştu, herkes kendi rafında olmalıydı. İkinci defa onu götürüp Şırnak halkının başına bela edenler sıkılmalı idiler. Ve bize de halka da hesap vermelidirler diye düşünmek zorundayız. İşte bu 'bağımsız', Şırnak halkının oylan ile seçilip gelen Mahmut Alınak'tı. Belki de bu bağımsızlığının bize bulaşmaması bizi çok temiz tutmuştu. Hem de arkadaşların verdiği anma ilanında Mahmut Alınak isminin bulunmaması kitlemizi çok memnun etti; bunu bilmenizi isterim.

İnsan hakları mahkemesinde dava açan avukatlar onun avukatı olmamayı yeğlediler; eh dedim ya Kürtler artık sap ile samanı birbirinden ayıracak günlere kavuşuyorlar. Ulusallık ve yurtseverlik yolu çok riziko ve dikenlerle doludur. Kasaba üçkâğıtçılığı politikası ile uzun süre yürütmek mümkün değil. (...) İlk duruşmada milletvekilleri çok zorlama ve itirafçılarla takviye edilmiş bir iddianameye karşı ifade verdiler.

Delillerin ikamesi, tevzii, tahkikat, bilirkişi raporları, bantlar, teypler derken savcının esas hakkındaki iddianamesini yazmak için mühlet istemesi ve sanıkların savunmalarını hazırlamaları nereden bakarsanız yine de 5-6 aylık bir zamandır, sıra savunmaya gelecektir. Bu tarihi bir fırsattır. Saldırıya uğrayan, hapsedilen, tartaklanan, Kürt halkının kimliğidir, Kürt halkının kültürüdür, Kürt halkının 70 yıllık soykırımıdır, özgürlük talebidir. Buna cevap vermek lazım; şahsi kaygılarla 'vallahi ben ona da buna da selam vermedim' gibi laflar savunma değildir. Yargılayan biz olmalıyız. Suçlu olanlar dilimizi, kimliğimizi, kültürümüzü, yasaklayanlardır. Talep ettiğimizde de bizi kuralsız öldürenlerdir. Bu hukukta, bizim irademiz yoktur, DGM'ler Şark İstiklal Mahkemeleri'nin bizim için devamıdır.

Onun için diyorum ki, halkımızı, çağımızı ve partimizi savunun; bu bir insanlık görevidir de. Aynı zamanda **'ben PKK'ye selam vermedim' demek de kimseyi kurtarmayacaktır.** PKK olmasa da dünyada biz yine aynı biçimde yargılanacağız. Çünkü siz Kürtlükten bahsediyorsunuz bu yeter, hatta artar bile. 1923'lerden 1980'li yıllara kadar PKK mi vardı? Ama biz Kürtler Ağrı'yı, Zilan'ı, Şex Sait başkaldırılarından sonraki soykırımları yaşadık. Şark Islahat Planı, sürgünler, umum müfettişlikler hep bizim içindi. Hep ağızlarını açınca iç ve dış düşman' demiyorlar mı? **Tek parti döneminin Adalet Bakanı Mahmut Esat Bozkurt** *'Bu ülkede bir tek ulus vardır o da Türklerdir, diğerleri ona hizmet etmek zorundadırlar'* demiyor muydu? Cevdet Kesim İncedayı, Aydın Halkevi'nin balkonunda *'Bu ülkeye demokrasi getirip de ne yapacağız? O zaman meclise, Hassolar, Memolar dolar' demiyor muydu? (...)*

Yaşar Kaya'nın yazısı çok ağır olduğu halde etkilenmedim. Çünkü tam da Yaşar Kaya'lık olan bu yazıyı bekliyordum; gecikmişti bile.

Ama artık çok olmuştu. Kamuoyu karşısında bana saldıran Yaşar Kaya'ya cevap vermemek olmazdı.

Bazı gerçeklerin gün ışığına çıkması için cezaevinde kaleme alarak Yaşar Kaya'ya gönderdiğim yazılı cevabı izninizle aşağıya alıyorum. Sizin de izlediğiniz gibi yazdıklarımla kişisel herhangi bir çekişmeye girmemeye çalıştım. Ancak projektörün ışıklarını Yaşar Kaya üstünde hafiften gezdirmeden geçmek, halka ve gelecek kuşaklara haksızlık olacaktı.

Özgür Ülke gazetesi, yazdıklarımı (cevap hakkımı görmezlikten gelerek) yayımlamayınca, zorunlu olarak **"DEP Eski Genel Başkanı Yaşar Kaya'ya Açık Mektup"** başlığını kullandım.

Bu açık mektubu birlikte okuyalım:

"Özgür Ülke gazetesinde aleyhimde yazmanızı uzun zamandır beklediğim karalama yazınızı, nihayet yazdınız. Doğrusu, bugüne kadar nasıl bekleyebildiğinize de çok şaşırdım. Size yakışan, ben daha Ankara Terörle Mücadele Şubesi'nde sorgulanırken saldırmanızdı. Duyularınızı bugüne kadar bastırılmış olmakla, kimbilir ne kadar çok manevi işkence çektiniz!

Benimle yeterince uğraşan DGM Savcıları ve Ertürk Yöndem'le aynı duruma düşmemek için mi bugüne kadar beklediniz? Keşke beklemeseydiniz; hiç önemi yoktu! Bugüne kadar, boşuna manevi işkence çektiniz. Ve inanın hayırlı bir iş yaptınız. Çünkü DGM Savcıları ve Ertürk Yöndem kervanına katılmanız, sizin deyişinizle '... sap ile samanı birbirinden ayırmasını bilenler' için çok büyük derslerle doludur. Baltayı benim ayağıma mı vurdunuz, yoksa kendi ayağınıza mı vurdunuz, bunu zaman gösterecektir! Tansu Çiller, Doğan Güreş ve daha birçokları sırtıma basarak politika yapmayı çokça denediler. Bir siz kalmıştınız. Siz de böylece bu kervana katılmış oldunuz.

İnsanlara çamur atmaktan başka hiçbir işlevi ve önemi olmayan köşenizde, buraya almaya utanç duyduğum sözlerle bana hakaret ediyorsunuz. Sayın Yaşar Kaya, Ben sizin üslubunuzla size cevap vermeyeceğim. Çünkü siz, insanlara küfretmek ve karalamak zorundasınız! Sizi bu nedenle mazur görüyorum.

18 Eylül 1994 günlü Özgür Ülke gazetesinde hakkımda yazdıklarınıza gelince:

Adam kıtlığında Kars'tan milletvekili seçildiğimi, söylüyorsunuz. 'Adam kıtlığı' dediğiniz 1987 milletvekili seçiminde benim gibi siz de milletvekili adayydınız. Yoksa kendinizi adamdan saymıyor musunuz? Hem, 1987 milletvekili seçiminde, aday olarak Kars halkından nasıl şamar yediğinizi ve nasıl tuzla buz olduğunuzu ne çabuk unuttunuz?

Yapılan önseçimde listeye girmek bir yana, 26 aday arasından sonuncu olacak kadar gülünç duruma düştüğünüzü de mi unuttunuz? Kars Halkının milletvekili sıralamasında yer bile vermediği birinin, Kars halkı adına ahkâm kesmesi, anlaşılır şey midir? HEP'e sizin zorlamanızla üye olduğum iddianız da, **bütün söyledikleriniz gibi kocaman bir yalandır**. Bu yalanlara niçin ihtiyaç duyduğunuzu anlamakta zorluk çekiyorum. HEP'e üye olmam konusunda, hiçbir zaman ve zeminde sizinle konuşmadığımı çok iyi biliyorsunuz. O söyledikleriniz hayal ürünü değilse, kendinizi 'önemli adam!' gibi göstermek gayretinden başka ne olabilir? Grup başkanvekilliği için SHP'de kaldığımı ve Erdal İnönü hakaret edince de ayrıldığımı söylüyorsunuz. Sayın Yaşar Kaya! Grup başkanvekilliği bir yana, istesem bakan da olurum. Hatta istesem, şimdi olduğu gibi demir parmaklıklar arasında değil, sizin gibi Avrupa'larda günümü gün eder, halkın sırtında 'politika' da yapardım Ama ikisini de istemedim. Siyasal güç odaklarına da sığınarak Bakan olmak ya da Genel Başkanlığını yaptığım partiyi ve on binlerce taraftarım 'ne haliniz varsa görün' tavrıyla bırakıp soluğu Avrupa'da almak, benim yapabileceğim bir iş değildi. Böyle bir yanlışlığı yapsam, ya özeleştiri yapar hemen halka dönerdim ya da sokağa çıkmaya utanır, susardım.

'Mehmet Sincar'ın cenazesi dahil, DEP'te yapılacak bin bir iş varken gidip işsizler derneğini kurduğumu söylüyorsunuz. Sayın Kaya! Mehmet Sincar'ın katledildiği dönemde DEP'in Genel Başkanı siz değil miydiniz? Kanı üzerinde politika yaptığınız Mehmet Sincar'ın cenazesine sahip çıkmadığınızı ve bu konudaki basiretsizliğinizi ne çabuk unuttunuz? Mehmet Sincar'ın cenaze töreninin yapılacağı gün, **milletvekilleri ve partililer, parti genel merkez binası önünde polislerce dövülürken**, odasından çıkmayan, 'milletvekilleri ilgilensin' diyen, o insanları Ankara'ya çağırıp, sonradan ortalıkta sersefil bırakan siz değil miydiniz? Yalnız bu olaya özgü olmak üzere getirdiğim onlarca öneriden hangisini dikkate aldınız? Kötü politikalarınızın yarattığı tahribatların hesabını vermeden çekip Avrupa'lara gitmek olmaz! Bu iş bu kadar ucuz değildir. Ve tarihin garip cilvesine bakın ki, sizin karşı çıktığınız ve beni suçladığınız İşsizler Derneği için DGM Savcıları idamımı istiyor.

Aydınlık gazetesinde yazı yazdığımı, 'Solcuyum' dediğimi söylemişsiniz. Sayın Yaşar Kaya! Aydınlik gazetesinde yazı yazmak ve 'Solcu' olmak için, 'Zat'ınızdan mı izin alacaktım? Entrika ile DEP Genel Başkanlığına gelmek istediğimi yazmışsınız. Yine hep olduğu gibi, ya zihniniz sizi yanıltıyor ya da yalan söylüyorsunuz. Ben, DEP Genel Başkanı adayı değil, HEP Genel Başkan adayı oldum. Olayları çarpıtmak size ne kazandırıyor, anlamıyorum! Hem, kimi entrikalar içine girseydim, sizin gibi Genel Başkan olurdu,

Kars'ta yüzümün açığa çıktığını, artık Kars'a gitmenin kolay olmadığını, Kars'ta Kürtlüğü kullanarak Milletvekili olduğumu ve herkes gibi, benim de bölüğümün belli olduğunu yazmışsınız. Bir daha hatırlatayım: Kars'tan milletvekili adayı olduğunuz 1987 seçimini ne çabuk unuttunuz? Yüreğiniz yetiyorsa Kars ve şu anda il olan eski iki ilçesi İğdır ve Ardahan'da halk arasında bir kamuoyu yoklaması yaptıralım. Bakalım, sizi tanıyacak kaç kişi var? Hem, **siz bu insanları değil Avrupa'ları tercih ettiniz.** Sizin bu insanlar adına konuşmaya ve ahkâm kesmeye ne hakkınız var? Bak ben hurdayım ve halkla birlikteyim. Peki siz neredesiniz? Kimin, sizin deyişinizle, hangi 'bölükten' olduğu ortaya çıkmıyor mu? **Kars'tan milletvekili seçilmek için Kürtlüğü kullandığımı da nereden çıkardınız?** Kars'ta Kürt, Yerli, Terekeme, Azeri, Türkmen, Çerkez vb. bütün etnik yapıların ezici bir çoğunluğunun oyunu alarak listenin birinci sırasına seçildiğimi ne çabuk unuttunuz? Size neler oluyor, gerçekten anlamıyorum!.. Sayın Yaşar Kaya, Kürtlüğü kullanarak politika yapmaktan söz ederken, **kendinizi tarif etmiş olmayasınız?** Sayın Yaşar Kaya, Halkın yaşadıklarında yüzlerce **günahınız var.** Bunları sıralamak zorunda bırakmayın beni. Hem, demir parmaklıklar arkasında olsam dahi, zamanı önemsiyorum. Küfürlerinize cevap vermek için zamanı tüketmek islemiyorum. Ama istiyorsanız, bu da benim kabulümdür.

Şimdilik, aşağıdaki sorularıma lütfen cevap verin! 1991 milletvekili seçimlerinde bu gün dilinizden düşürmediğiniz HEP'in SHP listesindeki Van milletvekili adayının aleyhinde çalıştığınızı unuttunuz mu? HEP'li adaya karşı desteklediğiniz milletvekili adayı kimdi ve aranızda ne gibi bir bağ vardı? Tutuklanınca, Bonn'da ve Irak KDP Kongresinde yaptığınız konuşmaları, ısrarla DEP tüzel kişiliğine mal ederek, cezaevinden bir an önce çıkmayı temel hedef yaptığınızı unuttunuz mu? Anayasa Mahkemesi'nin bu beyanlarınıza dayanarak DEP'i kapatacağını ve üyesi milletvekillerinin üyeliklerinin sona erdireceğini bilmiyor muydunuz? Anayasa Mahkemesi'nin bu kararının bir örneğini size postalamamı ister misiniz?

Kıyırık iki konuşma yaparak, partinizi, üyelerinizi ve taraftarlarınızı sıkıntıya soktukten sonra, çekip Avrupa'lara gitmek ve işi pişkinliğe vererek hiçbir şey olmamış gibi insanlardan özür dahi dilememek tutarlı politik bir davranış mıdır? Böyle birinin halkın adını ağzına alma hakkı var mıdır?

Gazeteniz hakkımdaki yazılara gönderdiğim cevaplarımı yayınlamadığı için bu açık mektubu yayınlıyorum. **Size Avrupa'da keyifli günler diliyorum. 20.9.1994"**

Yaşar Kaya daha sonraki günler cezaevindeki DEP'liler aleyhinde de yazdı. Belli ki, Yaşar Kaya, daha önce birkaç hafta tutuklu kaldığı Ankara Cezaevi'nde ziyaretine gidenlere "*Benden siyasi savunma yapmamı istiyorlar, ben bunu yapamam, burada dayanmam, kalp hastasıyım. Ne olur bana yardımcı olun...*" diye yalvarıp yakardığını unutmuştu.

Sorgularımızın yapıldığı ilk duruşma ile yazılı belgelerin okunduğu ikinci duruşmada salıverilmemize karar verilmeyince, mahkemenin ceza kararını açıklaması artık kesinlik kazanmış oldu.

Üçüncü duruşma ile birlikte sınırlar gerilmeye, artık kartlar açık oynanmaya başladı.

Başbakan Tansu Çiller'in "*hakimlerden bu işi bir an önce bitirmelerini rica ettim*" sözlerini aktardığımızda, ilk zamanlar çok sert tepki gösteren mahkeme heyeti, daha sonra bu sözleri hatırlattığımızda artık itiraz etmez oldu. Çünkü her şey, itiraz edilmeyecek kadar gözler önünde, açıktaydı.

Bu nedenle biz artık delilleri değerlendiren bir savunmadan çok, sisteme karşı siyasal düşüncelerimizi de ortaya koyan ağır eleştirilerde yoğunlaştık.

Mahkeme heyeti ile aramızda sık sık tartışmalara neden olan bu eleştirilerimize en çok tepki gösteren, **Albay Çetin Güvener** oldu.

Albay Çetin Güvener, 12 Eylül (1980) darbecilerinin açtığı Barış Derneği Davası ile ün kazanan bir askerdir.

Çetin Güvener'in, insana takma oldukları duygusunu veren içe çökük küçük mavi gözlerinde alevlenen kin ve nefreti hissedince, dava sonucunda bir gün dahi ceza almayan Barış Derneği "sanıklarının" cezaevinde niçin üç yıl bekletildiklerini kavramakta hiç de zorluk çekmedim.

Yüzümüze hiç bakmayan, istemeden gözleri takılınca da öğrenerek anında bakışlarını başka taraflara çeviren Albay Çetin Güvener, kanunları hiçe sayacak kadar kendisini devletin sahibi olarak görüyordu. Çetin Güvener, çekinmese kürsüden aşağı inerek bizi çevremizi saran askerlerin arasında yumruklamak ister miydi bilmiyorum ama, hakimlik koltuğunda oturduğu kürsünün önüne kurulacak meşeden yapıma darağaçlarında ipe çekilip idam edilsek, bundan büyük bir zevk alacağı kesindi. Belki de "Eline sağlık" deyip, ipimizi çeken cellada bir aylık maaşını bile bağışlardı.

Bizi görmek bir yana sesimize bile tahammül edemeyen bu Albay, ben konuşunca öğrenerek yüzünü buruşturup Mahkeme Başkanı'na "yüksek sesle konuşmasın, sesinden rahatsız oluyorum" diyebilecek kadar kendisini özgür ve her değerinin üstünde görüyordu.

Hakim koltuğundaki Çetin Güvener'in bu sözleri karşısında çıldırmış gibi bağırıştım:
"Bizler onurumuz için buradayız. Onurumuza düşkün olmasak bugün bakan koltuklarında oturuyor olacaktık. Koşullar ne olursa olsun onurumuzu hiç kimseye çiğnetmeyiz" diye karşılık; verirken, sıtmaya tutulmuş gibi titrediğimi hep hatırlarım,

İnsan onurunun ne kadar yaşamsal olduğunu ve incitilmesi halinde insanın ne kadar korkusuzlaştığı bir defa da Çetin Güvener'in karşısında yaşadık.

Önünde ne varsa yüzümüze fırlatacak kadar öfke yüklü Çetin Güvener'in aksine, **Mahkeme Başkanı Muammer Ünsoy**, ne yapacağını bilen insanların rahatlığı içinde hareket ediyordu.

Ama zaman zaman onun öfkesini bastıramadığı anlar da yok değildi.

Muammer Ünsoy'un öfkesini bastıramadığı anlarından biri de Orhan Doğan'ın savunmasını coşku ile alkışlayan izleyicilere "namussuz ve şerefsizler" diye küfürler savurmasıydı.

İzleyicilere bu şekilde küfür edildiğine ilk defa Ankara DGM'de tanık oldum. Bu küfürler karşısında onurumun aldığı yaralar, sanırım yaşamım boyunca hiç kapanmayacak!

"Adnan Menderes'in bebek ve köpek davası, Deniz Gezmiş, Yusuf Aslan ve Hüseyin İnan davası, Türkçe bilmediği için İstiklal Mahkemesince idama mahkûm edilen Kürt gencinin davası yargı tarihine nasıl kara bir leke olarak geçmişse, bu dava da yargı tarihine kara bir leke olarak geçecek" dediğimde de öfkesini açığa vuran Muammer Ünsoy, elini avuç içi yere dönük şekilde çenesine değdirerek yüksek sesle, "Artık benim burama geldi, sabrım kalmadı. Yeter!" diye bağırdı.

Böylece Muammer Ünsoy'un güçlü sınırları bile üç-beş duruşmaya dayanamadı, laçkalaştı.

Kutsal olduğu söylenen savunma hakkımın mahkemede takdir edilecek sınırlar içine çekilmek istendiği açıktı. Böyle bir oyunda figüran olamazdım.

"Madem öyle ben de savunma yapmıyorum" diye karşılık verdiğimde Mahkeme Başkanı Muammer Ünsoy hiç beklemediğim bir tepkisizlikle, sözlerimi, "Sanık Mahmut Alınak, Madem öyle ben de savunma yapmıyorum, dedi" şeklinde tutanaklara geçirtti. Zaten bir sonraki duruşmada da hiçbirimiz savunma yapmadık.

DEP kapatıldıktan sonra tutuklanan Selim Sadak ve Sedat Yurtdaş hakkında Ankara 2 No.lu Devlet Güvenlik Mahkemesi görevsizlik ve birleştirme kararı verince, bu dava daha önce planlanmış şekilde bizim davamızla birleştirildi.

Selim Sadak ve Sedat Yurtdaş'ın davalarının önce 2 No.lu DGM'de açılması, sonra görevsizlik ve birleştirme kararı ile bizim davamızla birleştirilmesi de bir formaliteydi. Selim Sadak ve Sedat Yurtdaş'la ilgili her şeyin daha önceden planlandığını ve sonucun belirlendiğini görmemek için çok saf olmak gerekiyordu.

Selim Sadak daha parlamentoda milletvekilliği görevini sürdürürken kendisine ceza biçildiği, mahkemenin ilk karar ile ortaya çıktı. Bizi yargılayan mahkeme, Selim Sadak aleyhine ifade veren köy korucularının dinlenmelerine de karar vermişti. Biz bunu anlayamıyorduk. Çünkü bu köy korucularının ifadelerinin bizim dava ile hiç mi hiç ilgisi yoktu. Üstelik Selim Sadak da parlamentoda milletvekiliydi ve hakkında yargılama yasağı vardı.

Açıktır ki, Selim Sadak'ın milletvekilliğinin sona ereceği, tutuklanacağı ve başka bir mahkemede açılrsa dahi, davasının sonradan birleştirme kararı ile bizi yargılayan I No.lu DGM'ye aktarılacağı, önceden konuşulup karara bağlanmıştı. İlgisiz korucu ifadelerinin bizim dosyamıza alınmasının bu sırrı, Selim Sadak'ın davası bizim dava ile birleştirilince çözülmüş oldu.

Açıktır ki, Selim Sadak ve Sedat Yurtdaş'ın cezaları, daha onlar Meclis'te iken yazılmıştı. Ulusal iradenin gerçekleştiği söylenen Meclis'in ağırlığı işte bu kadardı. Belli ki, Selim Sadak ve Sedat Yurtdaş'ı milletvekili seçen irade, "ulusal irade"den sayılmıyordu.

Sedat Yurtdaş ve Selim Sadak daha Meclis'te milletvekili olarak "dokunulmazlık zırhı" içinde iken onlar hakkında toplanan uydurma deliller de okunduktan sonra dosya esas hakkında görüş belirtilmesi için savcılığa verildi. Savcılığın yazılı görüşü zaten hazırды. Ve iki hafta sonra Nusret Demiral'ın komutasındaki savcılar, çocuklarına ve torunlarına ve torunlarının çocuklarına miras bırakacakları esas hakkındaki mütalaaları ile bizler hakkında idam istediler.

Avukatlarımız ve mahkeme heyeti arasındaki sert tartışmalardan sonra, "**Bazıları bu davanın bitmesini istemiyor**" diyen Mahkeme Başkanı, son savunmalarımız için süre verdiğini belirterek, duruşmayı 8 Aralık gününe erteledi.

Ve 8 Aralık günü, Tansu Çillerin "Bu işi bir an önce bitirin" sözünü doğrulatan bir hızlilikle son aşamaya getirilen davanın son duruşmasında Mahkeme Başkanı, son savunmamızı almak üzere sordu

"Son sözünüz?"

Avukatlarımızın mahkemenin yanlı tutumunu protesto ederek katılmadıkları son duruşmada bizler ayrı ayrı "**Savunma yapmıyoruz!**" karşılığını verdik; niçin savunma yapmayacağımızı da uzun uzun anlattık.

Muammer Ünsöy, Yılmaz Çamlıbel ve Çetin Güvener'den oluşan mahkeme heyeti uzunca sayılabilecek bir aradan sonra karar açıkladı:

2 Mart 1994 operasyonundan çok önce verilen karar, 8 Aralık 1994 tarihinde açıklandı.

"1. Sanıklardan Ahmet Türk, Leyla Zana, Orhan Doğan, Hatip Dicle ve Selim Sadak'ın TCK'nun 168/2 ve 3713 sayılı (Terörle Mücadele) kanununun 5. maddesi gereğince 15'er yıl ağır hapis cezası ile cezalandırılmalarına, tutukluluk hallerinin devamına..."

2. Sanık Sedat Yurtdaş'ın TCK'nun 169. ve 3713 sayılı kanun 5. maddesi gereğince 7 yıl 6 ay ağır hapis cezası ile cezalandırılmasına, tutukluluk halinin devamına..."

3. Sanıklar Mahmut Almak ve Sırrı Sakık'ın 3713 sayılı kanununun 8/1. ve TCK'nun 80. maddesi gereğince üçer yıl altışar ay hapis cezası ile cezalandırılmasına, tutuklu kaldıkları süre ve tayin edilen cezanın miktarı göz önünde bulundurularak tahliyelerine..."

***

Dışarıda ışıl ışıl, baş döndüren doyumsuz bir güzellik bekliyordu bizi; halkın coşkulu sevgisi ve ilgisi.

"Acaba halk ne yapardı; korkar çekinir miydi, telefonlarımız devletçe dinlenmeye alındığı için fişlenme korkusu yaşar mıydı, sokakta karşılaşmamak için yolunu değiştirir ya da görmezlikten gelir miydi?" vb. kaygılarını, halkın gösterdiği büyük ilgi ile birlikte yerini coşkulu bir mutluluğa bıraktı. Yaşlı amcalar, ablalar, gençler, çocuklar telefon ve telgraflarla ulaşarak ya da gelerek sevgi yüklü duygularla bizi yüreklerine bastılar, yaşadıklarımızı paylaştılar, güç verdiler, dayanışma duygularını haykırdılar ve bütün bunlarla, bize eşsiz güzellikte günler yaşattılar.

Halkın bu coşkulu yakınlığını ve sahiplenişini sokakta, salon toplantılarında, semt pazarlarında... kısacası hayatın her alanında hissettik.

Öyle ki, gösteri ve yürüyüşlerdeki halk ilgisi, umulanın çok daha üstündeydi

Demokratik talepler ileri sürerek 15-18 Haziran 1995 günlerinde 100 bini aşkın bir kitle ile Ankara Kızılay meydanında oturma eylemi gerçekleştiren memurlar, Cumhurbaşkanı Süleyman Demirci, Başbakan Tansu Çiller, MHP Genel Başkanı Alpaslan Türkeş... vb.lerindense, bize daha çok yakın davrandılar.

"Yaşasın halkların kardeşliği" sloganını haykıran bu büyük kitle, hükümet ve düzen partilerinin yetkililerine meydan okuyordu. Oğün;

"Cumhurbaşkanı Süleyman Demirci, Başbakan Tansu Çiller, MHP Genel Başkanı Alpaslan Türkeş, RP Genel Başkanı Necmettin Erbakan, DSP Genel Başkan Bülent Ecevit, CHP Genel Başkanı Hikmet Çetin, DYP'nin militan milletvekilleri Coşkun Kırca ve Baki Tuğ ile devletin öteki yöneticilerinin 'Bölücü' diye cezaevine attıkları ben, bugün Ankara'nın Kızılay meydanında Türk ve Kürt emekçilerinin yanında olacağım. Türklük, vatan, millet, bayrak, ülke bütünlüğü...' laflarını dillerinden düşürmeyen bu zevatı Kızılay meydanında bekliyorum. Yüreklere yetiyorsa ve cesaretleri varsa 'Bölücü' dedikleri benimle Kızılay meydanında halkın huzuruna çıksınlar. Kimin halk tarafından yuhalandığını hep birlikte görelim.

Kızılay meydanına gelmezlerse onları kaçaklar olarak ilan etmek, boynumun borcudur" çağrısında bulunma cesaretini bana veren, halkın desteği ve ilgisiydi.

Ben çağrıma uygun olarak, belirttiğim gün ve saatte Kızılay meydanına gittim, halkla birlikte oldum. Kızılay meydanında halkın arasına davet ettiğim devlet yetkilileri ise halktan korktukları için gelemediler.

Halkın coşkusu beni çok mutlu etmişti. Bundan daha büyük bir zenginlik olabilir miydi acaba? Olmadığını yaşayarak gördüm.

***

Meclis çalışmalarına, cezaevinden çıktıktan bir hafta sonra katıldım. Meclis artık benim için çekici olmaktan çok uzak bir yerdi. Sekiz yıl önce ilk adım attığımda taşıdığım ümitlerden ve yaşadığım o coşkudan artık hiçbir eser kalmamıştı. Hakim kılınan "ciddi devlet adamı" ve "devlet adamı sorumluluğu" havası beni boğmamış ve tüketmemişti ana pek çok hayalimin de paramparça edildiği bir gerçektir

Yanlış ya da doğru, tartışılabilir: Azap da çeksem, mutsuz da olsam kamuoyuna ulaşmanın bir yolu olarak (ama sadece o kadar), burada halkın aykırı sesi olmayı sürdürmeyi bir görev/olarak kabul ettim.

Egemen güçlerin, her türlü aykırı sese ve ufak da olsa her çeşit demokratik muhalefete tahammül göstermeyip legal alanı kapatmaya çalıştığı bu koşullarda gücüm ve soluğum yettiğince bu alanı değerlendirmem gerektiğine inanıyordum. Çok zor bir işti, biliyordum; ama tersi bir tutum, kaçmak gibi geliyordu bana.

Daha sonraki günlerde kürsüde yaptığım konuşmalara çıldırılmış gibi tepki gösteren **DYP'li, ANAP'lı, MHP'li milletvekillerinin "istifa et, defol git" bağırtıları içinde bana saldırmaları**, günün koşullarında doğru bir karar verdiğimi gösteriyordu.

***

"Milletin kaderinin çizildiği Yüce Çatı" olduğu söylenen Meclis Genel Kurulu, cezaevi dönüşümde beni buz gibi soğuk bir hava ile karşıladı.

Yalnızca SHP'li bazı milletvekili arkadaşların "*Hoş geldin, geçmiş olsun*" dedikleri Meclis toplantı salonunda çoğunluğu bana bakarken gerilen yüzler ve öfke ile sertleşen bakışlar, Meclis'e dönmenden hiç de memnun görünmediler. Toplantı salonuna girdiğimi görünce yanındakileri dürterek beni işaret eden MHP, DYP, ANAP ve öteki partilerden milletvekilleri benimle göz göze gelmemek için başlarını öne eğdiler.

"*Bunlar milletvekili mi, yoksa Özel Tim ya da korucubaşı mıydı?* Bunlar kimdi? Ne iş için buraya gelmişlerdi? Bugüne kadar halkın hangi sorununu çözmüşler, hangi derdine çare bulmuşlardı? Milyonlarca insanın sorumluluğunu yüreklerinde taşımaları gereken bu 'vekiller sokakta nasıl huzur içinde dolaşabiliyorlardı? Çocuklarına yalan söylemiyorlarsa, çocukları bunlara nasıl 'Baba' ya da 'Ana' diyebiliyordu? Çocuklarını kandırıyorlarsa, yani yalan söylüyorlarsa, nasıl iç huzuru bulabilirdi?" vb. daha birçok zoru zihnimden akıp giderken; "Yalnız kendisi için çarpan yürek, insan yüreği olamaz" diyen filozofun anlamlı sözlerinin güzelliğini bir defa daha hissettim, içim ısındı.

"*Burada başkaları için de çarpan kaç yürek vardı acaba?*"

***

Cezaevinden geldiğim Meclis'te kürsüye çıkmamam için her türlü yol denendi.

Demokrasinin öncelikli sorunları, Kürt sorunun demokratik ve kansız çözümü, köy yakma ve insanları göç ettirme uygulamaları, işçi, işsiz, memur... sorunları gibi pek çok konuda söz almak üzere yaptığım başvurularımdan hiçbiri dikkate alınmadı.

Bu nedenle de uzun süre gündem dışı söz alamadım. Ancak çok geçmeden, bana kapatılan kürsünün yolunu açacak formülü buldum: Cezaevine girmeden önce Meclis Başkanlığı'na verdiğim pek çok kanun teklifim vardı ve bunlardan hiçbiri komisyonlardan geçmemişti. Bu durumda, teklif sahibi olarak bu kanun tekliflerimin genel kurulda doğrudan doğruya görüşülmesi için Meclis Başkanlığı'na başvurduğumda İçtüzüğe göre benim için söz hakkı doğacaktı. Bu başvuruyu yapınca başkan-vekilleri çaresizlik içinde söz hakkı vermek zorunda kaldılar.

Ancak ben hiçbir zaman kendimi kanun tekliflerinin konusu ile sınırlamadım. Örneğin toprak reformu ya da kadın hakları ile ilgili kanun tekliflerim hakkında kürsüye çıkmışsam, on dakikalık sürenin yarısında bu konuları işliyor, sonra da sözü ne yapıp edip güncel sorunlara getiriyordum.

Bu uzun süre, her hafta böyle devam etti.

İşte bir örnek, 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu hakkında 14 Şubat 1995 günü Meclis'te yaptığım konuşmadan bir bölüm:

Mahmut Alınak (Devamla):... Ve yine varsayalım ki **işçiler ve memurlar, ekonomik ve siyasal birtakım taleplerle genel greve gittiler.** Stenograflar (TBMM'deki konuşmaları tutanaklara geçiren memurlar) çalışmadı, uçaklar kalkmadı. Deniz, hava ve demiryolu yolculuğu tamamen durdu ve devlet daireleri boşaltıldı. Başta, silah fabrikaları olmak üzere, fabrikalar çalışamaz hale geldi. Petrol kuyularından petrol çıkarılmadı, madenler çıkarılmadı ve vergi memurları vergileri toplamaz oldular. Elektrikler yanmaz oldu. Yani, çalışanlar; yani, emekçiler; yani, halk yığınları sistemi kilitlediler. Söyler misiniz bana, o zaman ne olur? Hele hele bir de düşünün ki, işsizler, esnaflar, gençler, kadınlar, bu emekçilere, işçilere ve memurlara katkıda bulunmak için, dayanışmada bulunmak için sokağa çıkma boykotunu başlattılar. Koca Ankara'da İstanbul'da, sokakta tek insan yok ve yaşam durmuş. Söyler inisiniz bana; böyle bir durumda **bu sistem ne kadar dayanabilir, kaç gün dayanabilir**? Bırakın kaç günü, kaç saat durabilir bu sistem?

İşte, sorun, bu sistemi sürdürme, sistemi ayakta tutma sorunudur. Kitlese hak arama özgürlüğünün önünün kapatılmasının temel nedeni de budur. Çünkü, kitlese hak arama özgürlüğü kazanıldığında, tıpkı bugün olduğu gibi, siyasal iktidarlar ya da ekonomik bürokrasi, gönüllerince zam yapamayacaklardır. Enflasyon, yüzde 200'lere tırmanamayacaktır. İşsizler bu kadar tepkisiz kalmayacaktır. İşkence yapıldığında, bilmem, İstanbul'da boğazın üstünde bir polis memuru, kurumlaşan işkenceyi, bütün çıplaklığıyla göz önüne serdiğinde, insanlar bu kadar tepkisiz kalmayacaklardır.

Köy yakmalarına, yıkmalarına karşı, insanlar demokratik tepkilerini ortaya koyacaklardır ve haklarını da alacaklardır. Bugün, bu haklara, bu ihtiyaca cevap verecek herhangi bir siyasal partinin olmadığı açık bir gerçektir; ama, ben, diyorum ki, gün gelecek, emekçiler, ezilenler, geniş hak yığınları kendi gerçek partilerini kuracaklardır ve kurulacak bu parti öncülüğünde örgütleneceklerdir ve gerçek anlamda söz ve karar sahibi oldukları iktidarlarını kuracaklardır."

Halkı sivil siyasal mücadeleye çağıran bu sözlerimin 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu ile hiçbir ilgisinin olmadığı çok açıktır.

Kürsüyü bana kapatanlara benim verdiğim bir cezaydı bu.

Çıldırmaları bundandı.

Bu ince ayarlı taktik, "Mehmetçik Milletvekilleri"ni çıldırttı. Bir kısmı, cezaevine kapatılınca "akıllandığımı" düşünmüş olacak ki, hayal kırıklığı içinde, "Eski alışkanlıklarını sürdürüyor" diye feryat ediyorlardı.

Beni hedef göstermek için kime mesaj ve direktif vermeye çalıştığını çok iyi bildiğim İçişleri Bakanı Nahit Mentеше, konuşmalarına cevap vermek üzere çıktığı kürsüde, büyük bir çaresizlik içinde değişmediğimden yakınırdı.

Herhalde benden " Ciddi devlet adamı" olmam bekleniyordu!..

Özlemleriyle yüreğimin dolup taşıdığı canım dedemin ve babamın, amcalarımın, kardeşlerimin ve bilmem kaç nüfuslu ailemizin topluca paylaştıkları tek gözlü köy evimizden, doğum sancılan içinde kendisini attığı ahırda beni doğuran bir ananın çocuğu olmasaydım bile, halk bunca acıyı yaşarken ben ruhumu nasıl satabilirdim?

O sonbahar gecesinin zifiri karanlığına gömülen ahırda hayvanların içinde yaşama gözlerini açan biri, ruhunu satmadıkça nasıl "ciddi devlet adamı" olabilirdi?

***

Kürsüye çıktığımda, ANAP, MHP, DSP... gibi partiler muhalefet partileri olduklarını unutarak bana karşı hükümetin yanında yer alıyorlardı. Ben de onlarla alay ediyordum.

"Hepiniz aynı bankanın ya da firmanın şubelerisiniz" diyordum.

Meclis'teki kavgaların dışarıya "Kürt-Türk çatışması" olarak yansması kaygısını taşıdığım için saldırılsa ya da da küfür edilse bile karşılık vermemeyi yıllarca bir görev olarak kabul ettim. Bu nedenle bize yapılan bütün haksızlıklara rağmen soğukkanlılığımı hiçbir zaman yitirmemeye çalıştım.

24 Mayıs 1995 günü farklı bir gelişme oldu. O gün yaptığım gündem dışı konuşmada hükümetin bazı ilçeleri il yapma vaatleri ile halkı kandırdığını, oysaki halkın iş, aş, ekmek, demokrasi, özgürlük ve insanca yaşam hakkı istediğini belirterek, Şırnak, Bartın, Bayburt, Iğdır, Ardahan, Karaman, Batman ve Kırıkkale illerine hizmet götürülmediğini söyledim.

Bu konuşmaya cevap veren İçişleri Bakanı Nahit Menteşe, gereği yokken bana sataştı ve ağır ithamlarda bulundu. Bunun üzerine çıktığım kürsüde İçişleri Bakanı'nın gerçeklerin ortaya çıkmasından korktuğu için bu şekilde sataşmada bulunduğunu anlatmaya çalıştım. Ancak hep olduğu gibi kürsüde bir kez daha konuşulmadım. Sözüm kesildi, ağır hakaretlere ve saldırılara hedef oldum.

Konu Kürt sorunu olmayınca, tartışmamız ya da **kavgamız dışarıya "Kürt-Türk" çatışması olarak taşınmayacaktı.**

Ve öfkem bir volkan gibi patladı. Sinir krizleri içinde bir taraftan avazım çıktığı kadar bağıırken öte taraftan da bütün gücümle kürsüyü yumruklamaya başladım. Evet düpedüz çıldırmıştım. Bunca öfke, yıllardır devam eden ve hep sabrettiğim haksızlıkların artık dayanılmaz bir hale gelmesindendi. O anda kırıldığını sandığım kürsüyü bütün gücümle yumruklarken elimin parçalanmadığına sonradan çok şaşırdım. Yumruklarımın üst üste indiği kürsüdeki sarsıntıdan sözlerimin anlaşılmaz bir uğultuya dönüştüğünü o an fark edebilecek durumda değildim. Televizyonların haber bültenlerinde kendimi izlerken bunu fark ettim.

"Mehmetçik Milletvekilleri" "uslandı" diye düşünürlerken beklemedikleri bu isyanım karşısında şaşkına döndüler.

Bu tartışmanın bir bölümü, Meclis'in 24 Mayıs 1995 günlü 114. birleşiminde tutanaklara aşağıdaki şekilde geçti:

"(...)

Arslan Adnan Türkoğlu (Çorum): Konuşma lan it!..

Mahmut Alınak (Devamla): Gel buraya bakalım!.. Ben burada gerçekleri konuşmaya çalışıyorum.

Arslan Adnan Türkoğlu (Çorum): Böyle konuşamazsın sen it!.. Devletin bakanına böyle söyleyemezsin!..

Mahmut Alınak (Devamla): Terbiyesizoğlu terbiyesiz!.. Küfür edemezsin bana!.. Küfür edemezsin bana!..

Arslan Adnan Türkoğlu (Çorum): Bir bakana söylüyorsun; o seni temsil ediyor.

Mahmut Alınak (Devamla): Ben burada halkın iradesini temsil ediyorum.

Arslan Adnan Türkoğlu (Çorum): Bir bakana söyleyemezsin!..

Mahmut Alınak (Devamla): Susacaksın sen! Beni dinlemek zorundasın. Bugüne kadar indirdiniz buradan, bundan sonra indiremeyeceksiniz. (...)"

Televizyonlar haberlerde olayı verirken sesimden "Terbiyesizoğlu terbiyesiz", 'Bugüne kadar indirdiniz buradan, bundan sonra indiremeyeceksiniz' sözlerimi verdiler.

Halkın coşkulu bir sevinçle, bu karşı çıkışıma sahiplenişini, **"Halkın kaç yıldır ayaklar altına alınan onuruna sahip çıkma"** diye tanımlayan Şırnaklı dostum, tarihsel olarak biçimlenen bir psikolojinin altını çiziyordu.

Gerçekte yaptığım önemli bir şey yoktu. Ama "Mehmetçik Milletvekilleri"ne bu küçük meydan okumam bile yıllardır bastırılmış duygularda çok güçlü patlamalar yaratmış olacak ki, halktan bana büyük bir destek geldi. Sokakta görenler, telefon açanlar ve duygularını ifade etmek için odama gelenler beni coşkuyla kutladılar, destek verdiler.

O günler, bu coşkulu desteğin bir insanı ne kadar çabuk "sarhoş" edebileceğini ve ayaklarını yerden kesebileceğini canlı olarak görüp yaşadım. Bu ruh halinin yönlendirdiği gelişmeler, geçmiş pratiğimizin başarısızlığında acaba ne kadar etkili olmuştu?

Gürültü koparan bu çıkışın halktan aldığı alkışı görünce ürperdim.

Halkın içerikten çok biçime önem vermesi, aşmamız gereken büyük bir sorun olarak duruyordu önümüzde.

Kötü derslerle dolu politik geçmişimiz, pek çok alkış alma çabasına ve halkın bu çabalara sahip çıkışına sahne olmuştu.

Bize çok büyük zararları dokunan bu zaaf mutlaka aşılmalıydı.

Düzen partilerinin halkın zihninde yarattıkları tahribatın önüne geçmek için de bu zaafı aşmak gerekiyordu.

En çok sevdiği kişiye ya da üyesi olduğu partiye ait olsa bile, halkın her sözü ve davranışı en ince ayrıntısına kadar mercek altına alması, incelemesi ve sıkı sıkıya sorgulaması yaşamsal bir öneme sahiptir. Bunu yapmamak toplumsal intihar olur.

Sosyalist sistemin kurumlaşmamasında ve yıkılmasında, halkın önder olarak inandığı ve güvendiği kişilere gözü kapalı bağlı olmasının acaba hiç mi etkisi olmadı? Ve yine bugüne kadar gerçek halk demokrasilerinin kurulamamasında acaba halkların hiç mi sorumluluğu yoktur?

Açıktır ki, **bu, bir kültür ve gelenek sorunudur. Eskiye yıkarak yerine yeniyi koymak da hepimizin görevidir.**

9. Koğuş'tan tekrar gittiğim Meclis'te ilk göze çarpan, bize karşı yapılmış gibi görünen operasyonun Meclis'i un ufak ettiği ve milletvekillerinin üstüne adeta ölü toprağı serpilmiş olduğuydu.

Görünen o ki, bu ölü toprağı daha uzun yıllar kalmaya devam edecekti.

Tam da düzenin istediği tip: Maaşçı milletvekili

Artık onlar için halk, halkın sorunları ve çözümleri yoktu. Herkes halinden memnun, kendi geçiminin ve politik geleceğinin peşindeydi.

İşte bir örnek!

Önce, bütün milletvekillerine yaptığım yazılı başvuruyu okuyalım:

"Sayın Milletvekili,

Hükümetin bugüne kadar, parlamentoyu sorunların tartışıldığı ve çözüme bağlandığı bir kurum olarak görmemesi nedeni ile Meclis olarak olabildiğince başarısız bir noktada olduğumuzu takdir edersiniz.

Oysaki parlamento, geniş bir hoşgörü ortamında demokratik bir tartışma alanı yaratarak ekonomik ve siyasal sorunlarımızı çözüme kavuşturma iradesini ortaya koyabilseydi, bugün aşılmaz gibi sanılan temel hiçbir sorunumuz olmayacaktı. En büyük hatamız ya da en büyük eksiğimiz, hükümetin önümüze koyduğu yasa ve kararları onamak oldu. Zaten yaşanan sıkıntıların ve çözümsüzlüklerin temel nedeni de budur. Öyle ki, bugüne kadar, temel sorunlar hakkında parlamento olarak özgür irademizle aldığımız bir tek karar yoktur. Doğaldır ki, böyle bir durumda da hiçbir sorun çözüme kavuşturulamazdı. Bu nedenle parlamentonun hak ve yetkilerinin, hükümet ya da başka çevrelerce gasp edilmesine seyirci kalmakla, tarihsel bir sorumluluk altına girmiş olduk. Bu sorumluluk, yalnız parlamentoyu değil, kişiliklerimizi de bağlayan ağır bir sorumluluktur.

Parlamento olarak bizim, hemen hemen her aileyi ilgilendiren **işsizliğe ve dayanılmaz boyutlara ulaşan hayat pahalılığına** seyirci kalmak gibi bir görevimiz de olamazdı. Dahası bunları ve öteki bütün sorunları çözmekle yükümlüydük. Örneğin elimizde silahımız yargısız infaza girişmemiş, köyleri yakıp yıkmamış, insanları milyonlar halinde köylerinden göç ettirmemiş ve gözaltında akıl almaz işkenceler yapmamış olsak dahi, sorumluluklarımız ortadan kalkmaz. Aynı şekilde, uygulanan ekonomik politikalarla işsizleri on beş milyon, enflasyonu da yüzde 160 sınırına çıkaran ekonomik politikaların mimarları ve uygulayıcıları olmasak da, sorumluluk yine de parlamentonun ve bizim onurlarımızdır.

Geliniz, ilk adımı atalım. **Olağanüstü Hal Bölgesi ve çevre illerde köyleri yakılıp yıkılarak göç ettirilen insanların kent varoşlarında yaşadıkları insanlık trajedisini** yerinde görmek ve incelemek üzere bir gezi düzenleyelim. İzmir, Mersin ve Adana'dan başlayan, Diyarbakır, Şırnak, Batman, Siirt, Muş, Hakkâri ve göçün olduğu öteki illeri de kapsayacak bu inceleme gezisinde, yaşadıklarını, görüş, öneri ve isteklerini bizzat insanların kendilerinden dinleyelim.

Milyonlarca insan 'cehennem azabı' olarak tanımlanabilecek dehşet verici koşullarda yaşıyor. Kışın dondurucu soğukları ve yazın kavurucu sıcaklarında çadır, bez ve naylonlardan oluşan barınaklarda ölüm-kalım arasında yaşam savaşı veren bu insanlar, sizlerin Vatandaşımız, kardeşlerimiz' dediğiniz insanlardır. Gazetelere yansıyan haberlere göre yıllarca et yüzü görmeyen bu insanlar, yiyecekleri kalmayınca başıboş at ve eşek eti yemek zorunda kalmaktadırlar. Kuru ekmeğe dahi bulmakta zorlanan, açlık ve yoklukla cezalandırılan, bırakın insan muamelesini, hayvan muamelesi dahi çok görülen bu insanlar, sizlerin 'Din kardeşlerimiz, vatandaşlarımız' dediğiniz insanlardır.

Sizleri temin ederim ki, söylediklerimin azı vardır, fazlası yoktur. İşte geliniz; bu yürek sızlatan insanlık trajedisini kendi gözlerimizle görelim.

İnanıyorum ki, göreceğinizden sonra vicdanınızda büyük bir rahatsızlık hissedecek ve yatağınızda rahat uyuyamayacaksınız. Bugüne kadar Bosna-Hersek, Çeçenistan ve Yunanistan'da yaşayan insanlara gösterilen haklı duyarlılığın çok azının bu insanlarımıza gösterilmesi halinde dahi, birçok sorun çözülmüş olacaktır. Böyle bir gezi, büyük bir ilgi gören Japonya, Çin, Amerika vb. ülkelere yapılan dış geziler kadar (şimdilik) cazip gelmeyebilir. Ama bizler geziyi sosyal, ekonomik ve kültürel alanda büyük yıkımlara neden olan bu kaosu sona erdirecek güçlü bir ilk adıma dönüştürerek onur verici tarihi bir fırsatın mimarları olabiliriz. Dünyada belki de eşi benzeri bulunmayan bu politik trajediyi yaşayan insanların bize anlatacakları ile görüş ve önerileri, parlamentonun güçlü bir demokratik çıkışı gerçekleştirebilmesi için uygun bir ortam yaratacaktır.

Bu gezi ile ayrıca, bugüne kadar her şeyin tersyüz edilerek parlamentoya getirilmesinin önüne de geçilmiş olacaktır. Böylece Parlamento, olan bitenden haberdar olacak ve yanlış bilgilendirmelerin kıskaçından da kurtulmuş olacaktır.

Daha kaç bin gencimiz yaşamlarının baharında yitip gitsin, daha kaç bin ocak sönsün, daha kaç milyon insanımız sersefil olsun? Halkın ekme parası olan kaç katrilyon daha kurşuna ve bombaya harcansın?

Sayın Milletvekili,

Resmi olmayan görüşmelerde bu tablodan duyduğunuz rahatsızlığı ifade ettiğinizi biliyorum. İkili görüşmelerdeki tavrınızı lütfen resmi bir kimliğe dönüştürün artık. Bununla, inanın ki insanlığa büyük bir katkıda bulunmuş olacaksınız. Özetle, bu gezi, birçok şey için ilk, birçok şey için de son olabilir. Geziye katılma isteğinizi 10 gün içinde bana bildirmeniz halinde, gezi programına birlikte karar verilecektir. Duyarlılık göstereceğiniz ümidi ile saygılar sunarım. 8.6.1995"

Bu başvuruya acaba kaç milletvekili cevap verdi?

İnanılması güç ama, bir tek milletvekilinden cevap alabildim. O da, Nevşehir Milletvekili Mehmet Elkatmış'tı.

"Sayın milletvekilleri seni ve önerini ciddiye almadılar" denilebilir. Öyle ya, sayın "vekil"ler beni ve önerimi ciddiye almamış olabilirlerdi. Ciddiye almayanlara benim de "Buyrun siz önerin" deme hakkım doğmaz mıydı acaba?

Evet sorun şuydu: Bizi içlerinden atan ya da atılmamıza seyirci kalanların üstüne "ölü toprağı" serpilmişti.

"Senden politikacı olmaz" diyen arkadaşşıma nedenini sorduğumda "Çünkü, görevi hastayı kurtarmak olan doktor, hasta yakını gibi davranamaz. Sen hasta yakını gibi davranıyorsun" karşılığını vermişti. Bu dostça eleştiriyi daha önce de aktarmıştım.

İtiraf etmeliyim ki, bu kişilik özelliğim nedeniyle politikada çok büyük zorluklar ve yalnızlıklar yaşadım da kendimi çok fazla değiştiremedim.

Örneğin Muş Malazgirt'ten 13 Şubat 1995 günü adıma postaya verilen mektubu buruşturup çöpe atabilecekken, yapamadım.

Mektup, benden yardım isteyen Malazgirtli bir kadının feryadını taşıyordu Ankara'ya. Köylerinin yerle bir edildiğini yazan kadın **"10 gün önce gelip beni aldılar. Evimin tavanına astılar, dövdüler, tecavüz ettiler; dövdüler, tecavüz ettiler. Hamile olduğum için çocuk o anda düştü.**

Beni artık mahvettiler. Sonradan bir koyun kesip derisini bana sardılar bu işkenceciler, yaralarım görünmesin diye. Artık yaşamak istemiyorum..." diyor ve ırzına geçen astsubayla, köy korucularının adlarını sıralıyordu.

Öncelikle yapılması gereken böyle bir kadının ve mektupta adları yazılı korucuların olup olmadığını araştırmaktı, ilk işim Muş Milletvekillerine başvurmak oldu. Muş Milletvekili Mehmet Emin Sever ve ben, olayı ayrı ayrı kanallardan araştırdık.

İsimlerini can güvenlikleri ve istekleri nedeni ile o gün olduğu gibi bu satırları yazdığımda da saklı tutmak zorunda kaldığım pek çok insanla görüştük. Bilgi almak için ayrıca köye bazı kişiler gönderdik. Kadın ve kocası, mektubu ve içinde yazılı olanları doğruladılar. Ve bir ay aşkın süre ile toplanan tüm bilgiler, birbirlerini doğruladı.

Bu durumda ya olayın üstüne gidecektim ya da bu mektubu çöpe atacaktım. Bir insanın feryadına kulak kapatmak insanca olmazdı. Böyle bir tutum bütün annelere ve insanlığa ihanet olurdu. Mektubu çöpe atsam, yaşamım boyunca üstümde hep bunun ağırlığını hissedecek ve hep sıkıntı içinde sokağa çıkacaktım.

"Artık yaşamak istemiyorum. Uluslararası kuruluşlara bildirin" diye feryat eden kadının bu mektubunu Newroz bayramından önce çıktığım bir televizyon programında açıkladım. Mektubun açıklanması çok büyük bir yankı yarattı. Malazgirt Savcısı bir ya da iki gün içinde kadının ifadesini alacakken, bunu yapmadı; bir ay bekledikten sonra kadının ifadesine başvurdu. Oysaki bu süre içinde kadına ve kocasına bu suçlamaları geri almaları ve beni yalanlamaları için çok ağır baskılar uygulandı. Yakarak öldürme vb. tehditler karşısında bu insanları korumaya çalıştımsa da girişimlerimden sonuç alamadım.

"Soruşturma açmayı neden geciktiriyorsun, kadının ifadesini neden almıyorsun?" diye sorduğum Malazgirt Savcısı, ***"Kadının getirilmesi için jandarmaya yazı yazdım"*** karşılığını veriyordu.

Şikâyet edilen, zaten astsubay ve koruculardı. Yani mağdur kadın şikâyetçi olduğu suçlularca, Malazgirt'e götürülecekti! Olacak şey mi? Görülmüş müdür böyle bir adli soruşturma? Ve haftalarca süren ağır baskılardan sonra, ***kendisine yönelik suçun failleri arasında savcılığa çıkarılan kadın, çaresizlik içinde mektubu ve içinde yazılı olanları inkâr etti.***

Böylece sorun benim için kapanmış oluyordu. Benim yapabileceğim başka bir şey yoktu. İnsani sorumluluğumu yerine getirmiş, ancak sonuç alamamıştım.

Ama birileri için sorun devam ediyor olacak ki, 4 ay gibi uzun bir aradan sonra karanlık güçler, Ertürk Yöndem'in "Perde Arkası" programını kullanarak hiç de beklemediğim bir anda aleyhimde karalama kampanyası başlattılar. MİT elemanı mıdır, korucubaşı mıdır, Özel Tim midir, işkenceci sorgu uzmanı mıdır, DGM savcısı mıdır, gazeteci midir, ne olduğu belli olmayan Ertürk Yöndem ve ekibi beni hedef alan programlar yaparak TRT'nin 3 ayrı kanalından saldırıya geçtiler. "Gerçekleri araştıran gazeteci" kimliği ile yapılan programlarda Ertürk Yöndem bana kin ve nefret kusuyordu.

Kadının zarar görecektir, rencide olacak diye açıklamadığım ismi, bu programlarda iki hafta boyunca her gün anons edildi. Beni ve bu kadını her gün devlet televizyonunun ekranlarına taşıdılar.

"Küfürün bini bir para" denk ya... Benim durumum tam da böyleydi. Ağızlarına ne geldiyse sövüp saydılar, tehdit ettiler, hedef gösterdiler. "Yalancının mumu yatsıya kadar yanar", "Mahmut Alınak'ın büyük yalanı", "Yalan söyleyen milletvekili", "Vatan haini" vb. anonslarla verilen programların her tanıtımında (iki hafta boyunca saat başı) saldırıya uğradım.

Irza geçme gibi bir iddia karşısında görüntüsü verilmeden ya da yüzü kapatılarak verilebilecek bir röportaj, kadının onuru ayaklar altına alınıp görüntülü olarak verildi. Üstelik ismi ve köyü de açıklanarak. Öyle ya bu karanlık güçler için (karanlık amaçları uğruna) her şey meşruydur!

Bana yapılan saldırıdan çok, bu kadına ve ailesine yapılan iğrenç saldırılara üzüldüm.

Karanlık güçler (fırsat bu fırsat) bana karşı politik bir savaş başlatarak her ne şekilde olursa olsun beni susturmak, etkisizleştirmek ve başkalarına gözdağı vermek istiyorlardı.

Avukat Hülya Sarsam'ın cevap hakkı için yaptığı bütün başvurular TRT ve mahkemelerde reddedildi. **Yapılan pek çok başvuruma rağmen, Ertürk Yöndem televizyondan cevap hakkımı kullanmak istemediğimi söyleyecek kadar çok açık yalanlar uydurdu.**

Ertürk Yöndem'in sözcülüğünü yaptığı karanlık güçlerin beni yerin dibine batıran ve hedef gösteren bu kampanyaları bütün şiddeti ile devam ederken bir de Remzi Kartal, Yaşar Kaya... çevresinin bana karşı giriştiği karalamalarla karşı karşıya geldim.

Devletin TRT'si de saldırıyordu, İngiltere'den Kürtçe yayın yapan MED-TV'den Yaşar Kaya ve Remzi Kartal da!

Kanunların Ertürk Yöndem'e işlemediğini, Ertürk Yöndem'in kendisinin kanun ve yargı olduğunu bir defa daha gördük. Yargı kendi kanunlarını çiğnemekte herhangi bir sakınca görmüyordu. Çünkü avukatımın yaptığı bütün başvurulara rağmen, "yargıçlar" her gün saat başı bana küfür edilmesine seyirci kaldılar. Oysaki kanunlara göre ben haklıydım.

Pek çok olay ve uygulama göstermiştir ki, Türkiye'de kimileri için haklar, kimileri için de görevler (yükümlülükler) var. Buna binlerce örnek gösterilebilir. Halk için haklar değil yükümlülükler söz konusu iken, egemenler ve sözcüleri için haklar ve özgürlükler söz konusudur. Bir örnek de bendim. Söz konusu olan ben isem, Anayasa, yasalar ve Meclis İçtüzüğü rahatlıkla ayaklar altına alınabilirdi.

Ve öyle ki, hızını alamayan karanlık güçler, Atatürk'ü bile aleyhimde konuşturabildiler.

Atatürk 57 yıl önce defnedildiği Anıtkabir'den konuşur mu?

TRT 1, TRT 2 ve GAP kanallarının "büyük" programcısı Ertürk Yöndem ve bağlı olduğu malum güçler söz konusu olunca, Atatürk hatır için konuşur!

Nasıl mı?

Bu soruya, Ertürk Yöndem'in TRT'de yayınlanan "Perde Arkası" programını seyredenler ancak cevap verebilir.

Beni hedef göstermek, her ne şekilde olursa olsun etkisizleştirmek ve gözdağı vererek susturmak için kampanya başlatan Ertürk Yöndem, hızını alamayınca bu sefer de Atatürk'e mevzilenerek saldırılarını sürdürdü.

Kargaları bile güldürecek montajlarla Atatürk'ü aleyhimde konuşturmak, Ertürk Yöndem'in son marifeti oldu. Meclis'in şeref kapısının bulunduğu cephe bölümündeki sütunların arasından hitap ettirilen Atatürk, bana karşı savaşılmaması için çağrıda bulundu ve yok edilmem için de talimat verdi!

Bu olsa olsa Ertürk Yöndem "yöntemi" bir hedef gösterme olabilirdi. Bu işi de Atatürk'ü kullanarak yaptı.

Bilinen amaçlarına Atatürk'ü alet etmekten çekinmeyen Ertürk Yöndem'in belli ki acelesi vardı ve çok sıkışmıştı. Öyle ki, bu acelesi yüzünden zavallı bir kadını altmış milyon insana teşhir etmekten çekinmemişti.

Aleyhimde kullanabileceği başka bir şey bulamayınca zavallı bir kadını kullanarak bana saldırma çaresizliğine düşen bu "büyük gazevâci", bunca kin ve nefreti yüreğinde nasıl taşıyabilirdi, doğrusu aklım almıyordu.

Ne demişti bana sevgili dostum:
"Senden politikacı olmaz!"

Evet ben, mektupla başlayan bu olayda hasta yakını gibi davranmışım, doktor gibi değil.

Ama ne oldu? Haftalarca üzüldüm, acı çektim.

Oysaki Malazgirt'ten gönderilen mektup bana ulaştığında, kendimi sağlama almak için:
"Yüz yüze ya da telefonla görüşme yaparak anlatacaklarınızı sizin sesinizle kasete kaydetmedikçe, konuyu gündeme getirmem" desem, hiçbir sorunla karşılaşmaz ve karanlık güçler karşısında da bu kadar savunmasız kalmazdım.

Ama ben o kadını annem, bacım... gibi kendime yakın hissettim ve güven duydum. Kendimden bir parça gibi gördüğüm bu insanlara "Sesinizi kasete kaydetmem gerekiyor" dememin onları aşağılamak olarak anlaşılabilirliğinden çekinerek böyle bir öneride bulunamadım. Duygusal davranmakla yanlış yaptığımı sonradan kavradım.

Karanlık güçlerin kameralarına benim için ağır sözler söyleyerek güvenimi boşa çıkarsalar da, bu kadına ve kocasına hiç kırılmadım; kendi kendime dahi onlar için kötü tek laf etmedim, olumsuz düşünmedim.

Telefonun öteki ucunda, "*Kadının başka çaresi yoktu. Buralar işgal altında; kadını çeken televizyonun arkasında silahlı adamlar duruyordu. Silah tehdidi altında ifade aldılar*" diyen **Malazgirtli yaşlı amca** durumu yeterince açıklıyordu zaten.

Ben onları anlıyordum. Devletin kamerasına konuşurken o kadının hüznü dolu gözlerinden akan yaşların ne anlama geldiğini çok iyi biliyordum.

Devlet televizyonunda bana uygulanan yasak, öteki televizyonlar ve gazetelerce de uygulandı. Bunlara, Kürt sorununda taraf olduğunu söyleyen **Yeni Politika gazetesi** de dahildi. Gazete ve televizyonlar, Ertürk Yöndem ve ekibine karşı yaptığım açıklamalarıma bir satırlık dahi olsa yer vermediler.

Ertürk Yöndem'in başlattığı saldırılar, küfürlü tehdit mektupları ile sürdürüldü.

Bana gönderilen binlerce küfür ve tehdit mektubundan en az küfürlü olanlarından biri de şöyleydi:

(Bu mektubu okurken, lütfen kendinizi biraz da benim yerime koyar mısınız?)

"Ulan Manukyanın oğlu eşek oğlu eşek senin yaptığını kapıya köpek taksan yapmaz. Türkiye Cumhuriyetinden her ay aldığın maaş nasıl olsa bir gün burnundan fitil fitil gelecek merak etme ermeni oğlu ermeni senin vatanın ermenistan en kısa zamanda Türkiyeyi terk et ulan kahpe kanlı karısı s....miş orosbu çocuğu senin aldığın maaşlar eninde sonunda burnundan gelecek merak etme 20.7.1995

*Hasan Yurdatapan
Burdur"*

İşte ben bu zorluklarla boğuşurken, Yaşar Kaya, Remzi Kartal vd. MED-TV'de hakkımda karalama kampanyası başlattılar, çok ağır sözler kullandılar.

Doğan Güreş, Ertürk Yöndem, Nusret Demiral, Yaşar Kaya, Remzi Kartal ve küfür dolu tehdit mektuplarını yazanlar... Bu isimler birbirlerine ne kadar yaklaşıyor bilmem ama, hepsi de aynı dönemde bana saldırdılar, ilginç bir buluşma!

Remzi Kartal ve Yaşar Kaya, soluğu Avrupa'da aldıklarında da aleyhimde açıklamalar yapmışlardı. Ben cezaevinde iken yapılan bu açıklamalara, "**Avrupa başkentlerinde size keyifli günler diliyorum**" diye karşılık vermiştim.

***

Cezaevinden çıktığımda karşımda kapılarını sınıksıkı kapatan bir devlet ve bana ambargo uygulayan bir basın buldum. Örneğin egemenlerin Anayasasına göre denetleme yetkisine sahip olduğum Şırnak Valisi, televizyonlara, beni Şırnak Milletvekili olarak kabul etmediğini söylerken çok da rahattı.

Bürokratların düşmanca davranmalarına ve telefonlarıma çıkmamalarına alışkındım ama, basının ambargosu işimi oldukça zorlaştırıyordu.

Uzmanlık alanıma girmese de günlerce emek vererek oluşturduğum çözüm önerilerine tek satırla dahi yer vermeyen basının Bülent Ecevit, Muhsin Yazıcıoğlu ve Mesut Yılmaz gibi politikacıların incir çekirdeğini dahi doldurmayan sıradan açıklamalarını öne çıkarması çok ağır gidiyordu. Zaman zaman ümitsizliğe ve bezginliğe kapıldım da, bozguna uğramaya ve geri adım atmaya hakkımın olmadığını düşünerek kendimi toparlamaya ve çalışmalarımı sürdürmeye çalıştım.

Örneğin o günler, üzerinde çalıştığım ve çok da önemseydiğim projelerim vardı.

Bunlardan biri, tutukluların, buldukları cezaevlerinin yönetimlerine katılmalarına ilişkindi. Buna göre, cezaevleri idare ve tutuklularca ortaklaşa yönetilecekti.

Siyasi ve adli tutukluları temsil edecek organ seçim yoluyla (gizli oy açık sayım esasına göre) belirlenecekti, idareyi temsil edecek kurulla tutuklulukları temsil edecek kurul, eşit sayıda kişilerden oluşacaktı.

Beslenmeden havalandırma saatine, ziyaretçi ve avukat görüşlerinden, spora, kültürel faaliyetlere, mektup ve telefonla sosyal ilişkilere, koşulların kapasitesine, koşullar arası ilişkiye ve tutuklulara gelir amaçlı iş atölyelerinin kurulmasına kadar, her konuda kararlar idare ve tutuklulara temsil edildikleri ortak kurul tarafından alınacaktı. Örneğin, tutuklular o gün kuru fasulye, bulgur ve soğan mı yemek istiyorlar? Buna dahi ortak kurul karar verecekti.

Cezaevlerinin insanileştirilmesi ancak bu şekilde mümkün olabilirdi. Aksi halde içeridekilere işkenceden başka hiçbir amaç taşımayan ve pek çok insanın ölümüne ya da sakatlanmasına neden olan koşullar değişmezdi.

Bir başka çalışmam da halk yönetimi ve Eyalet Meclislerinin kurulmasıyla ilgiliydi.

Buna göre, seçmen. Eyalet Meclisi'ne seçtiği milletvekilini, başbakan ve bakanları görevden alabilecekti. Bunu (istiyorsa), yılda bir yapılacak genel referandumla birlikte yapacaktı.

Yöntem olarak, seçmenlerin onda biri teklif yapacak, seçim bölgesinde oylama yapılacak, bu oylamada milletvekiline güvensizlik oylarının seçmen sayısının yansından bir fazla çıkması halinde o milletvekilinin görevi kendiliğinden sona ermiş sayılacaktı.

Tansu Çiller, Mesut Yılmaz, Ünal Erkan, Necdet Menzir, Doğan Güreş, Mehmet Ağar vb. yöneticilerin görevlerinin halk tarafından geri alınması fena mı olurdu?

Bu projeye göre ayrıca vali, kaymakam, savcı, yargıç ve emniyet müdürü gibi yöneticiler de halk tarafından seçilecekti. Halk seçimle işbaşına getirdiği bu yöneticileri gerektiğinde görevden alabilecekti. Örneğin Rize'nin, İstanbul'un, Kars'ın, Diyarbakır'ın halk tarafından seçilmiş, vali ya da emniyet müdürleri sorunlara uzak kaldıkları ya da halkla yeterince ilgili olmadıktan için halk tarafından görevden alınıyorlar! Bu kötü mü olurdu?

Yine halkın seçmen kesimi, ülke sorunları ve çözümleriyle ilgili olarak Meclis'e kanun teklifi verebilecekti. Bunu, toplam seçmen sayısının yüzde onuyla yapabilecekti. Örneğin, halkın genel af, televizyon, basın, toprak reformu ve benzer konularda kanun teklifi vermesi gibi...

Eyalet Meclislerinin çıkardığı kanunlardan doğrudan doğruya halkın çıkan ile ilgili olanlar hakkında, her yasama yılının sonunda bir defa olmak üzere, referandum yapılacaktı. Halk, Meclis'in çıkardığı kanunları gerektiğinde bu şekilde veto edebilecekti. Örneğin Olağanüstü Hal yasası ile DGM'lerin kuruluş yasalarının halk tarafından veto edilmesi ve bu kurumların halk iradesiyle ortadan kaldırılması...

Halkın teklif ettiği kanunlar Meclis tarafından reddedilmişse bunlar da yılda bir defa yapılan genel referanduma dahil edilecekti. Bu oylamada seçmenin yansından fazlasının kabul ettiği kanun Meclis'çe de kabul edilmiş sayılacaktı. Örneğin zorunlu askerliğin kaldırılması için halkın verdiği bir kanun teklifi Meclis'çe reddedilmiş olsa bile, yapılan genel referandumda halkın evet demesi halinde zorunlu askerlik kalkacaktır.

Bütün bu önerileri kanun tekliflerine dönüştürmüş, Eyalet Meclislerinin kurulması hakkındaki kanun teklifi ile birlikte Meclis Başkanlığı'na vermiştim.

İlk defa böyle bir çalışma ortaya konuyor ve Meclis'e de ilk defa böyle bir kanun teklifi veriliyordu.

Kanun teklifi oldukça ilgi gördü. Show TV özel çekim yaparak kanun teklifi hakkında benimle röportaj yaptı, açıklamalar aldı.

Haftalarca üstünde çalıştığım bu kanun tekliflerimin akşam ana haberlerinde verileceği ümidiyle geçtiğim televizyonun karşısında düş kırıklığına uğradım. Show TV'nin haberlerine daha vardı ama, öteki televizyonların hiçbirinde bu kanun tekliflerime yer verilmemişti. Haber değeri görmediler diye düşünürken Show TV haberleri başladı. Show TV haber özetlerinde görüntümler birlikte "Şırnak Bağımsız Milletvekili Mahmut Alınak'tan Türkiye Büyük Millet Meclisi'ne Eyalet Meclisi teklifi" anonsu yapılıncaya, çok önemseydiğim bu çalışmamın kamuoyuna ulaşacağı ümidiyle beklemeye başladım. Haber aralarında her seferinde görüntülerimle birlikte yukarıdaki anons tekrarlandı.

"Şırnak Bağımsız Milletvekili Mahmut Alınak'tan Türkiye Büyük millet Meclisi'ne Eyalet Meclisi Teklifi, az sonra" diyen spikerin sesinin, soluğumu kestiğini hatırlıyorum. Ama o az sonra "hiç" gelmedi. Haberler bitti ve ben düş kırıklığı içinde telefonun başına geçtim. Televizyonun yetkilisi büyük bir sıkıntı içinde konuştu: "Ne olursun kusura bakma, haberi kesmek zorunda kaldık. Müdahale çok yukardan geldi. Yapabileceğimiz başka bir şey yoktu."

Müdahale devletin yüksek katlarından gelmişti. Burası Türkiye ve biz benzer pek çok müdahaleye alıştık.

İkinci gün gazetelerde kanun teklifimi boşuna aradım.

Pek çok konuda çok iddialı olduklarını söyleyen Yeni Politika gazetesi dahil, tek satır yer veren yoktu.

Bütün bunlar, halk deyişiyse "onların tellerinden" çalmayışımdan mıydı acaba!

***

Yazdıklarımı, yargılamanın ikinci aşamasıyla şimdilik noktalamak istiyorum.

İdamda ısrarlı olan DGM Savcılarını ile bizim başvurularınız Üzerine duruşma yapan Yargıtay 9. Ceza Dairesi, kararını 26 Ekim 1995 günü açıkladı:

Selim Sadak, Orhan Doğan, Leyla Zana ve Hatip Dicle'ye verilen 15'er yıllık hapis cezaları onaylandı, Ahmet Türk ve Sedat Yurtdaş da (cezaları bozularak) tahliye edildi. DGM'nin kararı gibi Yargıtay'ın bu kararın da siyasiydi, bu nedenle de hukuk dışıydı.

Daha önce, sona erdirilen milletvekilliklerinin iadesi için Anayasa Mahkemesi'ne başvuran DEP'li Ahmet Türk, Sim Sakık, Hatip Dicle, Orhan Doğan, Selim Sadak ve Sedat Yurtdaş'ın bu isteklerinin reddedilmesi de aynı şekilde siyasiydi ve hukuk dışıydı.

Yargıtay kararına göre Sedat Yurtdaş, Sırrı Sakık, Ahmet Türk ve ben, DGM'de yeniden yargılanacaktık.

Açıktır ki, sorun, güç sorunuuydu.

Düğümü çözecek olan da, güçler dengesinde yaratılacak değişikliklerdi.

Ve dünyanın neresinde olursa olsun kendisini, ailesini, üyesi olduğu derneğini, meslek odasını, sendikasını ve partisini korkusuzca sorgulayan bilinçli insan tipi yaratılmadıkça, gerçek aydınlığa ve kurtuluşa ulaşamayacaktı.